EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S PETERSBURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGII fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XX Editat de L M Lopatin Cartea a IV-a ( ) SEPTEMBRIE-OCTOMBRIE- MOSCOVA Tipolitografia Asociației I N Kushnerev și Co str Pimenovskaya, suspin casa Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Alexei Sergheevici Belkin f M K Lyubavsky eu Sarcinile psihologiei moderne G Chelpanov Sarcini imediate ale pedagogiei experimentale N Vinogradova Vitalismul și sarcinile biologiei științifice în problema vieții Vl Karpov Pragmatism Al Balabana Subiectul și metoda sociologiei V M Hvostov Adept rus al lui G Cohen P I Novgorodtseva Raport despre Congresul Internațional de Psihologie din Geneva V Volkovich și Capitală · Critică și bibliografie I Pliant bibliografic Știri și note Chestionar privind problema înființării predării psihologiei într-un gimnaziu masculin Controversă Ce este psihologia obiectivă V Bekhterev Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Alexei Sergheevici Belkin (f iulie) În fața lui A S Belkin, care a murit la iulie a acestui an, știința filozofică rusă a pierdut unul dintre muncitorii modesti, dar ideal animați, care i-au sacrificat totul - tinerețea, bogăția materială, cariera, fericirea familiei Alexei Sergheevici era fiul unui bogat om de afaceri din Moscova S-a născut la septembrie A urmat studiile secundare la Academia Practică din Moscova, unde a absolvit cursul în La părăsirea acestei școli, Alexei Sergheevici urma să devină cel mai apropiat asistent al tatălui său și, în timp, adjunctul tatălui său responsabil de o mare afacere cu blănuri, prima la Moscova la acea vreme, care aducea proprietarului său un venit uriaș Dar Aleksey Sergeyevich, încă din copilărie, avea un alt foc aprins în sufletul său Se pare că la doi ani și-a pierdut mama Nimeni nu a înlocuit-o pentru el Casa părintească, întreaga atmosferă, tot ceea ce umplea viața acestei case, i-au devenit străine Notele sale păstrau o poveste emoționantă despre cum, în copilărie, obișnuia să-și viziteze mama la cimitirul Pyatnitskoye în fiecare săptămână, despre cum se gândea adesea să o părăsească și despre cum, în legătură cu aceasta, roia în capul lui, Biblioteca Runiverse II MATVѢY LYUBAVSKY mintea lui copilărească era zdrobită de întrebările persistente ale vieții "Un băiat gânditor", au spus rudele și prietenii lui despre el Astfel, Alexei Sergheevici a devenit devreme un filozof Pe această bază mentală, așezată în copilărie, a continuat construcția sa spirituală Înscriindu-se la o școală (Academia Practică din Moscova) pentru pregătire tehnică, Aleksey Sergeevich a prins cu nerăbdare tot ceea ce i-a lărgit orizontul mental, și-a format o perspectivă de viață, tot ceea ce a dat de lucru și de gândit Cu o dragoste deosebită a studiat matematica și științele naturii, istoria și literatura Cu un cuvânt de recunoștință, a comemorat preocupările inspectorului de atunci al Academiei Practice I M Jivago cu privire la educația versatilă a elevilor săi, cu privire la lectura lor în afara clasei, precum și excelentele lecții de istorie pe care regretatul П le-a dat academicienilor P Melgunov Deja în liceu, cititul, însuşirea de cunoştinţe, a devenit pentru Belkin elementul vieţii, necesar, ca aerul, ca mâncarea Cu o săptămână înainte de începerea examenelor finale, i-a scris prietenului său A V O despre situaţia dificilă care il asteapta la iesirea din scoala, cand trebuie sa stai in magazin de la dimineata pana la seara "Tu însuți vei fi de acord că cu astfel de studii nu va mai fi timp de lectură Și dacă nu citesc în limbi străine, de exemplu, atunci pe lângă faptul că mă privează de plăcerea de a citi o carte, există totuși o perspectivă plăcută de a uita ceea ce știam până acum Fără să citești nimic, fără să te complați în activități

mentale, la urma urmei, în sfârșit, vei deveni împietrit, vei rămâne în urmă! " Timp de cel mult doi ani, tânărul Belkin a putut îndura viața grea a unui negustor starea lui Biblioteca "Runivers" A S B Έ L K I N b W spiritul era în acest timp extrem de deprimat "Nu există nimeni care să-mi întărească speranța în scădere", a scris el în jurnalul său "Sunt singur cu mine însumi și în fața unei realități groaznice Îți transmit, draga mea hârtie, gândurile mele triste, deși, știu, nu vei plânge Gândurile sale triste erau cât de greu îi era să iasă pe alt drum decât cel întins pentru el Acest drum, a scris Belkin, "este mochetat, cald, profitabil, dar insuportabil pentru mine" "Sfârșește-te curând, luptă, nu am mai fost în stare Mi se pare că o să înnebunesc O consolare pentru mine: o conversație cu Lelya, muzică și lectură Luați-le și sunt mort!" Strigătele sufletului lui Belkin s-au auzit în sfârșit, iar în primăvara anului i s-a oferit ocazia să se pregătească în limbile clasice pentru examenul de bacalaureat Lecțiile au început la aprilie și s-au încheiat în august Pentru a nu pierde timpul, Belkin a intrat la Facultatea de Istorie și Filologie în august ca student terț, pentru ca, după ce a promovat în primăvară examenul pentru certificatul de maturitate, să fie imediat înscris în anul II Dar vai! această speranță nu s-a împlinit atât de curând La examenul de la gimnaziul a șasea, Belkin, conform poveștii sale, a făcut mai multe erori gramaticale în compoziția sa rusă, care i-au fost imposibile în starea lui obișnuită, calmă A fost o perioadă grea atunci - perioada de glorie a regimului tolstoian - și ușile universității, deja întredeschise, s-au închis trântind în fața lui Belkin Dar de data aceasta nu și-a pierdut inima și cu o energie nouă s-a apucat să se pregătească pentru examene sub îndrumarea unui cunoscut profesor de gimnaziu Biblioteca "Runivers" IV MATVEY LYUBAVSKY E I Belyavsky și regretatul profesor N G Zubkov Eforturile sale au fost în sfârșit încununate cu succesul dorit, iar la iunie , Belkin a primit un certificat de maturitate la gimnaziul Vyazemsky, iar în august același an a fost înscris ca student la facultatea de istorie și filologie a Universității din Moscova Belkin a petrecut șase ani pe banca studenților, doi ani ca ascultător extern și patru ani ca student cu drepturi depline În acest timp, el a lucrat neobosit și cuprinzător la educația sa științifică Interesele sale erau împărțite între științele filozofice și istorice, în care s-a angajat nu numai pentru că era student la catedra de istorie, ci și din motivație interioară, din interes pentru ele Uneori, ocupațiile diversificate ale lui Belkin păreau să-i închidă pe oameni pentru a fi dovada că încă nu s-a concentrat pe nimic, că a intrat din greșeală la Facultatea de Istorie și Filologie, că, după întoarcerea minții, ar fi trebuit să fie la Fizică și Matematică Belkin a răspuns că interesele sale se află în primul rând în domeniul logicii, al psihologiei, al istoriei filozofiei și al istoriei științelor exacte "Am mai spus", scrie el în februarie , "că tocmai aceasta este direcția minții mele, că sunt întotdeauna mai interesat nu de ceea ce se spune, ci de ce se spune așa și nu altfel și dacă acesta este Adevărat " Și într-adevăr, deja ca student, Belkin a studiat logica lui Mill și Bain, lucrările psihologice ale lui Bain, Spencer, Ribot, Troitsky, istoria filosofiei lui Lewis, Kuno-Fischer, Cousin, a studiat lucrările unor filozofi: Plato, Bacon, Adam Smith, James, Mill, Og justa Konta, Spencer, Darwin și Biblioteca "Runivers" A S, B L K I H b V etc Eseul candidatului a fost pregătit de el pe tema teoriei sentimentului moral a lui Adam Smith La sfârșitul cursului la universitate, în primăvara anului , întrebarea fatală a devenit din nou pentru Aleksey Sergeevich: "și apoi ce"? Studenții care și-au demonstrat sârguința și succesul în studiile

științifice sunt de obicei lăsați la universitate pentru a se pregăti pentru o profesie Aleksey Sergeevich, conform obiceiului său, a întârziat și aici, nu și-a depus eseul candidat la timp, ceea ce ar da dreptul liderului său M M Troitsky să ridice problema părăsirii lui Belkin la universitate Evident, Matvei Mihailovici nu era pe deplin sigur de elevul său, de perseverența și abilitățile sale Dar Alexei Sergheevici nu a fost descurajat de această împrejurare și a decis să plece în străinătate pentru a-și continua studiile, în cel mai apropiat drum spre Berlin, unde a ajuns la octombrie La Berlin, în semestrul de iarnă - , Alexey Sergeevich a urmat cursuri despre istoria filosofiei lui Zeller și Deissen, o introducere în filosofia și etica lui Paulsen, și a luat parte activ la seminarul lui Zeller despre Aristotel și Paulsen pe Hume În semestrul de primăvară din , Belkin s-a mutat la Leipzig și a lucrat aici în laboratorul psihofiziologic al lui Wundt și a ascultat prelegeri despre psihologie Aceste studii au fost, ca să spunem așa, sfârșitul studiilor sale studențești, după care a început să se pregătească pentru examenul de master în filozofie Alexey Sergeevich a promovat acest examen la Kazan, în semestrul de primăvară din Pe și aprilie , Belkin a susținut două prelegeri de probă la Universitatea din Moscova Biblioteca "Runivers" de MATVJ LIOBAVSKII versitate pe teme: "Filosofia morală a lui Adam Smith" și "Legea lui Brown a sugestiei și influența sa asupra psihologiei lui Beneke", după care a fost acceptat ca docent privat al Universității din Moscova în cadrul Departamentului de Filosofie Pentru Aleksey Sergeyevich a început o activitate de predare laborioasă, în care s-a cufundat complet Ca Privatdozent, A S a predat un curs de istoria noii filosofii engleze (în -), un curs special despre Platon și Aristotel (în - !, în -), despre istoria filosofiei medievale (în -)), în psihologie Totodată, A S a ținut prelegeri despre istoria filozofiei grecești la lecțiile colective ale Societății Învățătorilor și Educatorilor (în anii - , -), despre psihologie la cursurile pedagogice (în -) și a susținut lecții de pedagogie la Școala Mariinsky (din toamna lui până în primăvara anului), Institutul Catherine, gimnaziul pentru femei a doamnei Rzhevskaya Cu conștiinciozitatea extraordinară a lui A S , pregătirea pentru prelegeri și lecții i-a consumat aproape tot timpul de lucru La acestea trebuie adăugate activitățile sale de membru (din) și secretar (din) al Societății de Psihologie, membru al Comisiei pentru organizarea lecturii la domiciliu și redactori ai Bibliotecii de Autoeducație A S a fost foarte interesat de lucrările Societății de Psihologie și a luat parte la dezbateri despre rezumatele citite acolo Memorabile au fost discursurile sale în timpul discuției despre problema liberului arbitru, care a ocupat mai multe sesiuni Dar A S a lucrat mai ales pentru Comisia de organizare a lecturii la domiciliu El a întocmit un plan pentru studiul filosofiei și un program de lectură în logică, psiho- Biblioteca "Runivers" A S BELKIN Vii logie şi pedagogie, publicată în "Colecţiile" comisiei mai sus amintite În calitate de editor al Bibliotecii pentru autoeducație, A S a editat traducerea logicii lui Minto și a selectat exemple și probleme pentru aceasta, precum și o traducere a psihologiei lui Ben Dar a trebuit să mă gândesc și să scriu o disertație A S a ales ca subiect pentru lucrarea sa de master doctrina logica a lui Uevel El a vrut în primul rând să urmărească controversa dintre Wavel și Mill, și motivele eșecului comparativ al teoriilor lui Wavel, precum și influența pe care Wavel a avut-o asupra dezvoltării ulterioare a logicii, apropiindu-se uneori mai mult cu Wavel decât cu Mill Au fost puține șanse de a scrie o dizertație la Moscova în viitorul apropiat Pe de altă parte, A S era

foarte interesat de metodele de studii experimentale ale fenomenelor mentale, pe care le-a cunoscut în laboratorul lui Wundt în Toate acestea în total l-au făcut să ceară o călătorie de afaceri în străinătate, care i-a fost dată în toamna anului La început s-a stabilit la Berlin Aici, pe lângă studiile la biblioteca regală, Belkin a strâns informații despre predarea pedagogiei în școlile secundare și universitățile din Germania, având în vedere faptul că, la întoarcerea la Moscova, dorea să continue predarea pedagogiei în școlile secundare și să o înceapă la Universitatea În octombrie s-a mutat la Göttingen pentru a lucra la institutul de psihologie al Prof George Miller Alegerea liderului a fost determinată de faptul că Miller a primit o pregătire excelentă necesară unui psiholog experimental, a studiat matematica, anatomia, fiziologia și este cunoscut pentru munca independentă în domeniul fiziologiei și psihologiei Biblioteca Runiverse VIII MATVѢY LUVAVSKY fizicieni, pentru care a primit titlul onorific de doctor în medicină Sub îndrumarea lui Miller, A S s-a concentrat asupra studiului percepției spațiale și a efectuat multe experimente în laboratorul său În paralel cu aceasta, A S a încercat să se dezvolte într-un psiholog-experimentator independent în maniera prof Miller, iar în acest scop a încercat să stăpânească toate disciplinele necesare științelor naturii A ascultat nu numai cursurile de psihologie ale lui Miller, ci și cursurile de anatomie ale prof Merkel, fiziologie Meissner, anatomia creierului și histologie prof Kallius, a participat la cursuri practice la aceste subiecte și a stăpânit tehnica experimentului în domeniul psihologiei într-o asemenea măsură încât a fost capabil să creeze aparatura necesară experimentelor psihologice (unul dintre aceste aparate se află acum în incinta seminarului psihologic) de la Universitatea din Moscova) Lucrările conform lui Uevel s-au retras în plan secund, iar atenția lui A S a fost ocupată de întrebarea percepției spațiului Pe lângă experimente, A S a adus la cunoștință și a recitit toată literatura relevantă El a grupat tot materialul extras într-un sistem, l-a împărțit în titluri Rămăsese doar să se ocupe de prelucrarea lui literară, dar soarta a decis altfel În august , A S s-a întors din străinătate și s-a îmbolnăvit grav de neurastenie S-a îmbolnăvit toată toamna și o parte a primăverii și abia în februarie a început cu greu citirea cursului de logică încredințat de facultate Sănătatea lui a fost subminată până la capăt și toți cei care l-au cunoscut pe regretatul Belkin au observat în mod clar acest lucru În anii următori, A S a citit doar logica la universitate și a condus practica Biblioteca "Runivers" A S B "B L K I N b Studii cehe pe acest subiect, dar deja se retragea din toate celelalte studii Mandatul său ca secretar al Societății de Psihologie în acest timp (-) a fost aproape nominal Chiar și cursurile de la universitate, el a ratat adesea, provocând critici și uneori comentarii răutăcioase din partea oamenilor care îi judecă pe alții din înălțimea propriei lor josniciuni spirituale Aceste critici și comentarii răuvoitoare, precum și nevoia de a câștiga bani, l-au forțat pe A S să părăsească universitatea în primăvara acestui an și să ocupe funcția de bibliotecar al Dumei de Stat Înainte de a pleca la Sankt Petersburg, A S , într-o conversație cu scriitorul acestor rânduri, și-a exprimat speranța că poate acum își va putea scrie disertațiile (de la el au fost adunate și materiale pentru o disertație despre Wavel) El a stabilit aceasta ca sarcină a vieții sale, justificarea necesară pentru ea în ochii oamenilor din jurul său, care în cea mai mare parte erau sceptici față de studiile și aspirațiile sale și uneori o exprimau foarte grosier (voi sublinia, de exemplu, V V Rozanov, fostul tovarăș al lui Belkin la universitate,

care într-una dintre numeroasele sale scrieri, chiar și-a permis să-și bată joc de A S Belkin) Înainte de a-și prelua postul, Belkin a plecat în străinătate pentru a primi tratament la Kissingen și a face cunoștință cu bibliotecile parlamentare din Occident Dar deja pe drum a avut o criză și a leșinat La sosirea sa la Berlin, s-a îmbolnăvit grav și a fost dus de unul dintre vechii săi cunoscuți la un sanatoriu, unde a murit pe neașteptate pe iulie Se pare că A S a murit de astm, care s-a dezvoltat pe baza arteriosclerozei Necesar Biblioteca "Runivers" X MATVEY LUBAVSKII a spune că, în ciuda forței musculare enorme pe care a dezvoltat-o prin exerciții de gimnastică, A S era, în general, un vas slab De când era student, s-a plâns de diverse afecțiuni și afecțiuni Tovarășii, cunoscându-și puterea, au râs de asta, au pus totul pe seama suspiciunii defunctului Dar, se pare, A S transmitea senzații reale și nu imaginare Viața lui Aleksey Sergeevich a ars Cenușa lui a rămas, o bibliotecă bogată și atent selectată, mai multe cursuri scrise și prelegeri separate și o grămadă de tot felul de rezumate, note, extrase, descrieri de experimente etc Cine poate conecta și reînvia toate aceste membrane disjecta? - Aparent, nici unul Deci, Alexey Sergeevich a muncit pentru nimic toată viața? Nu vreau să cred așa și nu există motive pentru o astfel de concluzie Alexey Sergeevich a adus în viață cota sa considerabilă de valori morale În primul rând, el și-a arătat un exemplu de slujire persistentă și dezinteresată pentru știință, cunoaștere pură Astfel de exemple nu sunt frecvente și trebuie să ne gândim că nu rămân fără un impact asupra mediului Apoi, A S a împărtășit o parte din cunoștințele pe care le dobândise elevilor din școlile superioare și gimnaziale Toți cei care l-au cunoscut pe decedat îndeaproape își vor aminti mereu de el ca pe un cordial, receptiv la durerea și bucuria altcuiva, mereu gata să ajute cu sfaturi, simpatie și faptă, iar această amintire va fi pentru totdeauna unită cu dragoste și recunoștință față de decedat Matei Lyubavsky Biblioteca "Runivers" Sarcini ale psihologiei moderne ') În această întâlnire, consider că este destul de oportun să luăm în considerare o întrebare care, mi se pare, are o mare importanță practică, atât din punct de vedere științific, cât și educațional, și anume întrebarea cum trebuie înțelese sarcinile psihologiei moderne Această întrebare este foarte largă și, prin urmare, la prima vedere vagă, dar va dobândi de îndată o deplină certitudine dacă spun că intenționez să iau în considerare valoarea comparativă a diferitelor metode de cercetare în psihologia modernă Acordându-ți atenția acestei, ca să spunem așa, întrebare programatică, pornesc de la convingerea că este foarte important pentru progresul științei să supunem din când în când întrebările de acest fel revizuirii În ceea ce privește toate științele, se poate spune că în ele, deseori sub influența diferitelor condiții, înțelegerea corectă a problemelor este întunecată și, prin urmare, în toate știința, problemele programului necesită o revizuire constantă Acest lucru este valabil în special în ceea ce privește psihologia, ale cărei sarcini și subiect, după cum se știe, nu au fost niciodată definite într-o asemenea măsură încât să fie fără îndoială Deci, ce metode ar trebui să folosească psihologia modernă? Consider că această întrebare este o altă întrebare, o întrebare de importanță vitală, o întrebare, !) Raport citit la iunie la cel de-al Doilea Congres al Rusiei de Psihologie Pedagogică Note introduse după citirea raportului Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV aşteptând cu nerăbdare decizia lui Se pare că, dacă ar fi necesar să se caracterizeze modul în care societatea educată rusă modernă se raportează la sarcinile psihologiei, atunci acest lucru s-ar putea

răspunde cel mai bine în următorii termeni În prezent, se obișnuiește să se gândească că există două psihologii - pe de o parte, o psihologie nouă, modernă, științifică, experimentală, iar pe de altă parte, vechea psihologie, neexperimentală, bazată pe așa-numita observarea de sine, filozofică sau chiar metafizică, care deja a depășit vremea și a devenit proprietatea istoriei sau, pentru a spune mai corect, ar trebui să devină proprietatea istoriei Ezit să spun dacă toți cei care trebuie să evalueze semnificația metodelor psihologiei moderne ar fi de acord să subscrie tocmai la această Formulă, să o recunoască drept proprie, dar afirm cu fermitate că foarte mulți, dacă nu toți, în țara noastră acționează de parcă această Formula ar fi absolut corectă și ar avea o semnificație călăuzitoare În prezent, foarte mulți oameni sunt înclinați să creadă că este necesar să se oprească complet toate acele investigații care se desfășoară în afară de experiment și să se angajeze în cercetare numai asupra unor astfel de întrebări la care aplicăm experimentul Consider că această formulă este complet greșită și că descrie într-o formă foarte falsă starea actuală a problemelor psihologiei Mi se pare că această Formulă, adoptată, însă, nu doar aici în Rusia, ci și în Occident, reprezintă un obstacol foarte serios în calea dezvoltării corecte a psihologiei, mai ales că mulți, identificând în mod eronat psihologia experimentală cu cea empirică, doar una experimentală psihologia consideră posibilă aplicarea epitetului "științific" Îmi propun să luăm în considerare dacă psihologia numită experimentală face într-adevăr redundantă tot ceea ce era recunoscut în psihologia de odinioară Mi se pare destul de evident că după utilizarea metodelor experimentale de cercetare în psihologie cu mare succes și cu mare beneficiu pentru psihologie, nimic din ceea ce a fost acceptat până acum în psihologie nu devine de prisos; s-a adăugat ceva mai nou, foarte esențial, dar nimic din primul nu a fost respins și de aceea nu se poate spune că există două psihologii Există o singură psihologie; psihologia experimentală, ca disciplină științifică specială, nu există deloc, ci există doar metode experimentale de cercetare Să luăm în considerare care este esența metodei experimentale de cercetare, dacă introduce ceva fundamental nou în cercetarea psihologică și, în principal, dacă exclude ceva din acele metode de cercetare care au fost acceptate anterior sau nu Pentru a face acest lucru, în primul rând, este necesar să se convină asupra a ceea ce ar trebui să fie numit un experiment După cum se știe, definiția generală a unui experiment se rezumă la următoarele Dacă studiem orice evenimente sau fenomene psihice în forma în care acestea apar în realitate și nu ne amestecăm în cursul evenimentelor, atunci acesta va fi un studiu prin simpla percepție sau observație Observăm, de exemplu, vreun caz de asociere prin asemănare, percepem o imagine secvențială Toate acestea sunt cazuri de observare simplă a fenomenelor psihice Acest tip de studiu este de obicei numit cercetare prin intermediul autoobservării Pe de altă parte, putem studia fenomenele psihice scufundându-ne în cursul acestor fenomene, creând în mod arbitrar aceste fenomene, provocându-le în mod artificial și schimbând condițiile în care apar Cu un astfel de studiu al fenomenelor mentale, ca în studiul fenomenelor naturale, devine posibil să se stabilească legătura cauzală a fenomenelor Aceasta va fi învățare prin experiment Dacă, de exemplu, vreau să determin rolul sugestiei, pot face acest lucru dacă evoc artificial acest fenomen și încep să schimb condițiile în care are loc sugestia Întrebarea este, există o diferență fundamentală între cercetarea experimentală - și cercetarea cu ajutorul

unei simple autoobservări? Răspunsul la această întrebare va deveni perfect clar dacă vom diferenția conceptul de experiment Conceptul de experiment poate fi folosit în două sensuri diferite Pe de o parte, poate fi identic cu observarea unui fenomen provocat arbitrar de noi sau creat arbitrar de noi Acesta va fi cazul când studiem un fenomen, provocându-l după propria noastră dorință Lucrul esențial pentru acest experiment este că creăm un fenomen, că îl provocăm artificial Va fi un experiment în cel mai larg sens al cuvântului Dar experimentul poate fi înțeles și în alt sens, și anume ca studiu al fenomenelor în condiții care pot fi modificate Va fi un experiment în sensul restrâns al cuvântului, când, de exemplu, prin schimbarea acestor sau a altor condiții fiziologice, schimbăm procesele mentale asociate acestora Esențial pentru acest tip de experiment este că condițiile în care se desfășoară fenomenul studiat pot fi modificate Toate tipurile de cercetări experimentale în psihologie pot fi incluse în aceste două tipuri principale și ambele sunt folosite în psihologia modernă Dar întrebarea este, au fost aceste două metode de investigare utilizate în psihologia anterioară sau erau complet străine de psihologia anterioară, psihologia autoobservării și sunt doar proprietatea psihologiei moderne? Cred că în psihologia anterioară se foloseau ambele tipuri de experiment Care este prima vedere a fostului Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ perimenta poate fi aplicat - asta este perfect clar Putem evoca artificial, după voia noastră, cutare sau cutare stare de spirit, idee, sentiment Pentru a ne convinge că nu există nicio diferență esențială între psihologia anterioară și cea modernă, vom lua în considerare un fel de cercetare prin intermediul unui experiment, așa cum este aplicat în psihologia modernă, adică cu ajutorul influenței externe asupra modului în care ar putea fi aplicată în psihologia anterioară Să presupunem că psihologul modern din laboratorul psihologic dorește să studieze natura judecății Cum ar trebui să se comporte pentru asta? Acesta va face aproximativ în felul următor El pune diverse întrebări la care subiectul testat trebuie să răspundă Dând un răspuns sub forma judecății, el experimentează judecata și apoi, descriind acest proces, furnizează materialul pe baza căruia facem presupuneri cu privire la natura judecății Că în acest gen de cercetare avem de-a face cu cercetări de natură experimentală, nu există nicio îndoială Un fenomen* indus artificial este supus studiului Dar ce a făcut fostul psiholog când a trebuit să-și exprime punctul de vedere asupra naturii unei judecăți și când a făcut cercetări doar cu ajutorul autoobservării? Și-a pus întrebarea exact în același mod, i-a răspuns sub forma judecății și apoi a încercat să-și urmărească experiențele pe sine Repetând acest fenomen de multe ori, el și-a descris apoi experiențele și a tras concluzii despre procesul studiat Există vreo diferență esențială între ceea ce a făcut fostul psiholog și ceea ce face psihologul experimental? Eu nu cred acest lucru) Pentru mai multe despre aceasta, vezi articolul: "Despre studiul experimental al proceselor mentale superioare" Cartea Întrebări de filosofie ucide Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Dar se poate susține că în autoobservarea se poate aplica și al doilea tip de experiment, adică putem provoca acele stări sau alte stări, pe care le schimbăm după voia noastră De fapt, după ce am evocat în mine o stare, de exemplu, o reprezentare, pot oricând să adaug ceva la ea, să-i iau ceva Toate aceste modificări le pot produce în experiența mea interioară și, cel mai important, fără nicio influență din exterior, fără utilizarea oricărui fel de instrumente etc ; de exemplu, evoc niște performanțe cu o anumită intensitate; Pot să

slăbesc această intensitate, să o întăresc; Pot să adaug ceva, să iau ceva, mă pot gândi la un sunet fără intensitate etc Într-un cuvânt, pot schimba cutare sau cutare stare mentală pe care o experimentez Posibilitatea modificării arbitrare a conținutului activității noastre spirituale arată în mod clar că în psihologia anterioară, în psihologia așa-numitei observații de sine, a fost folosit "experimentul", pe baza experienței unice El ia în considerare Faptul descris în diferite condiții, iar acest lucru este legat de aplicarea unui experiment care ar putea fi numit experiment intern, în contrast cu un experiment extern, care este folosit predominant în psihologia experimentală modernă Diferența dintre un experiment intern și unul extern se rezumă la faptul că în al doilea producem o modificare a stărilor mentale cu ajutorul unei influențe externe Dar aceasta duce la vreo modificare semnificativă? Mi se pare că nu există nicio diferență fundamentală între aceste două metode de cercetare, deși, desigur, aproape nimeni nu va contesta faptul că există avantaje enorme pe partea experimentului cu ajutorul influenței externe Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ Fără îndoială că în experiment, cu ajutorul influenței externe, obținem cele mai exacte rezultate și că în el avem cea mai perfectă formă de cercetare psihologică Cu toate acestea, între cercetarea prin experiment și cercetarea prin autoobservare, diferența este doar cantitativă, dar în grad Ceea ce în procesul de autoobservare este investigat pe o singură persoană, aici este posibil să se investigheze pe o pluralitate de persoane Ceea ce este studiat acolo în relativ puține cazuri poate fi studiat aici într-un număr infinit de cazuri Deoarece erorile individuale sunt eliminate prin experiment extern, rezultatele obținute acum prin experiment sunt incontestabil precise, incomparabil mai precise decât cele obținute înainte Prin urmare, ar trebui să li se acorde preferință față de vechea metodă de cercetare Dar există ceva fundamental nou în această metodă de cercetare? Afirm cu tărie că nu este Și fosta psihologie a folosit constant experimentul și numai aplicarea sistematică și planificată a experimentului este proprietatea psihologiei moderne Că cea mai recentă psihologie experimentală nu aduce nimic fundamental nou poate fi demonstrat prin următoarele considerații Fostul psiholog a folosit autoobservarea Psihologul care conduce experimentul nu elimină autoobservarea, ci doar, ca să spunem așa, o extinde El, grație experimentului, crește numărul de Fapte pe care le adună, tocmai Faptele pe care le elimină din accidente El este, ca să spunem așa, Faptele studiate Dar la urma urmei, în experiment investigaţia mentală extinde şi măreşte aceeaşi autoobservare care a stat la baza vechii psihologii Metoda experimentală de cercetare presupune metoda autoobservării: nu se poate investiga niciun fenomen mental fără a recurge la Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV la autoobservare La urma urmei, dacă subiectul testat depune mărturie despre cutare sau cutare experiență, atunci toate aceste mărturii sunt mărturii pe baza autoobservării Este clar că fără autoobservare este imposibil să se realizeze orice experiment psihologic Autoobservarea nu este deloc exclusă de metoda experimentală de investigare Dacă adăugăm la aceasta că psihologii implicați în cercetarea experimentală sfătuiesc să acorde atenție particularităților în autoobservarea subiecților în timpul producerii experimentului, ei pun subiecții în detaliu cu privire la experiențele lor, atunci aceasta este o dovadă suplimentară în favoarea importanța autoobservării Este imposibil să vorbim despre excluderea autoobservării prin metoda experimentală a observației, din motivul că nu toate fenomenele mentale pot fi studiate experimental Cum să fii cu

aceste fenomene? Într-adevăr, în raport cu ele, suntem plasați într-o situație fără speranță - fie să nu le studiem deloc, fie să le studiem în mod vechi, adică prin autoobservare Deoarece rămâne doar această ultimă cale, este clar că investigarea prin simpla auto-observare nu este exclusă de introducerea unei metode experimentale de investigare Dacă în ultima vreme se obișnuiește să se vorbească despre posibilitatea și dezirabilitatea unui studiu obiectiv al fenomenelor mentale, atunci acest termen de studiu obiectiv trebuie înțeles într-un sens foarte convențional Conceptul de studiu obiectiv nu poate fi aplicat psihologiei în sensul în care este aplicat științelor fizice Este imposibil să se studieze în mod obiectiv fenomenele psihice la fel ca, de exemplu, fenomenele de circulație a sângelui, respirație etc Se poate fi pe deplin de acord cu presupunerea că, prin studierea manifestărilor obiective ale fenomenelor mentale, simptome de mentalitate Biblioteca "Runivers" SARCINI PSIHOLOGIE MODERNĂ S indicii despre natura fenomenelor mentale; dar este destul de clar că, ca să spunem așa, în spatele expresiilor Fizice presupunem fenomene psihice, pentru că până la urmă vorbim despre ele, deși pot fi în acest caz inaccesibile conștiinței noastre Dacă vorbim pe baza unei observații obiective despre natura fenomenelor psihice, atunci este destul de clar că vorbim despre ele în termenii autoobservării noastre Astfel, dacă studiul relațiilor dintre simptomele fizice ne dezvăluie relații între fenomene psihice care nu sunt disponibile autoobservării, atunci un astfel de studiu nu va fi o psihologie obiectivă, deoarece în final descoperim conexiuni între fenomene psihice care ne sunt cunoscute de la foarte frecvente - ei spun că trebuie să admitem existența unor așa-zise fenomene inconștiente, care nu ne sunt accesibile din autoobservarea noastră, că în acest sens au, ca să spunem așa, un caracter fiziologic, obiectiv Dar în ceea ce privește conceptul de inconștient, trebuie să fac următoarele două observații În general, fenomenele inconștiente sunt și fenomene ale psihicului, deoarece, în opinia mea, conceptul de psihic este mai larg decât conceptul de conștient și, în al doilea rând, știm despre natura efectivă a inconștientului în principal din autoobservarea noastră ; concluzionăm despre ele în cazul în care nu putem explica din autoobservare apariția acelor sau a altor procese mentale Astfel, este clar că auto-observarea nu poate fi eliminată din psihologie Ea stă întotdeauna la baza atât studiului experimental, cât și așa-numitului studiu obiectiv al fenomenelor mentale Dacă psihologia experimentală este acum adusă în prim-plan, există pericolul ca ea să fie înțeleasă în sensul că toate celelalte metode Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV cercetarea are o importanță secundară; dar acest lucru nu este adevărat, de exemplu, pentru așa-numita metodă genetică a psihologiei Poate fi eliminată din psihologie, trebuie să cedeze loc psihologiei experimentale? Nu cred că se poate spune deloc asta Într-adevăr, domenii precum psihologia animalelor, psihologia copilului și o ramură atât de importantă precum psihologia socială, așa-numita "Volkerpsychologie", adică psihologia preocupată de studiul acelor manifestări ale vieții spirituale care sunt produs al contactului social, cum ar fi, de exemplu, dezvoltarea sentimentului moral, a miturilor, dezvoltarea vorbirii, dezvoltarea artei etc Studiul acestor fenomene este important nu numai în sine, ci și pentru psihologia generală, deoarece legile găsite în fiecare dintre aceste domenii sunt importante nu numai în acest sens, că învățăm cum a decurs dezvoltarea sentimentului moral în omenire, dar în aceasta găsim material pentru elucidarea dezvoltării legilor generale ale vieții mentale cercetarea psihologică a dat deja roade Între timp, în ceea ce

privește conținutul și sarcinile psihologiei moderne, acest tip de cercetare pare a fi retrogradat pe plan secund în comparație cu psihologia experimentală, ceea ce trebuie considerat inechitabil, deoarece în ceea ce privește rodnicia rezultatelor, psihologia genetică nu este mai mică decât psihologia experimentală Adepții unei psihologii exclusiv experimentale trebuie, desigur, să nege tot ceea ce a fost în psihologia anterioară, cu alte cuvinte, tot ceea ce nu are caracter experimental, și mai presus de toate trebuie să nege semnificația tuturor acelor teorii psihologice care apar independent de experiment Toate aceste teorii sunt de obicei condamnate ca fiind filozofice sau chiar metafizice Mi se pare că o atitudine disprețuitoare față de aceste teorii este gravă Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ un obstacol în calea dezvoltării psihologiei Nu voi intra de unde vin aceste teorii Asta ar duce trecerea prea departe Voi observa doar că vorbesc despre acele teorii care nu au fost obținute experimental Teoriile, după cum se știe, sunt opuse Faptelor, iar acestea din urmă, în ochii multora, au o valoare științifică mai mare decât orice teorie Dar importanța teoriilor trebuie imediat recunoscută de îndată ce luăm în considerare faptul că fiecare știință constă nu numai din Fapte, ci în egală măsură din teorii, care sunt adesea create independent de Fapte; Ele reprezintă adesea așa-numitul ipoteze, presupuneri Acestea sunt presupuneri care nu sunt acoperite de Faptele cunoscute de noi, care sunt create tocmai pentru că nu există Fapte corespunzătoare pentru ele / Dar aceste teorii sunt de așa natură încât din ele se pot trage adesea concluzii foarte importante Așa este în toate științele și așa este în psihologie Aș numi această parte a psihologiei psihologie teoretică, sau mai corect psihologie deductivă Toate întrebările referitoare la proprietățile generale ale conștiinței: atenția, apercepția, voința etc , definițiile conștientului și inconștientului etc , sunt rezolvate în domeniul psihologiei tocmai teoretice Dar cum ar trebui să se trateze această parte a psihologiei, ar trebui să fie păstrată sau, dacă nu a fost obținută experimental, prin urmare, cât de puțin precisă, ar trebui să fie aruncată Cred că această parte a psihologiei nu numai că nu poate fi respinsă ca învechită, ca învechită, ci, dimpotrivă, este acea parte a psihologiei fără de care nici o cercetare psihologică în general, inclusiv cea experimentală, nu poate exista Cele mai simple considerații de natură metodologică ne pot arăta că înființarea oricărui experiment este întotdeauna precedată de constituirea unei probleme, a unei teorii Dacă nu am avea anterior nicio teorie, atunci nu am putea avea o bază pentru pro- Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV var acest lucru, și nu orice alt experiment Prin urmare}'· fără partea teoretică a psihologiei, așa-zisa psihologie experimentală s-ar transforma într-o colecție fără sens de Fapte, inutilă pentru nimic La urma urmei, Faptele sunt colectate pentru a confirma sau infirma orice teorie Teoriile, pe de altă parte, nu sunt întotdeauna create dintr-o generalizare a Faptelor, ci de foarte multe ori prin mijloace deductive Deci, în psihologie, partea teoretică sau deductivă este extrem de importantă: fără ea, partea experimentală este imposibilă Desigur , această afirmație este foarte importantă multi o vor considera complet neasteptata Multora li se poate părea că această afirmație, la rândul ei, are doar un caracter teoretic și, ca atare, nu este convingătoare Dar merită să apelez la starea actuală a psihologiei științifice din Germania în legătură cu dezvoltarea psihologiei experimentale pentru a ne convinge de validitatea poziției pe care o susțin Starea psihologiei în Germania arată cel mai clar că în psihologie partea teoretică este

de mare importanță Într-adevăr, luați în mână Eseurile de psihologie ale lui Wundt, unul dintre cei mai eminenti exponenți ai psihologiei experimentale moderne și luați în considerare ce reprezintă discursurile sale despre apercepție, asociere, actualitate și altele asemenea Este acesta produsul cercetării experimentale, sau doar teorie? Nu există nicio îndoială că sunt simple teorii Dacă Wundt, care și-a dedicat întreaga viață creării psihologiei experimentale, nu respinge teoriile, atunci cred că îi putem merge pe urme Uită-te la "Tonpsychologie" lui Stumpoa și vei vedea că alături de experimente există discuții foarte subtile de natură teoretică În prezent, în Germania, sunt considerați acei oameni de știință care sunt angajați în cercetarea psihologică experimentală Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ cu teoriile controversate existente Printre teoreticienii puri din Germania, i-aș putea numi recent pe Husserl și Lipps Cu toate acestea, opiniile și teoriile lor nu sunt lăsate nesupravegheate de experimentatori: studiile experimentale din timpurile recente sunt foarte des aduse în legătură cu teoriile lor: teoriile lor sunt motivul cercetării experimentale De exemplu, la școala Külpe din Würzburg Wirth, asistentul lui Wundt responsabil al Institutului de Psihologie Experimentală din Leipzig, care își publică cartea "Despre fenomenele conștiinței", care este în întregime un produs al cercetării experimentale, admite cât de mult datorează opiniilor lui Lipps Și care sunt cele mai remarcabile tendințe în psihologia germană modernă - psihologia aperceptivă, înlocuind atât de bine psihologia asociativă și așa-numita psihologie "funcțională", ale cărei concluzii sunt de o asemenea importanță nu numai pentru psihologie, ci și pentru fiziologie - tocmai pentru teoria localizării creierului; sunt un produs al teoriei sau un produs al cercetării experimentale? Mi se pare că la această întrebare se poate răspunde fără nicio ezitare, că sunt produsul unei teorii Și însăși organizarea și conduita instituțiilor psihologice din Germania arată modul în care acestea privesc legătura dintre psihologia teoretică și psihologia experimentală Munca institutelor de psihologie este adusă în legătură cu activitatea seminariilor filosofice Acesta este un semn al importanței pe care conducătorii institutelor o acordă educației filozofice și, odată cu aceasta, psihologiei teoretice Voi sublinia, de exemplu, Institutul Meinong din Graz, Marbe din Frankfurt, Külp din Würzburg Rezultatele unei astfel de lucrări comune se reflectă în faptul că cercetările tinerilor psihologi) Vezi Die esperimentelle Analyse der Bewusstseinsplienomene S Vorwort p VII Biblioteca "Runivers" G, CHELPANOV în psihologia experimentală în Germania găsesc o solidă educaţie teoretică În prezent există o direcție în psihologie, care se numește descriptiv sau fenomenologic Caracteristica sa distinctivă este că își propune să descrie acele procese mentale sau alte procese mentale Așa este, de exemplu, psihologia lui Lipps, Husserl, Meinong Descrierile lor nu reprezintă cercetare experimentală, ci cercetare prin autoobservare Aici sunt investigate întrebări despre natura psihologică a conceptelor, procesul de abstractizare, judecată, gândire non-concretă etc Toate acestea sunt întrebări despre care chiar se poate argumenta cu greu că pot fi investigate experimental Recent, aceste întrebări au fost studiate experimental la Institutul de Psihologie din Wurzburg, profesorul Külpe Teoriile acestor scriitori au fost parțial confirmate Acest exemplu arată foarte clar că teoriile au fost propuse înainte de începerea investigației experimentale, ceea ce le-a confirmat în mare măsură Mulți li se pare că stabilirea experimentelor are loc independent de teorii O respingere genială a

acestui lucru este adevăratul fondator al psihologiei experimentale, Fechner După cum se știe, el a fost primul care a aplicat cu brio datele numerice la analiza fenomenelor mentale, a fost primul care a dezvoltat metode de cercetare experimentală Întrebarea este, ce l-a ghidat în cercetarea sa? Mulți oameni cred că el, un fizician, și-a propus pur și simplu să transfere în studiul fenomenelor mentale metodele pe care le-a folosit în studiul Fizicii Se poate susține că în realitate nu a fost așa A ajuns la descoperirea metodelor experimentale, ghidat de un interes teoretic El a vrut tocmai să determine relația dintre suflet și corp În căutarea unei soluții la această problemă Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ a ajuns la utilizarea metodelor experimentale pentru studiul fenomenelor mentale Să remarcăm în continuare că, dacă se va folosi terminologia strict științifică, atunci va fi necesar să admitem că nu există o psihologie experimentală reală, există doar metode experimentale, investigații Psihologia experimentală ar fi o psihologie specială numai dacă ar avea propriul ei conținut special; de fapt, nu are un conținut propriu Ea investighează aceleași întrebări pe care vechea psihologie le-a rezolvat fără ajutorul experimentului, dar cu ajutorul unei simple observații Aici diferența este doar în metode, nu în conținut Din această cauză, nu se poate spune că există o psihologie experimentală specială În prezent, tot conținutul său este inclus în compoziția psihologiei pur și simplu De fapt, de ce orice propoziție care a fost dovedită experimental, de exemplu, cu privire la asociere, atenție etc , ar trebui să facă parte din psihologia experimentală, și nu simplă psihologie? Într-adevăr, chiar și în psihologia anterioară, asociațiile, atenția, sunt tratate chiar din punctul de vedere care poate interesa psihologul experimental Poziția psihologiei experimentale este de așa natură încât, deși a adăugat ceva de-al tău, o îmbunătățire incontestabilă, nu a respins nimic din fosta psihologie Nu exclude nimic din ceea ce a fost în psihologia de odinioară și, prin urmare, cei care spun că acum există doar psihologie experimentală, sau cel puțin că ar trebui să existe doar psihologie experimentală, pentru că este mai perfectă, sunt asemănați cu omul care a spus că ar fi fie că la ora actuală nu vrea să folosească metoda deplasării prin mers, pentru că există o metodă de deplasare îmbunătățită prin intermediul aeronauticii Este adevărat că călătoria cu avionul este un mod de călătorie mai avansat Bibliotheca "Runiverse" Grădina Zoologică G CHELPANOV mijloc de locomoție, dar nu elimină complet modul de locomoție prin mers Prin însăși natura sa, omul nu va putea, probabil, niciodată să renunțe la mers Mai mult, în unele cazuri, mișcarea cu ajutorul avioanelor este complet inaplicabilă, în timp ce mersul pe jos este destul de aplicabil Situația este exact aceeași în psihologie: există probleme în ea, în legătură cu care experimentul nu se aplică deloc Astfel, metoda experimentală de cercetare nu respinge nimic din fosta psihologie; doar el însuși adaugă ceva nou, mai perfect, dar până la urmă adăugarea de ceva nou nu presupune deloc că tot ce este vechi este eliminat Dacă cineva este de acord cu mine în această privință, atunci va fi și de acord că opoziția psihologiei experimentale față de psihologia anterioară, presupusă metafizică, nu se bazează pe nimic Trebuie să punem capăt opoziției psihologiei experimentale față de psihologia teoretică Multi li se pare că, dacă cineva recunoaște legitimitatea psihologiei experimentale, atunci aceasta înseamnă a nega teoreticul și, dimpotrivă, dacă cineva insistă asupra importanței teoreticului, asta înseamnă că neagă experimentul Cel mai corect este să recunoaștem că unul nu îl exclude pe celălalt Dacă, în plus, se

recunoaște că teoriile psihologice nu numai că nu sunt de prisos, ci, dimpotrivă, necesare, deoarece psihologia experimentală este imposibilă fără psihologia teoretică, atunci devine clar că nu există două psihologi, există doar o singură psihologie, care include întrebări investigate cu ajutorul metodelor experimentale Pentru a vedea că modificarea propusă de mine în Formula general acceptată are o importanță practică, voi încerca să trag din ea concluzii anume în legătură cu problema educațională Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ În primul rând, din acest punct de vedere este destul de clar cum ar trebui să evaluăm semnificația psihologiei experimentale După cum se știe, până de curând mulți erau foarte sceptici față de psihologia experimentală, dar succesele ei din ultimul sfert de secol au arătat enorma rodnicie a metodelor de cercetare pe care le folosește Au fost rezolvate multe probleme care anterior nu puteau fi rezolvate deloc Faptele care au ieșit la iveală prin metode experimentale de investigare au ridicat noi probleme Pentru studiul multor probleme au fost aplicate metode experimentale de cercetare, care, deși nu au dat încă rezultate ferme, promit totuși să fie foarte fructuoase în viitor Domeniul de aplicare al metodelor experimentale se extinde din ce în ce mai mult, astfel încât în timp se poate spera că foarte multe probleme, care în prezent nu pot fi rezolvate, vor fi rezolvate În prezent, atât de multe probleme psihologice sunt studiate prin metode experimentale de cercetare încât dezvoltarea multor ramuri ale psihologiei este imposibilă fără utilizarea metodelor experimentale Această semnificație a psihologiei experimentale ne obligă să ne străduim să ne asigurăm că în Rusia studiul metodelor experimentale și aplicarea lor se răspândesc din ce în ce mai mult Este de dorit ca institute de psihologie experimentală să fie înființate în toate universitățile ruse și în toate instituțiile de învățământ superior unde există lideri potriviți pentru aceasta De asemenea, este foarte de dorit ca, în viitorul apropiat, toate departamentele de psihologie din Rusia să fie ocupate de profesori familiarizați cu tehnicile psihologice experimentale Dar, pe de altă parte, cred că în prezent interesul pentru psihologia experimentală este complet în zadar umbrind toate celelalte tipuri de cercetare În opinia mea, alte ramuri ale psihologiei, de exemplu, Questions of Philosophy, Vol , Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV psihologia genetică ar trebui să facă obiectul aceleiași îngrijiri ca și dezvoltarea psihologiei experimentale În special, îmi iau libertatea de a atrage atenția asupra psihologiei teoretice, fără de care psihologia experimentală poate degenera într-o simplă tehnică de artizanat Ei vor face experimente după un model acceptat, așa cum un artizan poate face acest lucru La urma urmei, un simplu muncitor știe cum se face ceva, dar nu știe de ce se face Într-adevăr, este posibil să se facă experimente, de exemplu, referitoare la asociații, dacă nu avem nicio clasificare proprie a asociațiilor? Este posibil să facem experimente asupra atenției dacă nu avem nicio teorie preconstruită a atenției? Mi se pare, așadar, că psihologia teoretică trebuie pusă la locul său La înființarea predării psihologiei în învățământul superior, trebuie să se străduiască să se asigure că educația teoretică precede studiul și aplicarea metodelor experimentale de cercetare, deoarece, așa cum tocmai am subliniat, fără o pregătire teoretică temeinică este imposibil să se realizeze vreo orice experimente Dacă așa-numita psihologie experimentală este doar o parte a psihologiei pur și simplu, atunci nu ar trebui să ne străduim să o studiezi singur, ci ar trebui să studiezi psihologia în general Dacă studiul psihologiei teoretice pare atât de important, atunci este clar

că nu trebuie impusă nicio cerință ca, de exemplu, doar psihologia experimentală să fie studiată în liceu, deoarece limitând chiar și studiul psihologiei la acea parte în care metodele experimentale de cercetare nu sunt aplicate, vom avea destul de mult material important pentru studiu ' Acestea sunt concluziile în raport cu dezvoltarea științifică a psihologiei și formularea acesteia în școlile superioare și gimnaziale SARCINI DE POIH MODERN λΙΟΓΙί! Dar aceasta nu epuizează concluziile practice care se pot trage din poziţia pe care am indicat-o Dacă recunoaștem legătura inseparabilă dintre psihologia experimentală și psihologia teoretică, atunci devine clar că nu se pot înființa laboratoare unde nu există lideri cu experiență, deoarece, ca să nu mai vorbim de complexitatea experimentelor psihologice în sine, lipsa unei pregătiri teoretice suficiente va face ca munca inutila *) *) Vorbesc de laboratoare de cercetare independentă, și nu de cabinete psihologice, reprezentând o colecție de instrumente pentru demonstrații Recunosc pe deplin oportunitatea acestor din urmă și eu însumi sunt ocupat în prezent să alcătuiesc o astfel de colecție pentru gimnazii, dar protestez ferm împotriva acordării persoanelor care nu sunt suficient de pregătite de laboratoare psihologice pentru cercetări independente Ca o confirmare a actualității întrebării adresate de mine, mă pot referi la faptul că la Congresul Internațional de Psihologie, care a avut loc la Geneva, în iulie anul curent, s-au exprimat aceleași puncte de vedere și asupra psihologiei experimentale, pe care și eu a apăra (vezi raportul despre congres în prezent) Mă pot referi și la faptul că după citirea acestui raport a apărut articolul lui Wundt "Despre psihologie pură și aplicată" (Psychologiclic Studi en V Band, I und Hcft), în care el, exact în același mod, evaluează semnificația didacticii experimentale moderne și psihologia teoretică a atitudinii față de psihologia aplicată, ca și mine Iată, de exemplu, ce spune despre semnificația practică a didacticii experimentale: experimente pe baza experimentelor proprii sau ale altora * Articolul său, aparent cauzat de dorința de a vorbi despre direcția pe care o apără în "Didactica experimentală" de prof Meimana, se termină în continuare rezumat: "Urmărirea grăbită a aplicării practice duce la astfel de concepte în care se repetă punctul de vedere al psihologiei abilităţilor Aplicarea stereotipă a conceptelor de abilitate obligă descrierea și analiza experimentală a proceselor mentale să se retragă în fundal acțiunile pot fi privite ca un semn sigur că sunt pe drumul greșit chiar și în teorie Dacă un cercetător precum Maiman, care în lucrarea sa anterioară a prezentat exemple strălucitoare ale capacității sale de a analiza problemele psihologice, din cauza prea lungi * § G CHELPANOV Este imposibil, în continuare, să încredințezi colectarea de material psihologic unor persoane fără experiență, deoarece acest lucru poate duce cu ușurință la colectarea de material de care nimeni nu are nevoie și la o pierdere de timp Acest tip de colecție de materiale ar trebui să fie oferite numai persoanelor cu pregătire științifică și psihologică serioasă" Dacă cineva a crezut că am vrut în vreun fel să subjug semnificația psihologiei experimentale, el sau chiar o preocupare exclusivă pentru metodele de predare și chestiuni practice similare, a căzut pe o cale atât de dubioasă (auf solche bedenk-jiche Wege gerathen ist), ceea ce atunci este de așteptat de la educatorii experimentali care, fără o astfel de pregătire (Vorbereitung) doriți să reformați educația și formarea? Ei trebuie doar să fie sfătuiți că devin, în primul rând, psihologi educați cuprinzător și nu orientați unilateral, apoi trec la întrebarea cum ar trebui să stabilească noi

sarcini în pedagogie: "Ultimele cuvinte ale lui Wundt par a fi adresată profesorilor experimentali ruși Citând ultimele cuvinte ale lui Wundt, mi-aș permite să exprim speranța că, poate, ele se vor dovedi a fi un avertisment suficient pentru conducătorii Laboratorului de Psihologie din Sankt Petersburg în dorința lor excesiv de zeloasă de a răspândi laboratoare de didactică experimentală în rândul pedagogilor ruși Dacă nu au acordat nicio valoare avertismentelor mele, atunci autoritatea lui Wundt în ochii lor trebuie să aibă o valoare incontestabilă La urma urmei, nu degeaba fac eforturi pentru a se asigura că lucrarea lui Wundt "Psihologie fiziologică" devine accesibilă cititorului rus Ca exemplu al modului în care "laboratoarele psihologice" din școlile secundare sunt privite în Germania, voi cita din numărul recent publicat al Zeitschrift für angewandte Psychologie (H ï und , p), un jurnal dedicat la psihologia aplicată: "Înființarea de mici laboratoare de psihologie în diverse seminarii ale profesorilor, unde nu există supraveghere de specialitate (wo die fachliche Aufsicht fehlt) și unde precizia aparentă a aparatelor și curbelor poate deveni obiect de abuz, ar fi un real non -participarea" (geradezu ein Unglück) Evident, în Germania este clar recunoscut pericolul unor astfel de laboratoare, a cărui distribuție își asumă meritul laboratorul din Petersburg Citind raportul, am numit acest tip de material "gunoaie experimentale" și cred că această denumire este pe deplin justificată, adică sunt ocupați să strângă "gunoaie experimentale" Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ m-a inteles complet gresit Nu aveam nimic de acest fel în intențiile mele; M-am gândit doar să-l împiedic să degenereze, ca să nu devină o pseudoștiință Propunând să aducem studiul psihologiei experimentale în legătură cu psihologia teoretică, pornesc de la convingerea că în acest fel cercetarea experimentală poate fi agravată și serioasă Nu mă gândesc la eliminarea psihologiei experimentale, ci la minuțiozitatea dezvoltării Nu cred să afirm că valoarea psihologiei experimentale este mai mică decât valoarea teoretică; Vreau doar să avertizez împotriva consecințelor periculoase ale neglijării psihologiei teoretice Mi-e teamă de acel diletantism de reproducere în psihologie, când foarte mulți oameni cred că în psihologie se poate cerceta sau culege Fapte cu aceeași ușurință cu care copiii culeg un ierbar sau o colecție de insecte *) Colecția asamblată de insecte) Aceste cuvinte ale mele au fost pe deplin confirmate În cadrul dezbaterii, s-a dovedit că unii profesori de psihologie, care înființaseră laboratoare de psihologie în casele lor, s-au angajat în studierea abilităților mintale ale elevilor cu ajutorul acelor dispozitive psihologice pe care le aveau la dispoziție (măsurarea timpului de reacție, cercetare folosind un tahistoscop etc) Ei au făcut, așa cum au spus ei înșiși, "diagnostice" Potrivit lor, aceste diagnostice au fost luate în considerare de Consiliile Pedagogice Ei chiar au susținut că diagnosticele lor au fost întotdeauna infailibile pentru cercetări independente Din acest motiv, ei cred că orice datele obținute pe tahistoscop pot fi un indicator al abilităților mentale ale elevilor în general Pot asigura astfel de experimentatori că în psihologia experimentală modernă nu există astfel de metode de cercetare cu care să se poată, ar fi să se stabilească "diagnostice" potrivite conducerii a Consiliului Pedagogic Profesorii care oferă cercetările lor experimentale Consiliilor Pedagogice pentru îndrumare greșesc și îi induc în eroare, fără să vrea, pe alții Sunt convins că, cu o cunoaștere teoretică mai profundă a psihologiei, ei ar fi capabili să rezolve eroarea aplicațiilor lor Evident, șeful Laboratorului de Psihologie din Sankt Petersburg, deși le-a furnizat dispozitive

psihologice, nu a primit un indiciu că cercetările lor nu puteau fi de așa natură încât Consiliile Pedagogice să poată fi ghidate de acestea Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Șoarecii sau plantele pot fi totuși utile, iar Faptele psihologice culese de un amator nu sunt necesare pentru nimeni, cu excepția colecționarului însuși Niciun psiholog nu va dori să le folosească, deoarece el poate avea întotdeauna o suspiciune dacă Faptul este descris corect Naturalistul se poate folosi de colecția școlarului pentru a-și trage concluziile despre Fauna sau Flora din cutare sau cutare localitate, iar omul de știință este puțin probabil să îndrăznească să folosească Faptele psihologice descrise de persoane vădit lipsite de pregătire teoretică Aș crede chiar că colecționarea poate fi dăunătoare în anumite privințe, deoarece este capabilă să producă diletantism Câte, de exemplu, în ultima vreme, tot felul de chestionare au divorțat pentru a rezolva probleme psihologice Dar până la urmă, pentru a produce un chestionar, este necesară pregătirea teoretică: trebuie să fie capabil atât să pună o întrebare, cât și să fie capabil să interpreteze rezultatele psihologice obținute Dacă acceptăm că psihologia experimentală este doar o parte a psihologiei, atunci din această poziție putem trage următoarea concluzie practică Dacă dintr-un motiv oarecare cineva nu poate fi angajat în studiul vieții mentale cu ajutorul experimentelor, aceasta nu înseamnă că accesul pentru studiu și chiar pentru dezvoltarea independentă a psihologiei îi este în general închis Există încă domenii uriașe de psihologie teoretică și psihologie genetică, care pot oferi material extraordinar de bogat pentru cercetări independente *) *) Aceste cuvinte au fost rostite de mine și, prin urmare, este complet de neînțeles pentru mine modul în care președintele congresului, academicianul V M Bekhterev, în discursul său de încheiere, evident, a putut exprima la adresa mea "dorința ca știința să nu fi condus artificial în universități cu camere privilegiate, dar ar merge pe o cale largă și deschisă de aplicare practică a vieții* (vezi ziarul "Bogat*" nr) Din ceea ce am spus, este destul de evident că nu cer ca "știința să fie condusă artificial în camerele privilegiate ale universităților"* Dar cred că Biblioteca "Runivers" SARCINI DE PSIHOLOGIE MODERNĂ Astfel, este clar că a noastră!, grija ar trebui să fie nu numai psihologia experimentală, ci și alte ramuri ale psihologiei și mai ales partea teoretică a acesteia Rezumând raportul meu, aș spune că din punctul meu de vedere este foarte de dorit să se pună capăt opoziției dintre psihologia experimentală și simpla psihologie Mi se pare că numai dacă se recunoaște că psihologia este una, că psihologia experimentală este doar o parte integrantă a psihologiei, se vor crea condiții care să asigure dezvoltarea corectă a psihologiei; atunci, se poate spera, dezvoltarea psihologiei va merge pe calea cea bună și cunoștințele psihologice vor curge pe canalul potrivit *) G Chelpanov este de datoria profesorilor universitari să fie în paza științificității: dacă știința încetează să mai fie o știință, dacă este pervertită, suntem obligați să o semnalăm Dacă, din cauza stării de dezvoltare, nu poate fi dezvoltat în afara universității sau a unei instituții de învățământ superior în general, atunci nu trebuie să depășească limitele instituțiilor de învățământ superior Acesta este exact ceea ce spun despre psihologia experimentală Metodele sale sunt încă prea imperfecte pentru a fi de folos practic, dar, pe lângă asta, cred că oricine este interesat de psihologie poate lucra singur pe psihologie Întrucât cuvintele pe care le-am citat în text au fost de fapt rostite la congres, protestez ferm împotriva cuvintelor președintelui Există o diferență uriașă între a proteja

știința de blasfemie și a o închide artificial în zidurile universităților) Îmi voi permite să mai fac o remarcă despre concluziile președintelui congresului, academicianul V M Bekhterev "În remarcile sale finale, Acad Bekhterev, potrivit ziarului Rech, nr , a subliniat că în marea dispută dintre teoreticieni și experimentatori nu au existat nici învinși, nici învingători Întrucât am vorbit împotriva susținătorilor psihologiei exclusiv experimentale cu scopul de a convinge sau de a câștiga de partea mea, este evident că a spune că nu au fost nici învingători, nici învinși în această chestiune înseamnă a spune că raportul meu nu a avut nicio semnificație Cred că președintele congresului nu are privilegiul de a face o serie de rapoarte, cu atât mai mult cu cât el însuși s-a numărat printre adversarii mei Dacă președintele, care a luat parte la dezbatere, declară că inamicul nu a fost în măsură să-l învingă, atunci aceasta echivalează cu a se declara invincibil! În continuare, cred că președintele nu avea date pentru evaluarea rezultatelor congresului Nu are niciun motiv Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV pentru că a afirmat că nu au fost oameni care să fi fost de acord cu mine la congres și, întrucât nu are astfel de temeiuri, atunci nu poate afirma, folosind imaginea unei bătălii, că nu au fost nici învingători, nici învinși Din partea mea, pot cita dovezi incontestabile că au fost oameni la congres care au fost de acord cu mine După congres, am primit de la participanții la congres o scrisoare acoperită cu de semnături, în care își exprimă solidaritatea față de opiniile pe care le-am exprimat În cele din urmă, mi se pare că președintele congresului, în evaluarea rezultatelor dezbaterii, a folosit "metoda" greșită Rezultatul dezbaterii trebuie judecat nu după ceea ce s-a întâmplat în sala de congres, ci după ceea ce se va întâmpla după congres, când conținutul dezbaterii devine cunoscut părților interesate Subiectul disputei a fost nu atât problema relației dintre teorie și experiment, cât mai degrabă concluziile din această prevedere, și anume dacă profesorii de gimnaziu stabilesc sus laboratoare psihologice pentru cercetări independente asupra abilităților psihotice Răspund la această întrebare negativ nu a dat niciun răspuns A P Nechaev ar putea spune direct: "Cred că în psihologie, într-adevăr, există metode de recunoaștere a abilităților mentale ale elevilor; acestea metodele de cercetare sunt disponibile profesorilor gimnaziilor Profesorii gimnaziilor se descurcă destul de bine, înființând laboratoare pentru astfel de studii " Cu toate acestea, A P Nechaev nu a spus nimic de acest fel Și dacă vreunul dintre profesorii gimnaziului, care a început deja un laborator, din cauza faptului că nu și-a găsit sprijin în persoana lui A P Nechaev, începe să se îndoiască de dreptul său de a face "diagnostice"? Înclin să iau în considerare aceasta o victorie pentru cei care au vorbit în apărarea psihologiei teoretice Președintele congresului este sigur că cei care până acum au fost sceptici cu privire la înființarea laboratoarelor psihologice pentru studierea abilităților mintale ale studenților, după dezbaterea de la congres, nu vor începe să adopte o atitudine complet negativă față de astfel de laboratoare? Vor trata consiliile pedagogice diagnosticele psihologice cu aceeași atenție cu care au făcut-o uneori până acum? Nu se poate crede că dl profesorii, după ce au încetat să fie tentați de rolul de "diagnostic", vor înceta să mai înceapă laboratoare și acasă? În viitorul apropiat va arăta toate acestea În opinia mea, aici ar trebui să se caute "învingători și învinși" și nu în sala de congrese Biblioteca "Runivers " Sarcini imediate de pedagogie experimentală *) În cadrul ședinței de astăzi, s-au spus destul de multe despre așa-numita mișcare pedologică, despre

aceea, în principal, o muncă extinsă, care vizează studierea naturii copiilor - în toată sfera ei Cunoaștem definiția sarcinii principale a pedologiei, pe care o găsim clar exprimată deja în urmă cu ani de către unul dintre pionierii acestei științe, Chrisman, deoarece această sarcină este văzută, în cuvintele lui Chrisman, să culeagă tot ceea ce privește esența și dezvoltarea copilului, iar odată ce acest material este colectat, pedologia trebuie să-l reducă într-un întreg sistematic Singurul scop al pedologiei ar trebui să fie un studiu natural-științific cuprinzător al copilului, care să conducă la o înțelegere completă a naturii sale Pedologia trebuie să întreprindă cercetări în domeniul vieții copiilor, pentru ca pe Faptele astfel stabilite să se poată construi bazele generale ale educației Ea trebuie să-și concentreze toată atenția, ca în Focus, asupra unui copil, astfel încât toate forțele, toate adaptările, toate cercetările să se concentreze în jurul acestui centru, contribuind astfel la îndeplinirea mai minuțioasă a sarcinii Astfel, sarcina pedologiei este studiul copilului în întregime) Raport citit la cel de-al Doilea Congres de Psihologie Pedagogică din Sankt Petersburg la iunie Biblioteca "Runivers" ■ N VINOGRADOV fiind, de altfel, pedologia, în opinia reprezentantului acestei tinere discipline, nu face parte din nici o alta a acestei științe - ea stă separat, într-un loc independent, propriu*) Deja ca o ramură specială a acestei științe, sau, mai degrabă, ca o disciplină specială care a apărut pe baza Gpedologiei, este pedagogia experimentală, care consideră principalul instrument de cercetare nu observația în sens larg, ci experimentul, ce pune (sau, cel puțin, ar trebui să pună) și anumite scopuri pedagogice (știm că materialul cules de pedologie poate fi folosit de o mare varietate de discipline de natură teoretică - fiziologie generală, și psihologie generală, și zoopsihologie, și antropologie etc) Cunoaștem și succesul cantitativ asociat mișcării pedologice Același Chrisman, încă din , a indicat masa de material adunat în America, în principal cu ajutorul metodei sondajului Acum acest material a crescut la o dimensiune și mai impresionantă În ultimul deceniu, și în Europa de Vest am observat un interes puternic pronunțat pentru cercetarea pedologică, iar aici întrebările pedagogice mai des decât în America sunt aduse în prim-plan în studiul naturii copilului Aici tocmai pedagogia experimentală se remarcă de pedologie și încearcă să ocupe un loc relativ independent Și aici vom întâlni un număr semnificativ de lucrări consacrate studiului celor mai diverse manifestări ale vieții DET și vedem deja încercări de a face bilanțul acelorași, așa cum este, de E Maiman în "prelegerile sale" conform pedagogiei experimentale " Mișcarea pedologică a rezonat și cu noi și, încă din , a apărut lucrarea lui A P O Chrismann Paidologie Jena, , S - Biblioteca "Runivers" SARCINI IMMEDIATE ALE PEDAGOGIEI EXPERIMENTALE de psihologie în scop didactic *) În ultimii ani au apărut o serie întreagă de studii, aparținând unor persoane grupate în jurul laboratorului de psihologie pedagogică experimentală din Sankt Petersburg Unele dintre aceste lucrări au fost publicate în Books of a Pedagogical Psychologist, iar unele au fost publicate ca ediții separate În orice caz, cantitativ, am acumulat deja suficient material din domeniul pedologiei și pedagogiei experimentale Dar dacă am încerca acum să însumăm rezultatele pe care toate aceste studii le-au dat - în străinătate și aici - rezultatele în raport cu pedagogia, atunci semnificația calitativă a acestor rezultate ar corespunde cu greu cu valoarea cantitativă a materialului cules Tocmai aici se pune întrebarea, cum a fost folosit tot materialul adunat în scopuri pedagogice și cât de mare este semnificația tuturor datelor obținute

până acum pentru rezolvarea celor mai importante probleme pedagogice? Întrebările de bază ale pedagogiei au primit o nouă iluminare teoretică și este posibil, pe baza datelor pedagogice obținute până acum, să se realizeze o reformă radicală a muncii pedagogice, să se indice noi căi pentru pedagogie în sensul cel mai larg și să se contureze acelea? înseamnă că ar părea cel mai valoros pentru atingerea obiectivelor stabilite? Cu greu este posibil să răspundem afirmativ la toate aceste întrebări Dimpotrivă, având în vedere moștenirea spirituală care a fost strânsă până acum prin eforturile conjugate ale unor cercetători destul de numeroși, o găsim relativ săracă, săracă tocmai în comparație cu masa diverselor întrebări urgente și vitale care \) A P Nechaev Psihologia experimentală modernă în relația sa cu problemele educației școlare SPb ıçoı Trebuie să menționez că în Societatea Pedagogică din Moscova (acum închisă), încă de la sfârșitul anilor ai secolului trecut, s-a încercat să familiarizeze societatea rusă cu mișcarea în curs de dezvoltare Primul merit în acest sens aparține regretatului profesor asistent juridic al Universității din Moscova, V M Mikhailovsky   Materialul care se află în fața noastră este prea insuficient pentru a realiza o reformă radicală a pedagogiei pe baza ei Dimpotrivă, poate că mulți dintre noi, după ce au ascultat destule reportaje din domeniul pedologiei și pedagogiei experimentale, vom pleca de aici cu un sentiment destul de greoi că în munca noastră practică cotidiană va trebui să ne ghidăm după aceeași pedagogie tradițională pe care o vom face au practicat înainte și a cărei inconsecvență științifică în multe privințe este, parcă, universal recunoscută? Mai mult, vedem că pionierii noilor căi, atunci când își fac o imagine completă a procesului educațional, se lasă duși involuntar pe aceeași cale a pedagogiei tradiționale, deși în anumite puncte de influență pedagogică încearcă să se elibereze de orice rutină și se străduiesc pentru a deschide noi orizonturi Este firesc să ne punem întrebarea: care este motivul acestei stări încă imperfecte a cercetării pedologice, atât de departe de a putea reforma pedagogia modernă pe baza rezultatelor unor astfel de cercetări? Nu există nicio îndoială că nu există un singur motiv, ci mai multe, iar unele dintre ele sunt ușor de vizibile Aceasta este, în primul rând, însăși tinerețea științei, apariția ei recentă și existența ei foarte scurtă, măsurată în două-trei decenii, perioadă în care este absolut imposibil să se obțină concluzii complete și incontestabile referitoare la cele mai diverse aspecte de natura copiilor La aceasta se adaugă și complexitatea studiului în sine, în legătură cu diversitatea funcțiilor corporale și mentale care fac obiectul studiului și pe care este important să le analizăm nu numai în activitatea lor izolată, ci și în munca lor comună și chiar în întregul proces destul de lung al dezvoltării copilului În cele din urmă, trebuie să rețineți}·   imperfecțiunea metodelor de cercetare științifică, despre care Mayman vorbește atât de mult în Prelegerile sale de pedagogie experimentală mai ales dacă avem în vedere metodele pedologilor americani calculate în principal pentru culegerea celui mai mare material posibil Dar cu greu toate aceste motive explică pe deplin productivitatea redusă a rezultatelor obținute până acum în domeniul cercetării pedologice Fără îndoială, există motive mai profunde, care se află în însăși esența cercetării pedologice, mai ales în prima și cea mai timpurie etapă a existenței unei discipline tinere Am avut deja ocazia să menționăm că lucrările pedologice sunt extrem de valoroase pentru cele mai diverse

discipline pur teoretice și știm că studiile asupra naturii copiilor au avut adesea ca scop principal interese nu pur pedagogice, ci interese științifice generale Acest lucru se poate spune despre multe lucrări pedologice atât în America, cât și în Europa de Vest Astfel, chiar și celebra lucrare a lui Preyer ("Sufletul unui copil") a fost întreprinsă, conform mărturiei însuși cercetătorului, tocmai în scopuri pur științifice, și nu pedagogice Același lucru se poate spune despre celebrele lucrări ale lui Baldwin , unde interesele antropologice și sociologice ies în prim-plan d) Această împrejurare, profund importantă din punct de vedere științific, este totuși greu întotdeauna favorabilă specific pedagogiei obscure, și uneori complet ocolite, probleme care sunt de o importanță capitală în Acest lucru explică, probabil, într-o oarecare măsură, fecunditatea relativ scăzută pentru pedagogia pedagogiei anterioare \) Baldwin, Dezvoltarea mentală în copil și în rasă Interpretările sale sociale și morale ale dezvoltării mentale Biblioteca "Runivers" Ξ VINOGRADOV cercetare logica Aici se află, probabil, sursa binecunoscutei obiecții a lui Münsterberg la adresa pedologiei, care afirma direct că pedologia nu trebuie să se hrănească cu firimiturile care cad de pe masa psihologiei (în special, psihologia experimentală), ci ar trebui să-și coacă propria pâine Adevărat, în ultimii ani am văzut încercări, în lucrările pedologice, de a pune mai precis probleme pedagogice și de a căuta răspunsuri la acestea în procesul cercetării pedologice Astfel, pedagogia experimentală iese treptat din pedagogie, în sensul cel mai larg al termenului Am menționat deja încercarea lui Meiman de a rezuma rezultatele acestui gen de cercetări, rezultatele atât din punct de vedere al metodelor, cât și din punct de vedere al rezultatelor pedagogice Cu toate acestea, chiar și în prezent, multe dintre cele mai importante probleme pedagogice nu au fost încă atinse de cercetările pedagogice, iar acestea din urmă privesc cel mai adesea întrebări mai puțin importante din domeniul pedagogiei, și anume întrebările didactice, și nu cele pedagogice în cel mai larg sens Și aici, așa cum vom vedea puțin mai târziu, unele dintre problemele mai mari sunt foarte departe de dezvoltarea finală, de la faptul că principalele metode de predare pot fi deja construite pe baza datelor experimentale Cât despre alte întrebări mai mult pedagogice decât de fapt didactice, ele sunt dezvoltate și sunt încă dezvoltate prea slab în pedagogia experimentală modernă, uneori fiind atinse destul de întâmplător și nefăcând obiectul unor cercetări științifice mai aprofundate Sperăm să vorbim despre toate acestea mai detaliat mai jos, dar aici doar observăm că formularea corectă a problemei - dacă peste tot, atunci mai ales în cercetarea pedologică - este una dintre cele mai importante condiții pentru rodnicia muncii în sine O prezentare clară și distinctă a întrebării, semnificația ei tocmai pentru educație, și nu pentru alte scopuri, determină în mare măsură caracterul Biblioteca "Runivers" SARCINI IMMEDIATE ALE PEDAGOGIEI EXPERIMENTALE SÍ ter cercetării în sine, planul acesteia și, parțial, chiar rezultatele În același timp, înțelegem aici nu numai întrebări particulare, care uneori sunt atât de importante tocmai din punctul de vedere al educației practice, ci și problemele cele mai generale, dintre care într-un fel sau altul ar trebui stabilite, parcă, înainte de începerea unui studiu special mai aprofundat Adevărat, multe dintre aceste probleme nu sunt rezolvate deloc de pedagogia experimentală, dar găsesc răspunsuri pentru ele însele într-o mare varietate de discipline, pe baza cunoștinței cu care se formează viziunea asupra lumii a unei persoane - cu toate acestea, cercetarea pedologică poate arunca totuși puțină lumină t și aceste

întrebări, și În același timp, cel puțin o soluție provizorie sau stabilirea doar a unei atitudini ipotetice față de aceste probleme este absolut inevitabilă pentru un pedolog chiar și în pragul unei cercetări științifice speciale Aici includem întrebări precum întrebări despre însăși esența educației, despre scopul educației, despre pedagogia ca știință și ca artă etc Una sau alta soluție la aceste probleme propedeutice este extrem de importantă atunci când se pun întrebări mai speciale, mai mult strâns legată de practica educaţiei Deci este extrem de important să clarificăm însuși conceptul de educație, dacă vom înțelege aici influența conștientă a unui adult asupra unui copil pe parcursul întregului proces de dezvoltare a copilului, sau dacă vom desemna educația ca totalitatea tuturor celor mai diverse influențe experimentat de o persoană din primele zile de viață, adolescența târzie, indiferent de participarea voinței conștiente a adulților Fără îndoială, atitudinea față de acea tendință aparent foarte radicală a gândirii pedagogice, care este cunoscută sub numele de așa-zis educatie gratuita În egală măsură, este extrem de important să lămurim limitele influenței educaționale, în legătură cu Faptul de moștenire Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV importanță, deoarece această împrejurare trebuie luată în considerare în mod deosebit în mod deosebit în practică - în procesul de individualizare a educației Apoi, o problemă de o importanță capitală este problema scopului educației Adevărat, acest scop nu este deloc stabilit de pedagogia experimentală, ci este indicat în legătură cu viziunea generală a educatorilor asupra lumii, care, la rândul său, se dezvoltă sub influența unei largi varietati de factori Sensul existenței umane în general, determinat dintr-unul sau altul punct de vedere filozofic, este fără îndoială cel mai important dintre acești Factori Dar aici se poate pune firesc întrebarea dacă acest scop, acest sens al existenței umane, poate fi determinat de educatori și nu ulterior stabilit de însuși obiectul influenței educaționale, sub forma acelei armonii de scopuri, despre care apărătorii a spus educația gratuită vorbește atât de mult Este de la sine înțeles că într-o astfel de viziune, activitatea educatorului ar trebui redusă la minimum Mai mult, dacă definim scopul educației în modul în care este definit în cea mai mare parte în pedagogia teoretică, și anume ca dorința de dezvoltare armonioasă a celor mai bune aspecte ale naturii umane, atunci, împreună cu o astfel de definiție, se pune firesc întrebarea care sunt aspectele ale unei ființe umane sunt numite cele mai bune și de ce și în ce poate fi exprimată armonia menționată Mai mult, se pune firesc întrebarea cât de necesară este această armonie și dacă nu este vorba de un fel de violență împotriva dispozițiilor individuale private, cea mai pronunțată și, prin urmare, parcă, are nevoie de ascuțire și înălțare deasupra altora, și nu de nivelare , chiar dacă în interesul armoniei Mai mult, aceeași formulare a scopului educației conduce în mod natural la problema educației individualității și personalității Dacă prin individualitate înțelegem totalitatea tuturor trăsăturilor unui individ dat, iar prin personalitate - totalitatea Biblioteca "Runivers" SARCINI IMMEDIATE ALE PEDAGOGIEI EXPERIMENTALE numai cele mai înalte sau mai valoroase manifestări ale psihicului nostru, este clar că, în funcție de modul în care definim în mod specific scopul educației - dezvoltarea individualității sau crearea personalității - va exista chiar planul de studiu al unui anumit copil individ, fiind în acest caz obiect de influență educațională La urma urmei, dacă toate trăsăturile caracteristice unui anumit individ sunt valoroase, atunci toate merită o atenție egală în procesul de cercetare științifică sau, în acest caz,

studiul pedologic și, mai departe, în practica educației, orice, chiar și cea mai mică caracteristică necesită păstrare și ascuțire mult mai mult decât este o proprietate exclusiv specifică a unui anumit individ Dimpotrivă, dacă definim personalitatea ca totalitatea celor mai înalte și mai complexe manifestări ale psihicului nostru, atunci în acest caz, în procesul cercetării pedologice, desigur, cele mai valoroase complexe care au o importanță capitală în educația personalitatea poate ieși în prim-plan nom de înțelegere Poate că într-un astfel de caz putem vorbi chiar despre Niva din Ligan - nu în sensul stilului conștient al zăcămintelor naturale și al sensului străduinței de a aduce toate obiectele conducerii educate la un nivel naiv - înalt - este este tocmai respectul pentru cea mai mare parte a laturilor psihicului nostru Că un anumit element subiectiv este introdus în această pătrundere a principiului evaluării, desigur, nu poate fi negat, dar acest element de subiectivism este complet indispensabil din conceptul de scop al educației Ne întâlnim cu el și în alte puncte legate de elucidarea conceptului de personalitate, ca, de exemplu, în problema relației dintre individ și societate și în alte întrebări similare Este de la sine înțeles că, indiferent de modul în care înțelegem educația individului, studiul individualității, ca totalitate a tuturor întrebărilor individuale, este de mare importanță pentru noi Questions of Philosophy, vol , Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV particularități - dar aici se ridică o întrebare destul de practică - despre studiul individualității într-un cadru școlar colectiv, când acest studiu cuprinzător este impracticabil și când, în unele cazuri, este permis un compromis poate inevitabil Toate acestea arată complexitatea problemei scopului educației, chiar și cu definiția tradițională a acestui termen, și relevă necesitatea urgentă de a clarifica toate aceste întrebări în pragul unui studiu pur experimental Nu mai puțin importante sunt și alte probleme propedeutice ale pedagogiei, care sunt rareori clarificate înaintea chiar cercetării pedologice Aici este imposibil să nu menționăm o astfel de întrebare precum cea a relației dintre pedagogie, ca știință, și pedagogie, ca artă Poate că adevărata pedagogie este, într-un anumit sens, o artă doar pentru că se bazează încă pe date științifice foarte imperfecte și incomplete, așa cum se poate spune despre anumite ramuri ale medicinei? Sau, poate, în însăși esența activității pedagogice există un fel de creativitate care nu poate fi identificat cu un element constructiv care are loc și în orice cercetare teoretică? Toate aceste întrebări sunt din nou importante din punctul de vedere al pedagogiei experimentale, deoarece cu un anumit răspuns la aceste întrebări și în procesul cercetării pedologice, centrul de greutate va fi transferat educatorului sau profesorului, și nu elevului Astfel, o clarificare preliminară a întrebărilor pedagogice generale se dovedește a fi extrem de importantă pentru cele mai diverse cercetări pedologice, iar ignorarea acestei împrejurări este, fără îndoială, unul dintre motivele productivității reduse a multor lucrări de pedagogie experimentală Toate acestea mărturisesc, printre altele, cât de important este aici ca formularea problemei, definirea exactă a subiectului cercetării și scopul studiului, este de mare importanță Biblioteca "Runivers" SARCINI IMMEDIATE ALE PEDAGOGIEI EXPERIMENTALE Dacă ne îndreptăm acum atenția asupra conținutului majorității studiilor pedologice, vom observa imediat că obiectul muncii din acest domeniu științific este în principal activitatea intelectuală în diferitele sale ramuri, în timp ce manifestările emoționale și volitive sunt încă studiate în ъ extrem de insuficiente, deși semnificaţia enormă pentru pedagogie tocmai a acestor procese este binecunoscută Da,

iar activitatea intelectuală este un subiect de cercetare pedologică, de multe ori în acele părți care sunt departe de a avea o importanță capitală în procesul de educație, mai ales că aici vorbim de influență conștientă Acest lucru se poate spune, de exemplu, despre numeroasele studii din domeniul memoriei, a căror semnificație practică, cu toată importanța lor teoretică, poate să nu fie atât de mare pe cât se închipuie adesea, deoarece în cele din urmă totul se reduce la dispozițiile naturale cunoscute, iar funcționarea însăși a memoriei își are locul în realitate sub forma unui proces particular de adaptare În ceea ce privește sferele emoționale și volițiionale, am remarcat deja sărăcia cercetării în aceste domenii particulare, iar în lucrările disponibile aici deseori nu întâlnim o astfel de formulare a problemelor care ar fi de importanță primordială pentru pedagogie Acest lucru se poate spune despre multe studii, mai ales americane, din domeniul emoțiilor estetice, religioase și de altă natură, unde întâlnim multă materie primă și foarte puține concluzii valoroase tocmai din punct de vedere pedagogic Fără îndoială, această împrejurare se datorează în mare măsură aceleiași formulări imperfecte și uneori foarte arbitrare a întrebărilor, despre care am menționat-o deja de mai multe ori Dar dacă în prezent multe dintre activitățile mentale care sunt atât de importante în procesul de educație sunt încă departe de a fi explorate în Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV în întregime, atunci suntem încă mai departe de a avea în față înfățișat întregul proces de dezvoltare mentală, o imagine clară a căruia este absolut necesară pentru îndeplinirea cu succes a planului de influență educațională în toate etapele de creștere Cel mai mult, în domeniul cercetării pedagogice, didactica, atât în Occident, cât și în țara noastră, a fost cea mai norocoasă, întrucât Meiman, care a fost menționat de mai multe ori în prelegerile sale de pedagogie, hotărăște să pună o bază experimentală pentru acest anume disciplinei, iar de când primele lucrări de pedagogie experimentală din țara noastră au fost consacrate atât problemelor didactice Dar chiar și aici există încă multe lucruri neexplicate și nerezolvate Ca să nu mai vorbim despre metodologia unor științe precum istoria sau istoria literaturii, chiar și în ceea ce privește educația mai elementară, s-ar putea dori mult mai multă certitudine, deși din punct de vedere cantitativ pare să existe suficient material aici Dar în loc de împrăștiere, care este foarte comună în această zonă anume, s-ar putea dori o concentrare mai mare asupra anumitor câteva probleme, dar asta deja aici pentru a duce studiul la finalul dorit Așadar, ar fi destul de firesc să alegem problema ortografiei, a cărei dezvoltare în Occident a fost deja dedicată unor cercetări suficiente, ca subiect de studiu deosebit de atent Rezultatele muncii desfășurate până acum nu pot fi considerate definitive și, cu atât mai mult, concluziile oricărui cercetător pot fi cu greu folosite ca bază pentru anumite metode didactice, așa cum vedem acum la noi De asemenea, știm cât de acută a devenit problema ortografică în urmă cu câțiva ani la noi, și anume în cadrul Societății Pedagogice din Moscova, unde s-a dezvoltat un proiect de simplificare a ortografiei, care, pentru justificarea sa teoretică, ar trebui inevitabil să intre în contact cu datele care sunt disponibile pentru aceasta Biblioteca "Runivers" sarcinile cele mai apropiate ale pedagogiei experimentale de întrebări în psihologia experimentală II însă, cu toate acestea, încă nu întâlnim cu noi o încercare de a dezvolta sistematic problema ortografiei, când ar deveni subiectul unor experimente sistematice, care ca urmare ar putea da concluzii de cea mai mare valoare din din punct de vedere al pedagogiei practice Care

este concluzia din toate remarcile noastre destul de lungi despre trăsăturile esențiale ale cercetării pedologice moderne? Credem că succesul lucrărilor ulterioare în domeniul pedagogiei experimentale va depinde în mare măsură de cât de strânsă se stabilește legătura dintre formularea problemelor și semnificația lor vitală, rolul pe care aceste studii îl vor juca pentru școală și viață, întrucât între aceste domenii există o legătură permanentă Însăși formularea problemelor este dictată, desigur, nu de cercetările experimentale, ci de o viziune generală asupra lumii, de nevoi pedagogice, de totalitatea acelor relații care se stabilesc pe baza interacțiunii dintre școală și viață Având în vedere toate acestea, pedagogia experimentală, în primul rând, trebuie să facă obiectul studiului său acele întrebări care sunt aduse în prim-plan tocmai prin interacțiunea Factorilor indicați Ar fi firesc să ne dorim ca și la noi organizația deja înființată, grupată în jurul laboratorului de psihologie pedagogică experimentală, să-și dea osteneala să contureze toate aceste întrebări, să le dea o anumită aranjare sistematică și să le facă obiectul unei atente cercetări experimentale În acest caz, există deja posibilitatea muncii colective, iar această oportunitate trebuie folosită în scopurile indicate Numai pe baza unei astfel de activități colective, subordonată unui anumit plan și pusă în strânsă legătură cu nevoile pedagogice vitale, se poate aștepta Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV rezultate fructuoase pentru pedagogie în întreg sensul larg al termenului Altfel, este posibilă acea dezamăgire, acel colaps al speranței, care parțial a avut deja loc în raport cu psihologia experimentală în general, unde rezultatele obținute până acum sunt prea slabe în comparație cu acele speranțe care în urmă cu câțiva ani le-au găsit atât de arzătoare expresie în acest domeniu special Dezamăgirea în raport cu pedagogia experimentală va fi cu atât mai ascuțită și mai grea, cu atât mai strânsă legătura dintre rezultatele așteptate și pedagogia practică, cu viața concretă a școlii, a cărei stare actuală în multe privințe ni se pare atât de puțin satisfăcătoare Așadar, deloc impregnați de un pesimism atenuator, ci, dimpotrivă, privind cu voioșie în viitorul pedagogiei experimentale, considerăm totuși necesar să semnalăm posibilitatea, în anumite condiții, a eșecurilor menționate, bine conștienți de faptul că acest" ultima linguşire va fi mai amară decât prima" N Vinogradov Biblioteca "Runivers" Vitalismul și sarcinile biologiei științifice în problema vieții A DOUA PARTE eu Hans Driesch spunea într-unul dintre articolele sale: "În ceea ce privește știința naturii, încă trăim în Evul Mediu" Acest aforism poate părea la prima vedere doar un cuvânt roșu, dar, de fapt, caracterizează destul de corect o serie de domenii ale gândirii științifice și, mai ales, metode de a pune și de a rezolva întrebări biologice De fapt, să ne amintim formularea obișnuită a întrebării fundamentale a biologiei Spune: "ce este viața", iar răspunsul pe care încearcă să-l dea este construit în conformitate cu întrebarea: "există viață etc " Nu încearcă această încercare de a înțelege esența unui concept pur abstract și? o exprimă în alte moduri mai mult sau mai puțin abstracte în termenii tehnicilor tipice scolasticii medievale? Să adăugăm la aceasta că conceptul definit de "viață" nu este un termen științific, Kunstbegriff, ci un cuvânt împrumutat din lexicul cotidian și folosit într-un sens inegal Inconvenientul unei astfel de tehnici, ca punct de plecare pentru cercetarea științifică, constă în faptul că ea împinge involuntar și imperceptibil gândirea pe calea conceptelor hypstaging În Evul Mediu acest lucru a dus la o dispută între nominaliști și realiști, în biologia modernă vedem o luptă care amintește în multe privințe de

această veche dispută, poziția realismului fiind apărat de neovitaliști Și involuntar se pare că în dezvoltarea de Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" VL KARPOV În ceea ce privește un anumit agent vital, formularea întrebării joacă un rol important Dar dincolo de asta: toate încercările de a da un răspuns cert la întrebarea ce este viața, duc la o definiție mai mult sau mai puțin formală, sau pur și simplu la o frază, a cărei nepotrivire devine foarte curând clară pentru toată lumea Cititorul poate găsi o serie de astfel de definiții în prelegerile clasice de fiziologie generală ale lui Claude Bernard și cred că va fi interesant să citez câteva dintre ele scop în sine, entelechie ") Conform definiției lui Bisha, "viața este o totalitate de fenomene care rezistă morții"; Trevi-ranu cu ò a definit viața ca "monotonia constantă a fenomenelor cu o varietate de fenomene externe", Lyalig/zhg - ca "o stare de lucruri care face posibilă mișcarea organică sub influența agenților patogeni" Aceste definiții datează chiar de la începutul secolului al XIX-lea, dar iată o definiție a lui Herbert Spencer din a doua jumătate a secolului al XIX-lea; "viața este o anumită combinație de schimbări eterogene, simultane și succesive, în acord cu coexistențe și consecințe externe" Claude Bernard însuși completează definițiile pe care le-a adunat cu două aforisme strălucitoare și larg cunoscute: "viața este creație", "viața este moarte" Niciuna dintre numeroasele definiții ale vieții date în momente diferite de oamenii de știință din diverse direcții nu a primit dreptul de cetățenie în știință, dar nu poate fi altfel Dacă am fi vrut să definim esența locomotivei cu abur în același mod exact, să-i abstragem "virtus locomotiva", atunci, probabil, acest mecanism complet clar ar apărea în fața noastră într-o lumină nouă și ciudată Dar dacă nu putem defini cu exactitate viața, toată lumea înțelege că desemnăm prin acest cuvânt totalitatea proprietăților Fenomene de viață comune animalelor și plantelor Transl Antonovici Sankt Petersburg , I-a prelegere Ei bine, acesta este principiul care trebuie înțeles și cunoscut", adaugă Claude Bernard Renumitul fiziolog probabil că nu și-a imaginat că peste vreo douăzeci de ani de la moartea sa, definiția lui Aristotel va fi din nou înaintată și pusă în fruntea biologiei Biblioteca "Runivers" VITALISM ŞI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata şi manifestările inerente unor corpuri care sunt purtătorii ei Un geolog poate vorbi despre viața pământului, un mineralog al vieții unui cristal, folosind termenul în sens figurat; pentru biologie, care singura o folosește în sensul său literal, purtătorul vieții este o clasă bine definită de corpuri - ființe vii sau organisme Nu o substanță, așa cum susțin unii oameni de știință din prima linie), pierzând din vedere faptul că o astfel de afirmație predetermina imediat multe și are nevoie de mai multe dovezi, și anume, un corp sau o ființă Și, prin urmare, adevărata știință a vieții, biologia generală, nu poate fi decât o teorie a organismelor Wilhelm Roux, fondatorul "mecanicii dezvoltării", a înțeles foarte bine acest lucru, iar în programul său recent *) în loc de definiția obișnuită a vieții, el definește o ființă vie ' II Încercând să înțelegem mai îndeaproape esența organismelor sau a ființelor vii, vom descoperi, în primul rând, că organismele aparțin unei categorii mai largi de corpuri naturale, sau sisteme Această metodă de definire a fost răspândită printre autorii vechi, de unde a trecut în manualele elementare de științe naturale; în literatura științifică din ultima vreme îl întâlnim rar (V Ru) Blumenbach, celebru în vremea lui, în "Manual de istorie naturală", apărut la sfârșitul secolului al XX-lea și a trecut printr-un număr mare de ediții, scrie despre corpurile naturale în felul următor, "£ I

Toate corpurile situate pe suprafața pământului nostru sau în interiorul acestuia, se arată sau în aceeași formă și proprietăți pe care le-au primit din mâinile Creatorului și le-au primit datorită acțiunii forțelor naturale lăsate pentru ei înșiși sau în modul în care oamenii și animalele s-au schimbat și le-a remodelat în anumite scopuri, sau ca simpla întâmplare le-a schimbat Pe această diferență se bazează binecunoscuta împărțire a corpurilor în naturale (naturalia) și pregătite) Vezi de ex Allgemeine Physiologie a lui Verworn, "Es wìrd demnach die Betrachtung der lebendigen Substanz den Ausgangspunkt der allgemcinen Physiologie bilden müssen" (Autl p)) W Roux Die Enwickelungsmechanik, ein neuer Zweig der biologischen Wissenschaft * Biblioteca "Runivers" o ow KARPOV prin mijloace artificiale (artefacta) Primele constituie subiectul istoriei naturale!) Această definiție indică în mod corect proprietatea caracteristică a corpurilor naturale: independența apariției lor, prin acțiunea forțelor inerente părților lor, dar păcătuiește cu o anumită îngustime Este de la sine înțeles că categoria corpurilor naturale include nu numai corpurile de pe și sub pământ - nori, picături, cristale, organisme, ci și pământul însuși și toate corpurile cerești Oriunde ne uităm, vedem fie corpuri naturale, fie fragmente ale acestora, fie o combinație a acestora Când cineva spune: "Organismul este un corp natural", nu se oprește mult timp asupra acestei propoziții, deoarece apare ca o simplă frază generală Între timp, pentru formularea corectă a teoriei organismelor, această întrebare este de o importanță capitală: înainte de a determina proprietățile inerente organismului ca atare, trebuie să aflăm proprietățile pe care acesta le are în comun cu alte corpuri naturale Pe măsură ce conceptul de corp apare în noi în general, analiza epistemologică și psihologică a acestui proces este complet dincolo de sfera sarcinii noastre Pentru noi, corpul natural este ceva dat în experiența de zi cu zi și familiar în trăsăturile sale generale Trebuie doar să-i determinăm proprietățile mai precis și științific, iar pe această cale trebuie să ne împiedicăm involuntar de întrebarea: ce științe ar trebui și sunt implicate în luarea în considerare a corpurilor naturale? În vremurile trecute a existat o singură știință, care își punea sarcina de a studia toate corpurile naturale; a purtat numele de istorie naturală Dar acest timp a trecut de mult: totalitatea faptelor referitoare la corpurile naturale a crescut într-o asemenea măsură încât a devenit imposibil să le încadrezi într-o singură lucrare, să le prezinți unei singure persoane Kosmos al lui Alexander Humboldt reprezintă cea mai recentă încercare de acest gen Acum istoria naturală s-a împărțit în multe discipline separate, în care se implică studiul fiecărui corp natural *) Biumenbach, Handbuch der Naturgeschiclite Citez din editia a -a Obține-te Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata mai multe științe, fiecare știință este împărțită pe rând în catedre care necesită specialiști speciali etc Fără îndoială, o astfel de diviziune a muncii științifice este extrem de rodnică pentru dezvoltarea cunoștințelor noastre despre natură și necesară în esență, dar, din păcate, generală, călăuzitoare i puncte de vedere valabile pentru toate disciplinele istoriei naturale trec în plan secund Specialistul care a crescut și a îmbătrânit în propriul laborator sau muzeu este astfel în pericol de a pierde din vedere întreaga înțelegere și adevărata apreciere a metodei sale de lucru Vechea denumire "istorie naturală" exprima destul de clar o circumstanță foarte importantă pentru metodologia științifică; a arătat că în doctrina corpurilor naturale se îmbină două tehnici sau metode de studiu, știința naturii și cea

istorică Pe de o parte, istoria naturală se alătură și se bazează pe științele generale ale materiei și forțelor: mecanică, fizică și chimie, pe de altă parte, studiază corpurile din punctul de vedere al schimbărilor lor în timp, ca procese istorice În disciplinele separate care există acum, fie este susținut un punct de vedere, fie ambele sunt amestecate, nedistingându-se întotdeauna clar unul de celălalt Acest dublu punct de vedere este de mare importanță pentru înțelegerea corpurilor naturale în întreaga lor întindere Este foarte important pentru fiecare om de știință naturală să fie pe deplin conștient de unde se termină știința naturii și unde începe istoria și, de asemenea, ce semnificație au ele în mod izolat în studiul naturii Dar o astfel de înțelegere, după cum știe toată lumea, nu este foarte comună Și motivul pentru aceasta nu este atât indiferența oamenilor de știință a naturii, cât dezvoltarea insuficientă și confuzia conceptelor de științe naturale și istorie, care au predominat chiar și în rândul filosofilor, psihologilor și istoricilor, care s-au ocupat în mod specific de chestiuni de metodologie științifică Nu o dată s-a ajuns la încercarea de a aduce istoria în ansamblu în categoria științelor naturii, de a găsi legi istorice asemănătoare cu cele ale științelor naturii Și pentru prima dată în Windelband și Rickert găsim o distincție complet clară și distinctă între științele naturii și istorie ca două tipuri de cunoștințe, destul de diferite în structura lor logică Biblioteca "Runivers" S VL KARPOV O carte a profesorului german Heinrich Rickert, student la Vindelband, tradusă în rusă sub titlul: "Limitele formării conceptelor științelor naturale - O introducere logică în știința istorică "Spb , este o lucrare de o importanță capitală - aș spune chiar - merită să fie o carte de referință pentru fiecare om de știință naturală care dorește să înțeleagă rezultatele obținute la biroul său Și, chiar dacă nu suntem pe deplin de acord cu opiniile autorului despre cunoașterea naturii și nu lăsăm deschisă problema reducerii științei naturale și istoriei la o unitate mai profundă, trebuie totuși să admitem că punctele de plecare ale lui Rickert sunt conturate neobișnuit de clar și ajută la înțelegerea unuia dintre intrebarile dificile Îmi voi permite să mă opresc puțin asupra acestei lucrări remarcabile Sarcina științei este, potrivit lui Rickert, "depășirea diversității infinite a lumii" Lumea, așa cum este, este infinit diversă, nu are început pentru noi în timp, o limită realizabilă în spațiu și apare sub forma unei multitudini infinite de forme și procese separate Pentru a înțelege cu mintea toată această diversitate, pentru a oferi o "afișare" exactă a lumii, intelectul uman nu este capabil, nici știința nu este capabilă de acest lucru Sarcina ei este de a face posibilă cunoașterea realității simplificând-o, aducând-o într-o asemenea formă încât să devină "observabilă", într-un cuvânt, depășind diversitatea Pentru a simplifica, mintea umană folosește întotdeauna o singură metodă: formează concepte Ne-am întâlnit deja cu o viziune similară atunci când am expus învățătura lui Driesch: în formarea corectă a conceptelor, Driesch vede și prima sarcină a științei Sarcina de a cunoaște lumea în întregime este îndeplinită de două științe principale: știința naturii și istoria Aici încep vederile originale ale lui Rickert El dovedește că construcția acestor științe de bază este diferită, deci ca concepte formate de stiintele naturii si istorie este cu totul diferita În logica obișnuită, nu găsim o astfel de distincție, dar asta pentru că logica școlară încă de pe vremea lui Aristotel, în esență vorbind, este logica științelor naturii, iar teoria ei a construcției conceptelor își are modelul în știința naturii Conceptele care sunt potrivite pentru prelucrarea natural-științifică a

lumii trebuie să satisfacă anumite cerințe Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI PROBLEME DE ÎNVĂȚARE BIOLOGIA VOPR despre viață, Õ D Ele se bazează adesea pe concepte împrumutate din viața de zi cu zi (de exemplu, "animal", "plantă"), dar în acest caz trebuie să fie supuse procesării Un concept logic util trebuie să fie definit, adică poate fi pe deplin exprimat prin intermediul uneia sau mai multor judecăţi; trebuie să fie generală, adică să fie aplicabile anumitor tipuri de forme și fenomene, indiferent de loc și timp, în sfârșit, necesare sau, mai precis, obligatorii Formând conceptul logic al unui lucru sau al unei relații, alungam în mod deliberat din el o serie întreagă de date pe care le percepem în experiență directă, lăsând deoparte relațiile temporale, locale, totul individual, adică facem o abstractizare Dacă descompunem conceptele științifice binecunoscute ale relațiilor într-o judecată, obținem așa-numitele legi ale naturii, care sunt astfel un alt mod de a exprima concepte generale, definite și universal obligatorii Mergând constant pe calea simplificării, știința creează din ce în ce mai multe concepte și legi generale și, în același timp, diversitatea acelor lucruri și relații reale pe care le pune ca bază pentru înțelegerea lumii se restrânge din ce în ce mai mult Și, treptat, toate procesele lumii sunt reduse în ochii științei naturale la un proces de mișcare și toată varietatea de substanțe la o substanță de bază - eterul Științele matematice oferă o asistență considerabilă pe această cale: cu ajutorul lor, varietatea fenomenelor este tradusă într-o varietate de numere și relații În științele exacte are loc o tranziție aproape completă de la știința naturii la matematică, o tranziție destul de posibilă, deoarece fundamentele lor logice nu se contrazic Aceasta este structura științelor naturii, bine cunoscută de toată lumea, deoarece principalele lor trăsături au fost clarificate de multe ori Ceea ce este caracteristic aici este abstracția de la dat imediat, exprimarea ei cu ajutorul conceptelor și legilor generale Oricât de paradoxal ar suna, dar în cele mai dezvoltate ramuri ale științei naturii, realitatea empirică dispare complet, ideea proceselor care au loc într-un anumit loc și timp dispare, rămânând doar o serie de construcții sau simboluri și relații matematice între ele Biblioteca "Runivers" VL KARPOV Este clar că o astfel de știință singură nu poate satisface cerințele omului La urma urmei, ceea ce există cu adevărat, ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă în caracteristicile sale individuale, prezintă un interes considerabil pentru gândirea umană Pentru a studia toate acestea - procese care au loc într-un anumit loc și timp, care odată au fost și nu vor fi repetate - este chemată de științele istoriei Ca și știința naturii, istoria nu poate oferi o imagine exhaustivă a ceea ce se întâmplă de fapt; îşi simplifică şi sarcina cu ajutorul conceptelor, dar numai conceptele sale sunt complet diferite, de o construcţie logică deosebită În aceasta, după Rackert, trăsătura sa caracteristică, și nu în faptul că științele istorice sunt științe ale spiritului, iar științele naturii sunt științe ale materiei, așa cum cred mulți oameni; psihologia însăși, în structura sa logică și sarcini, aparține științelor naturii Astfel, realitatea empirică poate fi studiată din două puncte de vedere: "devine natură, de îndată ce o considerăm în așa fel încât se înțelege generalul, istoria, când se înțelege particularul" De aici rezultă că nu pot exista legi ale istoriei în sensul în care înțelegem cuvântul lege în știința naturii, aceasta este o contradictio in adjecto Conceptul de bază al istoriei este conceptul de "individ istoric"; este o reprezentare a unei persoane celebre (Goethe), a unui obiect (o frunză de mesteacăn pe care am smuls-o) sau a unui fenomen (cutremurul de la

Lisabona), construit într-un mod special, în vederea unui scop cunoscut Când, de exemplu, vorbim de Goethe, nu ne referim la structura anatomică a organelor sale interne, ci la lucrările sale și la tot ce se leagă cumva de ele Individul istoric, așa cum spune Rickert, este "un individ cu o anumită valoare", prin urmare formarea istorică a conceptelor este în esență teleologică După ce au stabilit conceptele acestor sau altor indivizi istorici, știința trebuie să lege seria obținută într-un tot mai general, într-un proces, adică stabilirea unei "legături istorice" În același mod, procesele separate sunt conectate între ele Principiul călăuzitor pentru aceasta este conceptul mai larg de "dezvoltare istorică" Ca toate celelalte Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI ȘTIINȚIFICE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata concepte istorice, "dezvoltarea" este, de asemenea, asociată cu o valoare cunoscută; alegem aspectele cunoscute ale fenomenului, punctele lor de început și de sfârșit, folosind un anumit criteriu și eliminând tot ceea ce nu ne interesează în prezent Numai în acest fel se poate realiza o viziune asupra realității empirice infinit de complexă Desigur, istoria, ca știință, trebuie să dezvolte astfel de valori care ar fi obligatorii pentru toți, abia atunci conceptele sale vor fi lipsite de arbitrar; în stabilirea acestor valori necesare stă principala dificultate a problemei și aici este greu de posibil să se facă fără participarea metafizicii Cu toate acestea, nu ne vom opri asupra acestei întrebări, deoarece nu este deosebit de importantă pentru noi și vom trece la un punct care este direct legat de subiectul nostru Deși structura logică a științei naturale și a istoriei este destul de diferită, în științele moderne știința naturală și istoricul sunt adesea îmbinate într-una singură Avem o serie întreagă de elemente istorice în știința naturii ca parte necesară a acesteia Ele pot fi găsite atât în fizică, cât și în chimie, dar mai ales, desigur, în biologie; este suficient să menționăm paleontologia, arborele genealogic al organismelor și originea omului O carte ca Natür-liche Schõpfungsgeschichte a lui Haeckel este cea mai pură biologie istorică Dar chiar și în însăși doctrina vieții, trebuie să întâlnim constant astfel de trăsături ale realității empirice, care depășesc complet limitele științei naturale, deoarece ele pot fi explicate doar istoric Este ușor de înțeles ce neînțelegeri pot apărea pe această bază, iar Rickert subliniază pe bună dreptate confuzia a două metode diferite ca unul dintre principalele motive ale dezacordului dintre vitaliști și mecanici Astfel, întrebarea pe care am pus-o la începutul capitolului: "Ce științe sunt angajate în studiul corpurilor naturale?", primește o iluminare complet certă în opera lui Rickert Toate corpurile naturale sunt subiectul de studiu atât al științelor naturale, cât și al istoriei În științele separate existente, oricâte ar fi, aceste puncte de vedere pot fi amestecate, dar trebuie să ne străduim să le distingem mai clar, întrucât metoda științei naturii, logica ei, Biblioteca "Runivers" VL KARPOV Structura academică este complet diferită de cea din istorie Având în vedere această opoziție radicală, putem evita în știința naturii să ne punem întrebări care sunt insolubile cu metodele sale, pur și simplu să spunem, care nu există pentru ea III În ultimul timp am întâlnit în literatură două încercări extrem de interesante de a aplica doar un punct de vedere studiului ființelor vii, pentru a demonstra că adevărata lor înțelegere este posibilă doar prin știința naturii sau prin istorie Luate împreună, ele servesc ca o ilustrare excelentă a învățăturilor lui Rickert Prima privire a fost exprimată de Driesham Luând arme împotriva teoriei lui Darwin, Drish a declarat război tot ceea ce este istoric în biologie, considerând-o complet de

prisos și neștiințific Toate raționamentele filogenetice nu pot crea decât un arbore genealogic, o galerie de portrete de familie - pentru ce sunt acestea? Adevărata biologie științifică trebuie să găsească legi; este interesată de întrebarea care sunt cauzele care pot provoca cutare sau cutare schimbare de formă, și nu care sunt strămoșii unui animal sau al unui animal Prin urmare, cele mai multe concepte moderne din biologie sunt formate complet incorect și neștiințific: acestea sunt concepte colective (adică există prea mult istoric în ele, deoarece conceptul colectiv este apropiat de "individul istoric" al lui Rickert); biologia trebuie să analizeze fenomenele, să ajungă la elemente, să-și construiască propriile "concepte artificiale" și să stabilească o relație regulată între ele Este clar că idealul lui Drpsh este biologia pură a științelor naturale Am văzut deja cum Driesch folosește această metodă în practică pentru a dovedi vitalismul Adevărat, în ultima dovadă, la care a ajuns în , apare în scenă "baza istorică a reacției", dar Driesch folosește acest concept din punctul de vedere al științei naturii Găsim direcția opusă în Berison El neagă fundamental posibilitatea înțelegerii ființelor vii cu ajutorul acelor metode care stau la baza științelor exacte, metode "geometrice", așa cum le numește el Dar, considerând astfel de metode ca fiind singurele științifice o Bergson este forțat, desigur, să afirme falimentul științei în problema explicării vieții și cere ajutor "penetrarea directă" - intuiția Ceea ce îl face să fie sceptic față de metoda științifică (științele naturale) își are rădăcinile în imposibilitatea, prin aceasta, de a cunoaște schimbările în viață care au loc efectiv: această metodă operează cu concepte abstracte de timp, cu r matematic, în timp ce ceea ce cu adevărat contează este timpul absolut scurs de la începutul vieții, durata ei, "durée", care lasă o anumită amprentă asupra tuturor viețuitoarelor În mod similar, știința este incapabilă să înțeleagă evoluția vieții, căile, răsturnările și ramificațiile ei; sunt "neprevăzute" pentru ea, ca produse ale creativității libere Deja din puținul care s-a dat aici, nu este greu de observat că metoda cunoașterii, care, potrivit lui Bergson, ar trebui să compenseze deficiențele metodei științifice, este în esență foarte apropiată de metoda istorică a lui Rickert Într-adevăr, "durée réelle", care determină starea unei ființe vii la un moment dat, trebuie să intre, ca componentă necesară, în caracterizarea individului istoric II este absolut inutil să încercăm, rămânând pe baza ştiinţei naturale pure, să descoperim legile apariţiei unor noi forme, acestea ar fi aceleaşi "legi istorice" a căror imposibilitate este dovedită de Rickert Intuiția, la care recurge filozoful francez, ca un ultimum refugium, nu trebuie să ne încurce: dacă îi despărțim jumătatea mistică de ea, iar restul îl traducem într-un limbaj școlar sobru, nu va fi greu să recunoaștem în ea multe trăsături comune cu "logica istorică", cu atât mai mult cu cât aceasta din urmă în sine nu este străină metafizicii Bergson consideră, de exemplu, cunoașterea intuitivă umană ca pe o slabă privire a acelui instinct care este atât de luxuriant dezvoltat la anumite artropode; dar el definește instinctul ca fiind cunoașterea directă a lucrurilor, a acelei realități empirice, care, după Rickert, este inaccesibilă științei naturii și este supusă altor procesări logice La citirea cărții lui Bergson, înrudirea părerilor sale cu Rickert pare neobișnuit de clară, dar, aparent, filozoful francez nu a ținut cont de munca lui german Colegi; a mers într-un mod cu totul original Punctele lor de plecare au fost aceleași - recunoașterea insuficienței logicii

științelor naturale (Bergson o identifică cu logica în general), iar asta explică restul La publicarea Creative Evolution, Drish a fost unul dintre primii care a vorbit despre aceasta A publicat un rezumat detaliat x), în care atrage atenția compatrioților săi asupra lui Bergson - "filozoful biologiei", "o persoană remarcabilă" Întregul articol, scris pe un ton extrem de simpatic, ne reamintește involuntar: ce înseamnă asta? Mergi la Canossa? Evident, Rickert are dreptate; știința naturală pură în sine nu este suficientă pentru înțelegerea realității și, aducând până la capăt orice punct de vedere, ajungem pe nesimțite la altul, opus acestuia IV Lucrarea lui Bergson este instructivă pentru noi în altă privință Este o încercare persistentă de a demonstra că metoda intuitivă de cunoaștere, pe care o considerăm echivalentă cu metoda istorică a lui Rickert, este aplicabilă numai cunoașterii ființelor vii Oriunde este posibil, Bergson face o distincție clară între materia moartă (matière brute), supusă legilor mecanicii, și ființe vii: "Durée réelle" are sens doar pentru acestea din urmă, și poate pentru întreaga lume, "tout" Pe diferența de cunoaștere se bazează, în principal, și vitalismul lui Și anume, Bergson sugerează că metoda cunoașterii trebuie să corespundă obiectului cunoașterii, că nu numai metafizica este determinată de epistemologie, ci și invers: una sau alta esență a unui fenomen necesită o teorie adecvată a cunoașterii Aici are loc, în limbajul filosofiei hinduse, fuziunea cunoscătorului cu cunoscutul Și întrucât viața nu poate fi înțeleasă de logica geometrică a intelectului, ea este, prin însăși natura ei, ceva cu totul special În comparație cu materia moartă, fluxul de viață are o putere specială: să se răspândească,) Zeitscher f Ausbau der Entwick Lehre Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata captura, progres Ca și cum la începutul creației, materiei vii i s-a dat un impuls special, o împingere - "elan", așa cum îl numește Bergson, iar această împingere continuă să acționeze fără întrerupere, nu numai că nu slăbește cu timpul, ci, dimpotrivă, intensificându-se Cu greu se poate contesta faptul că gândurile lui Bergson au rădăcini adânci, ar trebui să se acorde atenție doar cât de ușor este să supraestimezi semnificația acestui "elan" pentru înțelegerea ființelor vii Viața se dezvoltă; are o istorie și nu poate fi înțeles pe deplin fără o cunoaștere a istoriei, asta este adevărat; dar în același mod în care se dezvoltă, are și propria sa istorie și "natura moartă", toate sistemele naturale particulare din care este compusă În paralel cu creșterea și dezvoltarea organismelor, dezvoltarea globului, a atmosferei sale și a mărilor are loc; se modifica si conditiile de existenta a sistemului solar, cantitatea de energie emisa de soare Dacă îmbătrânim, atunci și pământul nostru îmbătrânește, iar acei compuși chimici, acele minerale pe care le-a produs în zorii existenței sale, nu se mai formează din nou, ci doar se degradează La fel ca Preyer și alți biologi, Bergson consideră toate ființele vii ca un individ gigantic în curs de dezvoltare - pe lângă aceasta, se poate privi și totalitatea apei situate pe glob, ținând cont, desigur, nu de H O abstract, ci lichid , vapori sau gheață cu compoziția sa schimbătoare Proprietățile chimice ale apei de mare cu siguranță nu mai sunt ceea ce erau înainte; picăturile de ploaie care cad acum trebuie să fie diferite de cele care au căzut în epoca paleozoică, deoarece compoziția atmosferei s-a schimbat etc , etc "Durée réelle" are sens deplin nu numai pentru ființe vii, ci pentru toți corpurile naturale, inclusiv aici chiar și atomii, care, conform fizicii moderne, sunt supuși evoluției Deoarece dezvoltarea formelor de viață se desfășoară în

virtutea impulsurilor interne autonome, deoarece la ele participă schimbările din corpurile naturale înconjurătoare, aceasta este o întrebare care în multe privințe nu a fost încă clarificată și care nu poate fi făcută piatra de temelie a biologiei Remarcabilul paleontolog Steinmann în lucrarea sa "Geologische Grundlagen der Abstaminungslehre ", dă multe exemple de Biblioteca "Runivers" * VL KARPOV cum schimbări omogene au început să apară simultan la multe ființe vii, diferite între ele ca organizare și neînrudite între ele În acest fel, schimbări similare au apărut în cochiliile moluștelor, a avut loc trecerea plantelor purtătoare de spori la plante cu flori și, aparent, a avut loc dezvoltarea mamiferelor din formele inferioare cu sânge rece Motivul pentru astfel de schimbări simultane de masă ar putea fi doar o schimbare a mediului, iar acest lucru indică o legătură strânsă și paralelism în dezvoltarea sistemelor naturale eterogene Dacă schimbările în ființe vii sunt mai rapide, mai intense și mai atrăgătoare de atenție, atunci aceasta nu vorbește în favoarea diferenței lor fundamentale și a imposibilității interpretării tuturor sistemelor naturale din punct de vedere general În general, noțiunea actuală de "materie moartă", asemănarea și repetarea proceselor sale, este doar o abstracție fizică, necesară în scopurile științei însăși, dar insuficientă în studiul realității Că chiar și cei mai buni reprezentanți ai fizicii sunt conștienți de acest lucru este dovedit de recentul discurs al profesorului Planck la Berlin: "Die Einheit des physikalischen Welt-bildes " Subliniind că în viitor principala diviziune a proceselor fizice va fi reversibilitatea sau ireversibilitatea lor, Planck face o completare semnificativă - "Procesele reversibile", spune el, "au dezavantajul că toate sunt (saint und sonders) ideale; în natura reală nu există un singur proces reversibil" (p) Dacă adăugăm la aceasta că, în general, "materia" nu există cu adevărat, că o întâlnim doar ca material al unui sau aceluia sistem natural, atunci necesitatea, pentru o înțelegere mai profundă a corpurilor, de a "socoti cu istoria lor" va ieși cu claritate deplină Un astfel de individ istoric precum planeta pe care trăim este studiat istoric cu foarte multă sârguință, așa cum demonstrează o știință specială, geologia istorică; dar avem date care ne permit să concluzionam că chiar și astfel de corpuri aparent omogene, cum ar fi picăturile și cristalele de diferite substanțe, pot fi folosite cu succes, dacă se dorește, ca obiect de studiu istoric Pentru dovadă, vă voi permite să vă referiți la lucrarea lui Bakhmetiev, profesor de fizică la Sofia Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI !! A PREDA BIOLOGIE ŞI ÎNTREBĂRI IT despre viata de universități Ele se referă la o problemă specială, solidificarea picăturilor suprarăcite de nitrotoluen Esența lor, în câteva cuvinte, este aceasta Bakhmetiev a pus în apă picături de p-nitrotoluen topit, o substanță binecunoscută din punct de vedere chimic, și a determinat temperatura la care s-au solidificat În acest moment, picătura transparentă se transformă într-o minge tare și cade în jos, astfel încât punctul de turnare poate fi determinat destul de precis Trebuie remarcat faptul că punctul de îngheț sau punctul de topire, care este același lucru, este considerat constant pentru un anumit compus chimic și, ca constantă, servește la caracterizarea acestuia Este posibil să suprarăciți o substanță, să întârzieți solidificarea ei, dar din nou la o temperatură care, în condițiile egale, va fi constantă Picăturile, în experimentele lui Bakhmetyev, au fost luate de o anumită dimensiune, condițiile în care se aflau în timpul suprarăcirii au fost aceleași și, nu mai puțin, rezultatele au fost complet neașteptate: a existat o diferență uriașă

în punctul de turnare al picăturilor individuale O privire asupra desenelor atașate lucrării lui Bakhmetiev arată acest lucru imediat Sunt picături care se solidifică la t° o, iar altele la t° o, adică diferența de temperatură de îngheț ajunge la de grade! Între aceste puncte extreme, restul picăturilor se solidifică, dar nu există două picături identice Diferența rezultatelor obținute nu poate fi explicată prin diferența de condiții externe; depășește și posibilele erori ale experimentului și trebuie pus pe seama individualității picăturilor Examinând mai în detaliu tabelele, este ușor să ne asigurăm că în apropierea temperaturilor cunoscute se solidifică un număr mai mare de picături, că solidificarea are loc, parcă, în perioade Acest lucru este în concordanță cu datele obținute anterior de Tamann privind periodicitatea apariției nucleelor cristaline în timpul procesului de cristalizare; dar nu mai puțin acea uniformitate deplină, pe care avem dreptul să o așteptăm de la o substanță simplă, nu se obține) Bacbmctiew Ueberkaltungserscheinungen bei schwimmenden Nitrotoluol-Kügelchen Notele lui Gimp Acad Nauk pe fpz -mat otd seria , vol io nr Bacbmetiew Analogie biologică! bei schwimmenden p Nitrotoluol-Kügel-chen Jenaische Zeitschrift f Katurwissenschaft bd □ S VL KARPOV Nelimitându-se doar la asta, Bakhmetiev a făcut o selecție de picături Colectând cele care se solidifică în apropierea unui t°j cunoscut, le-a topit și a determinat din nou t° solidificarea picăturilor obținute din această porțiune În același timp, a existat o anumită diferență între diferitele porțiuni, dar a fost totuși însoțită de fluctuații individuale Cercetare atentă de către prof Bakhmetiev sunt de o mare importanță fundamentală Și, desigur, nu pentru fizică și chimie în formularea lor modernă, deoarece pentru chimie nu este deosebit de important dacă există șase sau mai multe modificări ale nitrotoluenului, iar pentru fizică, periodicitatea apariției nucleelor cristaline a fost deja stabilită mai devreme Dar aceste lucrări reprezintă prima încercare de a pătrunde într-un studiu mai detaliat al acelor corpuri naturale (picături), pe care suntem obișnuiți să le interpretăm din punct de vedere fizico-chimic obișnuit, ca o substanță omogenă a unei stări de agregare cunoscute Picăturile de ploaie cad una după alta, bat în acoperiș, se estompează, se contopesc și dispar Pentru noi, toate sunt la fel: "ca două picături de apă", spunem noi, dorind să desemnăm cel mai înalt grad de asemănare Cercetarea lui Bakhmetiev spune: nu Privește-le mai atent, studiază-le separat și vei descoperi că aproape că există două destul de asemănătoare Picăturile sunt aceiași indivizi cu varietatea lor nesfârșită de fizionomii, pe care suntem obișnuiți să le întâlnim în lumea organismelor și, în funcție de individualitatea lor, dau răspunsuri diferite influenței mediului extern O comparație a picăturilor cu organisme a fost făcută de însuși Bakhmetiev în al doilea articol; este interesant de observat că impulsul pentru studiul hipotermiei lichidelor simple a fost dat de lucrările sale anterioare privind suprarăcirea sucurilor în organism (temperatura de îngheț a fluturilor) Un alt exemplu ne poate fi dat de forma unor corpuri naturale solide - fulgii de zăpadă Înghețând, apa se cristalizează în sistem hexagonal, sub formă de tablete sau prisme hexagonale Dar fulgul de nea are o formă mai complexă, este o creștere între cristale În ceea ce privește forma fulgilor de zăpadă, există de obicei puține indicații în literatură, deoarece există puține lucrări pe această temă Doar în cartea lui Weinberg *) se poate găsi un rezumat al tuturor rezultatelor Zăpadă, îngheț, grindină, gheață și ghețari · VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGI IN VOTIR despre viata cu privire la această problemă Ei sunt minunați Formele

descrise și fotografiate de fulgi de zăpadă pot fi împărțite în aproximativ de tipuri, acordând atenție caracteristicilor cristalografice Dar chiar și într-un singur tip nu există două forme similare: fiecare fulg de zăpadă este un UHÒìieilÒlJÌJMo special, care nu se repetă Astfel, nu există motive pentru a face o distincție fundamentală între lumea corpurilor vii și așa-numita natură moartă, așa cum face Bergson Granițele științelor individuale nu pot fi considerate dincolo de granițele realității empirice Toate corpurile naturale sunt, dintr-un anumit punct de vedere, asemănătoare între ele: permit o interpretare științifică și istorică naturală Și dacă intuiția există de fapt, ca o pătrundere directă în obiectele și fenomenele lumii vizibile, atunci ea nu se limitează la rudele noastre cele mai apropiate, organismele, ci ar trebui să se extindă asupra întregii naturi, așa cum ne-a învățat marele filozof al naturii Schopenhauer despre aceasta v După această lungă dar necesară digresiune metodologică, putem reveni la studiul organismelor Este de la sine înțeles că teoria organismului este, în conformitate cu idealul lui Driesch, o știință a naturii prin excelență; istoricul este important pentru ea în principal ca limită a competenței sale În încercarea de a schița în continuare modurile în care, în opinia mea, ar putea fi urmată teoria organismelor, rog cititorul, pentru a evita neînțelegerile, să aibă în vedere dinainte că nu pretind că creez vreo teorie dezvoltată Tot ce urmează este doar o schiță, un posibil program și nimic mai mult Considerând organismele ca fiind unul dintre tipurile unui vast gen de corpuri naturale, putem considera această metodă corectă și fructuoasă numai dacă între organisme și alte corpuri se găsesc o serie de proprietăți esențiale pentru caracteristicile lor, dacă informațiile pe care le avem despre picăturile, cristalele etc ne pot oferi un serviciu în crearea unei teorii a organismelor Mi se pare, Întrebări de filosofie, cartea Biblioteca "Runivers" VL KARPOV pe ce ne putem baza Lucrările pregătitoare în această direcție au început cu mult timp în urmă: unii biologi studiază cu interes fenomenele lumii anorganice în speranța de a le folosi în scopurile științei lor; este suficient să menționăm numele lui Rambert, Rumblesra > Pzhibrama În rezumatele realizate de ultimii doi autori se regăsește toată literatura relevantă De la fizicienii Leman uimit de asemănarea cristalelor sale lichide cu ființele vii, el acordă o mare importanță acestui fenomen pentru înțelegerea organismelor Fischel, într-una dintre lucrările sale speciale despre ouăle de ctenofor, conturează o viziune asupra organismului ca sistem, în multe privințe apropiată de cea dezvoltată aici Dar, în timp ce unii oameni de știință consideră că analogiile dintre picături, cristale și organisme merg atât de departe încât speră să obțină cu ajutorul lor o explicație pentru aproape toate fenomenele vieții, alții - acordând atenția principală diferențelor existente - iau în considerare desenarea unor astfel de analogii un joc inactiv al minții Din ultima categorie apartin, desigur, vitalistii Dacă încep să vorbească despre cristale, este doar pentru a-și arăta diferența fundamentală față de organisme, propunând uneori criteriul animației (Reinke) ca unealtă grea La comparațiile subtile ale regenerărilor de cristale și organismele făcute de Pzhibram, care susține că concluziile lui Driesch trebuie extinse la cristale, Driesch răspunde subliniind inutilitatea analogiilor generale În felul acesta, în opinia lui, se poate dovedi orice Argumentul este copleșitor, dar puterea lui este ușor slăbită de faptul că, în general, nimic nu salvează de la sofisme, iar metoda analitică a lui Driesch însuși, în mâini pricepute, poate duce la aceleași consecințe · Mi se pare că

adevărul, așa cum se întâmplă adesea, se află la mijloc între ambele extreme Este clar că organismul nu este un cristal sau o picătură de nicio substanță, dar, pe de altă parte, analogiile existente sunt atât de interesante încât nu pot fi neglijate și, dacă sunt folosite cu atenție, pot *) Rhuviblecr Aus dem Lückengebiet zwischen organi smisdier und anorganis-mischer Materie Ergebnisse d Anat bd i$ Prqbram Kristall-Analogien zur Entwicklungsmeclinik der Organismen Ardi, f Entw Mecbanik Bd, Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIE ÎN BOPR despre viata servesc ca un principiu euristic excelent O astfel de judecată ne impune obligația de a studia proprietățile comune organismelor și altor corpuri naturale Trebuie să pornim astfel pe calea străbătută de celebrul gânditor englez Spencer, care a văzut limpede unitatea tuturor sistemelor lumii, înțelegând cuvântul sistem în sensul cel mai larg și a expus principiile generale ale evoluției lor în primul volum al filozofia sa sintetică - "Principii de bază" " Ca exemple concrete de corpuri naturale, vă rog să vă referiți la un corp ceresc, o picătură de apă, un cristal din orice substanță, o moleculă de gaz etc Asta se întâmplă dacă comparăm principalele proprietăți ale tuturor acestor corpuri i) Corpurile naturale se prezintă ca sisteme mai mult sau mai puțin complexe, adică formațiuni formate din părți separate, legate într-un întreg prin forțe aparținând părților înseși Este posibil să se detecteze acest lucru în două moduri: fie prin observarea formării sistemului, fie prin descompunerea sistemului cu ajutorul unor metode speciale În ambele cazuri, părțile care alcătuiesc sistemul se dovedesc a fi sisteme la rândul lor Până unde poate merge o astfel de analiză? Știința modernă dovedește compoziția complexă a atomilor, care până de curând puteau fi considerate formațiuni simple, și lăsăm doar electronii ca fiind cei mai simpli, totuși indecompunabili Trebuie remarcat că raționamentul teoretic, dus la limite extreme de Leibniz, a evidențiat de multă vreme complexitatea părților considerate elementare; mai mult, ele dovedesc că în descompunerea noastră nu vom ajunge niciodată la final, adică, nu încetați să simți nevoia unor elemente mai simple Un sistem poate fi împărțit în părți de o ordine diferită, depinde de punctul de vedere din care dorim să-l studiem: fizicianul este interesat de moleculele care alcătuiesc sistemul, chimistul vrea să descompună moleculele înseși în atomi , geologul acordă atenție straturilor, astronomul poate lua ca punct întreaga planetă O astfel de subdiviziune poate fi artificială, adică προςτο necesar pentru un scop cunoscut prin acceptare, în * Biblioteca "Runivers" VL KARPOV În acest caz, părțile componente nu pot exista sau nu au existat de la sine Pentru doctrina generală a corpurilor naturale, o astfel de împărțire, desigur, nu prezintă niciun interes Spunem că un sistem natural se formează cu participarea forțelor inerente părților-sistem; aici ne confruntăm cu întrebarea fundamentală și cea mai dificilă a întregii doctrine: cum, din combinarea multor sisteme individuale, se obține din nou un sistem-individ? În primul rând, chimiștii s-au confruntat cu această întrebare: proprietățile moleculelor de hidrogen și oxigen dispar atunci când sunt combinate într-o moleculă de apă, în schimb apare ceva nou și unitate Mai târziu s-a dovedit că în moleculele complexe unele proprietăți ale părților pot fi păstrate și, parcă, strălucesc datorită proprietăților întregului, acest lucru l-a condus pe Ostwald la doctrina proprietăților aditive și constitutive ale moleculelor Dar, în esență, această întrebare face parte dintr-o întrebare mai generală, care se aplică nu numai moleculelor, ci tuturor corpurilor naturale O picătură de apă, un cristal de gheață este ceva mai mult decât suma

moleculelor de gaz apropiate, este un singur întreg, la fel cum un organism multicelular este un singur întreg, în multe privințe similar cu acele unități-celule din care este compus Fără a intra într-o analiză detaliată a întrebării generale puse, îmi voi permite să subliniez că, atunci când încercăm să o aprofundez, nu se poate distinge atât de clar între procesele fizice și chimice, așa cum se face de obicei, având în vedere legăturile care apar într-un picătură sau cristal ca pur fizic și într-o moleculă ca substanță chimică În acest sens mă voi referi la fizicieni care consideră că este posibil să se recunoască într-un lichid molecule "lichid" speciale, construite, de exemplu, pentru apă, după tipul de pH O Este foarte probabil ca, în studiul sistemelor în ansamblu, conexiunile care există între părțile lor să apară în fața noastră într-o lumină diferită și să ne permită să înțelegem mai bine acel principiu unic de construcție, care este până acum un simplu fapt Aici trebuie să fim atenți din nou la un punct, care a fost deja discutat în prima parte Studiul majorității corpurilor naturale depășește cadrul fizicii și chimiei Aceste științe studiază în principal proprietățile generale ale materiei și procesele din ea, lăsând studiul corpurilor ca atare, în special Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE, BIOLOGIE ÎN PROBLEME despre viata foste discipline, care din punct de vedere al fizicii și chimiei sunt aplicate Astfel, de exemplu, doctrina sferelor gazoase a fost expusă sistematic, în legătură cu problemele de meteorologie și astronomie, abia recent Doctrina picăturilor nu este expusă sistematic nicăieri; deși capitolele sale individuale au servit drept subiect de cercetare de către fizicieni, aceștia sunt interesați de scădere în principal ca o ilustrare a legilor generale ale suprafeței, și nu în sine Cristalele sunt proprietatea unei științe separate, dar un fizician nu cunoaște decât starea cristalină a materiei etc Doar moleculele, inaccesibile ochiului, atomii și corpusculii ipotetici aparțin în întregime domeniului fizicii și chimiei Nu se poate nega că teoria cinetică a gazelor, legile stoichiometrice ale chimiei, fenomenele de electroliză și radioactivitate oferă temeiuri bune pentru recunoașterea acestor unități invizibile ca corpuri naturale-indivizi, dar aplicarea universală pe care încearcă să o facă din ele, crezând că ei singuri suficient pentru a înțelege natura, este o metodă inadmisibilă de simplificare a realității Este important să ne amintim toate acestea pentru a nu prezenta astfel de întrebări fizicii și chimiei, la care acestea, conform ordinii stabilite, nu pot răspunde) Corpurile naturale ni se par întotdeauna mai mult sau mai puțin ascuțit delimitate de lumea înconjurătoare; dacă părțile lor constitutive sunt mici și se află la distanțe mici unele de altele, putem vorbi despre suprafața corpului în sens geometric (suprafața pământului, nori, picături) De fapt, niciun sistem complex nu are o suprafață continuă, deoarece între părțile de suprafață trec în mod constant de la exterior la interior și de la interior la exterior, părți separate de același ordin ca cele mai apropiate părți constitutive ale unui corp natural sau cele mai mici Recunoscând stratul de suprafață al corpului ca suprafață geometrică, dăm astfel corpului o anumită formă geometrică Forma corpului natural atrage de obicei atenția în primul rând și este primul pas în studiul său Este imposibil de explicat forma corpului din punct de vedere al științelor naturii, să înțelegem de ce exact un cristal de sare arată ca un cub, planeta Saturn are inelele sale, iar o broască are două perechi de membre Dacă ne referim Biblioteca "Runivers" VL KARPOV asupra formei pieselor, atunci vom lăsa doar întrebarea deoparte fără a o rezolva În fiecare corp natural există

acea "specificitate de specie" care intră, ca una dintre componente, în "entelehia" lui Driesch; pentru știința naturii va fi o "constantă", nesupusă unei analize ulterioare, deoarece aici este limita științei naturii Explicarea formei este posibilă numai prin istorie Sarcina științei naturii în studiul formelor este, în al doilea rând, în clasificarea lor logică, în al doilea rând, în studierea modificărilor lor și a cauzelor schimbărilor Atunci când un corp natural este așezat în condiții favorabile manifestării libere a forțelor sale interne, adică izolat pe cât posibil de acțiunea sistemelor externe, el capătă o formă definită proprie, care poate fi considerată normală Pentru sistemele cu gaz și lichid, aceasta este forma mingii; pentru solide, una dintre cele treizeci și două de forme cristaline Formele organismelor sunt mai variate, dar punctul lor de plecare pare să fie mingea, din care au încercat să derive majoritatea formelor organice complexe limitate de suprafețe curbe Complexitatea și diversitatea formelor organice, în sine, nu reprezintă nimic excepțional, este suficient să amintim acele forme complexe care formează intercreșteri cristaline (de exemplu, modele de gheață pe ochelari, arborele lui Saturn) H) Niciunul dintre corpurile naturale găsite în natură nu este omogen; toate sunt mai mult sau mai puțin diferențiate anizotrope, în sensul cel mai larg al cuvântului Uneori, părțile care alcătuiesc sistemul au o compoziție chimică diferită, cum ar fi, de exemplu, părțile constitutive ale scoarței terestre; atunci diferențierea este direct evidentă; în alte cazuri, secțiunile individuale, dacă sunt evidențiate, par a fi aceleași, de exemplu, părți dintr-o picătură, un cristal Dar chiar și în aceste cazuri, sistemul, ca atare, va dezvălui eterogenitatea, merită să luați în considerare direcția de mișcare a părților individuale sau direcția conexiunilor care există între ele În primul rând, piesele situate în stratul de suprafață au proprietăți diferite față de cele situate în adâncime, deja prin simplul fapt că sunt supuse unor influențe diferite din două părți, interioară și exterioară Acest lucru, la rândul său, ar trebui să se reflecte Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata pe un strat aflat sub suprafață, ale cărui părți individuale trebuie să experimenteze și efecte inegale etc Fizica a dezvoltat o teorie a așa-numitei tensiuni superficiale, conform căreia stratul de suprafață este ca o peliculă elastică care comprimă masa a unei picături sau a unui cristal La un moment dat, o astfel de reprezentare era considerată pur fictivă, enumerand proprietățile unei picături de fapt pe suprafața ei; unii fizicieni acceptă acum o schimbare reală a stratului de suprafață Oricum ar fi, neomogenitatea picăturii rămâne un fapt, chiar dacă centrul acesteia, ale cărui proprietăți sunt complet nedefinite, este ignorat Neomogenitatea unui cristal este un fapt cunoscut tuturor Întrucât diferențierea există în organism, procesele de mișcare și distribuție a energiei au loc în anumite direcții; liniile distribuției lor pot fi numite sectoare ale corpului, iar proprietatea însăși poate fi numită vectorialitate Vectorialitatea este cel mai bine studiată în cristale și este considerată proprietatea lor principală și caracteristică, dar, de fapt, este inerentă tuturor corpurilor naturale Numai în cristale vectorii călătoresc în fascicule paralele; în picături și alte corpuri de formă sferică, sunt direcționate, probabil, radial; în corpurile cu structură complexă, aranjarea lor va fi desigur complexă Mulțimea vectorilor în legătură cu condițiile la limită determină organizarea corpului Conceptul de "organizație" nu trebuie confundat cu conceptul de "structură", așa cum se face uneori Organizarea denotă întotdeauna

distribuția părților în întreg, în timp ce structura este distribuția părților într-o parte aleasă a acestui întreg într-un anumit mod Structura cristalului este observată în orice mică parte a cristalului, organizarea este doar în întregul cristal cu miezul și suprafața acestuia Fizica, în studiul materiei, se ocupă în principal de structură Alături de formă, organizarea este principala caracteristică a corpului natural, prin urmare ființele vii, în care diferențierea și direcțiile proceselor apar cu o claritate deosebită, au un drept special de a fi numite organisme) Oricât de diverse sunt procesele fizice și chimice care au loc în corpurile naturale, ele pot Biblioteca "Runivers" VL KARPOV dar în modul cel mai general, imaginați-vă așa Fiecare corp primește la un moment dat o anumită cantitate de energie, să spunem a, și emite din sine și o anumită cantitate de energie - b; a și b pot fi egale, pot fi inegale; În consecință, corpul va fi într-o stare de echilibru energetic, va acumula sau va pierde energie Un astfel de proces se va opri numai dacă corpul este complet izolat de ceilalți la temperatură zero absolută - cazuri greu posibile Detaliile acestui proces vor fi extrem de variate, depinzând în primul rând de proprietățile organismului însuși În virtutea eterogenității sale, niciun corp natural nu poate fi pasiv, ca să spunem așa, la energia pe care o primește Îl va distribui și elibera în anumite direcții determinate de organizarea sa, transformând temporar un tip de energie în altul Prin urmare, fiecare corp natural este un transformator de energie O rază de lumină care cade pe un cristal de spate islandeză se împarte în două; haideți să încălzim cristalul și acesta va dezvălui sarcini opuse de electricitate lângă fețele cunoscute; hai sa atingem o picatura de ulei cu un cristal de sifon, iar picatura isi va schimba forma, se va muta etc Acesta va fi raspunsul organismului, specific fiecarei specii La ființele vii, transformarea și ordonarea energiei, desigur, sunt mai izbitoare, răspunsurile lor sunt mai ușor de citit pentru toată lumea, dar nu există nicio diferență fundamentală între ele și alte corpuri naturale în acest sens Dacă unii oameni de știință nici acum nu sunt contrarii să apeleze la forța vitală direcțională pentru a explica răspunsurile organismului, atunci îmi amintesc că fizicienii înșiși, urmând exemplul lui Maxwell, recurg de bunăvoie la ideea unui "demon" care sortează moleculele pentru a clarifica ordinea mișcării Unul merită pe celălalt Despre natura proceselor care au loc într-un corp natural, i e natura răspunsului său este foarte influențată de binecunoscutele condiții constante ale mediului extern și, mai ales, de temperatură Acest fapt trebuie oprit, deoarece poate lumina unele aspecte ale ființelor vii care par excepționale Se știe că fiecare sistem poate exista numai în Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata limite de temperatură cunoscute O picătură de apă, de exemplu, există ca atare numai la t° de la o până la °C; trecerea dincolo de limitele indicate provoacă distrugerea sistemului-cădere, trecerea acestuia în vapori sau într-un corp solid Pentru cristale avem punctul cel mai înalt al existenței lor, temperatura de topire sau sublimare: pământul nostru cu crusta sa tare s-a putut forma doar atunci când temperatura masei gazoase incandescente a scăzut într-un anumit grad Temperatura de evaporare sau de topire variază în funcție de presiune, dar există o anumită temperatură peste care, la orice presiune, lichidul trece în vapori sau solid în lichid, această temperatură se numește critică Când au început să studieze descompunerea chimică a corpului sub influența căldurii, așa-numita disociere, conceptul de temperatură critică a fost transferat și în domeniul chimiei Temperatura critică de disociere este

temperatura peste care nu poate exista un compus cunoscut, de exemplu, H O; începe să se dezintegreze în părțile sale componente - să se disocieze În unele cazuri, este posibil să se mențină sistemul în forma sa anterioară chiar și după atingerea uneia sau a altei temperaturi critice, dar în acest caz, echilibrul sistemului devine instabil Citez aceste fapte binecunoscute pentru a aminti influența pe care o are apropierea unui sistem de una dintre temperaturile critice asupra vitezei, intensității și naturii proceselor care au loc în corpurile naturale Multe procese fizice și chimice care merg cu ușurință la o temperatură aproape de critică, încetinesc și chiar se opresc complet cu distanța de el Un exemplu izbitor este oferit de cristalele lichide studiate recent de Lehman și Forlender Suntem obișnuiți să asociem cu un cristal conceptul de corp solid, aproape neschimbat ca formă, incapabil de mișcare sau divizare spontană și, într-adevăr, la temperatura obișnuită, cristalele nu posedă aceste proprietăți Nu se găsesc şi cristale de para-azo-zimt-saureăthy-lestèr'a sau alte substanţe studiate de Leman Dar dacă aceste substanțe sunt topite și apoi răcite, păstrându-se la o temperatură nu foarte departe de cea critică, atunci ele Biblioteca "Runivers" ' VL, KAR pov se cristalizează într-o formă complet neobișnuită - sub formă de picături semi-lichide, cilindrice cu margini rotunjite, tije etc Astfel de ((cristale lichide?) se mișcă, îndoire ca vierme, se pot îmbina, formând forme duble sau triple, pot , în cele din urmă, se rup spontan în două părți - se împart exprimat în numele pe care le-a dat Leman: xscheinbar lebende Kristalle "- cristale aparent vii Indiferent de modul în care se raportează la aceste forme, nu există nicio îndoială că apropierea de topirea critică temperatura joacă un rol important în natura proceselor pe care le manifestă; merită să răciți preparatul, iar cristalele vii trec în alte modificări mortale Un alt exemplu este soarele lichid gazos incandescent Știm că forma suprafeței sale este în continuă schimbare; proeminențe sunt aruncate ici și colo ca pseudopodii gigantice; petele solare se formează și dispar în mod constant; coroana, de fiecare dată când poate fi observată, apare într-o formă nouă Și știm, de asemenea, ce soartă așteaptă soarele când temperatura îi scade: acoperit cu o crustă tare, își va schimba forma la fel de încet ca pământul Fără îndoială, natura proceselor la ființele vii este foarte influențată de apropierea compușilor lor chimici (protoplasmă) de temperatura critică a dezintegrarii e-deniului Omul de știință englez Martin x a acordat o atenție deosebită acestei împrejurări Într-adevăr, schimbările rapide ale formei ființelor vii, care se desfășoară într-un ritm atât de rapid al schimbului de energie și materie, tot ceea ce conferă organismului "vitalitatea", este posibilă doar datorită compușilor chimici complecși, fiind aproape de cel critic limita, se dezintegrează sub influența iritațiilor minore Pentru majoritatea animalelor și plantelor, temperatura critică este puțin mai ridicată *) Citez din revista: Knowledge and scientiiic News luna Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGI Vъ EOPR despre viata C, când protoplasma se dezintegrează în cele din urmă în părțile sale constitutive, se coagulează; când temperatura scade sub optim, procesele organice încetinesc și îngheață, ca, de exemplu, un leucocit uman îngheață într-o picătură de sânge la temperatura camerei Dezvoltând această propoziție simplă, al cărei adevăr cu greu poate fi contestat, Martin ajunge la concluzii curioase despre posibilitatea existenței unor organisme în acea epocă când temperatura pământului era încă ridicată și despre compoziția chimică probabilă a unor astfel de creaturi refractare Când se compară organisme cu alte corpuri naturale,

este întotdeauna necesar să se țină seama de această circumstanță și să se compare corpurile naturale la temperaturi în mod corespunzător îndepărtate de cele critice De aceea, apropo, este posibil să comparăm organismul cu flacăra unei lumânări, o analogie care a avut întotdeauna succes) Un corp natural poate exista doar atâta timp cât forțele externe care acționează asupra părților sale individuale sunt echilibrate de legăturile care există între părți Odată ce forțele externe depășesc limita, corpul este zdrobit, se evaporă, în general încetează să mai fie, ca atare Forțe mai mici pot provoca tensiune în legături, le pot muta, pot perturba distribuția pieselor, dar atunci când impactul este îndepărtat, corpul tinde să revină la starea anterioară Desigur, nu se obține identitatea completă; de obicei în organism este posibil să se constate prezența așa-numitului modificări "reziduale", mai mult sau mai puțin vizibile Deci, de exemplu, magnetizarea unei bucăți de fier, complet lipsit de magnetism, "virgin", după spusele fizicienilor, prin plasarea lui într-o spirală de inducție, iar apoi demagnetizându-l prin trecerea curentului în sens opus, modificăm deja proprietățile piesei Când este remagnetizat, va necesita o cantitate diferită de energie - semn că au avut loc schimbări reziduale în ea, pe care, fără ajutorul unei măsurători precise, nici nu le-am putea presupune Asemenea schimbări, stratificate pe corp pe toată durata existenței sale, formează o "bază istorică", în cuvintele lui Drpsh Comparând diferitele stări ale corpului înainte, la timp și după un anumit impact asupra acestuia al mediului extern, ajungem la Biblioteca "Runivers" vl karpov conceptul de echilibru, care joacă un rol important în mecanică, fizică și chimie Ea determină în întregime direcția proceselor care au loc în sistem și, prin urmare, natura răspunsului acestuia În științele menționate există un număr mare de teoreme referitoare la diferite cazuri particulare de echilibru; pentru formularea lor recurg la doctrina matematică a celor mai mari și mai mici cantități, în special, la calculul variațiilor Principiul mecanic al posibilelor deplasări, stabilit de Lagrange, poate servi drept model pentru acestea, un sistem mecanic este în echilibru atunci când suma deplasărilor posibile ale părților sale este egală cu zero Traducând această prevedere în limbajul energiei, vom găsi două cazuri posibile de echilibru a sistemului: când potențialul acestuia va fi maxim sau minim, iar în primul caz echilibrul va fi instabil, în al doilea - stabil Direcția proceselor chimice într-un sistem, așa cum este studiat de termodinamică, este determinată de a doua sa lege și primește o formulare similară: procesele care se desfășoară într-un sistem tind să-l transfere într-o stare în care energia sa liberă va fi la un minim, și invers, entropie-maxim Boltzmann, bazat pe mecanica statistică și teoria probabilității, a dat o formulare nouă, mai amplă a conceptului de entropie, reducându-l la o "stare probabilă" a sistemului, iar apoi trebuie să ne imaginăm direcția mișcării sistemului ca tranziție de la un mai puțin probabil la o stare mai probabilă Faptele care stau la baza legilor citate admit o altă formulare mai liberă; nimic nu ne împiedică să vorbim despre "efortul sistemului de autoconservare", despre "lupta lui", despre "adaptare" și "adaptare", aceasta din urmă, dacă ne referim la schimbări reziduale Fizicianul Gil-om, în discursul său despre "viața materiei", face o serie de comparații curioase în această direcție Dacă cazul s-a încheiat cu bine pentru sistem, acesta nu a fost distrus și continuă să existe în siguranță, acțiunile descoperite de acesta pot fi numite, împreună cu Pauli, "expediente" și recunosc în el "autoteleologie" În esență, chestiunea provine din asta Arhivele

științelor fizice și naturale T Date interesante sunt date și în cartea Hindu Bose (Bose Response in the living et non living) Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata nu se va schimba, cu atât mai mult cu cât formulările cele mai precise ale mecanicii asupra problemelor de echilibru nu sunt lipsite de concepții antropomorfe, pentru care i s-a reproșat deja de mai multe ori în mitologie Dar tocmai această împrejurare este de mare valoare pentru noi; Evident, există proprietăți inerente oricărui sistem ca individ și, în formularea lor, este greu să evităm acele expresii pe care suntem obișnuiți să le aplicăm sistemelor-organismele cele mai apropiate de noi) O serie întreagă de fenomene în organisme, descrise sub denumirea de regenerare și restituire, găsesc asemenea analogii în domeniul altor sisteme încât este permis să se considere această proprietate ca aparținând tuturor corpurilor naturale într-o măsură mai mare sau mai mică Esența fenomenului constă în faptul că sistemul, după îndepărtarea unei părți a substanței sale și încălcarea formei asociate cu aceasta, ia din nou propria formă În acest caz, în unele cazuri, restaurarea are loc prin atragerea unei substanțe din lumea exterioară, adică corpul primește nu numai forma anterioară, ci și volumul, în alte cazuri doar lancea este restaurată cu un volum redus; sistemul este reconstruit pentru a acoperi defectul Un exemplu clasic de recuperare de primul fel este regenerarea unui cristal într-o lichior-mamă Acest fenomen a fost studiat în detaliu de mulți cercetători, printre altele venerabilii anatomiști Rauber și Pzhibram; acesta din urmă, de altfel, a făcut un rezumat detaliat al întregii întrebări Restaurarea formei fără implicarea unei noi substanțe se găsește în lumea anorganică a unui sistem lichid: Buchli deja acum ani, analizând experimentul lui Driesch pe gastrula unei stele de mare, a subliniat analogii cu o picătură de lichid Fenomenele de regenerare sunt practic strâns legate de starea stabilă de echilibru a sistemului, despre care a fost discutată în paragraful anterior Acestea sunt cazuri particulare și adesea mai complicate ale dreptului general Prin urmare, dorința de a aduce aceste fenomene în prim-plan, de a le conferi o semnificație excepțională pentru înțelegerea organismelor și dezvoltarea lor cu greu poate fi considerată o tehnică deosebit de reușită Cu mâna ușoară a lui V Roux și Oskar Hertvpg, care au atras aceste experimente - în esență patologice - în domeniul teoretic Biblioteca "Runivers" VL KARPOV biologie teoretică, lucrările de regenerare au inundat literalmente literatura Oricine revizuiește rapoartele făcute de Barfurt în Ergebnisse der Anatomie în ultimii ani își poate face o idee despre numărul Involuntar trebuie să ne amintim de Tarda și de "Legile imitației" Dar nu poate exista decât o singură concluzie din toate aceste lucrări pentru biologia generală: capacitatea de regenerare la diferite animale, în diferite stadii de dezvoltare și în diferite organe, apare într-un grad extrem de diferit Regenerarea completă, ca în experimentele celebre ale lui Driesch, este relativ rară; aceste cazuri pot fi plasate la un capăt al seriei, apoi celălalt capăt este format din cazuri de absență completă a regenerării Numai acest lucru arată deja că, pentru a explica regenerarea, este necesar să se țină seama nu numai de proprietățile generale ale organismelor, ci și mai mult de proprietățile particulare ale animalului studiat Și din moment ce niciunul dintre animalele cu care este convenabil să se experimenteze, nici gastrule de echinoderme, nici hidroizi, nici tunicate, nu au fost vreodată studiate de nimeni, cu excepția morfologilor, nu există puncte de sprijin pentru o analiză detaliată, cu adevărat științifică, a potenței lor Rămâne să speculăm, după gustul

omului de știință, despre "substanțe morfogene" sau "suflet morfogene" sau să extragem direct tot necunoscutul și să îl individualizăm sub formă de "entelehie" Succesul acestui gen de analiză este mult facilitat de uimirea cititorului față de faptele noi și neașteptate pe care le relatează experimentatorul și în fața cărora amândoi se opresc neputincioși Dar această stare de lucruri a fost creată de mai multe ori în știință și este util să ținem cont de acest lucru Până de curând, capacitatea celulelor de a "face o alegere" părea ceva misterios; sub impresia proaspătă a unor date noi și interesante, era ușor să recunoaștem aici o anumită vitalitate Când chimia fizică a întreprins un studiu sistematic al problemei osmozei prin membranele coloidale, s-au descoperit modificări atât de subtile și sensibile în capacitatea de transmisie a filmelor, încât capacitatea de a selecta celulele poate fi luată în considerare cu ajutorul reglementărilor fizice și chimice obișnuite Arătând toate acestea, vreau doar să subliniez momentul psihologic, care joacă un rol semnificativ în diseminarea teoriilor științifice Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA H) Trăsăturile comune în dezvoltarea sistemelor naturale au fost atât de detaliate de Spencer încât nu ne putem opri aici Permiteți-mi să vă reamintesc doar formula lui Spencer: toate sistemele în timpul dezvoltării lor trec de la o stare instabilă omogenă la o stare stabilă eterogenă, cu alte cuvinte, dezvoltarea are loc prin integrare și diferențiere Este ușor de văzut în această formulă trăsături comune cu doctrina fizică a echilibrului) Înainte de a termina cu corpurile naturale, aș dori să atrag atenția asupra unei circumstanțe, care indică indirect caracterul comun al proprietăților lor Acestea sunt aceleași rezultate ale aplicării metodei statistice, așa-numitele "statistici ale variației" Când măsurăm o serie de manifestări omogene ale indivizilor de același fel, fie că este vorba de dimensiunea, greutatea, viteza de deplasare posibilă etc , și apoi exprimăm rezultatele grafic sub forma unei curbe, atunci, cu o cantitate suficient de mare de măsurare, obținem o curbă de tipul cunoscut, așa-numita "curbă de eroare" sau gaussiană O astfel de curbă o găsim cântărind semințele unui anumit fel de fasole, prin măsurarea înălțimii masculilor adulți dintr-o anumită rasă, prin determinarea vitezei cu care școlarii de ani rezolvă o problemă etc etc Evident, repartizarea cutare sau cutare abilitate între un număr mare de indivizi este supusă unei anumite legalități Dar Maxwell a pus aceeași, în esență, aceeași curbă ca baza teoriei cinetice a gazelor, exprimând rapiditatea distribuției vitezelor între moleculele individuale de gaz, iar rezultatele concluziilor sale, în concordanță cu experiența, justifică presupunerea Regularitatea vieții sociale și regularitatea mișcărilor moleculelor mărturisesc faptul că manifestarea individualității are loc peste tot în același mod Am luat în considerare acele proprietăți ale corpurilor naturale care pot fi considerate comune tuturor și am făcut-o în cea mai scurtă și generală formă Pentru ca aceste analogii să dobândească suficientă persuasivitate, ele trebuie gândite pentru sine, completate de exemple concrete, pe care cititorul, familiarizat cu științele naturii, le va produce fără prea mare dificultate Concluziile din toate cele de mai sus sugerează de la sine Biblioteca "Runivers" VL KARPOV Vitalismul modern admite că procesele din corpurile vii au loc cu ajutorul acelorași forțe pe care fizicienii și chimiștii le studiază în laboratoare, dar le consideră doar secundare, auxiliare Niciun vitalist serios nu afirmă că, pentru a rezolva o anumită problemă a contracției musculare sau a conducerii excitației de-a lungul nervului, nu se poate

face fără participarea forței vitale Se consideră o trăsătură specifică a ființelor vii, care sugerează un abis profund între ele și natura moartă: o direcție specială a proceselor într-un anumit loc, succesiunea cu care intră în acțiune, alegerea procesului dorit, într-un cuvânt , managementul general al forțelor fizice și chimice, indicând unitatea organismului Dar tocmai în acest punct studiul comparativ al corpurilor naturale moderează pretențiile vitalismului: o astfel de îndrumare generală a proceselor fizice și chimice se găsește în toate corpurile naturale Aceasta este o proprietate a oricărui sistem individual Peste tot găsim urme de organizare, vectori, condiții la limită, peste tot sistemul încearcă să se conserve, să se adapteze condițiilor în schimbare, peste tot transformă energia într-un mod special, caracteristic Fiecare sistem se dezvoltă, se diferențiază și moare Întrebarea cum se întâmplă toate acestea, trebuie să fie mărturisit, este în mare măsură neclară; peste tot, la o analiză mai profundă, întâlnim o rămășiță dubioasă Așadar, vitalismul, dacă dorește să-și ducă cu orice preț punctul de vedere, are dreptul să viseze la vitalizarea întregii "naturi moarte", în detrimentul adversarilor săi care doreau să mecanizeze viața Les extremites se touchent Punctul de vedere declarat face posibil ca biologia științifică să lucreze în liniște la sarcina sa principală, crearea unei teorii a organismelor Tărâmul necunoscutului este mare, dar nu ar trebui să ne stânjenim de el; când în știință nu există o teorie completă a picăturii, teoria cristalului, este firesc să știm și mai puțin despre organism Pe de altă parte, lucrurile pozitive pe care le știm despre fiecare corp natural pot servi drept fir călăuzitor în studiul tuturor celorlalți Dacă ar fi nevoie să caracterizăm într-un cuvânt poziţia pe care am luat-o, care se deosebeşte evident atât de vitalism, cât şi de mecanismul clasic, aş numi-o pur şi simplu "naturalism" Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata VI Desenarea unor analogii mai detaliate între organisme și alte corpuri naturale, cum ar fi, de exemplu, echivalarea unei celule cu o picătură de soluție coloidală, nu aduce niciun beneficiu, poate provoca doar scepticism corect * și compromite întreaga direcție, fiecare sistem este ceva deosebit, ajutorul mijloacelor lor speciale Definind organismul pe gen, ca corp natural, teoria organismelor indeplineste doar prima jumatate a sarcinii, a doua, la fel de necesara, consta in determinarea lui per differentiam specificam, in acele trasaturi care sunt specifice exclusiv fiintelor vii Desigur, și în această direcție, acest articol nu poate decât să contureze întrebări și să dea considerații separate care exprimă opinia personală a autorului Vechea, în mare parte învechită, împărțirea biologiei în morfologie și fiziologie poate fi aplicată și aici, ca metodă preliminară de disecție a materialului; de aceea, vom oferi mai întâi date generale asupra formei organismelor, pentru a trece apoi la funcțiile acestora, iar pe baza materialului disponibil, vom încerca să aflăm caracteristicile specifice și organizarea corpului viu Intrând în tărâmul ființelor vii, ne confruntăm în primul rând cu o varietate extraordinară de forme organice Descrierea și catalogarea lor a început cu mult timp în urmă, dar de la apariția teoriei lui Darwin, principalele eforturi ale morfologilor au fost îndreptate spre aducerea organismelor într-o relație genetică; arborele genealogic a devenit idealul clasificării O astfel de clasificare este, desigur, istorică, deoarece însuși conceptul de rudenie servește la exprimarea unei anumite conexiuni istorice Dar conceptul istoric de "rudenie" a început treptat să fie identificat cu conceptul științelor naturale de "asemănare" pe baza

faptului că rudele ar trebui să fie asemănătoare între ele, iar apoi au existat multe încercări de a stabili legături de familie nu cu ajutorul paleontologiei , ci pur și simplu prin compararea organismelor vii între ele La început, lucrurile păreau să meargă bine, iar ideile lui Haeckel, principalul legiuitor în acest domeniu, au fost primite cu recunoștință de către morfologi, dar mai profund Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" x VL KARPOV dezvoltarea întrebărilor private nu a întârziat să provoace dezamăgire și o opoziție puternică față de "hackelism" În prezent, suntem mai mult ca oricând departe de un arbore genealogic, iar paleontologia dezvăluie din ce în ce mai des o simplă asemănare, "convergență", unde se vedea anterior rudenia Paleontologul Steinmann propune cu insistență poziția lui Lamarck: "les races des corps vivants subsistent toutes, malgré leur variations" și probabil că nu este prea departe momentul în care vor exista apărători ai celebrului aforism al lui Linnaeus: "tot numeramus species, quot in initio creavit infinituni eus" În orice caz, acum se poate fi mai liniștit cu privire la încercarea de a combina permanența speciilor și evoluția decât, de exemplu, în anii , când o astfel de încercare a fost făcută de botanistul Wigand Pentru teoria generală a organismelor, toate aceste dispute nu au nicio importanță; studiază și clasifică forme dintr-un alt punct de vedere, care, spre deosebire de cel genetic, poate fi numit geometric Este interesant de observat că experiența unui astfel de studiu al formelor, "promorfologie", a fost făcută tot de Haeckel în "Genereile Morphologie" ( ), și nu a avut succes Haeckel a redus toate formele existente la anumite figuri stereometrice, în principal poliedre O încercare de clasificare rațională a fost reluată de ani mai târziu de Gaike J), care visa la sistematica rațională, când orice formă putea fi derivată matematic din cea de bază, la fel cum poate ecuația unui cerc, elipsă, hiperbolă și parabolă să fie derivat din ecuația generală a secțiunilor conice O astfel de sistematică va face posibilă prezicerea unor forme noi, posibile, dar încă nerealizate În special, Haacke a dedus toate formele dintr-o minge (elipsoid, ovoid etc); ținând cont, de altfel, de distribuția părților asemănătoare, a plasat poliedre printre formele de bază, această a doua serie de forme mergând paralel cu prima Astfel de încercări de clasificare a formelor au fost de obicei ținute în tăcere: gusturile și simpatiile oamenilor de știință erau îndreptate într-o direcție diferită, iar semnificația lor era neclară pentru majoritatea Se poate spera că în viitor, odată cu răspândirea) Naasca Grundriss der Entwikelungsmechanik Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata lipsa de înțelegere a biologiei istorice și mai multă pregătire științifică a morfologilor și sistematica rațională vor fi dezvoltate în continuare Studiul structurii microscopice fine a organismelor, care a fost sarcina principală a morfologiei în ultima jumătate de secol, a făcut posibilă împărțirea tuturor organismelor în două grupuri principale: protozoare unicelulare și multicelulare Împărțirea s-a bazat pe o unitate morfologică elementară, celula, în care majoritatea morfologilor s-au obișnuit curând să vadă și o unitate fiziologică Și astfel, alături de fiziologia obișnuită, care s-a dezvoltat în felul său, fără să-i pese deloc de celule, au început să apară încercări fiziologice de a înțelege un organism complex ca o colonie de celule O astfel de înțelegere a întâmpinat în curând dificultăți mari: organismul organismelor multicelulare este perfect echivalent din punct de vedere fiziologic cu organismul celor mai simple, cum poate o colonie de celule să fie echivalentă cu o celulă? O serie de oameni de

știință, printre care putem aminti botanistul Sacks, morfologul Sedgwick, fiziologul Schenck, au început să vorbească despre o reevaluare a celulei și semnificația ei; Recent, Rhodes a lucrat mai ales energetic în această direcție, încercând să demonstreze că din punct de vedere anatomic, celulele trebuie să se retragă în fundal, deoarece în organism predomină sinciția asupra celulelor Chiar dacă nu mergem atât de departe, trebuie totuși să admitem că celulele unui organism complex, în ciuda asemănării lor morfologice cu creaturile unicelulare, au o semnificație fiziologică complet diferită față de acestea din urmă - sunt subordonate întregului, sunt reglementate de în funcțiile lor până la cel mai mic detaliu, de parcă și-ar pierde individualitatea în ansamblu Ajungem aici la un fenomen care se repetă în toate sistemele complexe: suma unităților devine din nou o unitate, întregul, parcă, este egal cu părțile Clarificarea și aprofundarea acestei întrebări este una dintre sarcinile importante ale teoriei organismelor, dar pentru rezolvarea ei, morfologia și fiziologia trebuie să intre în cea mai strânsă uniune Forma unui organism dat, fie el simplu sau multicelular, este de înțeles doar istoric, ceea ce am subliniat deja Biblioteca "Runivers" VL KARPOV S știa, dar mijloacele prin care se realizează sunt disponibile științei naturii În acest sens, morfologia ne oferă multe Indică faptul că fiecare organism, fără a le exclude pe cele mai simple, este un sistem eterogen; acesta, împreună cu părțile special organice, include un număr mare de sisteme independente - cristaline și lichide Este suficient să examinăm în lumină polarizată o secțiune din diferite părți ale unui animal vertebrat sau al oricărei plante pentru a fi convinși de rolul jucat în acestea de formațiunile birefringente Toate membranele plantelor, țesutul conjunctiv, mușchii, fibrele nervoase, cartilajele și oasele, majoritatea formațiunilor de corn sunt anizotrope Dacă ne amintim că nu toate formațiunile cristaline prezintă dublă refracție, atunci, poate, fără mare eroare, putem considera toate formațiunile solide de formă situate în interior, la suprafață și între celule ca fiind cristaline Nu trebuie să ne stânjenim că aceste formațiuni nu au o formă cristalină obișnuită, întrucât "poliedrul de creștere", așa cum o numește cristalografia această formă, necesită pentru formarea sa anumite condiții de creștere, care în organism sunt înlocuite cu altele; vectorialitatea este suficientă pentru a constata structura cristalină Incluziunile lichide sunt a doua componentă a organismelor Ele se găsesc în fiecare celulă, formând picături de dimensiune mai mare sau mai mică, uneori, ca la plante, umplând cea mai mare parte a celulei În cantități mari, în sistemul vascular se găsesc mase lichide Toate aceste sisteme secundare pot fi considerate "modificări reziduale" - rezultatul acelor influențe externe la care organismul a fost supus în timpul existenței sale Asemenea straturilor geologice, ele formează înregistrarea corpului din care poate fi citită istoria acestuia Precipitarea treptată a sistemelor cristaline formează un schelet din ce în ce mai complex care consolidează forma realizată și servește drept bază pentru noi schimbări Sistemele fluide, la rândul lor, participă la determinarea formei organismului: străduindu-și să-și asume forma sferică caracteristică, ele determină turgor vitalis Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI ȘTIINȚIFICE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata $ Găsirea formațiunilor cristaline face clară prezența în organisme a liniilor drepte, a planurilor, a unghiurilor regulate, așa cum, de exemplu, se vede la echinoderme? tot ceea ce i-a permis lui Haeckel să reducă o parte din formele organismului la poliedre Formele caracteristice tuturor viețuitoarelor sunt limitate la

suprafețe curbate și, după toate probabilitățile, au ca punct de plecare o minge, așa cum este indicat, cu excepția celor mai simple, de celulele ouă ale majorității animalelor Să încercăm acum să ne imaginăm un organism în cel mai simplu mod posibil În acest scop, putem lua o ființă unicelulară ca punct de plecare și o putem elibera mental de toate elementele secundare, incluziuni solide și lichide După ce am efectuat o astfel de operație, vom obține o educație care seamănă cel mai mult cu o ameba goală și, într-adevăr, pentru o lungă perioadă de timp, ameba a fost considerată forma primară de viață Dar nici un astfel de organism purificat din punct de vedere morfologic nu va fi omogen, deoarece în el va rămâne o includere, care nu lipsește niciodată și constituind în mod evident accesoriul său inalienabil, adică nucleul Sistemele organice care există astăzi sunt toate complexe, compuse din două sisteme: corpul și nucleul Cum a apărut o astfel de compunere este o întrebare istorică și greu de rezolvat; nici măcar nu știm dacă nucleele diferitelor protozoare sunt omoloage între ele, deoarece nimic nu indică originea lor dintr-o rădăcină comună În aceste întrebări se pot doar ghici și construi ipoteze; este posibil, de exemplu, ca nucleele izolate să apară prin combinarea într-o substanță nucleară împrăștiată, dar este posibil să presupunem și o simbioză, o fuziune a două sisteme independente, dintre care unul este nucleul O presupunere similară a fost făcută despre boabele de clorofilă, sisteme independente, asemănătoare în multe privințe cu un nucleu Nu știm, în continuare, dacă nucleul în sine este un sistem simplu sau compus; o serie de fapte observate în timpul împărțirii sale vorbesc mai degrabă în favoarea acestuia din urmă Dar dacă apariția nucleului este un mister istoric, o sarcină la fel de importantă rămâne pentru biologie: să-i afle semnificația în organism Studiile zoologului din München Richard Gertwiya și numeroșii săi studenți ne-au arătat clar în acest sens Biblioteca "Runivers" VL, KARPOV mult Ei au arătat că nucleul și corpul celulei sunt două sisteme fiziologice care sunt în strânsă relație unul cu celălalt și tind să stabilească un anumit echilibru între ele O serie întreagă de fenomene ale vieții celulare: creșterea, dimensiunea maximă, diviziunea, intensitatea activității vitale depind în primul rând de dimensiunea nucleului în comparație cu dimensiunea corpului celular Acest lucru confirmă pe deplin faptul de mult cunoscut al participării nucleului la procesul de metabolism Conform schemei fiziologului Fervorn, toate substanțele preluate de celulă sunt asimilate numai atunci când au trecut anterior prin nucleu și sunt supuse procesării în acesta Este permis să facem un pas mai departe și să ne imaginăm cel mai simplu organism ca un singur sistem, cel puțin în maniera monerei ipotetice fără nucleare a lui Haeckel? Mi se pare, da, dacă nu pierdem din vedere faptul că acesta este doar un dispozitiv care poate fi de folos în dezvoltarea unei teorii a organismului Ajunși astfel la finalul analizei morfologice, întâlnim organismul sub forma unui bulgăre microscopic de substanță vâscoasă transparentă, pe care este foarte tentant să-l recunoaștem ca o picătură de soluție coloidală groasă, o hidrosare Pentru a rezolva această întrebare, de ex a echivala sistemul - organismul sistemului-picătură - este posibilă numai prin studierea oriatizării acestuia Dar aici trebuie să lăsăm deocamdată morfologia și să trecem pe teren fiziologic VII În ceea ce privește energia, organismul, ca orice corp natural, este un transformator de energie Organismele diferă de alte corpuri naturale găsite pe pământ: în - i-x, prin scara mare a procesului de schimb de energie, în - , prin faptul că acest proces este strâns legat de metabolism, deoarece cea mai mare parte a energiei

intră în organism sub formă de compuși chimici complecși Conform calculelor lui Rtsbner x) cantitatea totală de energie care trece prin *) Rubtier Problema duratei de viață și relația ei cu creșterea și hrănirea ^ и Puterea și materia în gospodăria Xaturului Biblioteca "Runivers" VITALISM II PREDARE SARCINI BIOLOGIE ÎN BOPR DESPRE VIAȚĂ, care continuă de-a lungul vieții prin organism, este o valoare constantă pentru o anumită specie și poate servi la caracterizarea acesteia Cantitatea de energie care trece pe unitatea de timp depinde de dimensiunea organismului; Deoarece aproximativ aceeași cantitate de energie este eliberată pe unitate de suprafață, animalele mici trec în același timp prin ele relativ mai multă energie - trăiesc mai repede Astfel, potrivit lui Rubner, cantitatea de energie este o măsură a duratei vieții Investigațiile lui Rubner, și mai ales experimentele savantului american Atvater, puse în scenă la scară mare, au dovedit pe deplin subordonarea organismelor legii conservării energiei Cantitatea de energie pierdută sub formă de căldură în timpul circulației sale ajunge la o ° / , ca în cele mai bune mașini Astfel, chiar și în organisme, transformarea energiei este însoțită de dispersarea unei anumite părți a acesteia, adică organismele se supun celei de-a doua lege a termodinamicii și cresc entropia sistemului solar Sub această formă, organismele sunt clasificate ca energie, dacă studiem schimbul ei în bloc, numărând veniturile și cheltuielile, așa cum fac fiziologii Dar întrebarea mai profundă a modului în care energia este distribuită în cadrul sistemului, pe ce căi urmează, este încă în mare parte obscure; în dezvoltarea sa a fiziologiei, trebuie să meargă mână în mână cu morfologia, profitând de indicațiile ei și, la rândul său, arătându-i ceea ce nu este capabil să vadă de la sine În primul rând, putem împărți întreaga energie care pătrunde în organism în două părți Unul, mult mai mare, se transformă și se eliberează curând din corp*, în detrimentul acestei, ca să spunem așa, trecând energie, corpul își face treaba Celălalt, relativ mic, egal, după Rubner, aproximativ cu Vas din cantitatea totală, rămâne în organism și este folosit pentru a înlocui deșeurile din sistemul în sine și creșterea acestuia Purtătorii de energie care trec sunt părți ale alimentelor fără azot: carbohidrați, grăsimi și reziduuri fără azot din descompunerea proteinelor; energia rămasă este asociată în principal cu proteine Dacă excludem o parte relativ mică din energia eliberată din organism sub formă de termică discordante Biblioteca "Runivers" VL KARPOV fluctuații, apoi tot restul energiei, atât trecătoare, cât și rămase, se manifestă într-o formă ordonată, "armonioasă": trecerea - ca o mișcare de mase sau un flux de electroni, rămânând - ca energie potențială a formațiunilor structurale ale corpul, acele sisteme secundare, despre care s-a discutat în capitolul anterior Lăsând deocamdată detaliile deoparte și argumentând în cea mai generală formă, nu avem niciun motiv să presupunem că procesul de ordonare a energiei în timpul transformării sale are loc în organism diferit decât în toate celelalte corpuri naturale Aceasta înseamnă că este conectată cu prezența unor direcții speciale care canalizează energie, vectori, a căror totalitate dă organizarea sistemului Urmele vectorilor apar cu deplină distincție în acele modificări reziduale care se acumulează asupra organismului pe parcursul întregii vieți și pe care, sub denumirea de detalii structurale, le studiem la microscop Stratificare concentrică, striare radială și diverse detalii sculpturale ale membranelor celulare, toate formațiunile fibroase găsite în abundență în corpul animalului, cum ar fi: fibre de țesut conjunctiv, fibrile musculare și nervoase, formațiuni în formă de baston de celule

glandulare etc - toate ѣ aceste detalii histologice indică direcția spațială cunoscută a proceselor chimice și fizice care au dus la depunerea lor Și chiar dacă ținem cont de faptul că structura cristalină a fibrelor și învelișurilor presupune libertatea de acțiune a forțelor inerente părților acestor formațiuni (întrucât sistemul necesită acțiunea liberă a forțelor pentru formarea sa), atunci cu toate acestea, orientarea şi unele trăsături ale formei ne obligă să recunoaştem acţiunea călăuzitoare a organismului Este ușor de convins, în continuare, că în organismele complexe există vectori de două categorii: una, aparținând organismului în ansamblu, - conform acestora, de exemplu, se formează fibrele de tendon - cealaltă, inerentă elementului părți constitutive ale sistemului, celule Un exemplu al acestuia din urmă este sistemul de raze care provin din centrozomul din leucocite Desigur, nu ar trebui să ne așteptăm ca toți vectorii unui organism să fie gravați cu atâta claritate încât să poată fi văzuți imediat la microscop Posibile modificări reziduale Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIE Vъ ВОПР despre viață, de ordin molecular, rapid șters sau reversibil, a cărui existență nu este mai puțin un postulat fiziologic Acestea vor fi, de exemplu, modalitățile de distribuire a energiei care trece în celule, în protozoare sau în acel organism nenuclear, probabil simplu, pe care l-am prezentat ca prototip Știu că în acest moment riscăm să stârnim obiecțiile morfologilor Este remarcabil cu cât de obstinați cei mai buni specialiști în acest domeniu refuză să recunoască organizarea în amebă și în general în "protoplasma nediferențiată" pe motiv că nu o văd, deși în alte privințe nu dau dovadă de un asemenea rigorism, precum speculațiile lor despre unitățile de viață invizibile dovedesc Între timp, chiar dacă ținem cont de ceea ce se poate observa urmărind ameba: forma acesteia, care este specială pentru fiecare specie (de exemplu, alungită în amoeba limax, în care nu este complet rotunjită nici măcar în repaus), o anumită poziție a vacuolei contractile, forma caracteristică a pseudopodiilor și a curenților în interiorul corpului în timpul mișcării, dacă se ține cont de fenomenele care apar în corpul ei în timpul cariokinezei, recunoașterea vectorilor și organizarea asociată acestora este o necesitate direct logică Ca să nu mai vorbim de forme strâns legate de amibele goale, care produc o coajă, ca foraminiferele, sau un schelet radiant, ca floarea-soarelui, unde vectorialitatea lasă urme persistente, simplul fapt al mișcării unei amibe într-o anumită direcție, indicând tranziția de energia chimică a alimentelor într-o mișcare ordonată de masă, este de neconceput b fără recunoașterea organizației Am subliniat deja acest lucru în urmă cu câțiva ani într-un articol dedicat analizei mișcării amebei Presupunând, astfel, vectorialitatea și organizarea unei ființe vii, ca atare, trebuie să aflăm mai îndeaproape trăsăturile caracteristice ale acestora Ne apropiem aici de întrebarea fundamentală pentru teoria organismului și, uneori, trebuie să pășim involuntar în terenul șubrede al ipotezei Întrucât activitatea unui organism se bazează aproape în întregime pe procese chimice, vectorii săi - cel puțin cei mai importanți - indică căile de distribuție a acestora Procesul chimic se desfășoară nu numai în timp, ci și în spațiu; ivit la un moment dat, se transmite vecinilor Biblioteca "Runivers" VL KARPOV și treptat, mergând din punct în punct, ajunge la punctul final Considerat în acest fel, este un lup chimic Chimia fizică acordă puțină atenție propagării proceselor chimice în spațiu și a dezvoltat teoretic, din câte știu eu, doar propagarea reacțiilor chimice în gaze, în special așa-numita undă de explozie, a cărei teorie a fost dată pentru prima dată de Prof V A

Mikhelson Un exemplu clasic de undă chimică într-un organism complex este procesul de conducere a excitației de-a lungul unui nerv Din cele mai vechi timpuri, se știe comparația figurativă a unui nerv cu o cale de praf de pușcă; aprinzând praful de pușcă de la un capăt, obținem un val de explozie transmis la celălalt capăt, iar în acest experiment am văzut cea mai bună ilustrare a transmiterii excitației nervoase În ultimul timp, Nernst a oferit o teorie fizico-chimică exactă a procesului de excitație nervoasă, reducându-l la mișcarea electroliților, dar chiar și în această formă poate fi privit ca un caz special de undă chimică Nu există nicio îndoială că dezvoltarea științifică a distribuției spațiale a proceselor chimice este necesară pentru a pune pe picioare ferme teoria organismelor Aceasta este întrebarea pe care biologia o adresează fizicii și chimiei Până la obținerea unui răspuns exact, trebuie să raționăm în cea mai generală formă, presupunând că legile mișcării ondulatorii sunt în general aplicabile în cazul particular al undelor chimice, adică: Vrând-nevrând, răsfățați-vă cu speculații Avem, așadar, motive să prezentăm cel mai simplu organism asemănător amibei ca arena pentru activitatea a numeroase unde chimice Începând cel mai adesea la suprafață, ca urmare a influențelor externe, se răspândesc în profunzime, se estompează, reflectă, interferează Unde simple, în funcție de amplitudinea oscilațiilor, i e intensitatea procesului probabil nu lasă în urmă urme adânci; trecând din când în când într-o direcție sau formând un val staționar, pot deveni vizibile pentru ochi În detectarea PC-ului, trebuie să ne punem speranțele nu atât pe tehnica histologică obișnuită, cât pe metode optice mai fine aplicabile celor vii, de exemplu, în cercetarea în polarizare sau monocromă Biblioteca "Runivers" VITALISM P SARCINI DE PREDARE, BIOLOGIE ŞI B ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA lumină optică, pe metoda Schheren, ultra-microscop etc Dar există deja vreo posibilitate de a surprinde direcția undelor - vectori, de a le conecta între ei, într-un cuvânt, de a înțelege măcar puțin planul de organizare a celei mai simple creaturi, sau Este această încercare prematură? Mi se pare că avem niște date, iar acestea permit - bineînțeles cu tot felul de rezerve - să exprime anumite considerații Voi cita fapte demult cunoscute din viața celor mai simpli În primul rând, fenomenele de mișcare a ameboidului Excrescențele corpului, cunoscute sub numele de pseudopode, corespund fără îndoială direcției vectorilor de undă fizici și chimici Ele pleacă aproape întotdeauna perpendicular pe suprafața corpului și din orice punct de pe acesta Prin conducerea mentală a vectorilor corespunzători în interiorul corpului, vom obține în general localizarea acestora de-a lungul razelor Locul geometric al intersecției lor formează un centru vectorial La amibe, putem doar ghici despre toate acestea, dar în leucocite, aceste amibe ale unui organism complex, se pot vedea cu proprii ochi atât centrul, cât și razele care se extind radial din el Acest centru este numit de histologi centrozom A doua serie de fapte este oferită de fenomenele de divizare Acum știm că toate protozoarele se divid într-un mod foarte asemănător cu cariokineza organismelor superioare Lăsând deoparte diviziunea nucleului, indicând, printre altele, independența și complexitatea acestui sistem, să ne îndreptăm atenția asupra diviziunii corpului Constă în faptul că în organism apar doi centri, în jurul cărora se grupează substanța sistemelor fiice rezultate Centrii pot avea forma unui bob sau a unei plăci, iar razele subțiri merg întotdeauna către ei în direcție radială; uneori centrul nu este o formațiune independentă, ci doar un punct de convergență al razelor Nu există nicio îndoială că centrele de diviziune din

protozoare sunt analoge cu centrozomii animalelor superioare și acolo se poate vedea clar cum s-au format doi centre prin diviziunea unuia Oamenii de știință au acordat de multă atenție similitudinii izbitoare dintre figurile radiante din cariokineză cu modelele liniilor de forță într-un câmp magnetic și pe baza acestor considerații variate despre natura procesului La floarea-soarelui aproape de amibe, pseudopodii subțiri care se extind radial conțin un axial mai dens Biblioteca "Runivers" VL KARPOV parte, un fel de schelet Razele scheletului converg în centru și, după cum a demonstrat Shaudin, în timpul diviziunii soarelui, acest centru joacă rolul unui centrozom, iar o parte din razele scheletului trec în figuri radiante de diviziune Aici, este destul de clar că aceeași organizație se manifestă atât în mișcare, cât și în diviziune Ținând cont de faptul că o parte semnificativă a energiei potențiale care intră în aceste organisme simple este cheltuită pentru mișcare și divizare, mi se pare posibil să presupun că datele date conțin indicii ale naturii organizării inerente celor mai simple sisteme organice Îl putem reprezenta în termeni generali ca un aranjament radial de vectori care converg într-un singur centru, adică reduce organizarea primară la centrare Această idee nu este nouă, dar de obicei nu a fost exprimată într-un mod general, ci a fost aplicată unor cazuri particulare, cum ar fi, de exemplu, Martin Heidenhain în teoria sa crud morfologică a razelor organice Ne întâlnim mai departe în literatura morfologică cu idei despre centrozom ca centru dinamic de forțe, ca centru din care iese un impuls de mișcare etc Ele mărturisesc conștientizarea importanței acestei formațiuni pentru înțelegerea celulei, dar sunt formulate numai în liniile cele mai generale și obscure Predominanța direcției radiale a undelor chimice ne va deveni clară într-o anumită măsură dacă luăm în considerare forma sferică a organismului elementar și prezența stimulilor din lumea exterioară care cad pe orice parte a suprafeței Termenii de-a lungul normalului trebuie, desigur, să acționeze cel mai puternic; vor putea lasa urme mai permanente in urma lor, sa orienteze moleculele intr-un anumit fel, in general vorbind, pentru a deschide calea Dar considerente de acest fel se referă mai mult la problema originii sistemului, adică ne conduce pe tărâmul istoriei Pentru teoria științifică naturală, organizarea este ceva dat, transmis continuu de la un sistem la altul prin moștenire Este o altă chestiune dacă am putea dovedi exact că organizarea radială permite transferul sistemului dintr-o stare în alta în cel mai scurt mod posibil, atunci am primi justificarea sa teoretică completă și am putea pune o bază solidă pentru teoria organismului Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viață, VIII În organism există o circulație constantă a materiei; sisteme separate intră în ea, se asimilează, se dezintegrează și pleacă, și totuși își păstrează organizarea nu mai puțin Cum să împac asta? Este organizația primară ceva durabil și neschimbabil? Care este natura conexiunii care există între părțile sale separate? Acestea sunt alte întrebări care necesită atenție Am subliniat deja împărțirea energiei resp o substanță care intră în organism în două părți inegale: una mai mare care trece prin organism și una mai mică care rămâne în el Această din urmă categorie include în principal compuși azotați - proteine Este de la sine înțeles că materia rămasă nu se depune doar sub forma acestor sau a altor caracteristici structurale, ci este și conținută în acea plasmă transparentă pe sticlă pe care o admirăm în protozoare Prin urmare, este destul de firesc să presupunem că substratul undelor chimice sunt predominant substanțe care se descompun ușor și ard din prima

categorie, în timp ce cea de-a doua, căreia i se aplică denumirea de plastic, formează, parcă, miezul plasmei și oferă puncte de atașament pentru primul Este posibil, de exemplu, să ne imaginăm - așa cum s-a făcut de mai multe ori - că ambele substanțe formează împreună o moleculă complexă, plasticul fiind miezul ei și i se adaugă substanțe arzătoare sub formă de lateral, ușor desprins lanţuri Apoi, sprijinul organizației vor fi substanțe plastice; Ei o va menţine şi o va conserva în timpul descompunerii complete a substanţelor din altă categorie Toate acestea le putem reprezenta vizual sub forma următorului "model" Să ne imaginăm un șir de cupluri care dansează o mazurcă și se legau între ele într-un lanț în așa fel încât fiecare domn să-și pună mâna stângă pe umărul domnului din față În mâna dreaptă a cavalerilor sunt doamne Întreaga serie este o serie de molecule protoplasmatice situate de-a lungul razei vectorului; Cavalerii corespund nucleelor plastice ale moleculelor, Doamnelor corespund lanțurilor laterale La acest semnal, doamnele, una câte una, se desprind de domnii lor, trec la următorul sau le lasă cu Biblioteca "Runivers" VL KARPOV totul, iar această mișcare se rostogolește pe întreg lanțul ca o undă chimică Indivizii pot, părăsind locurile lor în lanț, să se combine în grupuri, corespunzătoare microzomilor sau boabelor mici, întotdeauna dispersate în protoplasmă, pot forma sisteme secundare independente, pot chiar părăsi sala cu totul Golul rezultat este umplut prin conectarea celor rămase Imaginându-ne o multitudine de rânduri, ca cel descris, dispuse radial spre centrul sălii, obținem o diagramă în secțiune a întregii organizări primare Este ușor de complicat prin stabilirea de legături între cavalerii lanțurilor învecinate, de exemplu, formând din ele inele, asemănătoare acelor cercuri concentrice care taie sistemul radiant în leucocite, introducând lanțuri suplimentare etc Deși substanțele plastice pot rămâne în organism mult timp, chiar și până la sfârșitul vieții sale, nu ar fi corect să ne imaginăm organizarea primară ca pe ceva neschimbător și durabil Formațiunile radiante din cariokineză, pe care histologii le numesc cu ușurință filamente sau fibre contractile, dispar la fel de ușor cum se formează Fibrilele nervoase, după cum arată studiile lui Tello, nu sunt formațiuni stabile și, în funcție de funcțiile animalului, se modifică în număr și tip În cele din urmă, "curenții" vizibili în corpul unei amibe în timpul mișcării lor, mișcarea liberă a diferitelor incluziuni și nuclee din ea, indică în mod direct posibilitatea unor schimbări și rearanjamente extinse între moleculele de plasmă Este mai aproape de realitate, așadar, să presupunem că în corpurile lipsite de schelet intern, corpurile "nediferențiate", organizarea este ceva labil, perturbat constant și restabilit într-o formă care corespunde mai mult condițiilor momentului Eul poate fi admis liber dacă recunoaștem proprietatea moleculelor de a se orienta într-un anumit mod, în funcție de locul pe care îl ocupă în ansamblu Întâlnim o orientare asemănătoare la cristale, dar acolo este stabilă - de ce în fizică starea cristalină și starea solidă de agregare sunt considerate chiar sinonime - și această împrejurare, în primul rând, nu permite trasarea prea multă analogii între un cristal și un organism Dar, pe lângă cristalele solide, orientarea se găsește și în picăturile cristaline Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viață, sau cristalele lichide ale lui Lehmann, unde părțile individuale se pot mișca cu ușurință și își pot lua din nou direcția anterioară Ultimele formațiuni, în care aparatul de polarizare detectează centrarea sub forma unui aranjament radial al axelor optice și arată clar refacerea acesteia după

deformații, sunt mai aproape de toate corpurile naturale decât de organismele Este foarte probabil ca centrarea să fie inerentă tuturor picăturilor lichide, atât cristaline, cât și necristaline, și se datorează direcției radiale a liniilor de forță, care decurge direct din studiul tensiunii superficiale Numai în lichidele cristaline se poate observa datorită anizotropiei constituenților, care este absentă sau foarte slabă în lichidele obișnuite Toate acestea ne permit să înțelegem de ce există o asemănare reală între mișcarea unei amibe și a unei picături de lichid, de exemplu, ulei sau mercur, ceea ce a forțat oamenii de știință să aplice legea tensiunii superficiale a amebei Fără îndoială, asemănarea organizării este de o importanță profundă pentru înțelegerea ambelor sisteme, dar identificarea lor, desigur, este exclusă Labilitatea organizării servește ca o circumstanță favorabilă pentru diferite tipuri de reglare a formei: toată lumea cunoaște ușurința cu care cele mai simple organisme își vindecă rănile În timp ce cristalul restabilește defectul prin atragerea substanței din soluția înconjurătoare și își recapătă forma și volumul anterioară, amiba, după ce pierde o parte din substanță, își reface rapid forma cu un volum redus, ca o picătură sau un cristal lichid Esența reglementării este aceeași peste tot: sistemul este scos din starea de echilibru și caută să ajungă la un nou echilibru în cel mai scurt mod; măsura în care această nouă stare diferă de prima depinde de natura accidentului vascular cerebral și de alte cauze; poate fi imposibil de distins pentru ochi de primul, dar poate duce și la formarea unei noi forme În mod fundamental, procesul de divizare, care este de obicei considerat ca o trăsătură specifică a ființelor vii, aparține categoriei de reglare a formei și reprezintă cazul său special, când un echilibru stabil pentru un sistem individual devine imposibil și se realizează numai în acele sisteme fiice pe care Biblioteca "Runivers" VL KARPOV pe care îl dezintegrează Diviziunea aparent spontană a cristalelor lichide prezintă un mare interes pentru biologie în sensul că scoate organismele din poziţia lor exclusivă şi dă speranţă, printr-un studiu comparativ al ambelor procese de divizare, să pătrundă mai adânc în cauzele lor producătoare Rămâne să abordăm încă o întrebare Am presupus, urmând obiceiul stabilit, că protoplasma este formată din molecule; Care este natura legăturilor care există între molecule? pot fi definite mai precis? Nu cred că cineva din timpul nostru poate da un răspuns definitiv la asta Coborând în lumea moleculelor, la fiecare pas întâlnim astfel de fenomene pentru care schemele vechi, provizorii stabilite de fizică și chimie se dovedesc a fi complet nepotrivite, iar cele noi nu au primit încă o formulare exactă Cu mulți ani în urmă, Pfluier a sugerat că întreaga protoplasmă și, prin urmare, întregul organism cel mai simplu, este o moleculă gigantică Această idee pare foarte atractivă, mai ales în comparație cu afirmația opusă, conform căreia protoplasma este un amestec de substanțe; dar trebuie admis că chimia încă nu cunoaşte astfel de molecule şi nu poate oferi informaţii despre proprietăţile lor Din unghiuri diferite, ajungem la aceeași concluzie că un sistem organic este ceva deosebit: combină în sine proprietăți pe care suntem obișnuiți să le studiem separat în diverse sisteme și, în acest sens, desigur, poate fi numit "autonom" IX În această formă, aproximativ, se pot descrie trăsăturile caracteristice ale celui mai simplu organism nenuclear, folosind datele morfologiei și fiziologiei moderne Nu trebuie uitat că organizarea primară dezvoltată în viziunea anterioară este doar schema generală; aranjamentul radial al vectorilor este ca o pânză pe care pot fi brodate diverse modele De fapt, situația nu este atât de simplă, prin simplul fapt că toate

protozoarele existente și toate celulele reprezintă Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI ȘTIINȚIFICE BIOLOGIE ÎN VOPR despre viata din sine un sistem binar format din plasmă și nucleu Prin urmare, vectorilor care fac parte din organizarea primară a plasmei (care este, aparent, cea dominantă), este necesar să se adauge mai mulți vectori care conectează această organizare cu nucleul Ele apar destul de clar doar în timpul diviziunii, sub formă de linii care leagă cromozomii cu centrozomii În unele cazuri, nucleul pare să devină centrul organizării primare, în măsura în care se poate judeca din dispunerea razelor protoplasmei; acest lucru se vede în ovulele multor animale după ce acestea s-au maturizat Nu pot intra aici într-o analiză detaliată a problemei organizării nucleului în sine, deoarece aceasta ne-ar duce prea departe, voi doar să subliniez că, după părerea mea (exprimată într-o lucrare despre cariokineza la fasole), nucleul este un sistem complex format din conexiunea unor sisteme mai simple, pe care le consider nu bucle de cromatina, ci granule sau cromomeri de cromatina Aceste boabe au capacitatea de a se împărți prin ligatură, ca și diviziunea corpului celular în sine și, probabil, au aceeași organizare radială Afirm asta, desigur, ca o simplă ipoteză Într-un sistem multicelular complex, apare o nouă organizare, subordonându-și ea însăși organizațiile primare ale părților sale constitutive și servind drept bază pentru individualitatea sa Ca pas de tranziție de la unicelular la multicelular, putem considera organismele multinucleare (Ciliates Opalina, alge Caulerpa) În ele, putem presupune prezența multor centri, judecând după prezența simultană * a multor figuri cariocinetice și, în același timp, în raport cu schimbul de energie și mișcare, organismul manifestă unitate Pe de altă parte, astfel de organisme diferă de organismele multicelulare în principal prin absența partițiilor între componentele individuale și uneori seamănă izbitor cu ele ca formă, cum ar fi, de exemplu, algele Caulerpa, care are frunze și rădăcini Știind că manifestările unui organism, oricare ar fi acesta, sunt în esență variații pe aceeași temă, avem dreptul să ne așteptăm ca organizarea unui sistem complex să fie construită pe principiul primarului Aceasta înseamnă că se bazează pe vectori - căile pe care se propagă undele de energie, Questions of Philosophy, Vol , Biblioteca "Runivers" VL KARPOV doar că ei trec deja prin sisteme separate, împletindu-se în organizația lor și legându-le între ele Acești vectori de ordin superior sunt, de asemenea, grupați în centre, centrele intră în conexiuni noi, mai mult sau mai puțin complexe între ele Planul de organizare al unui sistem complex este deja vizibil în mare măsură pentru ochi, mai ales acolo unde avem de-a face cu un sistem nervos diferențiat, iar în studiul său morfologia face progrese strălucitoare în fiecare zi Numai că ea, desigur, nu este în măsură să o interpreteze singură Te poți opri în acest loc Dezvoltarea ulterioară a întrebărilor subliniate depășește cu totul sfera acestui articol, care este fundamental prin natura sa, iar opiniile cu privire la sarcinile biologiei științifice în problema vieții, care se bazează pe aceasta, sper, au fost deja suficient de clarificat Ele pot fi formulate aproximativ astfel Biologia generală este o disciplină de științe naturale care studiază unul dintre corpurile naturale - organismul Sarcina sa imediată este de a crea o teorie generală a organismului, incluzând atât acele manifestări care îi sunt comune cu alte corpuri-indivizi, cât și cele care reprezintă trăsăturile sale specifice Firul călăuzitor pe această "cale" poate fi, în primul rând, conceptul de organizare a sistemului, care exprimă distribuția spațială a energiei în cadrul sistemului la un moment dat, și, în al doilea

rând, conceptul de echilibru, care determină schimbarea în distribuția energiei și, în consecință, organizarea explicația natural-științifică a răspunsurilor date de organism, reglarea, regenerarea, tot ceea ce înseamnă cuvântul viață, ar trebui reduse la stabilirea legilor conform cărora organizația se schimbă și tranziția sa la o nouă stare de echilibru] aceasta va fi, așa cum ar fi, o paralelă geometrică a energiei b legi ale echilibrului, iar formularea lor în teoria științifică a organismelor trebuie să fie matematică Se poate spera că analiza vectorială, disciplina matematică a mărimilor având o direcție în spațiu, își va găsi aici o aplicație potrivită Dar chiar dacă acea teorie a organismelor, pe care o considerăm idealul biologiei științelor naturale, ar fi pe deplin realizată, cunoașterea organismelor ar rămâne incompletă pentru noi fără cunoașterea istoriei lor Îmbinând datele teoriei și istoriei va da Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIE ȘI B ÎNTREBĂRI despre viata este posibilă o înțelegere istorică-naturală completă a ființelor vii, care este o parte importantă a înțelegerii naturii Aici, pentru scurt timp, trebuie să ne întoarcem la Rn?;-kert şi la viziunea lui asupra naturii, schiţată mai sus Am folosit diviziunea lui de științe ca punct de plecare al discuției noastre și i-am luat opiniile în întregime, fără comentarii Acum ar putea fi oportun să le facem o ușoară corectare în ceea ce privește știința naturii Este imposibil, în opinia mea, să consider dezvoltarea conceptelor cele mai generale, precum: energie, materie, eter, mișcare sau reducerea întregii lumi la mișcarea unităților omogene elementare, ca ideal și principal scopul științelor naturii - a face acest lucru înseamnă că nu este clar să distingem mijloacele de scop Toate aceste concepte și cele mai generale legi legate de ele sunt doar mijloace prin care putem descrie cel mai precis și mai concis natura, simbolurile sau metodele pentru "stăpânirea tehnică" a acesteia și în niciun caz scopul ultim în cunoașterea naturii Această neînțelegere, caracteristică "epocii științelor naturii", provine din viziunea greșită a fizicii și chimiei ca științe de bază, când, de fapt, ele sunt în mare parte aplicate înțelegerii naturii cu adevărat existente, la fel ca și matematica Tot ceea ce întâlnim în natură, de la electroni la calea lactee, sunt corpuri, indivizi, ca noi sau spre deosebire de noi, mici și mari, izolate sau lipite între ele; vedem distrugerea unora, apariția altora noi pe ruinele lor și așa mai departe fără sfârșit Sarcina științei naturii este de a clasifica toate corpurile cunoscute, de a studia legitimitatea și interrelațiile lor și nu de a desființa majoritatea dintre ele Astfel, știința naturii, la urma urmei, are de-a face cu indivizii, dar îi studiază doar dintr-un alt punct de vedere decât istoria Stabilirea limitelor și sarcinilor exacte ale științelor individuale este mult mai importantă decât ar putea părea lucrătorilor științifici, care sunt înclinați să considere astfel de raționamente ca subtilități scolastice Numai ea este capabilă să deschidă ușa către o filozofie corectă a naturii, pentru care, în simplitatea sufletului, mulți consideră în timpul nostru expunerea celor mai înalte abstracțiuni ale fizicii, chimiei și psihologiei, pe care le oferă sub numele de monism Vl Karpov - * Biblioteca "Runivers" Pragmatism i Munca americanilor în domeniul spiritului a apărut dintr-o perioadă de împrumut și asimilare exclusivă a gândirii străine Începe să devină productivă, iar în prezent filosofia europeană este interesată de primii descendenți ai filozofilor yankei, în care se regăsesc caracteristicile specifice ale părinților săi Punctul de plecare al unei noi direcții, numită pragmatism, a fost articolul gânditorului

american Peirce (Ch Peigse) "How to make our ideas clear") ("How to make our ideas clear"), publicat în revista Popular Science Lunar, ian În ea, Peirce, subliniind că credințele (credințele) noastre sunt regula călăuzitoare pentru acțiune, spune că, pentru a dezvălui sensul unui gând, trebuie doar să stabilim actul la care este capabil să conducă; rezultatul practic al acestui gând este singura sa semnificație pentru noi Această teză nu a atras atenția până când W James, un celebru psiholog american, douăzeci de ani mai târziu, a pus-o la baza viziunii sale asupra lumii și într-o serie de lucrări filosofice, cu colaborarea profesorilor Dewey, Santayana, Pringle-Pattison, Schiller , Bawden și alții, nu au dezvoltat un întreg sistem din acesta A fost greu să ne facem o idee întreagă despre ceea ce vrea pragmatismul, căci prevederile sale erau împrăștiate în numeroase articole din diverse periodice americane și engleze, dintre care vom numi: Mind, Hîbbert Journal, Philosophical Review, Journal of Philosophy etc Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM, Abia recent au fost publicate două cărți: i) William James "Pragmatism-a new pashe for some old ways of thin-king", *) și) FCS Schiller "Studies in Humanism", Londra,), în care noua doctrină este prezentată într-o expunere mai mult sau mai puţin sistematică "Pragmatismul" lui James este o colecție de opt prelegeri populare, susținute parțial la Boston și frecvente la New York în perioada - Cartea se distinge printr-o abundență de comparații potrivite, claritate și vivacitate a prezentării, în care umorul atât de caracteristic scriitorilor din rasa anglo-saxonă scapă adesea În ceea ce privește profunzimea și minuțiozitatea tratării temei, aceasta este inferioară cărții lui Schiller "Etudes on Humanism" Deși literatura pragmatică conține și alte lucrări, precum - James "Will to Believe", s) și Schiller "Umanism", , același autor al "Personal Idealism", ; Santayaiia "Viața rațiunii", ; Dewey "Credențe și realități" în Phil Recenzie, XV etc , dar amintitele "Pragmatism" și "Studii în Umanism", prezentând mai amănunțit și mai complet noua învățătură, ne vor servi drept sursă călăuzitoare în introducerea cititorilor în pragmatism Pragmatismul nu este un sistem complet, închis: este în stadiul de fermentație Principala trăsătură caracteristică a metodei sale, care leagă teze adesea contradictorii ca un fir roșu, este că "Omul cu nevoile sale este plasat ca punct de plecare al tuturor valorilor intelectuale și practice Nu există nimic absolut, transcendent, care să existe un sich, indiferent de interesele și scopurile umane : Toată viața noastră mentală este plină de eforturi, dorințe și aspirații, dând viață și direcție gândirii, al cărei scop este epuizat doar prin slujirea planurilor noastre Intelectul este instrumentul voinței, iar orice gândire este un proces care apare sub presiunea experiențelor psihice Gândul și produsul său, viziunea asupra lumii, sunt o reflectare a interacțiunii stărilor mentale ale unei persoane,) W James "Pragmatismul este un nume nou pentru unele dintre vechile moduri de gândire) F Schiller, "Etudes on Humanism") Există o traducere în limba rusă " Biblioteca "Runivers" AL BALABAN și prin urmare, după cum spune James, istoria filosofiei "în durere - în lumea noastră există o istorie de cunoscute ciocniri ale temperamentelor umane "*) Lumea și faptele sunt colorate în personalitatea corespunzătoare a vârfului "Orice ar fi temperamentul unui filozof de vocație, el, filosofând, încearcă să sature acest fapt cu caracterul său" *) În funcție de acest lucru, James împarte oamenii în două categorii - sensibili, blânzi (dur-minded) și hard-minded (dur-minded) El este pe primul loc pe raționaliști, idealiști, optimiști, religioși, voluntariști, moniști și dogmatiști; la al doilea -

empirişti, senzualişti, materialişti, atei, fatalişti, pluralişti şi sceptici Primele pornesc de la propoziții universale și coboară la unele particulare; aceştia din urmă, dimpotrivă, sunt înclinaţi spre un mod de gândire inductiv Ambele părți se tratează reciproc, dacă nu ostil, atunci cel puțin cu o ironie nedisimulata; ei îi consideră nepoliticoși, cruzi, în timp ce cei din urmă îi numesc pe foști poeți, sentimentali și lași La rândul său, James îi numește pe foștii intelectuali, pe cei din urmă empiristi Dar ambele sunt unilaterale: numai învățăturile lor, fiecare în sine, nu sunt capabile să satisfacă nevoile urgente ale sufletului uman, v "În ultimii o sută cincizeci de ani, progresul științei a tins în mod clar către extinderea cosmosul material şi la diminuarea demnităţii umane Rezultatul a fost o creștere a sentimentelor naturaliste sau pozitiviste În raport cu natura, omul nu este un legiuitor, el este mai degrabă în rolul unui animal de companie, absorbant Natura rămâne fermă și el este forțat să se adapteze la ea Să laude, oricât de inuman ar fi, adevărul și să-l asculte! Impulsurile romantice și curajul au dispărut, visul este materialist și asuprit Idealurile par un produs inert și accidental al fiziologiei Situația nu este mai bună dacă ne întoarcem în direcția idealiștilor Datorită lor, ești eliberat de umilință *) "Pragmatism",) Ibid ,) "Pragmatism", Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM b tu al materialismului, "dar plătești pentru eliberarea ta pierzând contactul cu aspectele concrete ale vieții Cei mai mulți dintre filozofii absolutiști locuiesc la o astfel de înălțime a gândirii abstracte încât nu consideră niciodată necesar să coboare Ei creează lumea, spune James, prin gândire Gândul pur este atotputernic și capabil să creeze și să distrugă lumi Într-un astfel de concept, o persoană nu găsește un focar de sprijin, el experimentează amețeli și se simte pierdută în haosul lumilor, gata să dispară în orice moment Nici absolutul, nici Dumnezeu nu sunt capabili să protejeze împotriva unui cataclism, pentru că ambele concepte sunt produse ale gândirii raționaliste și se dovedesc, în egală măsură, a fi de neînțeles și străine înțelegerii umane Este nevoie de o filozofie care nu doar să exercite abstracții intelectuale, ci să fie capabilă să stabilească relații reale între lumea exterioară și interesele oamenilor Materialiștii oferă fapte dar fără idealuri; idealiștii sunt idealuri, dar fără fapte: nici unul, nici celălalt, luate separat, nu sunt suficiente pentru satisfacția generală a omului Și astfel James, adresându-se publicului său, exclamă: "Îmi propun subiectul, numit din păcate pragmatism, ca o filozofie capabilă să satisfacă ambele tipuri de cerințe Poate rămâne religios, precum raționalismul, dar în același timp, precum empirismul, este capabil să mențină o apropiere perfectă de fapte Metoda pragmatică este în primul rând o modalitate de ordonare a disputelor metafizice, care altfel ar fi nesfârșite Există o lume a unității sau a mulțimii? Este soarta guvernată sau este liberă? Material sau spiritual? Disputele despre astfel de concepte nu duc la nimic Și James spune: "Metoda pragmatică în astfel de cazuri încearcă să interpreteze fiecare concept urmând pașii rezultatelor sale practice corespunzătoare Ce diferență ar fi dacă acest concept, mai degrabă decât atât, ar fi adevărul? Dacă nu se poate observa nicio diferență practică, atunci alternativele înseamnă practic același lucru Ibid ,) "Pragmatism", Biblioteca "Runiverse" S ESTE EA BALABAN lucru, iar argumentul este inactiv Ori de câte ori disputa este serioasă, trebuie să fim capabili să arătăm o diferență practică care trebuie să apară dacă o parte sau cealaltă are dreptate Conceptele care nu au nicio legătură în consecințele lor cu cerințele și scopurile noastre, rămânând abstracte

din punctul de vedere al pretențiilor vieții, nu pot face obiectul atenției noastre: sunt balast de prisos pentru gândirea noastră Pragmatismul păstrează în filozofie poziția empirismului, dar, după cum spune James, "de două ori, într-o formă mai radicală și mai puțin condamnabilă decât s-a presupus vreodată Pragmatismul în mod hotărât și odată pentru totdeauna întoarce spatele unei grămadă de obiceiuri învechite atât de dragi filozofilor profesioniști Se îndepărtează de abstracții și propoziții nesigure, de decizii verbale, de argumente a priori dăunătoare, de principii fixe, sisteme închise, pseudo-solute și primele principii El se referă la lucruri concrete și măsurabile, la fapte, la acțiune și la forță" *) El urăște dogmatismul și manierismele raționaliștilor Toate acestea - Substanța, Mintea, Dumnezeu, Absolutul, Energia etc , când sunt atinse de cuțitul analizei pragmatice, dispar fără urmă, ca niște fantome Metoda pragmatică face să cauți valoarea lor de numerar în astfel de cuvinte, îi face să lucreze în fluxul experienței Pragmatismul nu este atât o soluție de probleme, cât un program cu care se lucrează și, în special, un indiciu al modalităților în care realitățile existente pot fi schimbate "Teoriile sunt astfel făcute instrumente, nu răspunsuri la ghicitori" Pragmatismul face o cerință pentru concepte: ele trebuie să funcționeze practic; sunt instrumentele prin care omul trebuie să-și extindă experiența și, prin urmare, să-și îmbunătățească viața Fără acest concept, ele sunt inutile și neproductive "Pragmatismul le îndepărtează teoriilor noastre rigiditatea, le face flexibile și îi îndreaptă pe fiecare să lucreze") Dar ar fi greșit să spunem că pragmatismul este perfect !) "Pragmatism",) Ibid , "Pragmatism*, Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM foarte ostil în raport cu întrebările abstracte Îi acceptă dacă deschid calea către lucruri private, dacă funcționează astfel Concluziile verbale nu sunt importante pentru el: pragmatismul se bazează în principal pe fecunditatea practică a conceptelor Sunt utile abstracțiile care satisfac nevoile cunoscute Există o mare clasă de oameni care au nevoie de asemenea abstracții care să le aducă o anumită consolare și odihnă morală; în măsura în care astfel de abstracţii realizează acest lucru, în măsura în care pragmatismul le recunoaşte Ì "De îndată ce el (absolutul) aduce bucurie, fără îndoială nu este inutil; are o anumită valoare; îndeplinește o funcție specifică Același lucru este valabil și cu conceptele religioase "Dacă ideile teologice își dovedesc valoarea pentru o anumită viață, ele vor fi adevărate pentru pragmatist în măsura în care își împlinesc valoarea" *) Niciun gând nu trebuie respins până când nu se dovedește inutil Toate teoriile, pentru a le testa dreptul de a exista, trebuie să dovedească prin rezultatele lor potrivirea lor pentru viață În acest sens, pragmatismul este tolerabil: nu are nimic preconceput, nici dogme, în afară de dorința de a promova interesele vieții Toți cei care lucrează în folosul omenirii, în orice domenii variate în care lucrează, ar trebui să folosească această metodă, care se află, așa cum spunea tânărul pragmatist italian Raripi, "în mijlocul teoriilor noastre, ca un coridor într-un hotel Nenumărate camere se deschid spre el Într-una, poți găsi o persoană care scrie o carte atee; în camera cea mai apropiată, cineva în genunchi se roagă pentru credință și putere; în al treilea, chimistul investighează proprietățile corpurilor; în al patrulea, este inventat un sistem de metafizică idealistă; în al cincilea se dovedeşte inconsecvenţa acestuia Dar toți acești oameni dețin acest coridor și fiecare dintre ei, pentru a intra în camera lui sau a părăsi hotelul, trebuie să meargă de-a lungul coridorului ") Această singură cale, coridorul, este necesară tuturor lucrătorilor

inspirați de binele omenirii Ei sunt toti) Ibid,) "Pragmatism") "Pragmatism", Biblioteca "Runivers" S AL BALABAN trebuie să ne amintim că nu începuturile, principiile, categoriile îmbogățesc viața, ci "lucrurile finale, rezultatele, consecințele și faptele") În gândirea noastră există întotdeauna concepte, iar interesul nostru vital este să avem un criteriu care să determine validitatea sau invaliditatea unui concept și să ne ofere indicații cu privire la validitatea oricărui concept În fața noastră se pune întrebarea, ce este un concept adevărat, adevărat, ce este adevărul? Înainte de a răspunde la această întrebare, pragmatismul încearcă să clarifice relația dintre logica și psihologia Experiența istoriei ne-a arătat instabilitatea conceptelor noastre Gândirea noastră nu este un factor infailibil în adevărul său: ea este supusă unor influențe aleatorii și, adaptându-și și corectându-și în mod constant greșelile, își schimbă conținutul Opinia intelectualiştilor că gândirea are propria sferă, independentă de psihicul uman, este arbitrară \ Gândirea nu este un proces mecanic, ca, de exemplu, gravitația; nu poartă în sine un interes specific - sui generis, ci este legat genetic și teleologic de latura emoțională a psihicului uman) Fiecare gând poartă un scop și o dorință de a satisface intențiile care l-au adus în pragul conștiinței Logica pragmatică nu poate găsi argumente pentru atribuirea proceselor cognitive unei lumi speciale, independentă de lumea nevoilor umane Ea se consideră fiica psihologiei: a ieșit din adâncurile instinctelor, sentimentelor, dorințelor și scopurilor umane Și dacă, prin selecție, a devenit o disciplină separată, totuși fundamentele principiilor sale rămân strict psihologice "Cele mai fundamentale concepte ale logicii, cum ar fi "necesitatea", "certitudinea", "evidența de sine" și "adevărul", sunt inițial tipuri de procese care nu sunt altceva decât fapte psihice Ele sunt însoțite inseparabil de sentimente psihice deosebite Ceea ce se numește sensul lor "strict logic" este legat de esența lor psihologică și, dacă vreodată această legătură este de fapt întreruptă, sensul lor dispare pur și simplu" *) arătând) Ibid , f) Schiller, "Sf în Umanism*, Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM S referitor la baza psihologică a conceptului de "certitudine" sau "certitudine" (certitudine), căruia i se atribuie de obicei o semnificație logică excepțională, Schiller spune că "certitudinea logică este complet legată de certitudinea psihologică" Funcțiile logice de bază, cum ar fi, de exemplu, implicarea, înțelegerea, distingerea, identificarea, judecarea și deducerea, sunt procese psihologice și nu au nimic de-a face cu ideea de necinstiți Toate acestea sunt operaţii postulante, pe baza experienţei cunoscute, care ne dau încredere în probabila infailibilitate a concluziilor lor; dar nu există o simplă nevoie "logică" pentru ele Luați principiul logic al identității: nu este decât un postulat util și dezirabil în multe cazuri Acest postulat este rezultatul nu atât al neglijenței din partea noastră sau al neglijenței în raport cu diferențele găsite în lucruri "identice", cât, în cuvintele lui Schiller, "este (postulat) un act conștient de gândire teleologică, efectuat în ciuda dintre diferențele observate" *) Teoria gândirii pure nu ne explică clar originea axiomelor logice: ele ne sunt date dintr-o sferă superstelară și sunt surde la nevoile și sentimentele noastre Dar este adevărat că ajungem la adevăr doar suprimând aspirațiile și dorințele în noi înșine? "Să luăm un argument obișnuit: această lume nu este bună, deci trebuie să fie mai bună Se bazează pe dorința de bine și pe postulatul perfecțiunii Dacă postularea nu este deloc bună, iar dorința este doar un obstacol în calea atingerii adevărului, rezultă în mod clar că acest argument este

fără speranță ilogic, la fel ca și afirmația constantă a logicienilor intelectuali O lume proastă este o dovadă logică împotriva și nu pentru realizarea uneia mai bune) Metoda pragmatică protestează împotriva unor astfel de speculații abstracte și a priori și se bazează pe faptul că judecata este bună atunci când ne îndreaptă pe calea cea bună și ne face capabili să descoperim lucruri care ne sunt dezirabile / Motivate de dorințele noastre su x) Schiller, "Sf în Umanism*,) Schiller, "Sf în Humanisni",) Ibid , Biblioteca "Runivers" AL BALABAN așteptarea devine în cea mai mare parte foarte utilă pentru noi, căci "poate induce o conștientizare mai activă, o observație mai pătrunzătoare, o experimentare mai persistentă Logicianul care declară de non appra-rentibus et non existentibus eadem est ratio, care refuză să caute ceea ce are nevoie, doar pentru că nu vede, care nu se străduiește dincolo de aparent, este, sincer, un prost Semnificația logicii ca factor necesar pentru comportamentul nostru nu este negata de pragmatism Logica ne face un serviciu neprețuit prin funcția sa de evaluare, verificare și comparare a faptelor, dar pretenția ei de a fi ultima instanță neschimbătoare în direcția destinului nostru nu poate fi considerată demnă de respect Logica este strâns legată de viața noastră mentală, ea îşi extrage conţinutul numai din ea adică Spre deosebire de psihologia descriptivă, logica este o disciplină normativă; postulatele sale sunt norme de evaluare a experienței noastre, dar normele, nu trebuie să uităm, nu sunt eterne, nu absolute, ci astfel, a căror utilizare trebuie întotdeauna să fie însoțită de o conștiință a caracterului lor relativ adecvat și a aplicabilității lor temporare, ca utile, dar instrumente nu complet fiabile Va fi nevoie de o generație sau două de filozofi, spune Schiller, "pentru a fi convins că funcția esențială a generalizărilor este de a le aplica particularităților, că ele sunt cu adevărat adevărate doar pentru că și atunci când sunt folosite; că abstracția lor, așadar, din timp, loc și individualitate este doar superficială și iluzorie și că, pe scurt, sunt instrumente pentru controlul și rafinarea experienței umane" *) Dacă logica renunță la prejudecățile intelectualiste și lucrează mână în mână cu psihologia, atunci prima ei sarcină va fi definirea conceptului de adevăr Ce este adevarul? În mijlocul fenomenelor psihice, există, ca și faptele empirice, afirmații veridice, erori și așa-numitele pretenții la adevăr (daims to true) Ce metodă ar trebui aplicată prin logică pentru a face distincția între acestea *) "Studii în Humanisai, ') "Sf în Umanism", Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM categorie? Se spune că adevărul trebuie să corespundă realității; cunoașterea, reprezentând, parcă, o copie mentală a faptelor reale, este adevărul Dar această definiție nu rezistă nici unei critici, căci fiecare prezentare a oricărui fapt este doar abrevierea lui; vom avea cunoașterea adecvată a unui fapt numai dacă esența lui absolută ne este accesibilă Putem fi înșelați de o asemenea încredere? Nu ar fi, așadar, fiecare afirmație incompletă, aproximativă? Cu toate acestea, definirea lucrurilor este necesară: trebuie să știm despre ce ne certăm Multe adevăruri, după cum ne învață experiența științei și gândirii, s-au dovedit a fi insuportabile în viitor și, prin urmare, înainte de a atribui acest termen onorific oricărui concept, trebuie să tratăm cu oarecare suspiciune orice pretenție la adevăr și să o păstrăm numai pentru acele concepte, care sunt demne de el Ținând cont de faptul că fiecare afirmație conține o pretenție la adevăr, precauția noastră trebuie să fie ascuțită Logica formală nu răspunde la întrebarea "cum poate fi distins un adevăr acceptat de o simplă afirmație și cum aceasta din urmă poate fi făcută valabilă") Se dovedește a fi neputincioasă în

acest sens: operează asupra actelor cognitive, indiferent de aplicabilitatea lor specifică "Ea consideră sensul unei propoziții ca pe ceva specific acesteia, precum forma cuvintelor, în afară de utilizarea lor ") Dar conceptele sau propoziţiile considerate şi folosite în afara raportului lor cu faxurile, cu intenţiile cuprinse în ele, îşi pierd sensul, deoarece orice semnificaţie a acestora poartă un anumit raport cu realitatea; fiecare concept în acest sens este teleologic, conține intenția de a exprima această relație cu lumea reală care ne interesează Fiecare concept are astfel o așteptare: trebuie să ne ajute în clarificarea poziției noastre în cosmos Funcțiile sale corespund așteptărilor puse asupra lui - este acceptată în inventarul gândirii bune, în caz contrar, este aruncată Evaluare i) Ibid , "Sf în Humanisai", Biblioteca "Runivers" IAD BALABAN, aceste funcţii şi conferă conceptelor un grad mai mare sau mai mic de adevăr Adevărul, deci, spune Schiller, "este forma valorii, iar judecata logică este evaluare; dar încă nu ne-am pus întrebarea ce ne motivează să stabilim sau să infirmăm această valoare, care sunt principiile noastre directoare în evaluarea experienței noastre Răspunsul la această întrebare ne duce direct în inima pragmatismului Mai mult, răspunsul la această întrebare este pragmatismul și oferă o explicație a bazei pe care pragmatismul pretinde că posedă criteriul adevărului Căci pragmatismul pretinde că are un răspuns simplu, deschis la observație și ușor de verificat Pur și simplu ne invită să mergem la fapte și să observăm operațiunile active ale cunoștințelor noastre Dacă facem doar așa, vom descoperi că în toată cunoașterea activă întrebarea dacă o afirmație este adevărată sau nu este decisă uniform și simplu Se hotărăște după consecințele sale, prin conduita sa în raport cu interesul care a determinat afirmația; relația sa cu intenția care a pus întrebarea Este de prisos să adăugăm la aceasta că consecințele trebuie să fie bune Căci în măsura în care o afirmație satisface sau promovează scopul cercetării căreia îi datorează existența, în măsura în care este adevărată; dacă o contrazice sau nu o justifică, este neproductivă, inutilă și falsă Atât "adevărat", cât și "fals", am văzut, sunt formele intelectuale ale binelui și răului Cu alte cuvinte, adevărul este ceea ce este util pentru crearea științei; falsitatea - care este inutilă sau dăunătoare aceluiași scop Știința, ca aceasta, este bună dacă aduce armonie în viețile noastre; dacă nu realizează acest lucru, este pseudoștiință sau distracție" *) Prin urmare, corectitudinea sau falsitatea oricărui răspuns la o problemă este determinată doar de influența acestuia asupra cercetării de care sunt interesate intențiile noastre Adevărul este identificat aici cu bunătatea, cu beneficiul Dar binele adevărului se poate dovedi, așa cum îl vedem în viața de zi cu zi, a fi în conflict cu interesele vitale ale unui individ și aici Schiller adaugă: " -când am spus că adevărul este judecat după el însuși "Studii în Humamsm", Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM, S prin consecinţele lor pentru orice scop, am avut întotdeauna în vedere caracterul social al adevărului, şi cu totul în sens general" *) Pragmatismul nu pierde din vedere faptul că definiția adevărului este relativă: depinde mai degrabă de scopul imediat, imediat decât de idealul final, cu care ar trebui să semene O astfel de definiție privează, fără îndoială, adevărul de aureola, de autoritatea sa aparent de nezdruncinat Este adevărat atâta timp cât servește un anumit scop și poate fi dat deoparte dacă se găsește un adevăr care îndeplinește pe deplin același scop Acest lucru nu trebuie să ne stânjenească, " timpul, poate, va înceta să se plângă că adevărul, capabil să se îmbunătățească și să crească, nu este așadar absolut

adevărat și este ceva fals, demn de dispreț" *) Nu vom avea niciodată adevărul absolut; adevărul uman este pur și simplu un pas prin care urcăm la adevăruri mai înalte Din ceea ce s-a spus mai sus, este clar că adevărul este o valoare logică, iar pretenția la el este pretenția de a deține această valoare Evaluarea unor astfel de revendicări (daims) se face într-un mod pragmatic, i e prin efectul rezultatelor lor asupra forţei adevărului stabilit anterior Dacă o astfel de afirmație reușește să distrugă complet adevărul anterior, ea dobândește caracterul unui adevăr semnificativ și ponderal A zdruncinat doar adevărul anterior, dar nu a distrus complet gradul de adevăr al ambelor afirmații de natură mai puțin semnificativă Astfel, apar diverse nuanțe de adevăr, începând "cu acel umil care satisface un oarecare scop, chiar dacă a fost scopul inferior al vreunui subiect subordonat, și terminând cu acel ideal incontestabil care ar satisface orice scop și ar uni toate eforturile") Între timp, acel ideal este de neatins și ne rămâne să folosim adevăruri temporare, care, în măsura în care pot, aduc beneficii nu mici După cum spune James, "adevărurile trăiesc A) Ibid ,) "Studii în Umanism) Ibid , · Biblioteca "Runivers" AL BALABAN de fapt, în cea mai mare parte, pe sistemul de creditare Gândurile și încrederile noastre circulă până când nimic nu o împiedică, așa cum bancnotele rămân în circulație până când cineva le refuză" x) Socotim cu adevărul în măsura în care îl folosim și suntem gata să renunțăm la el dacă nu funcționează cu succes "Sistemul lui Ptolemeu, spațiul lui Euclid, logica lui Aristotel, metafizica scolastică au fost suficiente de secole, dar experiența umană a depășit aceste limite, iar acum numim aceste concepte doar relativ adevărate sau adevărate în limitele acestei experiențe"*) Deci, adevărurile nu există ca eterne, necunoscute puse cu forța să domnească asupra lumii umane, dar ele sunt făcute și sunt făcute de oameni Întrebarea cum se ridică pretențiile la nivelul adevărului și cum se deosebește aceasta din urmă de eroare, este problema pragmatică prin excelență a facerii adevărurilor, rezolvată din punct de vedere pragmatic și anume: în pretenția de adevăr nu există nimic imanent asta ne-ar spune despre adevărul ei; evaluarea se face numai prin consecinţele ei Adevărul se face în timpul experienței neîntrerupte, la care ne împing interesele și aspirațiile Cunoașterea crește în amploare și adevăr prin testarea cu succes a cunoștințelor vechi și asimilarea materialului științific proaspăt Acesta din urmă nu este doar perceput, ci și funcționează activ: ea, fuzionarea și completarea, schimbă vechile sisteme, care sunt consolidate și extind dimensiunea funcțiilor lor Ele devin, s-ar putea spune, din ce în ce mai organizate și mai coerente (coerente), dar acest lucru nu corespunde realității, deoarece "conectarea" și "organizarea" sunt conceptele noastre personale și se referă la scopurile noastre: noi suntem cei care judecăm semnificația aceste concepte Și ceea ce înțelegem în ele este contribuția lor la ideile noastre; este productivitatea lor în sensul armonizării experienţei noastre") Cât despre adevărurile a priori, "Pragmatism", James,) Ibid , "Studii de umanism", Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM ele pot fi considerate, ca toate adevărurile, postulate care trebuie controlate și utilizate pentru a se califica pentru convertire Dacă în adevărurile făcute într-un mod pragmatic se află un nucleu necreat, nefăcut de oameni de adevăr absolut, transcendental, această întrebare nu poate fi acceptată de pragmatism, deoarece nu poate fi rezolvată Este nedrept să ne așteptăm ca pragmatismul să rezolve dificultatea cu care se confruntă toate teoriile cunoașterii În ele, în toate, începutul cunoaşterii este învăluit de mister, care asupreşte pragmatismul într-o

măsură mai mică decât rivalii săi, căci nu este o teorie retrospectivă Sensul pragmatismului constă nu atât în explicarea trecutului, cât în încercarea de a determina relația momentului prezent cu viitorul Trecutul a murit, lăsându-ne o moștenire a multor fapte Dar nu acestea din urmă ne captează atenția; " ceea ce ne motivează cu adevărat să știm este cum să acționăm în perspectiva viitorului" Crearea adevărului presupune în mod necesar, ipso facto, realizarea realității Într-adevăr, dacă procesele noastre cognitive provin din interese subiective care determină direcția gândirii lor, este clar că dacă nu ne străduim, dacă nu căutăm, nu vom găsi și descoperi lucruri reale pe care nu le-am căutat "Ei, ca urmare a acestui fapt, vor lipsi din imaginea noastră despre lume și vor rămâne inexistente pentru noi Pentru a deveni reale pentru noi, ele trebuie să devină mai întâi obiecte de interes ipotetic reale; și ca atare a face obiecte de interes este complet în voința noastră, atunci, în sensul deplin al cuvântului, descoperirea lor este realizarea realității" *) Ideile, credințele, dorințele noastre etc , fiind elemente esențiale și necesare ale cunoașterii noastre, care ne transformă de fapt experiența, trebuie considerate ca forțe reale, care nu trebuie trecute cu vederea de gândirea filozofică Ele schimbă realitatea; nu mergem departe ca exemplu: "realitățile vieții culturale sunt întruchiparea ideilor și dorințelor unei persoane civilizate) Ibid,) "Studii în Umanism", Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" AL, BALABAN Lumea poate fi considerată ca o reflectare a intereselor noastre în viață: este ceea ce noi și strămoșii noștri am căutat și am învățat să creăm în mod înțelept sau naiv, proporțional cu știința și puterea noastră Totuși, interpretarea subiectivă a genezei adevărului și realității este însoțită de dificultate, căci realizarea adevărurilor și a lucrurilor reale presupune o anumită acceptare a faptului, care, deși, așa cum spune cuvântul "acceptare", este de natură volitivă , ascunde totuși un început plictisitor care a preexistat înainte de momentul în care am descoperit lucrul Fiecare fapt are un dublu sens Într-un sens mai larg, un fapt este orice lucru care operează, inclusiv funcțiile imaginației, iluziilor, viselor și halucinațiilor În acest sens, faptul precede distincția dintre fenomene și realitate "Pentru a o distinge, o vom numi realitate primară Existența sa, în sensul important al cuvântului, este de netăgăduit; căci este punctul de plecare și piatra de încercare finală a tuturor teoriilor noastre despre realitate, care nu întâlnesc decât metamorfozele sale" *) Această realitate primară poate fi numită independentă de noi, dacă îi convine cuiva; nu am reușit, desigur, dar am găsit-o Am găsit-o nesatisfăcătoare pentru noi, motiv pentru care a fost supusă influenței noastre Prin urmare, nu poate fi considerată un fapt sau o realitate reală, căci este, în sine, haos, o materie primă, o substanță din care lumea reală este făcută doar de noi Are nevoie de prelucrarea noastră, care, prin selecție și evaluare, separă "real" de "ireal"; "abia după ce astfel de procese au lucrat la "realitatea primară" se dezvăluie diferența dintre simpla aparență și realitate") Este imposibil să amesteci ultimele două concepte Numai aceasta din urmă este realitatea, pentru că experiența noastră nu se ocupă de material haotic, amorf, ci de procesat deja de puterea actelor noastre cognitive, îndemnat la aceasta de impulsurile noastre volitive Această realitate este astfel creativitatea noastră activă Realitatea este inertă: este ca un oracol străvechi care nu răspunde *) "Studii la Humanisni*,) Ibid ,) "Sf în Humanisni*, Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM ceaiuri până când i se pune o întrebare Pentru a obține un răspuns, încercăm să folosim toate mijloacele pe care le avem la

dispoziție; Prin aceasta creăm, trezim la viață potențialul care nu exista înainte pentru conștiința noastră Într-un singur proces, creăm adevăruri și cu ele lumea reală; în acest act de creativitate, întreaga noastră organizație, toate dorințele, planurile și aspirațiile noastre sunt surprinse Astfel, dependența lumii reale de voința noastră este clarificată Realitatea nu este un fapt preexistent în conștiința noastră Este un fapt "în cunoaștere, introdus direct în ea sau îndepărtat din el prin acțiunea gândirii noastre Prin urmare, problema cunoașterii nu este modul în care gândirea poate da naștere adevărului despre realitate Mai degrabă, cum putem descrie mai bine procesul cognitiv neîntrerupt care ne creează sistemele de adevăruri și contribuie la dobândirea noastră a realității? X) Pragmatismul nu este doar o teorie genetică a adevărului, ci și o teorie genetică a universului Lumea exterioară este Werden: este făcută și refăcută, este din plastic Această plasticitate este creată de noi Faptele nou descoperite ne îmbogățesc cunoștințele, care de fapt "întotdeauna îl schimbă pe cunoscător; iar acesta este real și face parte din lumea reală, atunci acesta din urmă se schimbă de fapt Sub influența noilor adevăruri, comportamentul nostru ia o direcție diferită și un element de opțiuni este introdus în cursul unui eveniment cosmic Actul cunoașterii nu este capabil să schimbe realitatea deoarece este doar o manifestare a intelectului pur "În concepția pragmatică, cunoașterea este introducerea în act"), Ceea ce se numește numai cunoaștere este doar un fragment dintr-un proces complex, în starea sa integrală fiind rezolvată în acțiune Influența noastră se extinde nu numai asupra ființelor vii, ci și asupra lumii fizice Este o greșeală să spunem că lucrurile neînsuflețite nu observă cunoștințele noastre și nu sunt modificate de acestea Ei reacționează la operațiile mentale în măsura în care sunt capturați de ei "Că nu răspund mai inteligent și, prin urmare, sunt chemați de noi i) Ibid , j "Studii în Umanism*, s) Ibid , * Biblioteca "Runivers" AL BALABAN neînsuflețit - datorită enormei lor înstrăinări spirituale față de noi, sau poate incapacitatea noastră de a le înțelege, stângăcia și lipsa de pricepere în manipulările noastre, ceea ce nu oferă acestor lucruri neînsuflețite ocazia de a-și desfășura natura psihică "*) Dar plasticitatea lor, ca și cea a întregului cosmos, este evidentă Dacă există fapte care sunt supuse influenței noastre, alături de fapte care par a fi neschimbabile, totuși teoria pragmatică a plasticității nu poate fi respinsă, pentru că aceste lucruri neschimbătoare necesită încă acțiunea noastră pentru înțelegerea lor mai deplină și atunci plasticitatea lor va apărea în paralel cu creșterea adevărului despre ei: " chiar dacă am putea ști cumva non-empiric și a priori că în unele puncte lumea este complet neclintită, nu am putea folosi astfel de cunoștințe, căci nu am ști ce aceste puncte înseamnă" *) ' Această teorie a plasticității este în conflict cu conceptul științific al determinismului Bazele lumii fizice par să fie zdruncinate Într-adevăr, dacă lucrurile sunt plastice și se schimbă prin forța influenței noastre, toată corectitudinea, toate tiparele dispar și lasă loc arbitrarului întâmplării Fenomenele pot suferi transformări contrare tuturor legilor cosmice Pragmatismul abordează cu îndrăzneală acest conflict Determinismul, spune el, consideră postulatele științifice ca expresia unui adevăr superior La puncte, totul se rezumă la o speranță reverentă: "Dacă aș cunoaște toate precedentele, aș putea calcula toate consecințele", ceea ce este mai mult o aspirație și o dorință decât o afirmație pozitivă Deterministul trebuie să-și amintească că întregul curs al fenomenelor nu va fi niciodată calculat de facto de el, drept urmare el, ca și

voluntaristul, poate, fără să păcătuiască împotriva logicii, să fie de acord că accidentele sunt posibile Niciunul dintre ei nu are dovezi practice care să ateste contrariul Astfel, pragmatic, diferența dintre teoriile lor dispare Pe baza acestor considerații, pragmatismul stabilește o teorie de reconciliere a indeterminismului determinist Ch Ibid) "Studii în Umanism", Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM, Dacă, spune el, deterministii susțin că actele "libere" apar dintr-o situație dată și că alternative există pentru fiecare minte în condiții date, nu rezultă oare că orice alternativă aleasă va fi întotdeauna în raport cu circumstanțele anterioare? Nu va exista nicio ruptură aici, nicio decalaj în lanțul coerent al fenomenului Dacă scopurile sau dorințele noastre sunt determinate de condiții adecvate, se poate spune că lucrurile nu ar fi putut merge altfel; dar aceasta este o iluzie Alternativa, odată acceptată, va părea la fel de rezonabilă, pentru că a fost, de fapt, generată de evenimentele care au precedat-o Deterministul capătă încredere în a prevedea mersul lucrurilor doar ex post facto, după ce o serie întreagă de evenimente s-au petrecut sub ochii lui și l-au condus la o concluzie certă El poate afirma că o anumită serie de fenomene duce la un anumit rezultat Dar aceasta este doar o teorie: în practică, deterministul nostru este incapabil să calculeze în avans dacă această serie de fenomene va trece din nou în aceeași ordine, deoarece varietatea de posibilități care pot schimba această serie și, prin urmare, duce la un rezultat diferit este incalculabilă Pentru a nu fi nemodest, deterministul trebuie "în virtutea cunoștințelor insuficiente să respingă posibilitatea predicției și, prin urmare, să evite infirmarea" x) Alternativele sunt legate cauzal de antecedente și, în același timp, contribuie la indeterminismul naturii, pentru că fiecare curs de lucruri exprimat în alternative este posibil și determină astfel un alt curs de fenomene Dacă proprietatea lucrurilor este de așa natură încât, în condiții variate, ele creează alternative, ele generează astfel o multitudine de posibilități rezonabile "și alegerea dintre ele creează libertate reală" *) Fizio-\nomiya lumii nu este singura posibilă: lumea cu același drept ar putea, în funcție de altă alternativă, să fie diferită Iar pragmatismul pune întrebarea: de ce alternativele care par valide ar trebui considerate ireale? Pentru că afirmația despre ele este legată de negarea posibilității științei? Dar nimic nu o amenință: "metodologic nSt în Umanism",) Ibid , Biblioteca Runiverse AL BEBELUS postulatele, ca atare, nu pot fi infirmate; nu pot decât să iasă din uz") De ce să nu acceptăm ca fapt realitatea empirică a indeterminismului psihologic, urmând chemarea conștiinței noastre imediate, îndemnându-ne la libertate? "Există un risc constant de a considera probabilitatea ca pe ceva ce conține un adevăr superior Dar acest lucru nu este atât de dăunător ca și cum ar fi considerat-o ca neconținând deloc adevăr Și pentru umanismul nostru se dovedește, destul de firesc, că este mai bine să ne asumăm riscul de a avea încredere în probabilitate decât să o distrugem fără niciun motiv" *) Indeterminismul psihologic, ca incident firesc, pragmatismul vede în creșterea obiceiurilor (Sf in Hum ,), în capacitatea noastră de a menține o anumită plasticitate Natura, indiferent dacă este absolut determinată sau complet haotică, este la fel de nepotrivită pentru lumea noastră Ca și în primul caz, așa și în al doilea caz, știința ar fi complet imposibilă În primul caz, ar fi inutil și fără scop: natura, fiind inaccesibilă influenței noastre, nu ar putea fi cunoscută și prelucrată În al doilea, eforturile noastre nu ar fi mai puțin zadarnice pentru a forma orice fel de ordine pentru experiența noastră

Indeterminismul determinist nu intra în conflict cu sensul științific al dreptului ca concept care poate fi calculat în prealabil Constanța regularității fenomenelor este un fapt empiric de observație Învățăm din experiență că natura coincide în general cu postulatele regularității și că le face atât de aplicabile vieții practice încât le putem numi adevăruri "Dar experiența nu poate garanta niciodată pe deplin afirmația că obiceiurile naturii sunt absolut fixe și permanente Căci, dimpotrivă, putem dovedi că până și cele mai fundamentale legi se pot schimba - vom spera, dezvoltându-ne în ceva mai bun") Postulatele științei sunt principii metodologice utile în activitatea lor, dar pragmatismul nu le poate oferi și aparentului determinism al operațiilor lor o esență transcendentală "Sf în Humanisma,) Ibid, s) "Sf în Umanism, Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM, Rezultatele libertății umane sunt prea evidente pentru a fi negate Ea poate fi doar diminuată în semnificația sa Se poate obiecta împotriva libertății că produce cele mai nesemnificative schimbări, și apoi numai pe învelișul superior al globului; omul nu poate schimba cursul stelelor, nu poate regla rotația pământului sau nu poate împiedica dispariția finală a sistemului solar "La care se poate obiecta: în primul rând, influența noastră nu își pierde semnificația pentru că nu poate controla masele cosmice; în al doilea rând, interesele noastre sunt limitate în principal la suprafața pământului - și asta înseamnă foarte mult: dacă putem sau nu o putem lucra; în al treilea rând, amploarea capacității noastre de a schimba cursul lucrurilor depinde de amploarea capacității noastre de a face lucruri plastice pentru scopurile noastre; în al patrulea rând, cu curaj și știință, putem găsi o lume mult mai plastică decât îndrăznim să credem Știința este abia la început, iar omenirea abia a început să aibă încredere în ea " "Pragmatismul vrea să creadă în extinderea puterii noastre El recunoaște credința ca un factor important în viața noastră Credința este rezultatul logic al lipsei de încredere a tuturor cunoștințelor noastre Postulatele noastre sunt produse ale voinței noastre; vrem să credem în potrivirea lor pentru fiecare caz particular Astfel, toată știința și gândirea se bazează pe credință Pentru a folosi cuvintele lui Schiller: "pentru că, deci, gândirea se bazează pe postulate, iar postulatele nu sunt dovedite și deschise la îndoială nici la început, în măsura în care aderarea la ele presupune credință, adică credința în confirmarea care urmează să vină Nu vom spune atunci că în rădăcinile rațiunii recunoaștem elementele credinței? *) Credința este un fenomen care a prins adânc rădăcini în sufletul unei persoane și se reflectă puternic în viața sa Totul începe cu noi și se termină cu o exclamație: credo ut intelligam Conștiința noastră actuală ascunde în sine principiile religioase - este posibil să găsim obiecții la funcțiile lor, dacă, așa cum am văzut, toată știința și gândirea se bazează pe credință? "Deci, cu greu, înțeleg de ce acceptarea religioasă, ca, de exemplu, existența *) Ibid ,) Sf în Hum", Biblioteca "Runivers" AL BALABAN Doamne, trebuie să ceară o altă dovadă, mai riguroasă, și de ce i se interzice teologului un procedeu care este întotdeauna onorabil și uneori viteaz pentru un om de știință? *) Presupunerile cunoștințelor științifice și ale credinței religioase sunt aceleași Nu se poate nega că diferențele în utilizarea acelorași principii duc la consecințe diferite Această utilizare diferită a principiilor se datorează diferențelor de fapte În viața obișnuită avem de a face cu lumea exterioară, simțită de simțuri; în știință, cu același lucru, dar ceva mai puțin direct În fiecare caz, ipotezele noastre se referă la fapte deschise, vizibile și accesibile observației, în timp ce conștiința religioasă este nevoită să recurgă

la un câmp de verificare mai sărac, și anume, la introspecția internă O experiență mai puțin bogată, deschisă înclinațiilor religioase, în legătură cu abuzurile de principii religioase pe parcursul unei lungi serii de secole, a întârziat dezvoltarea intelectuală a cunoștințelor religioase Credința a devenit un termen genetic pentru tot ceea ce este legat de absența cunoașterii; a devenit un refugiu pentru cei care se temeau de lupta pentru viață și încă este considerată o condiție a lenei mintale Metoda pragmatică este capabilă să distingă exact între folosirea bună și cea rea a credinței: "poate arăta că nu este credință să neglijezi lucrarea minții și nu rațiune să respingi ajutorul credinței și că domeniul experienței este atat de spatioasa si necultivata incat nu vom regreta niciodata daca vom introduce , cu scopul de a imbunatati roadele vietii umane, in prelucrarea acesteia si a religiei "*) Credința este o forță reală care poate acționa, "schimbând și modelând realitatea lucrurilor reale") Nu ar trebui să tratăm, așadar, cu mai mare suspiciune dovezile cunoștințelor religioase decât dovezile cunoștințelor științifice, "pentru că dovezile psihologice sunt suficiente, deoarece în final, în toate dovezile, există o latură psihologică care nu a fost trecută cu vederea") -Religia este o chestiune privată *) Ibid ,) Sf în Humanismo,) Dewey, Credințe și realități,) "Studii în Umanism, Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM a unei persoane care înțelege dependența sa de viața mondială, "Există momente de descurajare pentru noi toți, când suntem sătui de noi înșine, obosiți de aspirații deșarte Propria noastră viață se prăbușește și cădem în poziția unui fiu risipitor Am vrea atunci să renunțăm la tot, să ne aruncăm pe gâtul tatălui nostru și să fim înghițiți de absolut, ca o picătură dizolvată într-un râu sau într-o mare") Din punct de vedere epistemologic, pragmatismul invită "să plecăm de la "subiectiv" și să ajungem firesc la "obiectiv" în virtutea dezvoltării directe care creează toate diferențele, le face "transcendente", pentru că le conține și le împacă, dar niciodată le interpretează în mod fals ca absolute " *) Toate aceste lucruri "transcendente" nu pot fi independente de noi; ele înseamnă doar că în experiența noastră "există anumite trăsături care sunt descrise convenabil ca fapte independente, forțe, personalități etc , datorită particularităților comportamentului lor") În acest sens, totul este legitim, dar totul este, după cum spune James (Journal of Philos , II, , i), "o afacere intra-experimentală" Ea devine falsă numai atunci când este distorsionată în dogmă metafizică și îmbrăcată cu o capacitate miraculoasă de a sări din limitele experienței Astfel de trucuri acrobatice sunt respinse de pragmatism Lucrurile independente atât ale idealismului, cât și ale realismului sunt gândirea absolută și faptele absolute; ambele concepte sunt de neînțeles Aceste lucruri "independente" nu provin din experiență; ele sunt prelucrate de el și, după cum spune Schiller, "realitatea independentă care se postulează, până la urmă, nu este independentă de experiență, ci este subordonată acesteia, care o armonizează; nu este absolut, înseamnă "real" în și pentru experiență Prin urmare, poate fi la fel de reală ca acea experiență, dar nu poate deveni niciodată mai reală Lumea exterioară și vecinii mei din ea sunt într-adevăr "independenți" de mine, pentru că afirmarea acestui lucru este esențială pentru acțiunea mea"), Pragmatismul pur și simplu nu pune întrebarea despre esența ontologică a acestor lucruri "externe, independente", x) Pragmatism,) "Studii în Umanism",) Sf în Umanism",) Ibid , Biblioteca "Runivers" AL BALABAN le consideră necesare experienţei, concepte instrumentale utile El nu vrea să devină

asemenea subiectivismului extrem, care se termină neapărat în solipsism absurd, care, spre supărarea filosofilor, rămâne logic posibil și de nerefuzat "Am putea, dacă am vrea, să adoptăm punctul de vedere solipsist, dacă am fi dispuși să suportăm toate consecințele Cineva destul de deranjat din punct de vedere logic ar putea insista că el este singurul creator atotputernic al experienței sale Dacă cade într-un șanț, s-ar putea să se aplaude pentru umorul subtil al autoînșelăciunii Dacă, după ce a atins focul, este ars, el poate arăta cu mândrie spre el însuși ca fiind cel care a creat acest foc Iar dacă te plictisești și vii și îl lovești în urechi, tot ar putea să atribuie insulta slabei reglementări a imaginației sale creatoare! Pe scurt, nicio logică nu l-ar putea infirma până când el însuși a refuzat să recunoască incidentele care i s-au întâmplat ca fiind ale sale sau să le considere caracteristice persoanei sale Gândirea la lumea reală este un principiu pragmatic care funcționează întotdeauna cu succes Teoria solipsistă nu este ilogică De obicei doar lumea somnului, spre deosebire de starea de veghe, este considerată un fenomen solipsist, deoarece este creativitatea noastră; dar nu se poate stabili nicio diferență fundamentală între cele două stări de somn și veghe Aceasta, ca și cealaltă, se desfășoară în timp și spațiu și ambele conțin lucruri și relații între ele Teoretic, fiecare dintre ele nu trebuie tratat diferit Motivul este doar practic: "lumea viselor (din nou) are o valoare mai mică pentru planurile noastre și, prin urmare, este considerată "ireală" * *) O interpretare realistă, așadar, a vieții noastre de veghe și o "realitate independentă" a lumii experienței noastre nu sunt o consecință inevitabilă, de îndată ce au un sens pragmatic; nu concluzionează o inconsecvență reală") Împotriva realismului, pragmatismul spune: "Realitatea pe care o afirmăm nu este așadar deloc extramentală; are ca esenţă o relaţie cu experienţa care o serveşte *) Sf în Humanisni",) Ibid , Ibid , ' '· Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM interpretări; dacă realismul este luat ca semnificând negarea apartenenței experienței și a realității unul față de celălalt, el devine metafizică Aceleași considerații sunt aplicate de pragmatism idealismului Mintea nu poate fi reală fără o "lume reală" supusă înțelegerii noastre, așa cum lumea reală nu poate deveni așa fără asistența rațiunii: ideea și faptele sunt inseparabile Dar "dacă, totuși, poate părea că cântarul, la urma urmei, înclină spre latura subiectivă, căci la urma urmei este încă posibil ca fiecare suflet individual să poată într-o zi, la trezire, să găsească realitatea lumii ei cu toate lucrările ei distruse într-o singură noapte - vina nu este în teoria noastră, ci în faptele reale Căci, după cum am văzut, lumea reală nu coincide cu universalitatea ființei, cu toată experiența absolută El este o selecție, a cărei arbitraritate și inadecvare ridică îndoieli, care nu pot fi rezolvate numai prin "credință"*) II · Recepția pe care noua doctrină a primit-o în Europa, cu excepția poate în Italia, unde și-a găsit adepți înfocați, sub conducerea lui Raripa, care a fondat la Florența orga Leonardo pentru a propaga doctrina pragmatică, nu poate fi considerată entuziastă gândit, chiar și într-un empirism de țară atât de clasic, cum Anglia, ca să nu mai vorbim de Germania și Franța, arată o înclinație clară spre idealism Influența nu numai a reprezentanților gândirii abstracte din aceste țări, cum ar fi, de exemplu, Green, Bradley în Anglia; Bergson, Fulier, Boutroux în Franța; Windelband, Eiken, Rickert, Cohen, Dilthey, Wundt și alții în Germania, dar și direcția din ce în ce mai clară în domeniul științelor exacte împotriva tendinței empirico-mecanice care l-a dominat până de curând, au creat un teren nu tocmai favorabil pentru răspândirea

pragmarilor în acest moment ism , care, în ciuda unor tendinţe idealiste, radical) "Sf în Humanismo,) Ibid , Biblioteca Runiverse AL BEBELUS caracter empiric Parțial prin această împrejurare, și nu mai puțin prin particularismul existent al gândirii naționale, se poate explica că, la ultimul Congres filosofic de la Heidelberg, pragmatismul a fost atacat vehement de, în principal, intelectuali Până acum, pragmatismul rămâne necunoscut pentru majoritatea publicului gânditor, care este de vină pentru lipsa literaturii pragmatice traduse În ultimul timp, interesul pentru noua mișcare a fost în creștere; articole și note critice despre pragmatism încep să apară din când în când în periodicele filozofice De remarcat între ele următoarele: Lalande, Pragmatisme, Revue philosophique, ; acolo, Jan , propriul său Pragmatisme, humanisme et vérité; ibid , , Chide, Pragmatisme et intellectualisme; Parodi, Le pragmatisme, La revue de métaphysique et de moral I, ; Baron-Revue de philosophie No , ; La théorie de la connaissance dans le pragmatisme; A Schinz, Antipragmatisme, Paris, Alcan, - pentru o recenzie a acestei cărți, vezi Revue philosophique, juin ; Paulhan, Antipragmatisme et hyperpragmatisme; Visan, Mercure de France, dee În literatura germană: Jérusalem, Der Pragmatismus, Deutsche Literaturzeitung, No , ^ Robert R Rusk, Die pragmatische und humanistiche Stromung in der modernen engl Philosophie, Jenaer Diss; ; Stein, Pragmatismus, Archiv fur systematische Philosophie, II, ; Kr BR Aars, Pragmatismus und Empirismus, Zeitschrift fur Philosophie und philosophische Kritik, Band , Heft , Mai, ; Lorenz-Ightham, Das Verhãltnis des Pragmatismus zu Kant, Kant Studien, Band XIV, Heft r, ; expunerea aceluiași autor despre pragmatism în Internationale Wochenschrift, Bd II, nr - În literatura italiană: Aliostta-La Cultura Filosofica, Firenze, , nr , "Il pragmatismo anglo-americano"; Calderoni-Rivista di Psicologia applicata, Bologna, , nr : "Uno difficoltà del metodo pragmatistico" În perioada anglo-americană În presă, interesul manifestat cel mai mult pentru pragmatism Reviste: Philosophica Review, Journal of Philosophy, Psych și Scientist Methods, Mind, Hibbert Journal, Revizuirea Quinzalară, Revista trimestrială este plină de articole despre pragmatism pro și contra De menționat că Academia Regală de Științe din Danemarca, pentru care Schopenhauer și-a scris odată Fundația Moralei, a numit Biblioteca Runiverse PRAGMATISM a primit un premiu internațional pentru lucrări despre relația dintre pragmatism și critică Pragmaștii îl consideră pe Protagoras ca fiind primul lor profesor, care a învățat că omul este măsura tuturor lucrurilor; James îl consideră pe John Stuart Mill, căruia îi dedică cartea cu următoarele cuvinte, ultimul, imediat premergător apariției unei noi doctrine, James consideră: dacă ar fi fost în viață astăzi ("Pragmatism")" La fel ca și acesta din urmă, pragmatismul respinge transcendența cunoașterii, plasându-și sursa imediată de experiență și conștiința prezentă și conținutul ei - fapte și idei Toate universalitățile și conceptele a priori pot fi instrumente utile pentru experiență, dar nu pot pretinde independență absolută față de interesele umane Gândirea filozofică nu are nimic inerent în ea în afară de intențiile și dorințele omului Îndepărtându-se de sfera experiențelor mentale directe în domeniul abstracției, extinzându-și simplitatea mecanică până la limita ultimă, ea devine o aberație a realității și creează construcții monstruoase care nu au nicio bază, nicio legătură cu lumea reală, unde omul suferă și se straduieste Prin urmare, nu este surprinzător că toate sistemele metafizice eșuează unul după altul, iar aceasta este o dovadă clară a impotenței unui gând pentru o activitate fructuoasă * Eroarea principală a majorității

doctrinelor este de a urma indicațiile ideii pure pe dare seama de existența lumii în afara omului; această lume se dovedește a fi transcendentă, independentă și subjugând o persoană Pragmatismul își asumă sarcina de a produce o revoluție în spiritul lui Copernic: vrea să facă din om centrul din care emană și gravitează lumile ' Omul este eliberat de robia sclavă a forțelor cosmice care îl influențează și devine lor maestru Filosofia pragmatismului este astfel antropocentrică, personală Omul este atotputernic, se schimbă și creează realitatea; principiul călăuzitor în acest caz sunt sentimentele sale, aspirațiile sale - elementele voinței sale, cărora le este subordonată inteligența care a apărut din măruntaiele sale Biblioteca "Runivers" AL, BALABAN, prelegerea, doar prin selectarea dintre faptele unei experiențe vaste, dar relativ limitate, a devenit un colaborator util, deși nu pe deplin de încredere Voința își folosește serviciile, deoarece această experiență garantează infailibilitatea funcțiilor sale, iar orice încercare de a o trece dincolo de limitele experienței se întâlnește cu o respingere energică din partea ei Voința este factorul călăuzitor al activității umane În acest sens, pragmatismul este doctrina voluntarismului, dar voluntarismul nu este etic în spiritul lui Fichte, și nu metafizic în spiritul lui Schopenhauer, ci personal, înțeles de fiecare subiect într-un act de autoobservare psihică, ca principal început care îl îndeamnă la acţiune Voința eliberează o persoană de normele preconcepute, de legile de nezdruncinat impuse de intelect Îi deschide o cale liberă și îi insuflă credință în posibilitatea împlinirii tuturor, umplându-i sufletul cu o sete nesățioasă de muncă activă Pragmatismul este o teorie veselă și încurajatoare; inspiră o persoană la noi cuceriri și la o nouă creativitate Pragmatismul respinge obiecțiile oponenților săi intelectuali că teza lui Protagoras duce la subiectivismul extrem, la arbitrariul voinței personale și o respinge nu într-un mod logic, ci referindu-se la conștiința prezentă, la o minte senso non-comună solidă (comună) senso), care ne spune existența unei lumi exterioare cu mulți indivizi uumov El este conștient de faptul că conceptul de voință monistă, la care duce în mod inevitabil propoziția despre crearea adevărurilor și realității, devine o idee anti-umanită și absolută, iar el, conștient de capacitatea speculației noastre logice, duce la neașteptate și concluzii de neînțeles, cu instinctul său practic, îndepărtează intuiția interioară, sentimentul direct Pretenția logicii de competență absolută este ignorată, iar pragmatismul nu este deloc stânjenit dacă adversarii, înarmați pe deplin cu aparatul logic, reușesc să arate inconsecvența învățăturii sale Sfera argumentării sale se află, de asemenea, pe un alt plan: aceasta este zona intuițiilor sale, a credințelor sale, a experiențelor sale mentale directe și a datelor experienței active Simțim și simțim voința noastră în noi înșine și totuși, alături de aceasta, "conceptul de exterior independent Biblioteca Runiverse PRAGMATISM, nicio lume și alte personalități independente nu funcționează, fără îndoială, argumentele filosofice sunt neputincioase împotriva ei" ("Studies in Humanism",) Nu există nicio îndoială că însuși conceptul de lup este de neînțeles fără un efort de a depăși obstacolele aflate în afara lui Este necesară existența unei lumi transcendentale, peste care voința să opereze, în efortul de a o asimila și de a o subjuga în sine Voința și lumea exterioară nu sunt antinomii; sunt elemente complementare şi corelate între ele Voinţa, însă, nu este absolută în puterea ei; se limitează la cerința experienței, care impune un anumit tip de responsabilitate înclinațiilor sale Dar aici ne confruntăm cu o

dificultate Întrebarea este cum să îmbinăm realizarea pragmatică a adevărului și realității cu inevitabilitatea supunerii la datele experienței? Pragmatismul ne învață că experiența este creativitatea noastră, produsul activității noastre volitive: intențiile și interesele noastre ne îndeamnă să căutăm și, ca rezultat, apare experiența Dar obstacolele și trăsăturile de limitare a voinței descoperite în opg^b pot fi considerate propria ei creativitate? Cum îi putem permite să-și creeze bariere uneori de netrecut? Este, așadar, momentul principal al apariției realităților? Dacă eu, să zicem, îndemnat de vreo dorință, deschid ochii și un complex de lucruri exterioare îmi apare privirii, am dreptate să spun că sunt create de mine, că sunt complet dependente în ființa lor de dorința mea de a ridica pleoapele? Actul meu volitiv este în acest caz doar una dintre multele alte condiții necunoscute pentru mine, dar nu poate fi considerat în niciun caz singurul fenomen cauzal pentru apariția lucrurilor reale Numai în interacțiunea tuturor acestor condiții apare realitatea, iar participarea noastră la acest proces creativ nu este în niciun caz predominantă Voința mea nu epuizează tot actul; nu numai lucruri dezirabile apar în conștiința mea, ci și lucruri care sunt complet străine de interesele și scopurile mele Acest lucru îmi dă un gând ineradicabil despre independența lor față de dorințele și intențiile mele: sunt obiectivi Aici, așadar, nu se poate vorbi de "a face", ci mai degrabă de "a găsi" realități Biblioteca "Runivers" AL BALABAN Pentru pragmatism, care în concluziile sale finale apelează la bunul simț pentru ajutor, această eroare este cu atât mai de neiertat Experiența vieții de zi cu zi dezvăluie în mod clar insuficiența dorinței noastre singure pentru apariția sau schimbarea faptelor Apariția Americii pe hărțile geografice se datorează în mare măsură voinței lui Columb, dar putem spune că ea a fost creată de el? De ce, într-un asemenea caz, au fost puse în calea planurilor lor astfel de obstacole incredibile, pe care a trebuit să le depășească nu fără pericol pentru viața lui? Într-adevăr, ar fi fost mult mai ușor să creezi America fără a părăsi granițele Europei, prin simpla exprimare conștientă a dorinței cuiva Unul din două lucruri: dacă lumea exterioară îmi apare într-o experiență creată de voința mea, eu, în virtutea principiului hedonist inerent în mine, aș înlătura dinainte toate obstacolele și contradicțiile conținute în ea, care împiedică și îmi fac eforturi în zadar; dacă există anumite trăsături în experiență care îmi limitează libertatea și, contrar dorințelor mele, sunt irezistibile, această experiență nu poate fi considerată creativitatea mea El trebuie recunoscut ca independent în mare măsură de mine și adesea subordonându-mă imperativelor lui Sunt forțat să socotesc cu ea și să mă adaptez la ea; Eu "descoperă" în el o încăpățânare dată sau o anumită rezistență, dar nu le "fac" Cu siguranță, în afara conștiinței noastre, realitatea nu există pentru noi Dar este conștiința, cu conținutul ei, în întregime un produs al voinței noastre și toate lucrurile care apar în ea din cauza unei simple fantezii sau a dorinței noastre vor funcționa pragmatic? Pragmatismul distinge două categorii de lucruri reale; apărute în starea de veghe şi în starea de somn Lucrurile din prima stare reprezintă valori de o calitate superioară în comparație cu lucrurile din a doua, pentru că "funcționează" (funcționează) mai bine Dacă noi, tentați de frumusețea sau dezirabilitatea pentru noi a lucrurilor din a doua categorie, am încerca să operăm și să ne mulțumim doar cu ele, ar trebui să trăim o amară dezamăgire: s-ar dovedi fictive, iar lumea noastră ne-ar amenința cu consecințe grele Ar trebui să apelăm la lucruri de prima categorie,

cel puțin mai puțin simpatice Biblioteca Runiverse PRAGMATISM nym Aici se dezvăluie nevoia de supunere Gândirea noastră, care conține principiul teleologic, este chemată să respingă fenomenele nepotrivite, nefuncționale și să recurgă la operarea numai cu cele active-adecvate În fața noastră este o alegere, dar alegem de sub bățul instinctului de autoconservare! Nu se ascunde în aceasta, contrar intențiilor noii doctrine, conștiința subordonării noastre și putem afirma că conștiința cu conținutul ei este produsul voinței noastre Pragmatismul, care este, în esență, o doctrină bazată pe psihologism, pe prezența experiențelor interioare, nu ar trebui să se retragă în tărâmul abstracțiunilor, smulgându-se de autoobservarea psihologică, care exclusiv și poate fi considerată cunoaștere de încredere, întrucât, desigur, observația empirică este cea mai bună sursă Experiența acestei observații învață că nu orice gând, nu orice reprezentare este cauzată de dorința sau intenția noastră Fenomenele de reminiscență zadarnică, zadarnică, pe de o parte, și faptele cunoscute de toată lumea despre obsesia unei idei, idei sau melodii, care ne urmăresc ore în șir, contrar dorințelor noastre, pe de altă parte, pot servi drept exemplu a puterii incomplete a voinţei asupra intelectului Nu vom indica incidente patologice precum abulia sau manifestarea hipertrofiei voinței la maniaci, viața practică oferă material bogat pentru convingerea că atât intelectul, cât și voința nu pot fi diminuate în semnificația lor separată; că sferele funcțiilor lor, deși sunt în strânsă legătură, dar în funcție de constelația mentală pot fi împărțite, iar fiecare dintre ele poate fi dominantă în raport cu cealaltă Dacă intelectul este subordonat genetic sentimentului, dorinței, instinctului etc , nu există nicio îndoială că în dezvoltarea sa ulterioară capătă o anumită independență și capacitatea de a suprima impulsurile volițíonale Ea devine un factor necesar în viața umană, deoarece este produsul selecției și adaptării naturale și, ca atare, poate dicta voința cunoștințelor pe care le-a dobândit prin experiență îndelungată În zadar vede în el pragmatismul copilului său teribil: din faptul că intelectul a fost atât de des abuzat, extinzându-și operațiile dincolo de limitele competenței sale, nu trebuie să cădem în Întrebări de filosofie, carte θ Biblioteca "Runivers" AL B A L A B A * N b la o extremă nu mai puţin periculoasă şi să-l lipsească de importanţa cuvenită Pragmatismul în această încercare nu crește, ci slăbește puterea omului Una dintre cele mai importante prevederi ale pragmatismului, care decurge din lupta sa cu prioritatea gândirii, este teoria sa genetică a adevărului Pragmatismul, după cum am văzut, recunoaște în adevăr nu o valoare absolută, ci una trecătoare, relativă Adevărul este ceea ce funcționează, care avansează și mișcă omenirea înainte; nu este ceva, sui generis, independent, care conține un scop în sine, ci este un concept, ale cărui rezultate practice sunt bune pentru intențiile noastre; este mai degrabă un instrument biologic-logic Adevărul este recunoscut de pragmatism ca valoare logică (Sf in Hum ,), dar, spre deosebire de teoriile raționaliste ale cunoașterii, el insistă că aceste valori intră în viața de zi cu zi a logicii nu pe baza unor dovezi logice adecvate, dar într-un mod pragmatic, i e testându-le acțiunile față de intențiile noastre conținute în ele, iar aceste acțiuni trebuie să corespundă intențiilor noastre Acest tip de rezultat de succes face ca orice afirmație să fie adevărată "Succesul, prin urmare, în evaluarea "adevărului" este o condiție relativă, relativă la designul pe care îl pretinde adevărul Aceeași propoziție poate fi "adevărată" pentru mine și "falsă" pentru tine dacă este ■ scopurile sunt diferite" ("Sf în Hum ",) Criteriul ♦ al adevărului este, așadar,

productivitatea și satisfacția Fiecare adevăr trebuie să producă rezultate care, la rândul lor, trebuie să ne satisfacă scopurile și dorințele - doar atunci devine o valoare logică Meritul pragmatismului nu este lipsit de importanță în sensul că, datorită lui, latura umanitară în conceptul de "adevăr", atât de des neglijat de gânditorii convingerii hegeliene, iese în față cu o vigoare reînnoită Conceptul de adevăr absolut este de neînțeles pentru om, căci, ca orice altceva, și adevărul nu poate decât să fie un concept relativ Ea nu vine pe deplin pregătită în conștiință, ci apare în experiența umană Adevărurile sunt testate și evaluate, trebuie să treacă un anumit test până când primesc demnitatea determinată de rangul lor Cât de critic Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM Acest tip de pragmatism al adevărului, nu poate fi tăgăduit, conține un bob sănătos, dar trebuie să admitem că suferă de o anumită unilateralitate care distorsionează sensul adevărului Este conceptul de adevăr epuizat doar de productivitate și satisfacție, calități pur utilitare și subiective; sau ar trebui să li se adauge un criteriu de natură mai obiectivă? Dacă criteriile invocate de pragmatism îndeplinesc toate cerințele adevărului, atunci ar fi necesar să se clasifice printre ele judecățile trezite la naivi de trucurile vreunui mistificator, sau propria părere a unui necinstit ale cărui escrocherii funcționează și satisfac, cel puțin , al lui însuși Schiller, conștient de dificultate, indică momentul social al formării adevărului, care, fără îndoială, îi conferă un caracter mai stabil și mai obiectiv; devine un fenomen interindividual și depășește dovezile personale Fiabilitatea imediată a unei afirmații este cu atât mai puternică cu cât este mai puțin contradictorie în acord cu experiențele Denkgeiiossen, care sunt influențate de aceeași afirmație Un concept care funcționează în așa fel încât să evoce acordul general al tuturor celor care operează cu el, este cu siguranță mai util pentru circulația în știință și gândire decât este certitudinea experimentată de orice individ sau grup de astfel de persoane numai în adevărul o declarație Dar cum să explicăm, într-un asemenea caz, dispariția din viața noastră de zi cu zi a multor prevederi care în trecut au servit drept adevăruri incontestabile pentru întreaga societate? Nu este nici măcar dovezile colective un criteriu nesigur al adevărului? Problema adevărului se confruntă cu toate dificultățile ei, care în prezent lucrează în prezent la numeroasele terapii a cunoașterii, din care va putea evidenția următoarele: normativism sau intelectualism cu rickerty în principal, Immanent-Schuppa , empirio-Cri-Cri b şi, în sfârşit, şcoala pragmatică Primul afirmă că scopul cunoașterii este cunoașterea însăși, iar adevărul este ceea ce satisface în mod logic, indiferent de răul sau beneficiul vieții "Wahrheit ist nichts ande-res ais Inbegriff der ais wertvoll anerkannten Urteile" (Rickert, "Der Gegenstand der Erkenntniss",) Aici este criteriul principal * Biblioteca "Runivers" AL BALABAN adevărul este o dovadă logică, care, după cum observă pe bună dreptate Schiller, se reduce la experiența psihologică a certitudinii Că această experiență, la care, în esență, se alătură criteriul stabilit de școala imanentă, ca sentiment imediat de certitudine, nu poate servi drept dovadă a adevărului vreunui concept, este evident din faptul că multe dintre convingerile noastre se dovedesc a fie erori ulterioare În noi înșine, indiferent de fapte, nu este sursa certitudinii; criteriul de adevăr al acestor două școli este incomplet Dintr-un unghi diferit, adevărul este considerat de școala empirio-preoto-chistică: criteriul său se apropie de cel pragmatic și anume: adevărul are un caracter instrumental, biologic, sensul său este în strânsă legătură cu autoconservarea "eu-mii" " Dar utilitatea nu

este un moment excepțional al adevărului; multe adevăruri se dovedesc a fi necondiționat dezastruoase și, dimpotrivă, minciunile se pot dovedi utile pentru noi Unde este adevărata definiție a adevărului? Dacă acest concept înseamnă corectitudinea judecății, care ascunde o anumită relație între obiectele conștiinței, atunci trebuie să admitem că adevărul păstrează întotdeauna un caracter relativ, deoarece obiectele conștiinței noastre nu sunt adecvate prototipurilor lor transcendentale; ele nu sunt altceva decât abrevieri, simplificări ale acestora din urmă și consistența în relațiile reciproce ale obiectelor conștiinței noastre nu pot servi drept garanție a realității lor obiective În acest sens, pragmatismul este corect, nerecunoscând adevărul ca valoare absolută: oamenii trebuie să se mulțumească cu adevăruri trecătoare, relative Sarcina noastră este să le găsim criterii, căci, neavând altele de încredere, suntem nevoiți să recurgem la folosirea adevărurilor pe care le avem, care, după cum arată experiența, servesc drept mijloace foarte utile activității noastre, permițându-ne să calculaţi dinainte în multe cazuri cursul fenomenelor După cum spune James: "Importanța pentru viața umană de a avea certitudini exacte despre natura faptelor este un lucru binecunoscut Trăim într-o lume a realităților care pot fi infinit de benefice sau infinit dăunătoare Gânduri care ne oferă informații despre Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM out, ca și al doilea, sunt considerate adevărate " (Pragmatism,) Ele sunt verificate și evaluate, după cum am văzut, prin rezultatele lor practice Pentru a fi sigur, adevărurile trebuie dovedite și testate; pragmatismul în acest sens este mai exigent decât alte teorii; dovezile în numerar nu pot servi drept garanție a adevărului niciunui concept; adevărul trebuie să funcţioneze şi, în conformitate cu funcţionarea lui, cu aşteptările puse asupra lui, stă garanţia adecvării sale - pentru pragmatism o întrebare inutilă Teoria, spune el, este teleologică; sensul și scopul său sunt exprimate în rezultate practice Teoria și practica coincid: prima este doar o etapă cunoscută a celei de-a doua și nu există nicio diferență fundamentală între cele două Prin urmare, orice adevăr trebuie să ducă la consecințe practice "Interesul uman este necesar pentru existența adevărului Dacă se spune că adevărul are rezultate și că ceea ce nu are rezultate este lipsit de sens, atunci aceasta înseamnă că adevărul are de-a face cu un anumit interes uman Consecințele sale trebuie să se refere la cineva și la un anumit design Dacă este clar că adevărul pe care îl luăm în considerare este adevărul pentru om și că "consecințele" sunt într-un fel sau altul legate de interesele umane, atunci este complet de prisos să adăugăm că aceste consecințe trebuie să fie practice Căci toate consecințele, mai devreme sau târziu, practice, în sensul de a ne influența acțiunile Dacă nu schimbă direct cursul evenimentelor, ele ne schimbă propriul caracter, și astfel provoacă o schimbare în acțiunile noastre " ("Sf în Hum ",) Conform pragmatismului, gândirea și adevărul nu sunt un fenomen static, ci un factor activ, activ care împinge să lucreze Dar toate produsele conștiinței noastre au această proprietate? Ce influență, de exemplu, asupra acțiunilor noastre poate adevărul existenței unei stele nou descoperite sau adevărul obținut printr-o serie întreagă de studii ale paleontologilor despre apartenența unui anumit organism fosil la un cunoscut geologic? Biblioteca "Runivers" AL BALABAN, cu cine perioada? Fără îndoială, astfel de adevăruri "funcționează", dar acest predicat în aceste cazuri este de natură pur teoretică: munca lor se manifestă prin faptul că justifică așteptările puse asupra lor, adică stelele și organismul fosilizat ar trebui, în fiecare astronom și paleontolog, să evoce aceeași, sau aproape aceeași

judecată; dar care sunt rezultatele practice ale acestor adevăruri, cu excepția unui act de acord pur intern, nu este clar Dacă aceste adevăruri influențează într-un anumit fel viziunea asupra oamenilor, atunci este posibil ca indirect să se reflecte în lumea reală, schimbând comportamentul unei persoane, dar acest lucru nu este întotdeauna necesar Nu orice concept sau reprezentare duce la un act; există anumite condiții pentru interacțiunea elementelor mentale, printre care sunt importante: pe de o parte, conștientizarea aplicabilității practice a acestui concept, pe de altă parte, dorința, o chemare la acțiune, pentru a provoca un act Fiecare proces conștient sau volitiv este împiedicat (Hcmmung) sau întărit (Unterstützung) Pragmatismul are dreptate când spune că în fiecare concept există o intenție, o dorință: o persoană caută mereu satisfacție și beneficiu Dar între acestea din urmă este necesar să se facă distincția între acestea, de exemplu, care sunt obținute ca urmare a aplicării practice a conceptului, care este un mijloc - și, pe de altă parte, acest tip de satisfacție și beneficiu, atunci când acestea rezultă direct din conceptul în sine, care apoi, într-un fel, servește unui scop în sine Primul poate fi numit rezultatul practic al conceptului; în cel de-al doilea caz, funcționarea celui din urmă nu depășește limitele aplicării teoretice În prezentarea cerințelor pentru orice lucru sau, să zicem, o problemă, se pot avea opinii diferite Aceeași problemă a voinței, de exemplu, poate fi cauzată de motive diferite și poate răspunde unor interese diferite Metafizicianul caută în ea satisfacția curiozității intelectului său; moralistul este fundamentul doctrinei sale; avocat - aprobarea răspunderii legale; editorul, în cele din urmă, care tipărește o carte despre ea, este doar un profit Cererea metafizicianului pentru o problemă rămâne pur "teoretică"; spre deosebire de restul, el nu se așteaptă la niciun rezultat practic și totuși nu se poate nega că acest lucru Biblioteca Runiverse PRAGMATISM problema pentru el este teleologică: este nevoia sufletului său, reflectă aspirațiile cele mai interioare ale "eu-ului" său de a răspunde misterelor celeilalte lumi care îl excită Existența imediată a acestei probleme în mintea lui îi oferă un fel de satisfacție intelectuală care se limitează la religios Dacă pragmatismul respinge o astfel de ocupație inutilă în sens practic, el, pentru a fi consecvent, trebuie să excludă din programul său domenii ale intereselor umane precum estetica, religia, idealurile viitorului îndepărtat, ca să nu mai vorbim de metafizică Nu se poate nega că genetic fiecare funcție a intelectului și voinței trimite un scop specific, practic, care se manifestă prin operarea cu obiecte din lumea reală în căutarea satisfacției de natură pur biologică Aceste funcții își păstrează semnificația, deoarece rezultatele lor contribuie la conservarea și dezvoltarea organismului Dar în decursul timpului ei dobândesc interes în sine, indiferent de consecințele lor; din mijloacele de realizare a unui scop, ele se transformă în scopuri în sine Odată cu rezultatele, căutarea în sine devine valoroasă: emoțiile trezite de conștiința rezultatului unui proces activ sunt însoțite de emoții care decurg chiar în cursul acestui proces Cea mai nouă psihologie distinge astfel: un sentiment dintr-un obiect (Gegenstandsgefühle), provenit dintr-o conștiință intenționată îndreptată către lucruri și scopuri, și un sentiment de curgere (Verlaufs-gefühle), cauzat direct de actul căutării, indiferent de ea consecinte posibile Un matematician, care stă la un calcul complex, sau un filolog, care descifrează scrieri antice, pot fi în egală măsură duși atât de roadele finale ale muncii lor, cât și de procesul însuși al cercetării lor În acest din urmă caz,

se poate spune că emoțiile sunt complet dezinteresate; au un caracter mai subiectiv și, fără îndoială, reprezintă valori care ating în unele cazuri un grad semnificativ Această emancipare a funcțiilor de la destinația lor, bazată în esență pe legea psihologică a dependenței, se manifestă în cele mai diverse forme, începând cu omul de știință care consideră știința ca un scop în sine, și nu ca un mijloc de îmbunătățire a vieții, și terminând cu un gurmand sau un tezaurist, pentru care s-au pierdut mâncare și bani Biblioteca "Runivers" AL BALABAN sensul lor instrumental și transformat într-un subiect de interes exclusiv an sich Pragmatismul sau, cum îl numește Schiller, aplicarea acestei metode în toate aspectele existenței umane, umanismul, pentru a rămâne strict uman, este obligat să înțeleagă acest gen de valori: să le recunoască utile și să le respingă pe cele care au căpătat un caracter dureros, ci să le consideri fără discernământ, cu excepția unei singure religii ii, balast de prisos pentru om, doar pentru că nu funcționează practic - unilateral Umanismul în acest sens este oarecum sec În sufletul uman, anumite trăsături sunt ineradicabile, care includ dorința de a ieși din singurătatea cuiva și de a se contopi cu Totul și întreaga gamă pestriță de dispoziții inspirate de bucuriile și necazurile vieții și toată acea lume bogată a experiențelor interioare care îl inspiră pe poet, credincios și gânditor Toate acestea constituie posesiunea valoroasă a sufletului; nu cheamă neapărat la acțiune și rămâne bogăția interioară a unei persoane; pragmatismul va răspunde mai pe deplin scopului său - de a reflecta în sine toate nuanțele sufletului uman, dacă adaugă și aceste valori care sunt inalienabile omului în sfera intereselor sale pur practice Cu toate acestea, nici umanismul în sine nu este mulțumit doar de latura practică a activității umane Vin momente de deznădejde și îndoială, iar ochii umanismului sunt îndreptați către Incognoscibil "Se trezește o dorință puternică de a scăpa de personalitate, de a plonja în forțe, de a nu respecta "eu" care nu se hrănește și de a lăsa valul să crească, chiar dacă moartea ne amenință" (James, "Will tu believe")), iar "poziția, în care individul este forțat să se vadă pe sine în raport cu ceea ce el numește Divin este o stare de neputință și sacrificiu Căci după tot ce am spus și făcut, la ultimul punct, suntem încă dependenți de Totul" (Ibidem) De asemenea: "Nu cred cu fermitate că experiența noastră umană este cea mai înaltă formă de experiență existentă în lume Mai degrabă cred că în multe privințe suntem în relație cu Totul, așa cum sunt câinii și pisicile noștri preferați cu viața umană generală" ("Pragmatism",) Sfera intereselor noastre nu se limitează la utilitate și productivitate Amploarea acestor concepte aplicate la Biblioteca "Runivers" PRAGMATISM evaluarea gândurilor și adevărurilor prin metoda pragmatică se dovedește a fi insuficientă în practică Nu orice idee conține neapărat un element de utilitate, dacă acesta din urmă, până la urmă, așa cum vrea pragmatismul, are o semnificație exclusiv biologică Cultura omenirii nu s-ar afla într-un asemenea stadiu fără impulsul liber al indivizilor de a transcende granițele sferei lor subiective de interese, de dragul triumfului unei idei sau pentru binele societății Dacă aici se vede o căutare a profitului, atunci în acest caz are un caracter ideal: este exprimată și epuizată pentru un anumit individ într-un anumit tip de satisfacție spirituală Martiri ai unei idei și ai credinței își văd utilitatea într-un domeniu complet diferit de cel obișnuit În general, conceptul de utilitate conține un moment pur subiectiv; implică o anumită relație, fără îndoială, cu lucrurile exterioare, dar, în esență, înseamnă o stare mentală interioară de satisfacție, care nu este

altceva decât sentiment Acesta din urmă, spre deosebire de percepții, idei și gânduri, rămâne o stare subiectivă complet internă În timp ce percepția, reprezentarea și gândirea își au conținutul în lucruri și relațiile dintre ele, sentimentul, dimpotrivă, nu are conținut: este exclusiv experiența stărilor emotive de plăcere sau neplăcere și, ca atare, în toate nuanțele sale diferite, este mai puțin supusă analizei, căci, dacă are o anumită relație cu obiectele conștiinței, atunci, într-o măsură mai mare, sentimentul este condiționat de elemente iraționale și subconștiente Prin urmare, studiul sentimentelor nu depășește domeniul autoobservării și nu poate deveni subiect de cercetare obiectivă În primul rând, pentru că este imposibil să se stabilească exact legătura sentimentului cu alte procese mentale; în al doilea rând, pentru că nu are conținut și, în consecință, nici semne prin care să poată fi obiectivată, adică fi hotărât și comunicat altora Semnele exterioare, pe baza cărora judecăm prezența unuia sau altuia sentiment trezit la un subiect dat de anumite lucruri, nu pot fi considerate o expresie adecvată a calității sau intensității unei stări emoționale: aceasta din urmă rămâne pe deplin accesibilă și perceptibilă doar pentru subiectul care o experimentează și scapă pentru percepție și cunoaștere de către cei din afară Orice încercare de a stabili o ordine normativă conform căreia lucrurile date să dea naștere la anumite experiențe și, prin urmare, să devină valori, suferă de o judecată a priori Pragmatismul, văzând numai în rezultatele practice ale oricărui concept capacitatea de a satisface, comite o eroare metodologică; care, dacă nu el însuși, protestează împotriva tot felul de prejudecăți, norme, universalități și construcții similare a priori Principiul teleologic, ca principiu călăuzitor al activității umane, este interpretat foarte îngust de pragmatism, dar eroarea comisă de acesta din urmă capătă proporții mari atunci când teleologia devine un concept extra-individual, când adevărul însuși capătă caracter de oportunitate și utilitate Aceasta este o consecință inevitabilă a teoriei pragmatice a facerii adevărului și realității Dacă o persoană este capabilă să facă adevărul, este firesc ca ea să răspundă planurilor și dorințelor sale Dar toate afirmațiile pe care le facem, care sunt ulterior confirmate de cursul evenimentelor și ridicate la rangul de adevăr sunt generate de interesele noastre, sau există o anumită presiune din exterior care ne obligă să facem sau să recunoaștem cutare sau cutare afirmație? care devine adevărat contrar dorințelor noastre? Este cert că "dacă o afirmație trebuie făcută valoroasă și, prin urmare, "adevărată", consecințele ei trebuie să fie "bune"" Ei pot experimenta adevărul care le este atribuit doar prin promovarea sau rezistența interesului, prin satisfacerea sau împiedicarea designului care duce la apariția unei aserțiuni Dacă fac un lucru, afirmația este "bună" și pro tanto "corectă"; dacă fac altfel, este "rău" și "fals" ("Sf în Hum ",) Dar aceasta poate viza numai acele afirmații care trebuie, în rezultatele lor, să corespundă scopurilor și nevoilor noastre; pragmatismul în acest caz trece cu vederea faptul că nu toate afirmațiile care devin apoi adevăruri sunt cauzate de dorințele noastre Într-adevăr, dacă luăm acest exemplu: cineva, pe baza simptomelor cunoscute, sugerează existența unei astfel de boli la el, care este ulterior constatată de medici și de faptul în sine; sau, la începutul unui incendiu, numeroși pasageri de pe un abur rostesc afirmația că până la sosirea ajutorului, vaporul lor va arde și majoritatea pasagerilor vor muri odată cu el Focul distruge corabia, iar din toți pasagerii, printr-o minune, doar câțiva oameni în stare

chinuită sunt salvați; afirmația este astfel făcută adevărată Se poate spune că declarațiile făcute de bolnavi și pasageri au ascuns un design sau o anumită dorință și că aceste afirmații făcute sunt mai puțin adevărate pentru că s-au dovedit a fi atât de pernicioase? Predicatul "bun", folosit de Schiller în acest caz, nu este utilitar, practic, ci pur logic, căci dacă enunțul conținea o intenție, atunci aceasta din urmă a rezultat nu numai din impulsurile voliționale, ci mai degrabă, din motivația dovezilor, certitudine, certitudine, - motive legate de categoria celor logice Aceste adevăruri au un caracter obiectiv, independent de opiniile noastre personale Acesta este sensul de bază al adevărului, că așa rămâne, indiferent dacă vreau sau nu A le îndepărta nuanța necesității și a inevitabilității echivalează cu crearea unui arbitrar personal Adevărul, ca principiu reglator, instrumental al vieții și bazat pe regularitatea fenomenelor, și-ar pierde sensul Limba, cultura, viața socială și știința și-ar pierde sensul dacă ar fi în întregime fructele dispozițiilor și planurilor noastre tranzitorii; viața noastră ar deveni haos Procesul de apărare a adevărurilor este dual - la el iau parte doi factori: lumile obiective și subiective A acorda întâietate unuia în detrimentul altuia este o interpretare arbitrară; în acest sens, dualismul kantian rămâne până astăzi singurul concept adevărat și de neclintit Pentru a evita arbitrariul, umanismul ajunge metodologic la afirmarea determinismului în natură, datorită căruia știința este posibilă, fixând o anumită legătură a fenomenelor și permițându-ne astfel să le calculăm în avans Dar în curând devine clar pentru pragmatism că dacă toată lumea învață Biblioteca "Runivers" AL BALABAN se spune, omul este neputincios, totul trebuie să se supună Soartei Pragmatismul vede o ieșire din această situație în indeterminismul înrădăcinat în existența alternativelor "Libertatea" noastră morală pare să indice o stare morală de tranziție între cea a unui înger și cea a diavolului Se pare că stă în necondiționalitatea caracterului, încă slab în obiceiurile sale de bine și rău, dar totuși sensibil la chemările ambelor La fel, perspectivele intelectuale ar dispărea pentru minți mult mai perfecte, precum și pentru minți mult mai puțin perfecte decât ale noastre O minte care ar alege infailibil dintr-o dată cel mai bun mijloc de a-și realiza scopurile nu ar fi confundată de alternative, la fel ca o minte prea proastă pentru a observa mai mult de o mișcare evidentă "("Sf în Hum ",) Imperfecțiunea naturii noastre creează alternative care ne fac liberi Alegerea dintre ele dă naștere la o multitudine de posibilități, toate rezonabile, deoarece sunt condiționate de un motiv oarecare Ambele direcții: determinismul și indeterminismul sunt lipsiți de consecințele lor teribile și "nu trebuie să răsturnăm altarul științei și să ne sacrificăm pe el: libertatea, care părea pierdută, în timp ce un singur curent al naturii părea rațional, de înțeles și de calculat , renaște dacă ne amintim că două sau mai multe par de înțeles, căci sunt în egală măsură firești și calculabile" ("Sf în Hum ",) Pragmatismul câștigă libertate; dar nu ar trebui să fim puțin stânjeniți de starea sa extraordinară și anume imperfecțiunea naturii umane? Nivelul superior al rațiunii, ca și cel inferior, nu ar căuta și nu ar crea alternative; numai treapta de tranziție dintre ele are libertate Progresul este cert: idealurile perfecțiunii inspiră însăși doctrina pragmatismului: nu pare că o perspectivă tristă se deschide în fața noastră? În timp ce rămânem imperfecți, suntem în continuare "liberi", dar pe măsură ce ne apropiem de idealul perfecțiunii, pierdem din ce în ce mai mult în libertate, pentru că alternativele se dovedesc a fi mai puțin necesare; vor fi din ce în ce mai excluşi de însuşi procesul

perfecţiunii Desfăşurarea comportamentului nostru va avea Biblioteca Runiverse PRAGMATISM singura direcție posibilă, căci, fiind atotștiutori și omnipotenți, nu ne vom pierde în căutări și acte contradictorii care servesc drept dovezi ale imperfecțiunii noastre Dar această economie a gândirii și acțiunii ne va lega nu mai puțin decât în trecut; perfecțiunea noastră ne determină și suntem lipsiți de posibilitatea diversității și schimbării în acțiunile noastre, iar dacă ne păstrăm un sentiment de libertate, ne vom uita cu regret înapoi în adâncurile secolelor trecute, când, nefiind atotputernici, încă aveam libertate Perfecțiunea ideală este în același timp legată de legile de fier ale determinismului, care este în egală măsură inerente creaturilor de ordin superior și inferior Nu ar fi mai bine să nu ne străduim, într-un asemenea caz, spre perfecțiune și să rămânem liberi? Dar pragmatismul nu se retrage de la afirmarea lui El, fidel principiului său, recurge la autoobservarea pozitivă, directă: refuză să privească în domeniul metafizic al problemei, pe care o rezolvă practic Ambele teorii, determinismul și indeterminismul, sunt fiecare individual impracticabile Prima exclude alternativele: niciun om nu ar putea acţiona altfel decât face el; responsabilitatea morală și realizarea idealurilor și a planurilor rămân o iluzie, dar dacă "pe contra", cursul evenimentelor nu este determinat, trebuie să renunțăm la simpla presupunere că poate fi recunoscut și calculat și, ca urmare, natura este redusă la haos Trebuie să ne sacrificăm fie cunoștințele, fie pe noi înșine ("Sf în Hum ",) Conflictul dintre cele două concepte este pur teoretic, abstract; de fapt, știința este posibilă, datorită determinismului fenomenului, care ne permite să le calculăm cursul și să ne pregătim din timp pentru a ne adapta la ele; astfel condiționarea și regularitatea ne permit să acționăm și să acționăm pentru binele nostru Pe de altă parte, liberul arbitru absolut în raport cu gândirea și morala este de neconceput, deoarece ambele presupun întotdeauna anumite norme care motivează direcția acțiunilor noastre - libertatea este astfel legată de determinism: una nu o exclude pe cealaltă Cu alte cuvinte, diferența pragmatică dintre cele două teorii rivale tinde să dispară Biblioteca "Runivers" G AL BALABAN niyu; în practică, rămâne ca ambele părți să-și ascundă metafizica în buzunar (ĭo buzunar) și să acționeze în mod rezonabil; în teorie diferenţele sunt de aşa natură încât influenţa lor în practică este de o natură foarte îndepărtată şi mai ales emotivă Dimpotrivă, pentru bunul simț nu există nicio diferență practică; Prin urmare, orice controversă metafizică este absurdă și trebuie privită cu cea mai mare indiferență Și chiar nu ar trebui să fie așa într-o lume în care gândirea este secundară față de acțiune? ("Sf în Hum ",) În aceste cuvinte se află întreaga evanghelie a pragmatismului Dacă logica se dovedește a fi neputincioasă, dacă creează o rețea densă de capcane și contradicții care stau nenumărate obstacole pentru o persoană pe drumul spre desăvârșire, singurul rezultat posibil și mântuirea este să părăsești raționamentul și teoretizarea și să te întorci spre credință și comun sens, și cel mai important să lucreze Gândul pur poartă în sine otrava îndoielii; ne corupă intențiile înainte ca acestea să poată lua contur Ne face ridicoli și neputincioși Pentru om există o alternativă: să urmeze chemarea bunului simț, tovarășul fidel al vieții noastre, sau să urmeze imperativele gândirii pure În primul caz îl așteaptă o viață plină de acțiune, muncă și distracție, în al doilea, o rătăcire zadarnică prin sălbăticiile regiunilor muntoase, unde, în stare de amețeală și de echilibru, cu privirea tulbure prinde plutind lumi undeva şi cade în lumea care se deschide înaintea lui abisul Fiecare este liber să urmeze

orice cale; dar instinctul de viață care trăiește în noi arată cu degetul spre primul Pragmatismul este filozofia acestei direcții: este practic și vesel; este plin de putere și vrea să ia tot ce poate de la viață; numai în comuniune cu lumea experienței, numai în lucrurile saturate de mirosul pământului își trage puterea și conținutul Ca reacție, ca protest împotriva intelectualismului, ca apel pasionat la viața imediată cu diversitatea ei pestriță, efervescentă, pragmatismul va ocupa, fără îndoială, o poziție puternică în domeniul gândirii Există o grăuntă sănătoasă în ea: spre deosebire de maniera geometrică a gândirii logice, aceasta, deși oarecum moderată, dar totuși cu mare atenție, se referă la elementele iraționale ale psihicului nostru Filosofia lui în asta Biblioteca Runiverse PRAGMATISM, reflectă mai pe deplin sufletul uman, simțind în sine o particulă a cosmosului, decât ideea pură Acesta din urmă răspunde doar imperativelor conștiinței critice; neglijează cerințele simțurilor; nu permite somnul lângă ea, un tovarăș echivalent de viață - credința: și în acel moment, pe măsură ce se rotește în circulas vitios us, pragmatismul împinge granițele vieții noastre; ne umple de speranta si vitalitate; te atrage spre muncă și să te bucuri de viață Între cele două doctrine, pesimism și optimism, pragmatismul ocupă o poziție de mijloc și anume, poziția de meliorism Lumea însăși nu este deloc fără speranță; in acelasi timp nu exista fericire an sicii in el O putem obține doar prin străduință și muncă vigilentă În măsura cultivării noastre, binele este realizat Este mai mult decât îndoielnic că pragmatismul va cuceri în întregime conștiința umană Istoria gândirii umane reprezintă o zguduire a conștiinței, când spre abstractizarea abstractă, când spre activitatea practică Organizarea umană este dublă Lumea reală ne atrage privirea mentală prin atractia intereselor sale, dar limita bogăției ei nu poate satisface sufletul tânjind la Etern, la Absolut Odată cu nevoile pământești, religia Incognoscibilului, intuiția lumii celeilalte, nu se estompează în om Două principii se luptă în sufletul uman și își caută sinteza Întrucât pragmatismul va fi impregnat de aceasta și va extinde limitele toleranței sale în raport cu "laturile nepractice ale ființei, în măsura în care se va apropia mai mult de o persoană și va răspunde mai pe deplin scopului său ca filozofie umanitară În ceea ce privește teoria genetică a adevărului, trebuie să-și dezvolte prevederile Pentru viață și progres este nevoie de adevăr, care, ca cimentul, ar lega nenumăratele părți ale acelui întreg care se numește cosmos pragmatic, altfel se va prăbuși Avem nevoie de norme eterne, de neclintit, pe baza cărora instrumentele de adevăr să poată fi create și să moară Oricum ar fi ele numite: fie că sunt categoriile minții, fie că legile cosmice sau imperativele moralității sau religiei, fără ele, coordonarea armonioasă a lumii este de neconceput: ar reprezenta haos, arbitrar absurd Vor fi atinse sau Biblioteca "Runivers" AL BALABAN nu, dar curiozitatea umană nu se va lăsa niciodată amânată de faptele reale ale bunului simț: ea va căuta și lâncezi pentru totdeauna Este imposibil să nu admitem că pragmatismul este un ecou al conflictului uman universal al credinței și gândirii Ea atinge și cu o nouă forță înaintează către forumul conștiinței umane această dramă eternă Dacă el este destinat să rezolve această problemă, cu greu poate fi luat în considerare; meritul lui constă în faptul că a trezit din nou interes pentru ea Alec Balaban Biblioteca "Runivers" Subiectul și metoda sociologiei {G Simmel Soziologie Untersuchungen über die Formen der Vergesell-schaftung) eu Împărțirea cunoștințelor umane în discipline științifice separate este cauzată, în general, de aceeași nevoie care provoacă orice diviziune a muncii Și în domeniul științei, diviziunea muncii este un mijloc de a

face munca mai intensă și mai variată Prin urmare, cu cât domeniul muncii științifice devine mai larg, cu atât materialul este mai versatil și cu cât metodele și tehnicile de cercetare sunt aplicate mai diverse, cu atât diviziunea științei progresează mai mult În același timp, desigur, în cursul istoric al procesului de separare a disciplinelor științifice unele de altele, nu există o planificare logică strictă; circumstanțele cele mai diverse pot face dintr-un domeniu de cunoaștere binecunoscut subiect de studiu independent și nu ultimul rol poate fi jucat chiar și de anumite trăsături individuale ale mentalității unui cercetător individual Desigur, nu toate încercările de a evidenția discipline științifice independente dau rezultate la fel de puternice; aici există un fel de selecție care introduce o anumită reglementare în acest proces Cu cât cunoștințele științifice se dezvoltă mai mult, cu atât mai intensă devine însă dorința de a introduce o planificare pur logică în procesul de separare a științelor, de a transforma diversitatea de discipline stabilită istoric într-un sistem strict logic Și este de la sine înțeles că în domeniul științei, care în sine este cunoaștere sistematizată, o astfel de clasificare sistematică este destul de posibilă și, în esență, Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V m, coada necesar Doar o definire complet precisă a fiecărei ramuri științifice din punctul de vedere al subiectului său și al locului său între alte științe face posibilă stabilirea corectă a naturii metodelor și metodelor de cercetare cele mai potrivite pentru aceasta În special, acele științe care abia încep să se separe de alte domenii ale cunoașterii au nevoie de o astfel de definiție Există adesea dispute cu privire la astfel de științe, cu privire la însăși legitimitatea existenței lor Numai acea știință are dreptul la o existență separată care investighează o gamă suficient de definită și izolata de fenomene, sau care consideră materialul experienței dintr-un punct de vedere suficient de determinat în izolarea sa În prezent, poate primul loc între disciplinele științifice în ceea ce privește controversa dreptului său de a exista este ocupat de așa-numita sociologie Nu se poate spune că obiectul și metoda lui au fost complet clare pentru toată lumea și, prin urmare, granițele care o separă de alte științe rămân neclare Sunt încercări de a construi o sociologie pe baza datelor biologice, există încercări de a o interpreta ca o filozofie a istoriei; în ultima vreme, tendința care apropie sociologia de psihologia socială se face simțită foarte, puternic În aceste condiții, un volum gros, de aproape de pagini cu litere mici, purtând numele lui Georg Simmel și intitulat prin acest enigmatic termen "Sociologie" nu poate să nu atragă atenția Cei care încep să o citească au toate motivele să creadă că o astfel de investigație ar trebui să ne avanseze mult în formularea corectă a problemei subiectului și metodei sociologiei De aceea cititorul, fără să scutiți de timp și efort, se repezi prin pădurea deasă și nu întotdeauna ușor de străbătut a numeroaselor pagini ale unei cărți noi Din păcate, pentru mine, cel puțin pentru mine, rezultatele s-au dovedit a nu fi pe deplin în concordanță cu munca pe care autorul a trebuit să o cheltuiască pentru cercetarea sa, iar cititorul pentru cunoașterea lui Mi se pare că, per ansamblu, noua lucrare a lui Simmel nu s-a ridicat la înălțimea așteptărilor pe care i-ar fi putut trezi apariția Este puțin probabil ca concluziile la care ajunge autorul, fără modificări și completări foarte semnificative, să devină o proprietate durabilă a științei Biblioteca "Runivers" SUBIECT ȘI METODĂ SOCIOLOGIE ' Având în vedere particularitățile expunerii și planului lucrării lui Simmel, care vor

trebui discutate mai târziu, prevederile generale privind subiectul și metoda sociologiei, care sunt deosebit de importante într-o carte dedicată acestei discipline particulare, ar trebui extrase de către cititorului din diverse locuri într-o carte extinsă și li se atribuie în general mult mai puțin spațiu decât ar trebui, având în vedere complexitatea problemei și natura controversată a acesteia Mi se pare că punctele de vedere generale ale autorului asupra acestor întrebări pot fi reduse la următoarele prevederi I Subiectul sociologiei, spre deosebire de alte științe sociale, este, după Simmel, nu conținutul vieții sociale, ci formele acesteia În același timp, autorul definește diferența dintre conținut și formă în următoarele fraze, foarte greu și greu de tradus: conținut, așa cum ar fi, mama comunicării, numesc tot ceea ce se întâmplă la indivizi, direct locuri specifice oricărui realitatea istorică, ca atracție, interes, scop, înclinație, stare mentală și mișcare și, mai mult, se întâmplă ca din aceasta sau în aceasta să ia naștere o acțiune asupra celorlalți și acceptarea acțiunilor lor (das Empfangen ihrer Wirbungen) aceste materiale cu care este umplută viața, aceste motivații, care o dirijează, nu sunt încă sociale " Nici foamea, nici dragostea, nici munca, nici religiozitatea, nici tehnica, nici funcțiile și rezultatele rațiunii nu semnifică încă procesul de comunicare, așa cum ne sunt date direct și în sensul lor pur; duc la un proces de comunicare doar atunci când transformă existența izolată a indivizilor unul lângă altul în anumite forme de existență unul cu celălalt și unul pentru celălalt, în astfel de forme care se încadrează în conceptul general de interacțiune Procesul de comunicare este, așadar, în forme infinit variate, o formă manifestată în care indivizii, pe baza intereselor - senzuale sau ideale, momentane sau durabile, conștiente sau inconștiente, condiționate cauzal sau care implică teleologic - se unesc într-o unitate și în cadrul căruia se realizează aceste interese (pag) Deși conținutul și forma constituie o realitate unică și inseparabilă a vieții sociale, forma comunicării, ca abstractizare, poate fi Biblioteca "Runivers" V m cozi metoda de studiu independent Ideea este că aceleași forme de comunicare pot apărea în conținutul cel mai variat al vieții sociale și, dimpotrivă, același conținut se poate încadra în forme diferite Deci, de exemplu, "interesul economic se realizează atât sub forma concurenței, cât și sub forma unei organizări planificate a producătorilor, atât prin închiderea de la alte grupuri economice, cât și prin aderarea la acestea; conţinuturile religioase ale vieţii necesită, rămânând identice ca conţinut, fie o formă de comunicare mai liberă, fie o formă mai centralizată" etc (p) În timp ce alte științe sociale studiază diferitele conținuturi ale vieții sociale, sociologia privește fenomenele relatate aici exclusiv din punctul de vedere al formelor de comunicare și al diferitelor grade în care se manifestă faptul comunicării între oameni Sociologia, potrivit lui Simmel, trebuie să fie strict separată de psihologia socială Desigur, baza comunicării între oameni sunt procesele mentale care au loc la oamenii individuali, iar aceste procese constituie material pentru considerație sociologică Dar această considerație în sine are un caracter abstract și această abstractizare trasează granița dintre sociologie și psihologie Sociologia nu se preocupă de studiul proceselor spirituale care au loc la indivizii care intră în comunicare, ci de formele de comunicare în sine, ca obiect independent de cercetare Așa cum științele fizice nu devin departamente de psihologie, deși ele iau naștere în cele din urmă din prelucrarea corectă a conținuturilor spirituale, tot așa și sociologia își păstrează independența față de psihologie "Astfel,

aceste sociologie sunt procese spirituale, a căror realitate imediată se dezvăluie în primul rând în categorii psihologice; dar acestea din urmă, deși necesare pentru descrierea faptelor, rămân în afara scopului considerației sociologice, care constă mai degrabă în însăși obiectivitatea comunicării (Sachlichkeit der Vergesellschaftung), bazată pe procese spirituale și descrise adesea doar prin intermediul acestora" (p)) Deci, în examinarea sociologică a fenomenului dușmăniei, "pentru noi, nu seria spirituală care curge în sine în fiecare dintre cei doi indivizi interesează, ci rezumatul ambilor sub categoria unității Biblioteca "Runivers" SUBIECTUL ŞI METODĂ DE SOCIOLOGIE și diviziuni" (p) În ceea ce privește psihologia socială, ea nu constituie o știință independentă, întrucât nu există un suflet social special ca subiect al cercetării sale Ea reprezintă doar o ramură a psihologiei individuale și are ca sarcină rezolvarea întrebării: "ce modificare suferă procesul spiritual al unui individ dacă nu se desfășoară sub anumite influențe ale mediului social înconjurător?" (pag) Simmel afirmă o diferență semnificativă între unitatea socială și unitatea comunității externe Ca și întrebarea lui Kant: "cum este posibilă natura?", el ridică într-un excursus special întrebarea: "cum este posibilă societatea?" - și îi dă următorul răspuns "Deosebirea decisivă între unitatea socială și unitatea naturală constă în următoarele: aceasta din urmă - din punctul de vedere kantian asumat aici - apare exclusiv la subiectul observator, este produsă numai de el și din elemente sensibile, care în sine nu sunt legate ; dimpotrivă, unitatea socială este realizată direct de elementele sale, deoarece acestea sunt conștiente și active sintetic și nu au nevoie de observator Propozitia lui Kant: legatura nu poate fi niciodata cuprinsa in lucruri, deoarece este creata doar de subiect, nu este aplicabila legaturii sociale, care de fapt se realizeaza direct in "lucruri", care in acest caz se dovedesc a fi suflete individuale Ea, ca sinteză, rămâne în mod natural pur spirituală și nu stă în paralel cu formațiunile spațiale și cu interacțiunile lor Dar unificarea nu are nevoie aici de niciun alt factor decât elementele sale, întrucât fiecare dintre ele îndeplinește o funcție care, în raport cu lumea exterioară, este îndeplinită de activitatea observatorului: conștiința formării unității cu ceilalți este aici de fapt întreaga unitate în cauză Societatea este o unitate obiectivă, care nu are nevoie de un observator din afară" (pp -) Dar cu această natură obiectivă a conexiunii, elementele individuale unite în societate își păstrează independența "Părți ale existenței spațiale se contopesc în mintea observatorului într-o astfel de unitate încât comunicarea indivizilor nu se realizează Este tocmai pentru că obiectele Biblioteca "Runivers" G în" m cozi sinteza, aici sunt fiinte independente, centre spirituale, unitati personale, ele rezista acelei unificari absolute in sufletul altui subiect, caruia trebuie sa se supuna impersonalitatea lucrurilor inanimate Astfel, totalitatea oamenilor formează o unitate în realitate într-o măsură mult mai mare, și ideal într-o măsură mult mai mică, decât o masă, scaune, canapea, covor și oglindă formează "mobilierul camerei" sau un râu, o poiană , copaci, o casă - un "peisaj" sau pe imagine "imagine" (p) Prin urmare, atunci când studiem societatea, este necesar să se țină seama nu numai de procesele vieții spirituale care unesc indivizii, ci și de independența individuală a fiecărui membru, de inegalitatea care există între ei cu echivalența lor fundamentală De aici autorul derivă cea mai importantă dintre condițiile a priori pentru studiul societății "Viața socială, ca atare, este construită pe presupunerea unei armonii fundamentale între individ

și întregul social Dacă realitatea socială ar fi nestingherită și condiționată în mod inconfundabil de această presupunere fundamentală, atunci am avea o societate perfectă, nu în sensul de perfecțiune etică sau eudemonistă, dar după conceptul în sine: nu o societate perfectă, ca să spunem așa, ci o societate perfectă Pentru individul, ca a priori al existenței sale sociale, este corespondența constantă a ființei sale individuale cu straturile înconjurătoare, necesitatea fundamentală a trăsăturilor sale, condiționată de viața sa mentală interioară, pentru viața în ansamblu În măsura în care nu realizează acest lucru a priori sau nu îl găsește realizat, în măsura în care nu este social, în măsura în care societatea nu este o interacțiune neîntreruptă, așa cum ar trebui să fie în conceptul ei" (p) În ciuda importanței pe care conceptul de comunicare și publicitate o are pentru o persoană, nu acest concept, potrivit lui Simmel, ne oferă o etapă pentru evaluarea fenomenelor vieții umane O astfel de măsură este conceptul de "umanitate" (Menschheit), care se bazează pe ideea de individ, și nu de societate; societatea contează doar ca unul dintre mijloacele prin care individul își dezvoltă calitățile umane în sine, se îndreaptă spre ideal "Material pentru o idee Biblioteca "Runivers" SUBIECTUL ŞI METODĂ DE SOCIOLOGIE B a umanității și întrebările care decurg din ea sunt indivizi, iar pentru ea este deja o circumstanță secundară dacă contribuțiile acestor indivizi la implementarea și dezvoltarea acestei idei se fac sub forma comunicării, sau sub forma activității pur personale , exprimat în gândire, dispoziție, creativitate artistică, în îmbunătățirea biologică sau deteriorarea rasei, sau într-o relație religioasă cu -zeii și idolii Într-o astfel de formă, desigur, existența și activitatea individului trebuie să continue și formează o tehnică sau o legătură intermediară prin care individualitatea poate deveni un element practic real în umanitate Dar cu toată necesitatea incontestabilă a acestor forme separate, printre care comunicarea se află mai presus de toate, rămân totuși polii metodologici de considerare a vieții umane: umanitatea și individul "(p) Simmel consideră necesar să aplice o metodă microscopică cu totul specială la studiul fenomenelor sociologice "În general", spune el, "sociologia s-a limitat la acele fenomene sociale în care forțele care interacționează s-au cristalizat deja din purtătorii lor imediati, cel puțin în unități ideale Sindicatele de stat și industriale, organizațiile clerului și ale uniunilor familiale, instituțiile economice și sistemul militar, atelierele și comunitățile, formarea claselor și diviziunea industrială a muncii - acestea și alte organe și sisteme similare păreau să epuizeze societatea și au umplut domeniul științei despre aceasta" (p i) Totuși, "din formațiunile menționate mai sus, care sunt subiectul obișnuit al științei societății, este absolut imposibil să se desprindă viața reală a societății dată în experiență; fără participarea a nenumărate, în special, sinteze de volum mic, cărora le este dedicată în mare parte cercetările de față, viața societății s-ar fi dezintegrat în multe sisteme disparate Aici avem de-a face, parcă, cu microscopic-molecular procese din interiorul materialului uman, care, însă, sunt un proces real, deja atunci împletite sau ipostazate în aceste unități și sisteme solide macroscopice Suntem în mod constant conectați de faptul că oamenii se uită unii la alții și că ei Biblioteca "Runivers" V m, coada geloși unul pe celălalt; că își scriu scrisori unul altuia și iau masa împreună; că ei, cu totul independent de orice interese perceptibile, se ating simpatic și antipatic; că recunoștința informează oferirea altruistă a consecințelor indisolubil obligatorii; că unul îi cere celuilalt indicații și că se îmbracă și se împodobesc

unul pentru celălalt și că, în general, există mii de relații similare care se desfășoară între oameni, instantanee sau pe termen lung, conștiente sau inconștiente, trecând fără urmă sau consecințe abundente, din care aceste exemple Ideea este de a aplica principiul acțiunilor infinit de multe și infinit de mici la coexistența societății, așa cum a fost aplicat cu succes la științele succesiunii: la geologie, la biologic teoria dezvoltării, la istorie" (p urm) ' Aproape întreaga lucrare vastă a lui Simmel este dedicată acestui tip de analiză a fenomenelor sociale, cu excepția primului capitol, relativ mic, și a mai multor digresiuni care tratează întrebări generale și fundamentale În al doilea capitol, problema semnificației numerelor pentru un grup social este supusă unei analize amănunțite, iar trăsăturile distinctive ale uniunilor de doi și trei membri sunt analizate cu detalii deosebite Subiectul celui de-al treilea capitol este studiul formelor de dominație și subordonare; sunt luate în considerare cazurile de subordonare față de o persoană, un întreg grup și un principiu obiectiv, apoi se realizează diferite grade de subordonare În capitolul al patrulea, se clarifică în detaliu semnificația disputei în viața socială și diversele forme pe care le ia antagonismul dintre oameni; în special, autorul stă îndelung asupra fenomenului competiţiei În capitolul al cincilea, autorul, după ce a aflat cum oamenii în general pot comunica între ei și clarifica unii altora conținutul lumii lor interioare, se ocupă în special de secrete și societăți secrete - Cercurile sociale diferă prin natura conexiunii care unește oamenii și în grad de coeziune; pot interacționa între ei Capitolul este dedicat elucidării acestui lucru (încrucișarea cercurilor sociale) și influenței sale asupra dezvoltării individualității, repetând parțial concluziile de mai devreme Biblioteca Runiverse SUBIECTUL ŞI METODĂ DE SOCIOLOGIE Scurt eseu al lui Simmel "Diferențierea socială" Subiectul de luat în considerare în capitolul șapte este săracii, ca membru al unui grup social, care ocupă o poziție specială în acesta Autoconservarea unui grup social, condițiile sale și formele pe care le ia, sunt analizate în capitolul opt, iar pe parcurs, în excursii speciale, sunt examinate întrebările despre ereditatea pozițiilor, psihologia socială, loialitatea și recunoștința Capitolul , despre chestiunea semnificației relațiilor spațiale pentru viața socială, include o digresiune curioasă în sociologia simțurilor externe, în principal despre semnificația văzului, auzului și mirosului în relațiile sociale Ultimul al zecelea capitol, precum și al șaselea, care repetă în mare măsură argumentele exprimate în Diferențierea socială, este consacrat problemei creșterii grupurilor sociale și formării individualității Consider că este posibil să nu mă oprim mai în detaliu asupra conținutului acestor capitole, deoarece a fost deja afirmat de S A Kotlyarevsky în "Vopr Phil și psihic ", , carte J În toate aceste capitole sunt împrăștiate o mulțime de observații interesante și observații originale Nu se poate să nu regrete, însă, că autorul este extrem de zgârcit cu concluziile generale și a neglijat cu desăvârșire să sistematizeze materialul său amplu El însuși avertizează de mai multe ori că opera sa nu are o valoare exhaustivă și reprezintă doar o încercare de a aplica o nouă metodă la o serie de probleme separate (vezi notele la cuprins și la p) Dar chiar și cu un astfel de plan al cărții, ar fi posibil să se îngrijească mai mult de prezentarea sistematică și clară în împărțirea și aranjarea materialului Acum, însă, cele mai lungi capitole, în care întrebările uneori destul de diverse sunt tratate fără răgaz la rând, sunt întrerupte brusc de digresiuni care sunt foarte puțin legate de

ele, iar după citirea fiecărui capitol și a întregii lucrări, cititorul nu primește aproape deloc generalizări ghidătoare de la autor Sub această formă, cartea pare mai degrabă o colecție destul de haotică de materiale decât un studiu sistematic și cu greu justifică titlul prea tare și pretențios pe care i-a dat autorul Dar toate acestea sunt, desigur, mai multe deficiențe externe Să vedem coada care este situaţia cu principalele prevederi ale autorului în esenţă II Nu pot fi pe deplin de acord cu acele propuneri privind subiectul și metoda sociologiei, care sunt prezentate în cartea lui Simmel și pe care le-am redus la cinci teze mai sus În cele ce urmează, voi încerca să expun nedumeririle și obiecțiile care apar în mine cu privire la aceste prevederi I După cum am văzut, Simmel consideră că forma de comunicare luată în abstractie este subiectul sociologiei, în timp ce conţinutul vieţii sociale este subiect de studiu al ştiinţelor sociale individuale Cred că aici, într-o oarecare măsură, ideea corectă stă la bază, dar ea este exprimată prin antiteza "formă" și "conținut" cu greu succes și clar Cert este că conceptele de mai sus, atunci când sunt aplicate în special proceselor spirituale și sociale, duc la neînțelegeri dureroase Ce anume se înțelege aici prin formă și ce trebuie semnificat prin conținut? Nu se poate spune că sensul acestor concepte era în general foarte definit Dar, de obicei, prin formă se înțelege un raport mai puțin constant al elementelor de conținut, care rămâne neschimbat atunci când aceste elemente se schimbă Așa-numitele forme de vedere - spațiu și timp - determină invariabil fiecare conținut al experienței Forma geometrică a unui obiect rămâne neschimbată atunci când senzațiile de lumină sau culoare pe care le provoacă se schimbă Formele de gândire, studiate de logică ca o ordine constantă a gândirii logice, sunt opuse conținutului schimbător al gândirii În special, sensul indicat al conceptului de "forme în acele cazuri în care este aplicat fenomenelor vieții" este clar clarificat Un organism viu este recunoscut prin forma sa relativ neschimbată, care își menține identitatea cu sine însuși în metabolismul constant care stă la baza procesului de viață Dar avem același lucru în acest caz? Simmel însuși ne dă motive să spunem că nu există o astfel de corelație în cazul de față El subliniază că aceeași formă poate fi aplicată la diferite conținuturi ale vieții sociale, dar, pe de altă parte,   laturi, iar același conținut poate lua forme diferite În această stare de fapt, rămâne neclar de ce exact ordinea comunicării între oameni se numește formă și de ce acele diverse interese, motive și aspirații care conduc la procesul de comunicare și sunt urmărite în acest proces, ar trebui numite conținutul viata sociala? Constanța sau stabilitatea comparativă nu suntem acolo; nu avem aici nici unul - Nici nu se poate spune că unul dintre aceste elemente este determinant, iar celălalt determinabil Dacă metodele de comunicare într-un anumit fel se reflectă în natura aspirațiilor și înclinațiilor oamenilor, atunci, pe de altă parte, natura intereselor și înclinațiilor nu poate decât să-și lase amprenta asupra metodelor de comunicare între oameni: până la urmă , nu toate tipurile și metodele de comunicare sunt la fel de potrivite pentru urmărirea tuturor fără interese distincte! - Este greu de interpretat opoziția lui Simmel între formă și conținut în sensul că procesul de comunicare este formă, ca ceva extern, în timp ce conținutul vieții sociale este alcătuit din experiențele interne ale oamenilor Într-adevăr, conform învățăturii lui Simmel, procesul de comunicare este rezultatul unei conexiuni interne între oameni, legătură care, în propriile sale cuvinte, se află în ei înșiși ((lucrurile), care în

acest caz sunt oameni care intră în comunicare (suflete individuale)) -Cred, așadar, că ar fi mult mai oportun să se formuleze relația dintre sociologie și alte științe sociale fără a recurge la opoziția obscură în acest caz de formă și conținut care se realizează prin această comunicare, în timp ce multe dintre celelalte științe sociale științele studiază procesele comunicării tocmai din punctul de vedere al corelării lor cu interesele speciale Astfel, de exemplu, economia politică este în mare măsură dedicată elucidării acelor procese de comunicare care apar pe baza intereselor economice În ceea ce privește o serie de alte științele sociale, despre ele trebuie spus că, în general, nu se ocupă de procesul de comunicare, ca atare Subiectul luat în considerare este conținutul cunoscut al gândirii Biblioteca "Runivers" în" m cozi sau sentimente care s-au dezvoltat la oameni ca urmare a comunicării lor și, având ei înșiși un anumit impact social, au fost obiectivate Aceste științe nu se ocupă de procesul vieții sociale a oamenilor, ci de produsele acestei vieți, luate ca proces de creativitate, și consideră aceste produse nu din punct de vedere genetic, adică nu din punct de vedere al originii lor, ci doar din punct de vedere logic sistematizator Despre astfel de produse obiective ale creativității sociale, care fac apoi obiectul analizei logice pentru știință, Simmel menționează, de exemplu, la pp - , vorbind despre "conținutul spiritual obiectiv, care nu mai este ceva psihologic" Această categorie de științe include jurisprudența dogmatică, gramatica etc Aceste consideraţii ne conduc la a doua teză a lui Simmel Nu pot fi de acord cu separarea sociologiei și psihologiei sociale, ca discipline separate, asupra căreia Simmel insistă ' De fapt, această separare pare cu totul impracticabilă dacă se adoptă punctul de vedere care tocmai a fost clarificat cu privire la subiectul sociologiei Din acest punct de vedere, sociologia este o știință care studiază procesele de comunicare între oameni, ca atare * Dar însăși procesele de comunicare nu sunt fenomene ale unei entități misterioase sub forma unui "suflet social" care plutește undeva în afara indivizilor umani Simmel însuși subliniază constant ideea că procesul de comunicare umană se reduce la interacțiunea oamenilor individuali Dacă această interacţiune devine subiectul unui studiu special, tocmai prin prisma faptului că în psihicul fiecăruia dintre indivizi se produc schimbări serioase tocmai sub influenţa comunicării, în legătură cu comunicarea Este imposibil să studiem procesul de comunicare, făcând abstracție de la aceste schimbări în psihicul indivizilor, deoarece constă tocmai în aceste schimbări Și între timp, potrivit lui Simmel, studiul acestor schimbări în psihicul individului este subiectul unei științe separate de sociologie - psihologia socială! Mi se pare că abstragând sociologia, ca știință a proceselor de comunicare între oameni, din psihologia socială, nu vom lipsi decât una dintre aceste două discipline de orice conținut, iar asta arată că sociologia și psihologia socială sunt în strânsă și inseparabilă Biblioteca Runiverse SUBIECTUL ŞI METODĂ DE SOCIOLOGIE Noah-Conexiuni, sau chiar, ceea ce mi se pare mai probabil, pur și simplu coincid unele cu altele Nu putem studia procesul social altfel decât prin analiza acelor procese mentale care apar la indivizi atunci când comunică între ei Cred, așadar, că tocmai psihologia socială constituie acea ramură a sociologiei, care are ca obiect dezvăluirea legilor generale ale vieții și ale dezvoltării societății Pe lângă acest departament, sistemul de sociologie ar trebui să conțină un altul, dedicat studiului epistemologic al problemei naturii societății și stabilirii metodologiei științelor sociale Acesta este sfârșitul conținutului

sociologiei ca știință principală a societății Toate celelalte întrebări fac obiectul cercetării în discipline sociale și istorice separate Afirmația lui Simmel că psihologia socială, ca doctrină a schimbărilor în psihicul indivizilor, este doar un capitol sau departament al psihologiei individuale, este complet eronată Faptul este că aceste schimbări ale psihicului, care sunt create în procesul de comunicare, sunt atât de complexe, atât de diverse și, în același timp, supuse unei regularități atât de deosebite, încât în studierea lor nu trebuie să se aplice aceleași tehnici și metode pe care psihologia individuală le folosește în rezolvarea sarcinilor sale obișnuite Acest lucru este suficient pentru a admite că sociologia sau psihologia socială este o știință distinctă de psihologia individuală Astfel, consider separarea propusă de Simmel de sociologie și psihologie socială ca fiind practic impracticabilă și incorectă din punct de vedere teoretic Este imposibil să se separe studiul procesului de comunicare și al formelor sale de studiul acelor procese care se desfășoară în psihicul oamenilor care intră în comunicare și, în total, constituie însuși procesul comunicării În științele sociale, numai anumite lucrări ale procesului social, acele conținuturi obiectivate ale gândirii și simțirii, care sunt cunoscute sub denumirea de limbă, religie, moravuri etc , pot fi făcute subiect de studiu abstract Aceste lucrări, ca am văzut, poate fi făcut obiectul unei analize pur logice, fiind luate în abstractizare din procesul originii sale Aceasta este o știință atât de sistematică precum jurisprudența dogmatică, gram Biblioteca "Runivers" în" m cozi matematica, teologia dogmatica, se deosebesc de stiintele care studiaza regularitatea proceselor, stiintele fenomenologice, dupa terminologia lui Wundt Cea mai răspândită dintre științele fenomenologico-cehe ale societății este sociologia; alte științe sociale aparținând acestui grup studiază procesele sociale doar în anumite aplicații speciale (formarea relațiilor economice, juridice etc) Mi se pare că Simmel însuși, în cartea sa, confirmă cel mai bine propoziția conform căreia sociologia nu poate fi separată de psihologia socială Chiar în chestia asta, ce merge la de pagini din munca lui, deoarece nu analizează procesele spirituale care au loc la indivizi în general, parcă uitând de aprobarea lor că unitățile sociale care sunt diferite de unitatea socială, care este diferit de , el însuși dă o asemenea caracteristică operei sale La pagina , citim că cartea sa "explorează procesele care au loc în cele din urmă la indivizi, care determină existența socială a indivizilor și, în plus, explorează nu ca cauze antecedente temporal pentru acest rezultat, ci ca procese parțiale ale acelei sinteze care noi, luați în general, numim societate ■ Cu greu este posibil să fii pe deplin de acord cu formula în care Simmel exprimă diferența dintre societate ca unitate spirituală și unitatea lumii exterioare, fizice Potrivit lui Simmel, se pare că unitatea în lumea fizică este introdusă în întregime de intelectul nostru cognitiv, în timp ce legătura indivizilor în societate are un caracter obiectiv real Un astfel de decor amenință să ne conducă la subiectivitatea completă a lumii exterioare, la iluzionism sau solipsism Fără a intra în concepte metafizice, care sunt evitate În această privință, este interesant să comparăm lucrarea lui Simmel chiar și cu Legile imitației, logica socială, studiile sociale ale lui Tapòa sau cu Psihologia socială, recent publicată de Ross, Nici eu nu văd nicio diferență cu lucrarea lui Simmel în natura întrebărilor de la considerație, nici în metodele de investigație și cred că Ross nu a fost mai capabil să distingă psihologia socială de sociologie (vezi capitolul I) decât Simmel; în

ambele cazuri, granițele sunt foarte neclare și vagi Biblioteca "Runivers" SUBIECTUL ŞI METODĂ DE SOCIOLOGIE spune Simmel în lucrarea sa, vom observa doar că postulatul principal al științei empirice este asumarea unui anumit acord între formele gândirii noastre și legătura obiectivă a experienței Din acest punct de vedere, trebuie să existe o anumită legătură între obiectele lumii obiective, exterioare, care ne este atunci într-o măsură mai mare sau mai mică cunoscută cu ajutorul lucrării de analiză și sinteză a gândirii * Această poziție, totuși , este recunoscut și de Simmel La pagina , el spune: "viața noastră cognitivă se bazează pe presupunerea unei armonii prestabilite între energiile noastre spirituale, chiar individuale, și ființa externă, obiectivă" Dacă este așa, atunci nu se poate argumenta că unitatea în lumea exterioară este adusă exclusiv de subiectul care observă și cunoaște; trebuie să fie în el și în afară de cunoștințele noastre Desigur, pentru o ilustrare corectă a acestei unități, nu ar trebui, ca Simmel, să luăm astfel de agregate de lucruri artificiale create de om ca "mobilier pentru cameră"; este mult mai bine ilustrat prin exemple precum o pădure, un copac, o bucată de metal și chiar o grămadă de pietre sau nisip unite prin gravitație; Nu mă refer la astfel de unități precum, de exemplu, sistemul planetar Diferența dintre lumea exterioară și cea interioară se reduce, odată cu formularea corectă a materiei, la faptul că cunoaștem conexiunile lumii interioare prin experiență directă, în timp ce judecăm conexiunile lumii exterioare, fizice numai cu ajutorul de concepte abstracte care nu au substituţie adecvată în nicio reprezentări iyah Nu avem cunoștințe directe despre lumea fizică, dar ne transmitem gândurile despre ea în judecăți abstracte și concepte care au doar o semnificație simbolică Un neajuns esențial al considerațiilor lui Simmel pe tema sociologiei este, după părerea mea, faptul că, pe de altă parte, el ignoră complet încă o diferență între lumea fizică și cea spirituală, aproape mai important în acest sens Mi se pare că linia decisivă dintre lumea fenomenelor fizice și lumea relațiilor spirituale și sociale constă în caracterul complet diferit al cauzalității care predomină în ambele domenii În timp ce în lumea fizică totul se reunește Biblioteca "Runivers" c m cozi la relațiile cantitative, iar principiul de bază al științei naturii este așa-numita lege a conservării energiei, complicată de obicei de legea dispersării sau deprecierii energiei, în lumea spirituală și socială, latura calitativă iese în prim-plan și legea de creștere a energiei mentale se dovedește a fi principiul determinant gii Mi se pare că numai această diferență de natură a cauzalității poate arunca o lumină adecvată asupra lumii relațiilor sociale Nu mă voi opri, totuși, asupra acestui punct, întrucât am vorbit recent despre ea mai detaliat în paginile "Întrebări de Filosofie şi Psihologie" în articolul "Despre problema liberului arbitru În ceea ce privește observațiile lui Simmel despre "umanitate" ca standard final de evaluare, cred că în lucrări empirice precum cea a lui Simmel, este mai bine să nu ne oprim deloc asupra unor astfel de probleme Orice problemă de evaluare implică inevitabil elemente metafizice, al căror studiu este atât de dificil încât trebuie să facă obiectul unei analize speciale Remarcile făcute de Simmel pe ultimele două pagini ale cărții sunt prea puțin fundamentate Voi spune doar că și aici Simmel a definit cu greu semnificația momentului public Chiar dacă cineva este de acord cu el că ultimul moment care trebuie evaluat este individul, și nu societăți întregi, atunci, în orice caz, societatea nu poate fi privită doar ca unul dintre mijloacele prin care individul realizează idealul "umanității" Semnificația societății este mult mai mare: este o

condiție necesară, fără de care însuși individul care tinde spre idealul "umanității" este de neconceput Ne putem imagina omul ca o ființă rațională și morală (și doar o astfel de ființă îl interesează pe Simmel în acest caz: vorbim despre construirea unei scale de evaluare etică) doar ca membru al societății, iar în afara societății nu există om ca atare Nu degeaba sociologii argumentează despre ce este exact abstracția și ce este adevărata realitate: persoana umană sau societatea Cred că atât societatea, cât și individul, luate separat, sunt în egală măsură abstracții din întregul proces al vieții, care constă în interacțiunea socială a indivizilor Biblioteca Runiverse SUBIECTUL ŞI METODĂ DE SOCIOLOGIE Metoda lui Simmel de analiză "microscopică" a relațiilor sociale este, fără îndoială, de mare valoare, iar eu personal consider cele mai importante părțile vastei cărți în care sunt prezentate rezultatele aplicării acesteia Dar și aici, opera lui Simmel pare a fi unilaterală, dacă luăm în considerare titlul larg "Sociologie" pe care i-a dat autorul Sociologia, ca știință, trebuie să analizeze nu numai aceste procese "moleculare" din societate, ci și să arate modul în care procesele de natură mai largă sunt compuse din ele Dacă până acum* această știință, conform remarcii corecte a lui Simmel, s-a angajat prea unilateral în cercetarea macroscopică, atunci Simmel însuși îi conferă un caracter unilateral și invers El este prea purtat de detaliile vieții sociale și în niciun caz nu conturează întotdeauna clar calea care duce de la ele la curente mai largi și mai puternice De aceea lectura cărții lui Simmel obosește atât de mult cititorul cu monotonia expunerii și cu meschinăria conținutului Este foarte posibil ca nu toți cei care au citit cartea lui Simmel să fie de acord cu obiecțiile expuse în această notă Autorul notei nu contează pe asta Dar ar considera că este foarte de dorit să elucideze în continuare întrebările ridicate aici De o importanță deosebită este problema fundamentală a relației dintre sociologie și psihologia socială, întrucât formularea și rezolvarea ei predetermină soluția problemei subiectului și metodei sociologiei Fără rezolvarea acestor întrebări, însăși existența sociologiei ca știință independentă se dovedește a fi instabilă *) V M Hvostov *) Această notă fusese deja dactilografiată când am citit articolul domnului Frank "Esența sociologiei", publicat în Russian Thought, septembrie În multe privințe, remarcile noastre sunt de acord, în special asupra chestiunii relației dintre sociologie și psihologia socială Frank ajunge la concluzia că nu există "o altă modalitate de a transforma sociologia într-o știință exactă și clară metodologic, decât prin contopirea ei cu psihologia socială sau "intermentală"" (p) Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" Adept rus al lui Hermann Cohen eu (V A Savalsky Fundamentals of the Philosophy of Law in Scientific Idealism Marburg School of Philosophy Cohen, Natorp, Stammler and others T L M IV-jóo) Titlul cărții care ne este în fața este capabil să trezească o oarecare așteptare în cititor Se pot evalua într-un fel sau altul meritele filozofilor școlii de la Marburg; le putem trata critic și chiar negativ, dar este greu de pus la îndoială că experimentele lor în etică și filosofia dreptului ocupă un loc remarcabil și primordial în literatura filozofică modernă Aceste experimente nu pot fi ignorate, ele trebuie evaluate în semnificația lor, în rezultatele obținute de acestea Ar fi un mare merit pentru literatura filozofică rusă să îndeplinească această sarcină și fiecare cititor care este interesat de lupta contemporană a școlilor filozofice va deschide opera domnului Savalsky cu un interes de înțeles Cu toate acestea, cel care își asumă sarcina, departe de a fi ușoară, de a citi cu atenție această carte

voluminoasă, va avea o dezamăgire dureroasă: va constata că eforturile autorului nu corespund cu dificultatea sarcinii și că drumul pe care îl are a ales nu este există o cale dreaptă și una care duce la scop Desigur - și asta trebuie spus de la bun început - sarcina pe care autorul și-a propus-o nu a fost una ușoară Studiul învățăturilor chiar și unui singur Cohen pare extrem de dificil Dar dacă domnul Savalsky și-ar fi concentrat eforturile asupra acestui singur lucru, atunci, cu toată dificultatea subiectului, ar fi obținut probabil rezultate mai satisfăcătoare; Cu toate acestea, în munca sa, domnul Savalsky nu se limitează la expunere Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen căsătoria și interpretarea învățăturilor lui Cohen: el iese cu o pretenție excesivă de a rezolva disputa filozofiei moderne dintre critică, pozitivism și misticism și, mai mult, între diferite direcții ale criticii Ridicându-l pe Cohen, și împreună cu el, pe sine însuși la o înălțime supraomenească, el contemplă de acolo cu regret și reproș greșelile și greșelile celor care nu s-au împărtășit încă din această înțelepciune superioară Dar nu este nimic surprinzător că nu totul se vede clar de la această înălțime amețitoare, că, urcând la ea, nu numai că îi este greu autorului să facă o analiză calmă; îi lipsește vederea pentru a vedea corect ce se află în fața lui Rămân multe în ceață, altele sunt complet ascunse vederii Pe Olimpul său din Marburg, domnul Savalsky se complace în glorificari și măriri în onoarea lui Cohen * sau este angajat în judecată asupra celor care cred altfel Iar analiza științifică și imparțialitatea filozofică suferă de acest lucru, iar opera lui apare ca neterminată, neterminată și excesiv de subiectivă La prima vedere, cartea domnului Savalsky pare foarte impresionantă, un volum vast cu o abundență de referințe și note, cu întregul aparat de învățare, cu urme evidente de mare muncă și sârguință Dar când citești cu atenție această carte, observi imediat că acest aspect științific al ei este distorsionat de un spirit străin În locul unei atitudini pur științifice și critice față de subiectul propriu, în domnul Savalsky se întâlnește elemente de închinare și adorație, transformându-se uneori în entuziasm fanatic și la fel de intoleranță fanatică Cartea domnului Savalsky are propriul erou - Cohen, el îndeplinește isprăvi fabuloase și fapte mărețe, depășește tot felul de greutăți pe care nimeni înaintea lui nu le-a putut depăși, iar domnul Savalsky nu se satură să-l glorifice, astfel încât pe alocuri noastre disertația de autor se încadrează în ton acatist, iar metoda sa din punct de vedere științific și analitic devine nici măcar teologică, ci pur și simplu panegiric Voi da acum câteva din urmele acestei atitudini sectare subiectului, care pătrunde în întreaga carte a domnului Savalsky Voi urma ordinea paginilor cărții sale și trebuie să remarc că laudele trec prin ea tot timpul crescendo, începând cu cele mai moderate și trecând la cele mai solemne Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV și, după cum se cuvine importanței ocaziei, totul se încheie cu un acord maiestuos pe ultima pagină La pagina , Savalsky declară că sistemul lui Cohen nu este doar un fenomen interesant în filosofia timpului nostru, ci o revoluție în istoria idealismului post-kantian La p , vede în apariția lui Cohen favoarea deosebită a geniului filosofiei, care, în cuvintele sale, "în numele lui Cohen a dorit încă o dată să depună mărturie despre extraordinara bogăție de concepte și puncte de vedere a filozofiei critice a lui Kant "; în aceasta constă, după spusele domnului Savalsky, "cel mai remarcabil eveniment din filosofia zilelor noastre" La paginile - , Savalsky vorbește despre modul în care "geniul filosofiei în fața lui Cohen dezvăluie un nou sistem filozofic" Aici, domnul Savalsky îl pune pe Cohen la egalitate

cu Fichte, Hegel și Schopenhauer în ceea ce privește independența creativității sale filozofice și apoi se dovedește că el îl pune și pe el deasupra lor Sistemul de filozofie al lui Cohen, citim la pagina , intră în posesia celor mai elementare tendinţe ale spiritului ştiinţific modern şi caută să le ofere satisfacţii Desenele ei - de la pagina - sunt recunoscute drept "mare" La paginile și , Cohen din orașul Savalskago iese onorabil din contradicții și dificultăți fără speranță; el "corectează inexactitățile lui Kant" (p), își eliberează sistemul de ezitare (p); "el menține până la capăt linia conceptelor care limitează experiența" ( ) și în timp ce "toată filosofia post-kantiană se luptă cu conceptul de lucru în sine și operează cu conceptul de libertate și un caracter inteligibil", în timp ce "Fichte și Hegel, Schopenhauer și neo-Fichteanii moderni nu pot depăși aceste concepte, "Cohen învinge totul și triumfă asupra tuturor Nu este surprinzător dacă domnul Savalsky găsește în Cohen atât concluzii uimitoare prin îndrăzneala lor (p iob), cât și gânduri orbitoare prin strălucirea lor (p), cât și descoperiri importante (- și), cât și armonie și armonie în arhitectura sistemului ( ), și curajul, energia și claritatea extraordinare cu care "stăpânește esența cea mai profundă a tendințelor științifice ale vremii" ( ) El dă atât "soluția problemei filozofiei dreptului" ( ), cât și "soluția problemei eticii științifice" ( ) Încântarea orașului Savalska atinge punctul culminant Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen al paragrafului nostru de la sfârșitul cărții (p), când autorul nostru entuziast declară că în "inima" filosofiei lui Cohen , "există un puls bătător al Renașterii, Spiritul Iluminismului și Culturii Europene " Așadar, acest filozof, pe care la pagina Savalsky îl numește pe maestru, nume neobișnuit în operele filozofice, i se pare singurul, incomparabil, care deține secretul de a elimina dificultățile fără speranță și de a rezolva probleme care până acum păreau insolubile Este de înțeles că în cele din urmă domnului Savalsky îi trece prin cap să pună întrebarea, ciudată prin pretenția sa: "Este sistemul Cohen adevărul?" Iar tânărul autor ne învață că acest sistem este într-adevăr adevărul, nu în sensul că oferă un sistem de axiome gata făcute, ci în sensul că "arată calea găsirii adevărului" G Savalsky explică în continuare că această filozofie dezvăluie "mijloace adevărate pentru mântuirea omenirii", în care știința și statul ar trebui să fie recunoscute Citind aceste recenzii entuziaste ale lui Cohen, se poate crede într-adevăr că în filosofie s-a întâmplat ceva extraordinar, că în vremea noastră, datorită descoperirilor profesorului de la Marburg, o mulțime de invidiat a căzut să găsească, dacă nu un adevăr complet, atunci un direct și o cale sigură spre asta Avem impresia că în fața noastră se află un fel de filosof deosebit de inspirat, un căutător excepțional de fericit al adevărului, care are un dar rar de a rezolva cele mai dificile probleme și cele mai tragice contradicții Dar nu numai în sine, în ochii domnului Savalsky, Cohen este un filosof atât de remarcabil, iar cei care îl urmează devin remarcabili și mari gânditori Apropierea de el, comuniunea cu spiritul său conferă persoanei o poziție onorabilă și proeminentă, iar abaterea de la el îl condamnă la erori grosolane Nimeni să nu creadă că exagerez aici Citez doar propriile cuvinte ale domnului Savalskago La pagina , el susține că cei mai importanți scriitori din literatura modernă i se alătură treptat lui Cohen: Natorp, Stammler, Stadler, Vorlender, Cassirer, Staudinger și mulți alții Cu ardoarea unui prozelit credincios, domnul Savalsky îi trimite pe toți la numărul celor mai proeminenti, iar la p ib susține că adepții, adepții Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV iar

studenții lui Hermann Cohen, împărtășind metodele sale, le extind la noi și noi domenii de cunoaștere, crescând în cantități științifice mari Mulți dintre ei, după cum spune domnul Savalsky, în urma lui Forlender, sunt chiar gânditori independenți, dar la p unde ocupă o poziție independentă față de Cohen Este clar că, în această condiție, domnul Savalsky consideră corect, în caz de neînțelegere între diverși filozofi ai școlii de la Marburg, să se lipească mai aproape de Cohen (pp , nota, -) Numai în filosofia religioasă se înclină mai mult spre Natorp (pp -) - Aceste instrucțiuni ale domnului Savalskago, că "trebuie să urmăm instrucțiunile lui Cohen, și nu lui Stammler" ( ), mi-au adus aminte de înțelepciunea scolastică medievală, care, în fața lui Albert cel Mare, spunea: trebuie să știi că în tot ceea ce privește credința și moralitatea, ar trebui să se încreadă mai mult în Augustin decât în filozofi, în medicină - Galen și Hipocrate, în studiul fenomenelor naturale - Aristotel Așa că domnul Savalsky crede: în materie de credință trebuie să rămânem mai aproape de Natorp, iar în orice altceva de Cohen Însuși stilul domnului Savalskago capătă uneori tonul narațiunii Evangheliei Deci, la pagina scrie: "Cohen spune: filosofia lui Kant formează un sistem Cine distruge acest sistem în etică, îl distruge și în logică Aici este întreaga unitate, din care nici o singură parte nu poate fi luată Este de la sine înțeles că părerea lui M Savalskato despre alți filozofi este în concordanță cu această exaltare a lui Cohen și a școlii sale Deci, la pagina , Savalsky, cu un singur spirit, îi acuză pe Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Locke, Hume și, de altfel, Comte, Mill și Spencer de faptul că ei, în construcțiile lor, au rupt legătura vie cu știința, știința științelor matematice ale naturii și a înțeles sarcina filosofiei metafizic, dar a rezolvat-o fie prin geniu, ca Fichte, Schelling, Hegel și Schopenhauer, fie în termeni psihologici, ca, de exemplu, în pozitivismul anglo-francez După această propoziție îndrăzneață și cumulativă, cititorul se așteaptă ca dl Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen Savalsky, ca unul dintre eroii "Fumului" lui Turgheniev, va spune: toți acești filozofi se raportează la Cohen, "precum pintenii Alpilor la Mont Blanc" M-am oprit în detaliu asupra acestor trăsături ale cărții domnului Savalsky, deoarece de aici sunt explicate toate deficiențele ei esențiale Elementul de cult înlocuiește în el elementul de cercetare; Domnul Savalsky laudă mai mult decât analizează și, în loc să ne ofere o adevărată lucrare științifică, nu dă decât o slabă încercare de implementare a acesteia Și asta tocmai pentru că îl abordează pe Cohen nu cu o scară critică, ci cu o adorație reverentă Acolo unde s-ar dori să vedem îndoieli și întrebări în lucrarea analizată, unde aceste întrebări apar de la sine la citirea lui Cohen, autorul se grăbește să tragă concluzii, completând golurile cu laude risipitoare, iar când firul cercetătorului este întrerupt, o bogată aprovizionare din panegiricul pe care l-a stăpânit este gata pentru serviciul său vocabular Desigur, închinarea lui Cohen este treaba personală a domnului Savalsky, este o chestiune de credință, o chestiune de revelație specială Dacă el crede în Cohen, așa cum crede un musulman în Mahomed, aceasta este o zonă intimă a sentimentelor sale, în care nici măcar nu avem dreptul să ne amestecăm Cu toate acestea, avem dreptul să cerem ca această credință specială a autorului să nu se reflecte în caracterul științific al operei sale Din păcate, nu pot spune că credința domnului Savalsky nu a lăsat urme pe analiza sa științifică În următoarea analiză, voi încerca să indice rezultatele acestui entuziasm deosebit al autorului pentru subiectul său, pe care îl găsim în

disertația domnului Savalsky Vom vedea că acest entuziasm l-a afectat extrem de mult chiar și în înțelegerea lui Cohen, pe care îl venerează, și că este imposibil pentru un filosof să își facă o idee corectă despre acest lucru din cartea domnului Savalsky ȘI Îmi voi începe analiza subliniind unele erori minore din disertația domnului Savalsky Aceste erori ar putea părea mici și întâmplătoare dacă nu ar fi găsite la autorul nostru într-o abundență atât de deplorabilă Biblioteca "Runivers" ' P NOVGOROTSEV Minori izolat, ei mărturisesc în ansamblu obiceiul prost al domnului Savalsky de a face în alte cazuri fără referințe și referințe, scris fără chibzuința și atenția cuvenită, din memorie, care a păstrat la slujba autorului informații uneori superficiale, iar alteori incorecte Avem de-a face aici cu o manieră ciudată de diletantism, cu o atitudine neglijentă față de detalii, cu o tratare neglijentă a întregului Domnul Savalsky nu are acea prudență critică care este însăși esența unei atitudini științifice față de un subiect: o înlocuiește, pe de o parte, cu admirația pentru Cohen și intoleranța față de cei care gândesc diferit și, pe de altă parte, cu îndrăzneală în generalizări și nepăsare în dovezi ' Încă de la primele rânduri ale disertației de la pagina , dau peste o situație care mă face să pun un semn de întrebare și nici măcar unul, ci mai multe semne de întrebare "Jocul creator al unui geniu", scrie domnul Savalsky, "în lupta neîncetată a conceptelor între ele creează sisteme, bazându-le de fiecare dată pe una dintre cele trei posibile surse de cunoaștere: pe experiența senzorială, rațiunea, intuiția, în concluzii care duc la viziuni asupra lumii despre materialism, idealism, misticism Întrebarea este: de unde a obținut domnul Savalsky că sistemele filozofiei se bazează de fiecare dată pe o singură sursă de cunoaștere; de ce susține că materialismul se bazează doar pe experiența senzorială, dacă din vremea lui Democrit pot fi găsite elemente speculative și metafizice în el, de ce idealismul este considerat bazat doar pe rațiune, dacă elemente mistice pronunțate pot fi descoperite la o serie de idealiști Eroarea în definiția generală se face simțită imediat în concluzia particulară, deoarece la pagina , Savalsky se referă atât la raționaliști Platon, cât și la Fichte, și chiar la Schelling, în care elementul romantic și religios este exprimat cu o strălucire deosebită împreună cu element raționalist Aici, la pagina , Savalsky dezvăluie și un abuz de termeni care au un sens complet definit El ia binecunoscutul termen Vlad Solovyov: "critica principiilor abstracte", care denotă o evaluare comparativă a principiilor abstracte cu o indicație a sintezei lor necesare și folosește această expresie pentru a determina Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen Lsniya studiu analitic al principiilor abstracte în dezvoltarea lor originală La fel de arbitrar pe una din paginile următoare ( ) termenul, "idealism concret", folosit de Prince S N Trubetskoy, domnul Savalsky se aplică caracteristicilor sistemului Cohen, s-ar putea spune diametral opus în spirit sistemului cărții Trubetskoy; în același timp, el confundă termenul de "idealism concret" cu un alt termen: "idealism pozitiv", care este folosit de Vlad Solovyov și are un sens complet diferit În continuare, ne vom familiariza cu păcatele filosofice mai grave ale autorului; de aceea, nu voi enumera acele multe mici neînțelegeri care sunt ridicate de excursiile sale filozofice Trec direct la afirmațiile lui ciudate din domeniul jurisprudenței La pp - , domnul Savalsky vorbește despre o descoperire de mare importanță, făcând o eră în construcția conceptelor de jurisprudență Această descoperire constă în faptul că raportul juridic are condițiile sale a priori, categoriile sale necesare și anume: subiectul, obiectul, relația și regula de

relație Jurisprudența, spune domnul Savalsky, nu înțelege aceste categorii, dar Cohen le-a stabilit și le-a fundamentat filozofic Remarc aici că Cohen însuși nu își ia în considerare meritul propriu în acest sens și că jurisprudența nici măcar nu se va scăpa de această descoperire imaginară La pagina , însuși Savalsky face descoperirea, deși nu o anunță, crezând că este cunoscută de toată lumea: atitudinea modernă a părinților față de copii, în opinia sa, îi reduce pe părinți "mai degrabă la rolul de administratori" De ce conceptul de tutelă, această instituție foarte specifică a dreptului civil, asociat cu o anumită vârstă a minorilor, este considerat a coincide cu conceptul de autoritate părintească, acest lucru poate fi doar ghicit La pagina cititorului i se prezintă o descoperire și mai surprinzătoare Iată cum o formulează domnul Savalsky: "jurisprudența, după cum știm, distinge între capacitatea juridică a unei persoane juridice și capacitatea acesteia și o consideră decisivă pentru conceptul de persoană juridică, întrucât o persoană cu capacitate juridică , dar nu capabil, este persona alieni júris (și nu persona sui júris) , i e în sens juridic, nu este o persoană pe deplin născută, pe deplin educată Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV fața de porumbel" Nu admit gândul că domnul Savalsky nu știa că momentul decisiv pentru recunoașterea unui subiect de drept nu este capacitatea juridică, ci capacitatea juridică; de asemenea, cu greu ar fi putut să ignore că starea de supunere în relaţiile de familie nu coincide deloc cu conceptul de incapacitate Evident, domnul Savalsky folosește acești termeni nu în sens strict legal, ci în sensul lor colocvial, dar această terminologie extrem de neglijentă duce la rezultate foarte ciudate La fel de ciudat este să citim la pagina că formula sub care juristul aduce raportul juridic este formula do ut des, fació ut facías Din anumite motive, un raport juridic de tip privat este declarat general aici Dar și mai de neiertat sunt gafele domnului Savalsky care se referă la domeniul istoriei filozofiei dreptului, care este subiectul special al studiilor sale La pagina , găsesc următoarea afirmație a domnului Savalsky: "Starea naturii era psihologia naturii umane și, în consecință, îi descria pe oameni fie ca fiind răi și, prin urmare, capabili doar de război etern între ei (Hobbes și Spinoza), fie ca bun și deci capabil de pace (G Grotsiy, Locke, Montesquieu, Rousseau) Lăsând deoparte stilul ciudat al autorului, a cărui stare naturală îi dispare pe oameni ca răi, mă voi întreba dacă este posibil să-i includ pe Hobbes și Spinoza, pe de o parte, și pe Hugh Greece, Locke, Montesquieu și Rousseau, pe de altă parte Spre deosebire de Hobbes, Spinoza a recunoscut că oamenii prin natură luptă pentru o stare civilă (vezi, de exemplu, Tractatus Polit VI, i) și, deși în contradicție cu aceasta, a susținut că oamenii sunt dușmani prin natură, dar tocmai această contradicție este asta ar fi trebuit să-l împiedice pe domnul Savalsky să afirme că, conform teoriei lui Spinoza despre starea naturii, oamenii sunt "capabili doar de război etern între ei" Ecuația lui Locke și Rousseau cu Hugo Grotius și Montesquieu este, de asemenea, greșită Dacă domnul Savalsky ar fi dezvăluit De jure belli ac pacis (Lib I, cap II, IV) și Esprit des lois (Livre I, cap Il), ar fi fost convins că, potrivit lui Hugo Grotius și Montesquieu, înclinația către pace și comunitate nu decurge din bunătatea omului firesc, ci din slăbiciunea lui și că, în special, Hugo Grotius nu consideră deloc oamenii firești ca fiind oameni excepțional de buni Mai degraba Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cohen, se poate fi de acord cu acei cercetători care (precum Nair Prof Shershenevich) îl consideră pe Grotius aproape de afirmația că "atitudinea ostilă unul față de celălalt este o trăsătură a statului

primitiv" La p , Savalsky scrie: "în rezolvarea acestei probleme, Cohen stă în întregime din punctul de vedere al noii și noi culturi, mai întâi exprimată de Machiavelli și formulată mai târziu de Hugo Gropius: civitas est perfectus coetus liberorum homi-num" Este ciudat că "punctul de vedere al noii și noi culturi" este caracterizat de domnul Savalsky cu o formulă care are o origine foarte veche Dacă ar fi consultat măcar ghidul lui Chicherin pentru istoria doctrinelor politice, ar fi aflat că definiția lui Grotius a fost împrumutată de la Cicero și Aristotel A afirma că acest punct de vedere a fost exprimat pentru prima dată de către Machiavelli este pur greșit: atât pentru că a fost exprimat înaintea lui, cât și pentru că formula lui Grotius nu se potrivește bine cu doctrina lui Machiavelli despre statul ca putere coercitivă și înfrânătoare Dar ceea ce este cel mai ciudat dintre toate este că M Savalsky îi pune pe Machiavelli, Hugo Grotius și Cohen la același nivel Nu este clar cum nu a observat că definiția lui Cohen: "statul este ca o lume a spiritelor" este mai îndepărtată din învățăturile lui Machiavelli decât formula lui Hugo Grotius Și dacă există ceva în comun între toate aceste opinii, atunci în orice caz nu poate fi stabilit prin formula lui Grotius La pagina citim următoarele: "Asolutismul de stat al lui Hobbes și Hegel este, din punctul de vedere al idealismului științific, același anarhism: ambii ridică empiric la absolut, ambii neagă sensul și semnificația ideii ca regulamente și maxime " Această opinie evident falsă își găsește explicația la p , unde domnul Savalsky vorbește despre "afirmația lui Hegel, care "spune că ceea ce există este rațional" Celebra afirmație a lui Hegel, exprimată de el în prefața la "Filosofia dreptului", a fost supusă de atâtea ori la tot felul de discuții, încât este păcat pentru domnul Savalsky să o prezinte într-o formă pervertită Hegel a vorbit despre raționalitatea realului, și nu despre existent și, după cum se știe, nu a considerat tot ceea ce există ca fiind real Dar, păstrând în memorie formula greșită, domnule Savalsky fără ezitare Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV iar rezerva îl identifică pe Hegel cu Hobbes și îl acuză că a negat "ideea ca reglementare și maximă" Pentru cei care sunt familiarizați cu Filosofia dreptului a lui Hegel, astfel de afirmații le vor părea, desigur, doar o repetare a vechilor neînțelegeri, clarificate de mult în literatura filozofică Toate neajunsurile pe care le-am semnalat în cartea analizată sunt foarte caracteristice, mai ales că sunt departe de a fi epuizate de mine Ele dezvăluie cât se poate de clar neatenția domnului Savalsky la nuanțe, la diferențe De mai multe ori întâlnim în cartea sa o manipulare ușoară a numelor și faptelor Toate acestea mărturisesc nu despre greșelile private și posibile pentru toată lumea, ci despre un mod întreg care îi este personal caracteristic III Am remarcat până acum câteva dintre omisiunile secundare ale domnului Savalsky, care îi caracterizează maniera amator Se pune involuntar întrebarea: acest diletantism se dezvăluie doar în fleacuri, nu este analizat tonul general al cărții Din păcate, la această întrebare trebuie să se răspundă și afirmativ Cu o muncă considerabilă cheltuită pentru disertația sa, domnul Savalsky nu a putut să îi ofere un tratament adecvat, nu numai în special, ci și în general În primul rând, este imposibil să nu acordați atenție următoarei circumstanțe grave În lucrările dedicate studiului acestei sau aceleia doctrine, suntem obișnuiți să întâlnim capitole introductive în care vorbim despre influențele ideologice sub care s-a format doctrina studiată Trebuie să afirmăm cu surprindere că domnul Savalsky nu are nimic de acest fel Cohen îi apare din Kant, ca Minerva din capul lui Jupiter Totuși, la pagina și și mai clar la pagina ,

domnul Savalsky însuși admite că sistemul lui Cohen "a inclus nu numai elemente din Platon, ci și din Fichte și Hegel" Ar fi firesc să facem măcar un scurt capitol introductiv cu o analiză a acestor elemente Domnul Savalsky nu are nimic de acest fel Acest decalaj în raport cu Hegel este simțit în mod deosebit dureros În multe privințe, paralela dintre Cohen și Hegel se sugerează, iar dl Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen El coboară de aici doar cu observații scurte, iar acest punct de importanță esențială îi rămâne neclar Tot mai puțin clarificată este atitudinea lui Cohen față de Fichte a domnului Savalsky La începutul cărții sale, el afirmă foarte categoric că "Fichte, cu tot conținutul său, nu face niciun pas înainte în comparație cu Kant" (p); spre sfârșitul lucrării, și-a schimbat atât de mult părerile încât a considerat această declarație categorică una dintre "cele mai importante greșeli de tipărire" ale cărții sale și a încercat să o înmoaie cu o inserție neutralizantă În consecință, la pp (într-o notă) și , el admite că Cohen, atât din punct de vedere al terminologiei, cât și al unor concepte generale, împrumută de la Fichte Cu o asemenea lipsă de clarificare a chestiunii semnificației lui Fichte, cum a putut domnul Savalsky să rezolve disputa dintre neo-Fichteeni și școala din Marburg Nici această dispută, nici măcar disputa dintre pozitivism, critică și misticism, nu numai că a fost rezolvată de domnul Savalsky, ci nici măcar nu a fost pusă în mod satisfăcător Dar nu voi insista asupra acestor puncte; în complexitatea lor, desigur, depăşesc cu mult limitele punerii întrebării în cartea luată în considerare Voi depune cerințele minime pentru disertația domnului Savalsky; Voi lua în considerare modul în care în lucrarea sa regulile obligatorii ale analizei științifice sunt îndeplinite în prezentarea și interpretarea lui Cohen Până la urmă, acesta a fost, în esență, subiectul principal și principal al cercetării domnului Savalskago Să vedem ce a făcut în acest sens Imparțialitatea științifică presupune să vorbim despre subiectul care îi corespunde, fără a-i exagera sau subestima semnificația În expunerea domnului Savalsky, nu găsesc această imparțialitate: încercând să-l prezinte pe Cohen sub forma unui adevăr universal obligatoriu, fie îl ridică, apoi îl coboară și nu poate decât să-l pună la locul său Aceasta este ceea ce voi încerca acum să arăt Încă de la început, îl întâlnesc pe domnul Savalsky cu o trăsătură curioasă în formularea întrebării, care indică faptul că stilul panegiric al disertației sale nu reprezintă doar învelișul exterior al raționamentului său, că corespunde esenței interioare a dlui Atitudinea lui Savalsky față de subiectul său Biblioteca "Runivers" p NOVGOROTSEV La pagina , el scrie: "Școala de la Marburg pornește din acea înțelegere a lui Kant, care este dezvoltată în tratatele lui Hermann Cohen, în care, conform conceptelor școlii, mai ales în fața reprezentanților ei mai tineri, procesul de interpretare a lui Kant s-a încheiat și ieșirea dorită s-a dat prin Kant și dincolo de Kant " Cu greu există un loc mai caracteristic în întreaga teză analizată - aici tot dogmatismul ei, toată credința ei scolastică în rezultatele dogmatice terminate, în căile de ieșire și soluțiile în cele din urmă găsite, au avut efect În mod similar, adepții lui Toma d'Aquino susțin că lucrările marelui părinte al bisericii conțin o interpretare completă a lui Aristotel Aș fi înțeles mai mult dacă domnul Savalsky ar fi vorbit despre interpretarea uneia sau alteia dintre concepțiile individuale ale lui Kant - deși și aici se poate spune că am reușit să-i desăvârșim interpretarea Dar domnul Savalsky vorbește despre un întreg sistem; el spune că a fost în cele din urmă elucidat de Cohen în acea interpretare ciudată a lui Kant,

care este și continuarea lui Iar dacă domnul Savalsky declară că acest sistem este calea de ieșire și interpretarea finală a lui Kant, aceasta înseamnă că el se află nu din punct de vedere științific, ci din punct de vedere scolastic Obținându-și propriile soluții și apărându-le de atacurile scepticismului, știința nu își poate considera moștenirea completă și de nezdruncinat, ea presupune posibilitatea criticii, posibilitatea unor noi soluții - acest spirit științific și critic îi lipsește domnului Savalsky Am citat acum un loc din cartea analizată, din care se poate aprecia că la Cohen, în opinia domnului Savalsky, interpretarea lui Kant a atins punctul culminant și apoi de mai multe ori domnul Savalsky se opune înțelegerii lui Cohen despre Kant la cea tradiţională, asigurând că esenţa criticii lui Kant este corect înţeleasă doar de Cohen Cu toate acestea, nu este mulțumit de acest lucru: nu este suficient pentru el să spună că Cohen este un interpret de succes al lui Kant, el afirmă în același timp că Cohen este și creatorul unui nou sistem, care marchează un punct de cotitură în critică filozofie S-ar părea că unul din două lucruri ar fi trebuit afirmat: fie Cohen este doar un interpret fidel al lui Kant, iar apoi domnul Savalsky are dreptate când atacă interpretarea tradițională greșită a sistemului kantian, fie Cohen a schimbat radical baza
 acest sistem și apoi care este sensul atacurilor domnului Savalsky asupra interpretării tradiționale a lui Kant Aceasta este dilema din care nu a găsit și nici măcar nu a căutat o cale de ieșire, în timp ce inevitabil se prezintă la studiul atent al subiectului În acest punct, el s-a încurcat în contradicții atât de evidente, încât trebuie să fii surprins că nu i-a atras el însuși privirea Este suficient să citim și să comparăm câteva pasaje separate din capitolul III al lucrării luate în considerare pentru a vedea toată inconsecvența propunerilor autorului Așadar, la pagina , referitor la prezentarea de către Cohen a legii morale a lui Kant, el scrie: "Concluziile și concluziile lui Cohen în prezentarea legii morale a lui Kant primesc un sens fundamental nou și un nou sens Acest lucru nu înseamnă, totuși, că Cohen a ajuns la concluzii diferite de Kant, ci doar că Cohen, în cursul raționamentului lui Kant, a subliniat alte aspecte ale acestei deducții decât le-au făcut până acum filozofii și comentatorii lui Kant și, astfel, a dat un alt aspect direcție pentru alcătuirea logică a conceptelor de filosofie critică" Nu știu absolut cum să înțeleg acest pasaj, cum să-i conciliez inconsistența internă: se dovedește că Cohen nu a ajuns la nicio concluzie diferită de Kant și, totuși, a dat un "sens fundamental nou" și "o direcție diferită" la filosofia critică Cum să distingem cealaltă direcție de alte concluzii rămâne neclar Aceeași contradicție ne întâlnește la pagina , unde se mai spune simultan că Cohen a schimbat "compunerea radicală a conceptelor de filosofie critică" și că nu a ajuns la alte concluzii Această contradicție își găsește explicația doar în predilecția domnului Savalsky pentru Cohen: atunci când este necesar să reproșăm altor interpreți ai lui Kant, Cohen este cel mai fidel interpret al filosofiei critice; când i se pare că acest lucru nu este suficient pentru a-l glorifica pe Cohen, el subliniază cu putere diferența dintre Cohen și Kant Deci la pagina citim: "Geniul filozofic al lui Cohen se dezvoltă cel mai bine contactul cu Kant și crește, parcă, direct din el Și totuși, nu mai puțin, Cohen nu este doar un interpret al lui Kant Diferențele dintre Kant și Cohen
cât diferența dintre Kant și Fichte, Kant și Hegel, Kant și Schopenhauer " Voi face cea mai favorabilă presupunere pentru domnul

Savalsky, că el raportează această afirmație la a doua perioadă a dezvoltării lui Cohen, deși acest lucru nu reiese clar din textul cărții analizate, dar el însuși explică că nu există niciun element fundamental diferența dintre primul și al doilea sistem al lui Cohen (pp) Acum aș dori să subliniez la ce alte contradicții este condus domnul Savalsky de dorința lui de a-l face pe Cohen în același timp un adevărat interpret al sistemului lui Kant și un reformator radical al acestuia Va fi suficient să dam câteva exemple, mai tipice La pagina h, domnul Savalsky susține că în filosofia critică a lui Kant, deducția psihologică și metafizică a legii morale au doar o semnificație provizorie și secundară, iar deducția transcendentală are o semnificație secundară Dar dacă, după Cohen, prin deducție transcendentală înțelegem "orientarea pe faptele experienței științifice", atunci este clar că Kant nu a dat o astfel de deducție în raport cu legea morală Acest lucru este atât de incontestabil încât domnul Savalsky însuși o admite atât în propriile sale cuvinte, cât și în cuvintele lui Cohen La p el spune că Kant nu a indicat faptul corespunzător al științei pentru etică "Dacă un astfel de fapt s-ar dovedi a fi ", remarcă domnul Savalsky, "s-ar putea vorbi de o deducție transcendentală (și nu numai metafizică și psihologică) a conceptelor de etică" Astfel se admite aici că Kant nu a dat o deducție transcendentală a conceptelor de etică Aceeași propoziție este exprimată și mai clar la p Dar în acest caz, ce sens are să reproșăm înțelegerii tradiționale a lui Kant că nu oferă o deducție transcendentală în derivarea legii morale după Kant Voi mai cita o remarcă a domnului Savalsky, exprimată de acesta în raport cu înțelegerea tradițională a lui Kant În același capitol al treilea se ocupă de cunoscuta acuzație a formalismului legii morale a lui Kant, iar la pagina xi susține că din punctul de vedere al lui Cohen acest reproș nu are niciun sens Eu însumi cred și am crezut întotdeauna că acest reproș se bazează pe o lipsă de Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen zoom; dar a spune că nu are deloc sens înseamnă a însemna nu adevăratul Kant, ci altul De fapt, nimeni altul decât Cohen a explicat bine că, dacă este greșit să reproșăm principiului formal al lui Kant lipsa de conținut, atunci cu dreptate s-ar putea vedea în el un defect în sensul că nu a indicat trecerea de la formă la conținut, nu a indicat legătura dintre formă și conținut *) Între timp, după cum explică Cohen în altă parte, fără această legătură cu un conținut determinat, fără această niară, în realitate, autodeterminarea rămâne doar o sarcină) Astfel explică reproșul obișnuit al lui Cohen lui Kant pentru formalismul legii sale morale Iar domnul Savalsky spune că acest reproș nu are sens Dacă domnul Savalsky și-ar fi dat osteneala să afle cum vechii * filosofi criticau formalismul eticii lui Kant, dacă ar fi cercetat chiar și în Filosofia dreptului a lui Hegel, ar fi văzut că acuzațiile de formalism nu erau atât de lipsite de sens pe cât pare către el El ar fi constatat că aceste reproșuri în unele cazuri însemnau tocmai acel defect al filozofiei morale a lui Kant, pe care îl subliniază Cohen În general, capitolul în care domnul Savalsky se răzvrătește împotriva înțelegerii tradiționale a lui Kant îl lasă pe cititor complet nedumerit Acuzând această înțelegere tradițională de o interpretare greșită a lui Kant, autorul nostru de la paginile , ale lucrării sale despre adevăratul Kant istoric o interpretează în așa fel încât să coincidă aproape în orice cu această înțelegere tradițională Se dovedește că înțelegerea tradițională a domnului Savalsky nu reproșează că interpretează greșit Kant real, ci că nu este de acord cu continuarea lui Cohen a filozofiei

lui Kant Iar când cititorul nedumerit începe să caute o explicație la ce se referă Kant în lucrarea domnului Savalsky, el va primi un răspuns doar într-unul dintre cele aleatorii Ethik des reinen Willens S (după prima ed)) Ibid S Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Note la pp - , unde se declară că de fapt este necesar să se țină cont nu de un Kant, ci de mai mulți "Kanti", întrucât există "Kant istoric", "Kant tradițional", "Kant Marburg", etc Aici cititorul înțelege că, atunci când domnul Savalsky a reproșat concepției obișnuite că l-a înțeles greșit pe Kant, el a avut în vedere nu adevăratul Koenigsberg Kant istoric, ci Kant din Marburg, sau, mai precis, acea formațiune complexă pe care el însuși o numește printr-o denumire neobișnuită: Kanto-Kogen "(p nota, p nota și în alte locuri) Totuși, a da vina pe viziunea convențională pentru că a avut în vedere Kant și nu "Kanto-Kohen" este și greșit și ciudat *) G Savalsky amestecă în critica sa două concepte complet diferite: ceea ce el numește o întoarcere la Kant și ceea ce înțelege ca o continuare a lui Kant, cu tema pe care toți o numim interpretarea lui Kant în adevăratele și propriile sale învățături De aici confuzia pe care am observat-o IV Dacă, atacând înțelegerea tradițională a lui Kant, domnul Savalsky nu a avut în vedere adevăratul Koenigsberg Kant, ci "Kantul din Marburg", așa cum spune el, atunci trebuie spus că Ko- !) Printre alte interpretări ale lui Kant, domnul Savalsky, de altfel, supune unei analize detaliate expunerea mea a principiilor de bază ale filosofiei critice în cartea Kant și Hegel în învățăturile lor despre drept și stat * Domnul Savalsky și-a facilitat mult sarcina luând spre analiză scurtul meu eseu, care în lucrarea mea are doar un sens introductiv, în loc să se refere la Kuno Fischer și Windelband Dar și-a făcut drumul mai ușor și în altă privință, prezentându-mi părerile nu în modul în care sunt enunțate în cartea mea, ci în modul în care avea nevoie în scopul criticii În același timp, au apărut cele mai mari ciudățeni Pentru a-mi atribui opiniile altora, domnul Savalsky recurge la următorul truc: el ia propunerile lui Kant pe care le expun și afirmă că o spun (astfel, la p rațiunea* în expunerea mea, între timp cum anume în raport cu acest loc exprim anumite îndoieli în cartea mea) În alte cazuri, în timp ce se presupune că îmi expune opiniile, el le scrie pur și simplu pe ale lui, fără să acorde cea mai mică atenție afirmațiilor mele reale Aș numi o astfel de distorsiune Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen ne-a prezentat o genă care nu era reală, nu Marburg, ci poate doar Moscova Așa cum în locul lui Kant ni s-a arătat Canto-Cohen, tot așa, în loc de Cohen, am primit, din păcate, doar Cohen-Savalsky Avem orice expunere satisfăcătoare a opiniilor lui Cohen doar în primele capitole ale lucrării domnului Savalsky, unde vorbim despre prima perioadă a dezvoltării filosofice a filosofului Marburg Dar subiectul principal al cercetării domnului Savalskago este filozofia dreptului a lui Cohen, iar aceasta prinde contur abia în a doua perioadă Aici expunerea autorului nostru este plină de erori grosolane, omisiuni și lacune Trebuie să spunem că a scris mult, dar a spus puțin, și asta pentru că cartea lui este complet needitată: cu cât se îndreaptă mai departe spre final, cu atât are mai mult caracter de note grosiere, nu reduse la un sistem Note lungi nesfârșite, care uneori conțin mai importante decât în text, digresiuni constante și repetiții constante, toate acestea prelungesc teribil cartea În același timp, pasiunea domnului Savalsky pentru atacurile polemice îl face adesea să-și piardă firul călăuzitor: înainte de a clarifica orice concept, domnul Savalsky începe să polemizeze, întrerupând cursul unei expuneri consistente de zeci de

pagini, iar cititorul, urmând autor, se pierde în această linie imposibilă Voi da exemple La pagina , Savalsky își începe abordarea filozofiei dreptului cu un citat din Etica voinței pure, indică pe scurt și foarte incomplet planul etic al lui Cohen, apoi trece imediat la o polemică cu Staudinger și Spektorsky Acest lucru duce la mare inconvenient pentru o expunere sistematică În loc să urmeze cursul firesc al gândirii lui Cohen, domnul Savalsky urmează obiecțiile lui Spektorsky, se angajează imediat să explice sfârșitul cărții lui Cohen despre ideea lui Dumnezeu, înainte de a explica începutul ei, pierde din vedere cel mai important și de bază concept al lui Cohen etica care este conceptul de entitate juridică și lasă metoda de bază a opiniilor mele fără scrupule, dacă nu aș vedea că punctele de vedere ale domnului Savalsky au fost supuse aceleiași distorsiuni și opiniile lui Cohen Pur și simplu a arătat incapacitatea autorului de a înțelege părerile altora * Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV GBP s Cohen tocilari, i e metoda de orientare a eticii în jurisprudenţă Între timp, a nu lămuri aceste două puncte - conceptul de persoană juridică și ideea de orientare a eticii în jurisprudență - înseamnă a lăsa în umbră cele două fundamente centrale și inițiale ale Eticii Voinței Pure Să ne oprim mai întâi asupra celui de-al doilea dintre aceste puncte, să vedem cum înțelege domnul Savalsky orientarea eticii în jurisprudență Tocmai în aceasta consideră Cohen principalul merit al învăţăturii sale etice, pasul înainte pe care îl face în comparaţie cu Kant Este clar cât de important este să aflăm dacă există sau nu merit real Din păcate, domnul Savalsky nu numai că nu reușește să explice acest punct, ci, dimpotrivă, îl încurcă și îl întunecă La p IJ - el distinge între două tipuri de orientare, simplă și calificată A orienta orice concept în "faptul științei" înseamnă a-l afirma ca principiu al regularității cunoașterii științifice; a orienta un concept într-o manieră calificată înseamnă a-l orienta în faptul științei cu scopul de a-l fundamenta, a enunța conceptul ca principiu pentru deducerea acestui fapt Să observăm această definiție și să mergem mai departe La paginile și , Savalsky încearcă să elucideze problema particulară a orientării eticii în jurisprudență și aici ia în considerare obiecțiile lui Spektorsky Aici încep explicațiile autoarei noastre și, trebuie spus, cele mai nereușite Pentru conceptul de orientare a eticii în jurisprudență, el dă nu una, ci o serie întreagă de definiții care se contrazic și sunt incorecte în esență Până acum am auzit de la domnul Savalsky despre orientarea conceptelor în faptul științei Dar acum Spektorsky face remarca că jurisprudența este o știință imperfectă și că orientarea eticii în faptul unei științe imperfecte nu poate fi fructuoasă, iar argumentând cu Spektorsky, domnul Savalsky face o întorsătură neașteptată La pagina , el anunță brusc că atunci când Cohen își orientează etica în jurisprudență, această orientare privește nu teorii despre drept și stat, ci faptul dreptului și statul și jurisprudența ca știință, întrucât ea afirmă acest fapt în învățăturile sale - Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen Trebuie să spun că acest lucru este complet de neînțeles și inacceptabil tocmai din punctul de vedere al lui Cohen Orientarea oricărui concept nu poate viza faptul dreptului și statului, ci doar faptul științei dreptului și a statului; dacă domnul Savalsky mai spune că se referă la jurisprudență ca știință, întrucât în învățăturile ei ea afirmă acest fapt, atunci voi observa că nu există o astfel de jurisprudență, care ar enunța doar faptul de drept și de stat și chiar dacă ar exista ar fi o asemenea jurisprudență, atunci ar fi imposibil să se orienteze asupra ei nici etica, nici orice altceva Jurisprudența există tocmai în

diversele ei direcții; care nu numai constată, ci și construiesc faptul de drept și statul; Dacă, totuși, domnul Savalsky în acest caz are nevoie de jurisprudență doar pentru a afirma faptul de drept și de stat, atunci întrebarea este, ce legătură are știința cu aceasta Dar, după ce și-a exprimat prima poziție, domnul Savalsky o abandonează imediat și o înlocuiește cu alta: "diverse teorii care explică faptul dreptului și al statului și diverse conținuturi istorice concrete ale faptului însuși, spune el, toate acestea sunt importantă în măsura în care atestă prezenţa faptului unei experienţe juridice Orientarea nu are loc în teorii despre acest fapt, ci în faptul însuși, în condițiile sale care îl fac posibil din punct de vedere logic Dar dl Savalsky chiar nu înțelege că faptul de experiență juridică nu este același lucru cu faptul de drept și de stat, iar condițiile care fac posibilă din punct de vedere logic experiența juridică nu sunt aceleași cu afirmarea faptului de drept și a statului Nemulțumit de asta, domnul Savalsky face o a treia și nouă întorsătură de gândire: "să spunem simplu în avans, sunt mai popular, el își creează propria teorie a experienței juridice și în ea, această experiență, conceptele de etică sunt orientată " - Acest lucru este cel puțin de înțeles, dar făcând această afirmație, G Savalsky nu a observat că se află într-o poziție foarte periculoasă și în contradicție cu prima lui definiție - acolo a spus că orientarea nu privește teoriile despre drept și stat, care sunt multe și care se contrazic, dar acum susține că pentru orientare, propria sa teorie a experienței juridice, i e se ia una dintre teorii, care se poate dovedi a fi incorectă Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV ΰ υ Dar neînțelegerile nu se termină aici Pe aceeași pagină , Savalsky dă o altă definiție nouă, a patra la rând, a orientării: considerație detaliată, cu cât asemănările sunt mai intense, cu atât diferența este mai intensă Dar într-un asemenea caz, ce este nou în această notorie orientare a eticii în jurisprudență La urma urmei, dacă vorbim doar despre compararea conceptelor etice și juridice și indicarea asemănărilor și diferențelor lor, atunci în acest caz suntem cu toții de acord cu Cohen și nu este clar care este particularitatea lui Certându-se cu Spektorsky, domnul Savalsky încearcă să facă gândul lui Cohen cât mai inofensiv și acceptabil, dar ca urmare, această idee devine banală față de cea originală Devine complet de neînțeles de ce domnul Savalsky a vorbit mai devreme despre planurile grandioase ale lui Cohen, despre gândurile sale uluitor de strălucitoare Aici trebuie să-l luăm pe Cohen sub protecție împotriva interpretărilor domnului Savalskago Ideea orientării eticii în jurisprudență este complet nefericită, dar este destul de originală, duce la o construcție cu totul specială a unui sistem etic E ca și cum nu clarificată la orașul Savalskago În legătură cu aceasta există un alt punct pe care l-am subliniat Domnul Savalsky nu a înțeles deloc rolul central care îi revine ideii lui Cohen de entitate juridică Și aici întâlnim din nou o trăsătură complet originală în învățătura etică a lui Cohen: domnul Savalsky nu a observat-o La p , autorul nostru citează pasajul din Etica voinței pure în care Cohen își stabilește propozițiile fundamentale G Savalsky rupe citatul chiar înaintea acestor cuvinte, unde Cohen, subliniind propria idee, trece la ideea de entitate juridică La pagina , Savalsky renunță doar la întâmplare o frază obscure că în jurisprudență, tocmai în conceptul de subiect de drept, de entitate juridică, etica își găsește baza conceptului său de persoană Aici abordează din nou conceptul de entitate juridică, expune pagini extrem de importante pentru Cohen Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen - ("Etica voinței pure") și omite

din nou în expunerea sa acele puncte în care Cohen vorbește mai proeminent despre o entitate juridică Apropo, domnul Savalsky trece cu vederea faptul că Cohen nu vorbește despre asociații în general, ci despre asociații juridice (S), subliniind termenul: legal Apoi, din asociații, domnul Savalsky trece direct la stat, în timp ce la Cohen statul devine concept principal doar prin conceptul de persoană juridică, fiind, în exprimarea sa, un exemplu exemplar al conceptului de persoană juridică pentru conceptul de persoană morală (Ethik des Mr WS $) La pagina , Savalsky încă o dată, în cursul expunerii sale, abordează o altă secțiune a Eticii voinței pure, unde Cohen din nou * subliniază foarte clar importanța în teoria sa a ideii de persoană juridică și pentru a treia oară omite explicațiile corespunzătoare ale filosofului expus (S - Ethik d W) În aceste omisiuni sistematice, văd rezultatul unei noțiuni vagi a sensului care aparține conceptului lui Cohen de persoană juridică Sunt convins de acest lucru și de faptul că atunci când domnul Savalsky, la pagina , atinge în cele din urmă pe scurt și pe scurt acest punct important pentru Cohen, el inversează șirul de gândire al lui Cohen și omite pasaje mai importante pentru el Este ușor să arăți acest lucru comparând, pas cu pas, expunerea domnului Savalsky cu textul original al lui Cohen Este clar că domnul Savalsky nici măcar nu și-a pus întrebarea dacă Cohen are dreptate în înțelegerea sa despre o entitate juridică? La urma urmei, această idee este departe de a fi sigură Ca să nu mai vorbim de faptul că au existat teorii care neagă complet conceptul de persoană juridică ca subiect special de drept, în vremurile moderne se propun doctrine care, în definirea unei persoane juridice, opun momentul tehnic celui etic moment și elimină latura morală a acestui concept O astfel de întorsătură de gândire nu susține deloc patosul lui Cohen în raport cu o entitate juridică Dacă domnul Savalsky nu menționează nimic din toate acestea, aceasta servește doar ca o confirmare suplimentară că nu a înțeles mișcarea foarte centrală în învățătura lui Cohen Dar lacunele din cartea domnului Savalsky nu se limitează la asta: expunerea lui este, de asemenea, complet nesatisfăcătoare Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Doctrina lui Cohen despre stat În apoteoza statului, domnul Savalsky însuși vede cununa eticii lui Cohen Cu atât mai mult, era de datoria lui să afle mai în detaliu dezvoltarea acestei idei în Etica Voinței Pure Ce găsim despre acest subiect de la autorul nostru? Câteva pagini scrise în grabă la sfârșitul cărții, în care se ascund cele mai dificile puncte, nu sunt indicate cele mai grave contradicții Acest decalaj este cu atât mai inescuzabil cu cât Cohen însuși, în locurile potrivite, a indicat posibilitatea unor obiecții care i-ar putea fi făcute și a notat dificultățile legate de predarea sa G Savalsky caută în schimb să prezinte opiniile lui Cohen asupra statului într-o unitate clară și consecventă Este surprinzător că * aproape că nu a analizat capitolul IX din "Etica voinței pure" (despre ideea lui Dumnezeu), în care conceptul de stat apare într-o lumină nouă Viziunea principală a lui Cohen despre stat este exprimată în afirmația sa de la pagina din Etica voinței pure că semnificația statului nu constă în realitatea sa actuală, ci în demnitatea sa ca principiu etic călăuzitor al conștiinței de sine Cohen are o serie întreagă de expresii care subliniază acest rol moral conducător al statului, iar citind aceste expresii se are impresia că învățătura lui Hegel este reprodusă aici odată cu recunoașterea lui a importanței substanței morale de către stat, pe sânul căreia individul este crescut La Cohen, ca și la Hegel, starea spune feței: numai în mine și prin mine poți atinge adevărata conștiință de sine umană (S) Totuși, de la distanță, reiese că Cohen

nu numai că nu împărtășește viziunea lui Hegel despre stat ca realitate a unei idei morale, ci chiar consideră această viziune o greșeală gravă (S) Spre deosebire de Hegel el crede că realitatea moralității ar trebui căutată în scopul care este stabilit pentru acțiunea morală - în a fi infinit (S) Această infinitate o găsim în umanitate: în ea se află cea mai înaltă expresie a conștiinței de sine a personalității morale (S) S-ar părea că aici există o contradicție evidentă: mai devreme ('S s-a afirmat că scopul cel mai înalt al eticii este unitatea omului Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cohen, secolul se realizează în stat, dar acum realitatea ideii morale se vede în dezvoltarea nesfârșită a omenirii Cohen însuși vede că aici se vede o contradicție și se grăbește să o reflecte remarcând că există o corelație între stat și umanitate, întrucât statul numai în unirea întregii omeniri, iar umanitatea numai în uniunea statelor își găsește completare (S) Nu se poate spune că această explicație este o cale sigură de ieșire din dificultate În primul rând, este firesc să ne întrebăm ce se înțelege aici prin unirea statelor? Termenul S' aatenbund este luat aici, evident, nu în sensul juridic obișnuit al uniunii contractuale a statelor în anumite scopuri: înseamnă acea legătură între state care le unește într-o singură umanitate și care stă deasupra lor ca ceva mai înalt Dar într-un astfel de caz, importanța care i se acorda anterior statului este slăbită Subordonând statul ideii de umanitate, Cohen explică în același timp că statul, ca principiu etic, este o stare de dreptate, care are ca unic scop conștiința de sine morală (S S) În cele din urmă, ca suport pentru credința că, în ciuda tuturor distorsiunilor și întunecării căilor legii și statului, omenirii i se garantează încă un progres etern către bine, Cohen introduce ideea lui Dumnezeu în construcția sa (S) Acesta este cursul complex al gândirii lui Cohen Ideea de stat intră aici în combinație cu alte idei și este subordonată acestora, semnificația sa morală călăuzitoare este limitată de legătura cu alte principii Cu domnul Savalsky, toată această complexitate dispare și, în același timp, se rupe legătura organică dintre elementele individuale ale gândirii lui Cohen Despre ideea lui Dumnezeu, domnul Savalsky vorbește mai devreme, când analizează obiecțiile lui Spektorsky și fără legătură cu trenul general de gândire al lui Cohen din capitolul IX; despre unirea statelor, la care Cohen revine de mai multe ori, nu pomenește deloc, la fel cum nu menționează problema relației dintre stat și umanitate Dar mai mult decât atât: încercarea domnului Savalsky de a explica apoteoza statului nu numai că nu luminează, ci mai degrabă derutează problema Explicând sensul afirmației că "statul Biblioteca "Runivers" eiYu v NOVGOROTSEV ghidează pentru conștiința de sine a individului", domnul Savaldkiy, la pagina , ajunge la concluzia că există ceva al treilea căruia sunt supuși individul și statul, și anume ideea de persoană, de sine -conștiință, rațiune morală; și de aceea, așa cum afirmă însuși autorul, individul are dreptate atât în a se supune statului, cât și în a refuza să se supună acestuia, în conformitate cu creativitatea sa morală Dar acest lucru este foarte diferit de ceea ce învață Cohen: aici centrul de greutate este transferat creativității morale personale, în timp ce în Cohen se află în sensul călăuzitor al ideii de stat Nu putem decât să spunem că aici, din nou, ajungem la punctul în care adevăratul gând al lui Cohen este aruncat peste bord G Savalsky elimină nuanța originală a sistemului său, înlocuind-o cu propriul său raționament Dacă, în schimb, domnul Savalsky ar fi făcut o analiză reală a capitolului IX din Etica voinței pure, poate s-ar fi convins că întreaga idee a lui Cohen de orientare a

eticii în jurisprudență și a deducției transcendentale a legii morale suferă colaps aici v Mi-am propus să arăt cât de corect l-a explicat domnul Savalsky pe Cohen După ce am analizat cele mai elementare puncte ale "Eticii voinței pure" din relatarea domnului Savalsky, ne-am putut convinge că niciunul dintre aceste puncte nu a fost clarificat la el: aproape în totalitate nici măcar nu au fost înțelese de el Pe paginile acestei reviste nu există direcții ale celor ocrotiți și asupriți; dar în toate direcțiile, organul special al gândirii filozofice ruse trebuie să prezinte aceleași cerințe, completitudine și consistență Analizând opera domnului Savalsky din acest punct de vedere, trebuie să spunem că merită toată măsura cenzurii, care în astfel de cazuri poate avea loc Prima parte a cărții, în care este expusă predarea primei perioade în dezvoltarea lui Cohen, ar putea fi de vreun folos, dar și această parte pierde atât din neajunsurile obișnuite ale expunerii autorului, cât și din legătura * cu partea a doua, în care învățătura ulterioară a lui Cohen este transmisă într-o formă complet distorsionată Pentru binele cauzei, domnul Savalsky ar fi trebuit Biblioteca "Runivers" Urmatorul rus al lui Hermann Cogen, această parte ar trebui revizuită radical, deoarece în forma ei actuală nu este potrivită pentru cunoașterea "Eticii voinței pure" Dar domnul Savalsky poate reuși în această reelaborare numai atunci când își va lua subiectul mai în serios și, în același timp, renunță la ferula lui Cohen Este jignitor și amar că slabele noastre forțe științifice se îmbarcă pe calea falsă a dogmatismului superstițios, în loc să întărească în sinea lor spiritul de analiză și critică Și este de două ori jignitor și amar când în domeniul filosofiei dreptului se caută îndrumare în scolastica mortală a lui Hermann Cohen G Savalsky a găsit în el ritmul renașterii, iar în timpul nostru se ridică probleme de o complexitate și o acuratețe teribilă, la care epocile și secolele vechi nici nu le visau În faţa acestei totalităţi de căutări moderne, sistemul profesorului de la Marburg apare în toată sărăcia şi neputinţa unei invenţii nereuşite de cabinet *) P Novgorodtsev) O caracterizare strălucitoare a sistemului etic al lui Cohen în toată insuficiența și unilateralitatea sa a fost dată de carte E N Trubetskoy în acest jurnal, carte Din scurtul său articol cititorul va trage mai mult să se familiarizeze cu Cohen decât din volumul amplu al domnului Savalskago Biblioteca "Runivers" Raport asupra congresului internațional de psihologie de la Geneva eu Al șaselea Congres Internațional de Psihologie de la Geneva, - august , în ciuda programului său versatil, nu a fost, totuși, prea haotic și a oferit multă valoare participanților săi Integritatea impresiei făcute a fost mult facilitată de inițiativa comitetului de organizare, care a conturat în prealabil un program pentru a limita numărul de mesaje la întrebări separate, alese arbitrar de către vorbitori Această măsură a redus numărul acestor rapoarte aleatorii de la care au apărut la congresul internațional anterior la , ceea ce a facilitat foarte mult sarcina organizatorilor și a introdus o mai mare armonie și sistematicitate în programul cursurilor Publicul numeros adunat de filozofi în sensul original al cuvântului, adică iubitorii de înțelepciune (care, împreună cu filozofii și psihologii profesioniști, au depășit de persoane), s-au convins clar la congres cât de largă și cuprinzătoare este psihologia, cât de mare este numărul ramurilor sale diferențiate și ce interes arzător nu numai pentru specialiști, ci și pentru publicul larg, este plin de problemele sale , ceea ce a fost deja evidențiat de supraaglomerarea audiențelor la întâlnirile desemnate pe același subiect Programul congresului a fost cu adevărat versatil Alături de

stările de conștiință, el a acordat un loc aparte psihologiei și fenomenelor subconștiente; lăsând deoparte cunoștințele și voința, și-a concentrat atenția asupra studiului sentimentelor RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEVA şi, în special, sentimentele religioase; de asemenea, a dedicat un loc psihologiei comparate, consacrând mai multe sesiuni psihologiei animalelor În sfârșit, pe lângă întrebările referitoare la conținutul fenomenelor mentale, au fost elaborate și dezvoltate întrebări, s-a luat în considerare aplicarea psihologiei la pedagogia normală și medicală și s-a ridicat o întrebare de natură formală cu privire la îmbunătățirea externă a disciplinei psihologice, care este necesar în tipurile celei mai fructuoase lucrări colective, internaționale în domeniul studiului fenomenelor mentale leneș Pe această ultimă întrebare se propune introducerea unor tehnici generale în studiul experimental al fenomenelor psihice, în principal în aplicare la mărturia persoanei experimentale (raport dr Phil Otto Lipmann, Berlin: Die Wertung der Resultate von Aussage- Experimenteri) Apoi este indicată dezirabilitatea unei clasificări și nomenclaturi general acceptate (folosind semne digitale) a vopselelor, al căror număr, conform raportului prof Thiery (Louvain) merge până la de nuanțe O astfel de clasificare ar facilita foarte mult munca experimentatorilor în acest domeniu Ca urmare a rapoartelor (Prof Physiol Nagel, Roshtok, Germania; Șef Laborator Producția de tapiserii T Ealette; Prof Physiol Asher, Berna; Prof Thiery, care a subliniat dificultățile unei astfel de clasificări, în legătură cu unele proiecte)-pentru elaborarea unei clasificări, a fost aleasă o comisie internaţională, care cuprindea: Nagel, Asber, Thiery, Yerbes (New York), Larguier (Lausanne) Pe aceeași problemă a perfecționării formale de dragul progresului intern, vorbitorii prof psiho Baldwin (America) și prof psiho Claparède (Geneva), fiecare la rândul său, a subliniat, având în vedere confuzia existentă a termenilor și conceptelor psihologice, necesitatea de a simplifica terminologia psihologică a fiecărei limbi, luate separat, și de a dezvolta, dacă nu identic, atunci la terminologie internațională cel mai puțin corespunzătoare, echivalentă, pe baza principiilor generale propuse de aceștia, în legătură cu cerințele fiecărei limbi Delegatul Franței prof filozofie Bertrand (Lyon) a propus să înceapă lucrările viitoare cu o definiție precisă pentru următorul congres B* VOLKOVICI ȘI CAPITAL ekstorago, un număr foarte mic de termeni psihologici Președintele Societății Esperanto René de Saussure (Geneva) și alți trei esperantiști (Anglia, Elveția, Rusia), vorbind propria lor limbă (inclusă în cele cinci limbi oficiale ale congresului, ceea ce nu a împiedicat, totuși, unele dintre cei prezenți din exprimarea nemulțumirii față de utilizarea sa) și remarcându-i meritele pentru schimbul internațional de gânduri, au atras atenția congresului asupra lucrărilor pregătitoare ale esperantiștilor privind dezvoltarea terminologiei științifice internaționale În legătură cu problema terminologiei cap psiho, laborator Courtier (Paris) și-a prezentat proiectul, audiat anterior în secțiunea Institut général psychologique in Parohie) și reprezentând un întreg sistem de simboluri și semne în raport cu psihologia, după modelul chimiei și matematicii, un fel de stenografie de uz internațional, care a fost criticată de prof psiho Ferrari (Bologna) Pentru a discuta problema terminologiei, a fost aleasă o comisie (Baldwin ^ Claparède, Ilrtapp Ferrari) și i s-a încredințat întocmirea unui raport pentru următorul congres al vol măsuri generale de unitate în raport cu psihologia Este de sperat că comisia aleasă va reacționa

negativ la proiectul Courtier, întrucât, în ciuda dezirabilității unei uniformități bine stabilite în utilizarea termenilor, care, într-adevăr, ar trebui să faciliteze foarte mult și pentru a simplifica înțelegerea și rezolvarea problemelor psihologice - simbolismul propus de el nu numai că va face scrierile psihologice accesibile unui singur specialist și va servi drept obstacol în calea popularizării extrem de dorite și valoroase a științei O Scopul acestei instituții, care există încă de pe vremea congresului internațional de psihologie c Paris, în , asistență tuturor disponibilă în, dispunerea lui de mijloace pentru dezvoltarea generală a psihologiei Institutul organizează rapoarte publice, organizează o serie de întâlniri proprii pe secțiuni, publică un jurnal și deschide laboratoare psihologice și fiziologice Prev acad d'Ărsonval·, secretar S Yuryevich (membru al ambasadei Rusiei la Paris) În timpul Congresului de la Geneva din întâlnire privată membri ai institutului au prezentat: cei prezenţi cu obiectivele Institutului , Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL КОНГР PE PSYCHO LA GENEVA >, de altfel, pune o limită creșterii naturale a conceptelor psihologice, printre care nu toate au fost încă pe deplin definite; în afară de aceasta, în interesul științei, este greu de permis să închidem totalitatea fenomenelor complexe, infinit mobile și diverse în tabele uscate care nu spun nimic, litere moarte și cifre II Trecem acum la examinarea întrebărilor pe fond? dezvăluind conținutul psihologiei și cercetării psihologice, vom remarca, în primul rând, în lucrările congresului în direcția indicată punctul de vedere metodologic, care a afectat nu numai acolo unde s-a menit anume să se ia în considerare și să stabilească cele mai fructuoase metode a fenomenelor mentale, dar și în vremuri lucrarea unor astfel de întrebări generale, precum psihologia fenomenelor religioase, psihologia sentimentului, psihologia subconștientului și, în sfârșit, psihologia animalelor La niciuna dintre întrebările enumerate, congresul nu a putut ajunge la rezultate majore, întrucât vorbitorii, fiecare folosind propria sa metodă, s-au poziționat pe puncte de vedere diferite, adesea ireconciliabile și nu s-au înțeles între ei În toate aceste domenii, s-a constatat un dezacord surprinzător în interpretarea fenomenelor mentale, iar dezbaterea nu a intrat în aprofundarea întrebării, ce ar fi cel mai important? dar este posibil numai sub condiția unui singur punct de vedere călăuzitor, dar pe apărarea fiecăruia propria sa metodă, iar toată munca congresului în toate aceste direcții poate fi caracterizată nici mai mult, nici mai puțin, ca o căutare a unei metodă Desigur, și aceasta este o sarcină respectabilă De aceea, deși sistematic coerente, cunoștințele valoroase asupra fiecărei probleme nu au fost scoase din discuție, totuși, în fiecare caz individual a rezultat ceva pozitiv, întrucât orice acoperire versatilă a problemei, fără a rezolva nimic și fără a informa esența, pune nu mai puțin călăuzitoare de repere de cercetare și, în același timp, face deosebit de evident un adevăr simplu: pentru a ajunge la o înțelegere și a ajunge la ceva, trebuie să vorbești aceeași limbă, să folosești același instrument de moștenire Biblioteca "Runivers" V, VOLKOVICI ȘI CAPITAL Să trecem la fapte Cu privire la chestiunea stărilor religioase de conștiință, cunoscutul psiholog Hoffding (Copenhaga), în raportul său Problème et méthode de la psychologie de la religion, folosind un punct de vedere pur psihologic, a caracterizat aceste fenomene ca un fapt al experienței, indiferent de dacă se notează cu ajutorul observației subiective sau obiective, i e indiferent dacă observatorul o experimentează în sine sau doar notează manifestări religioase la alţii Orice sentiment este o consecință a unei nevoi de natură inferioară sau superioară, nevoia de

a atinge anumite valori: în ceea ce privește sentimentul religios, el apare, în legătură cu conștiința propriilor limitări, neputința, ca o consecință a evaluării noastre experiența individuală în atingerea valorilor, mai mult b, b în funcție de experiență, capătă una sau alta nuanță: frică, speranță, smerenie, bucurie sau durere; reverență sau indignare etc Distincția dintre nevoi - organice, intelectuale, estetice și morale - se face doar într-un anumit stadiu al dezvoltării umane, care se reflectă în natura religiei În epoca clasică, religia cuprinde atât cunoașterea, cât și morala, în general, toată viața spirituală; totul este în Dumnezeu pentru Fericitul Augustin Izolarea intereselor religioase mărturisește o nouă perioadă critică, când doar psihologia religiei devine posibilă Odată cu dezvoltarea omenirii, și conținutul religiei se schimbă: în religia naturală, o persoană se străduiește să-și păstreze existența fizică ca fiind cea mai înaltă valoare; în religiile morale rolul valorii este jucat de morală În fine, religia trebuie considerată nu doar ca un fapt individual, ci, în același timp, ca un fenomen social, influențat de mediul înconjurător, de tradiții, precum și de personalitatea marilor fondatori de religii Potrivit unui alt cercetător în psihologia fenomenelor religioase, James Leuba (Brn Mawr), care a prezentat un punct de vedere biologic în raportul său, filozofii judecă orice conștiință religioasă prea subiectiv, atribuindu-i un caracter nespus de exaltat, între timp, ca în realitate, religia este manifestarea tuturor forțelor vitale, Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEVA străduința de a satisface nevoi, de a atinge valori cu ajutorul puterii supraomenești sau a lui Dumnezeu Aria experienței religioase este, de asemenea, supusă studiului științific, precum și a altor fenomene ale vieții spirituale În dezbaterile, care au durat mai multe sesiuni, au fost puse întrebări despre cauzalitatea stărilor religioase de conștiință, despre sensul experienței religioase personale, despre legătura fenomenelor religioase cu stările anormale de conștiință, despre relația dintre religie și știință, religie și s-au discutat despre sociologie, religie și teologie În apărarea teologiei, a vorbit elocventul orator iezuitul Pacheu, misticul convins Lutosławski (Varșovia) a mărturisit în fața unui public numeros despre propria sa convertire la credință și alte fapte ale experienței religioase; psihiatrii (badarne, Geneva și alții) au sugerat aplicarea metodei psihopatologice la studiul fenomenelor religioase; s-a făcut o propunere, se pare, de un materialist care nu ține cont de fenomenele psihice și neagă valoarea autoobservării, prof fiziol Raphael Dubois (Leul) să excludă complet religia din sfera studiului științific, ca zonă pur dogmatică Punctele de vedere psihologice, biologice, teologice, mistice, psihopatologice, materialiste au fost prezentate unul după altul În ultimele întâlniri, vorbitorii (Liu-mocaaecKÍü, Pacheii) ^-BJit tnwt cu fervoare misionară, s-au mutat tot mai mult din domeniul științei pe pământul religios, pe cel al credinței, intrând în analiza experiențelor mistice În încheierea dezbaterii, prof Hbffding a subliniat încă o dată apologeților religiei că știința, ca atare, trebuie să caute o explicație naturală a fenomenelor și, dacă nu putem găsi cauzele fenomenelor, nu avem încă dreptul de a concluziona despre o cauză de natură supranaturală Prev congres prof Flournoy (Geneva), confirmând aceeași idee, a amintit că știința nu poate nici dovedi, nici infirma existența lui Dumnezeu, iar în afara științei rămânem cu tărâmul credinței înrădăcinate în emoțiile și în voința noastră Astfel, în urma a patru întâlniri și dezbateri aprinse, s-a ajuns la concluzia că experiențele religioase sunt un fapt al experienței psihologice și

ar trebui luate în considerare Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" ob v* VOLKOVICI ȘI CAPITAL, suntem în psihologie doar din punct de vedere psihologic, și nu metafizic, dar această concluzie a fost punctul de plecare al raportului lui Heffding, iar dezbaterea (deși într-un mod negativ) nu a făcut decât să-i sublinieze valabilitatea III Pe problema psihologiei sentimentelor a fost prezentat un interesant raport de prof filozofie Kiïlpe (Würzburg) După ce a indicat trăsăturile distinctive ale sentimentelor și semnelor comune cu alte fenomene mentale și prezentând o clasificare particulară a tipurilor de sentimente, împreună cu o scurtă enumerare a teoriilor, autorul raportului s-a oprit în detaliu asupra metodelor și rezultatelor studiului , remarcându-se dificultățile acestuia din urmă Din nefericire, din lipsă de timp, raportul nu a fost discutat și a provocat doar câteva remarci de natură privată (de exemplu, observația prof filozof Bovet (Neuchatel) că termenul de sentiment a fost aplicat de subiecții pe care i-a experimentat la cele mai diverse stări de conștiință și, prin urmare, este folosită în general, în cele mai diverse sensuri etc) Raport de prof Kiïlpe și un scurt mesaj de la Prof filozofie Ogdeii (America) privind legătura dintre starea estetică și diverse manifestări ale sentimentului a fost, de fapt, epuizată întreaga secțiune despre sentimente, întrucât lucrarea dr Sol-lier (Franța) Le sentiment cénesthésique, încadrată tot în această categorie, a fost o atingere pur specială asupra unui fenomen care se învecinează cu senzațiile, pe de o parte, și a aruncat lumină asupra faptelor unei personalități divizate, pe de altă parte Conform teoriei vorbitorului, sentimentul, pe care el îl numește cenestezic, unind senzații organice (cu care este adesea confundat), îi informează despre natura senzațiilor personale; în absența acestui sentiment, senzațiile organice sunt trăite de noi, dar nu au legătură cu sinele nostru (personalitate divizată); astfel, acest sentiment este unul dintre elementele personalității Cu alte cuvinte, ipoteza Sollier a indicat o nouă modalitate de a studia fenomenul divizării personalității Specialiști pe acest subiect (Nev Morton Prince-Boston, Dr Leroy-Paris, Prof Bertrand-Lion, Prof Lenha Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PO PSYCH, V GENEV și alții) au fost făcute observații care nu au subminat în niciun caz semnificația metodologică a ipotezei propuse, dar au remarcat dificultățile care trebuie luate în considerare în studiu, iar domnul Lutoslavsky a subliniat necesitatea de a distinge între sine și personalitate Fenomenul unei personalități divizate a apărut în mod firesc în prim-plan în problema stărilor subconștiente În această întrebare, din nou cu o claritate uimitoare, s-a relevat diferența dintre metodele de cercetare adoptate de vorbitori Prof Phil Dessoir (Berlin), pornind de la conceptul de conștiință și notând în stările subconștiente aceeași trăsătură caracteristică ca și în conștiință, și anume legarea de sinteză, a recurs la metoda psihanalizei pentru cercetările sale și a încercat cu ajutorul acesteia să noteze principalele trăsături ale stărilor subconștiente Prof Morton Prince , care a ales metoda psihofiziologică, a mers și mai departe în analiza sa și, subdivizând toate fenomenele subconștiente în conștient (conștient), având același caracter mental ca și fenomenele conștiinței (la fel ca la Dessora) și inconștient (inconștient) , care este rezultatul proceselor fiziologice, cerebrale și numai în final este însoțit de conștiință În fine, dr Pierre Janet (Paris) și-a limitat raportul exclusiv la domeniul fenomenelor patologice (diverse tulburări de personalitate, pe care le clasifică drept psihastenie și isterie), folosind astfel metoda psiho-

patologică) În dezbatere s-au făcut și remarci metodologice: de exemplu, prof Munnynck (Elveția) și domnul Lutoslavsky au remarcat natura ipotetică a teoriei fiziologice a inconștientului În plus, acesta din urmă a subliniat că nu ar trebui să existe grabă în generalizări, uneori făcute pe baza unor cazuri individuale Prof Domnul Pieile (Budapest) le-a reproșat vorbitorilor că s-au limitat doar la teorii, pe când într-o astfel de întrebare este deosebit de importantă observația în direct etc Pierre Janet a lipsit, dar și-a trimis raportul, care a fost discutat * Biblioteca "Runivers" lO V VOLKOVIC ȘI CAPITAL, IV Psihologia animalelor i-a interesat pe participanții la congres la fel de mult ca și psihologia fenomenelor religioase Desigur, nu participarea la viața animalelor a jucat un rol în acest caz, ci importanța psihologiei animale ca metodă de studiere a fenomenelor mentale ale omului: o analiză detaliată a reacțiilor observate în lumea animală în mod natural a condus cercetătorii la o problemă filosofică umană complexă, insolubilă, dar mereu captivantă, spiritul și corpul Un raport interesant în legătură cu demonstrația a fost prezentat de către președinte total columbofili Thauțies (Franța) - cum se orientează porumbeii călători în timpul zborului Pe baza a numeroase experimente și a unui studiu detaliat al tendințelor și obiceiurilor găsite de porumbeii călugători, vorbitorul neagă că aceștia sunt ghidați de vedere sau că au un simț exterior special - un simț al direcției sau, în cele din urmă, să-și amintească însăși mișcările către cărora le sunt supuse în timpul transportului În opinia sa, porumbeii sunt ghidați de curenți magnetici speciali care emană de pe pământ - de aceea nu se ridică niciodată sus deasupra pământului în timpul zborului lor, determinând foarte rapid și corect direcția, cu excepția cazurilor în care un cu totul special și destul de se notează starea certă a atmosferei, ceea ce le îngreunează percepția curenților magnetici Câteva serii de porumbei, proveniți din locuri diferite, au fost eliberați de către vorbitor în piață, în fața congresmanilor adunați, și aproape toți, cu foarte puține excepții, luându-și direcția potrivită, au ajuns la destinație, despre care s-a aflat vești primit prin telegraf În timpul discuției raportului, s-a remarcat viteza neobișnuită de zbor (- de kilometri pe oră), au fost date câteva date din viața altor animale și a fost pusă întrebarea de către domnul Lutoslavsky dacă fenomenul remarcat de vorbitor , de exemplu, în jocul copiilor în buff de orb etc Au mai fost făcute câteva comunicări private despre psihologia animalelor: prof Favre (Paris) l-a prezentat pe general Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEVA planuri de dezvoltare a psihologiei animalelor, prof fostul psycho-Meuer (Colombia) și-a prezentat experimentele cu privire la auzul peștilor, prof zool Yung (Geneva) a oferit câteva date despre senzația de umiditate la moluște Un mesaj interesant a fost transmis de prof comp psihic Verkes (New York): Niethod științific și psijcbologie animală El susține ideea că psihologia animalelor ar trebui dezvoltată prin exact aceleași metode ca și studiul general al fenomenelor psihice Constatând importanța cercetării experimentale (apropo, de către fiziologul rus Pavlov, despre care s-a făcut referire în lucrările congresului și alți oameni de știință), el subliniază în mod special necesitatea unei metode simple de observare, în interesul celor mai idee corectă despre experiențele interne ale animalului În opinia sa, mediul artificial al experimentului constrânge animalele și le obligă să dezvăluie proprietăți care nu sunt normale pentru ele Punând mari speranțe în activitatea strict științifică din domeniul psihologiei animalelor, autorul comunicării își exprimă încrederea că studiul

discriminării culorilor de către animale, studiul memoriei și obiceiurilor acestora vor pune în lumină întrebările psihologice și pedagogice generale relevante Dintre toată psihologia animală, problema filozofică a tropismelor a trezit cea mai mare atenție și a provocat cea mai mare dezbatere aprinsă, așa cum ne-am putea aștepta Și deși vorbitorii s-au ocupat de tropisme aproape exclusiv în aplicarea lor la animale, cei care au ascultat și s-au opus și-au aplicat involuntar concluziile la oameni, ceea ce, desigur, s-a reflectat în pasiunea obiecțiilor și în interes sporit Cele mai categorice afirmații pe tema tropismelor au fost încheiate de raportul prof fiziol Loeb'a (California) În urmă cu douăzeci de ani, vorbitorul a fost primul care a aplicat lumii animale termenul de tropism, care fusese folosit până atunci doar în botanică pentru a desemna reacțiile corpului la acțiunea factorilor luminii, gravitației etc , pe baza a legilor fizico-chimice Același personaj este, potrivit prof Loeb'a, reacțiile organismului animal la aceiași factori Animalele se deplasează într-un mod necesar către o sursă de lumină Biblioteca "Runivers" c Volkovich și Z capital sau de la el; ceea ce numim voința animalului este într-adevăr tropism; fenomenele mentale sunt explicate cu ajutorul legilor fizice şi chimice Nu se limitează la judecăți despre animale, prof Loeb a mers și mai departe în raportul său și a sugerat că doctrina tropismelor ar putea fi aplicată nu numai în psihiatrie, ci și în psihologia normală: este foarte probabil, în opinia sa, ca o persoană care acționează sub influența unei idei, de fapt le își desfășoară acțiunea ca urmare a unui anumit proces chimic care are loc în el Un alt specialist pe același subiect, dr Voit (Paris), a examinat mai detaliat în comunicarea sa însuși mecanismul și proprietățile acestora, explicând ce acțiune a animalului poate fi numită tropism și ce nu ■ Al treilea raport pe aceeași temă, transmis de prof Jennings (Baltimore), fără a nega, în general, existența tropismelor în lumea animală și a sublinia diversitatea acestora, în funcție de organism, a limitat însă semnificativ utilizarea acestora Prof Jennings propune în raportul său să adere ferm la sensul odată stabilit, definit, al tropismului, și anume, să înțelegem prin tropism reacția organismului la un anumit stimul din exterior, reacția datorită căreia este orientat organismul, adică acceptă și menține o direcție cunoscută Toate reacțiile care nu includ orientarea (și sunt majoritatea) nu pot fi numite în niciun caz tropisme Diferența de puncte de vedere, deja exprimată în rapoarte, a fost mai ales clar dezvăluită în dezbateri Au fost susținători ai teoriei prof Loeb și adversari înverșunați, iar sarcina adevăraților psihologi a fost să protejeze dezbaterea de orice fel de metafizică (adică nu numai spiritualistă, ci și materialistă, pe care susținătorii săi o consideră adesea un punct de vedere strict științific) Prof Hoffdind a subliniat neputința științei în fața problemei spiritului și trupului, care rămâne insolubilă, drept urmare, în loc să plasăm o serie de fenomene într-o relație cauzală cu alta, ar trebui să ne oprim asupra punctului de vedere de paralelism În loc să negăm viața sufletească, nu este mai firesc, dimpotrivă, să o asumăm chiar și într-o plantă, chiar și într-o floare? Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEVA pe care îl băgăm în butoniera, în timp ce simțim unele remuşcări? G Lutoslavsky a reproșat naturiștilor o eroare de logică, constând în faptul că, pe baza unor premise particulare extrase din experiență, ei exprimă, sub forma unei concluzii, judecăți generale negative: din faptul că tropismele sunt observate în unele cazuri individuale, nu este deloc ƀduet, că nu poate exista altă cauzalitate în acțiunile unui animal sau unui om decât

tropismele, iar afirmația că omul acționează numai determinist este deja metafizică Ca urmare, marea semnificație metodologică a prof Loeb' , dar în același timp se subliniază că unele fapte din viața animalelor pot fi interpretate atât în favoarea, cât și împotriva tropismelor (Pictet-Geneva); că, împreună cu supunerea la tropism, un animal poate manifesta și o luptă pentru existență, așa că, de exemplu, un insectă se târăște la umbră dacă lumina îi este dăunătoare (Claparède-Geneva) Prof Loeb a răspuns la ultima obiecție, că pot exista tropisme diferite, unul mai puternic decât celălalt, dar conceptul de beneficiu și rău este complet inaplicabil acestora Dacă se pare că acțiunea unui animal poate fi explicată fără ajutorul tropismului, atunci aceasta este doar o iluzie: animalele superioare și omul acționează întotdeauna în mod determinist, deși par a fi libere v Un loc special în lucrările congresului a fost acordat psihologiei experimentale, ca unul dintre jwtfmróad-urile studiului fenomenelor psihice Lucrările din acest domeniu pot fi împărțite în două categorii: i) rapoarte privind rezultatele studiului fenomenelor psihice obținute prin experiment;) familiarizarea vizuală cu dispozitivele experimentale Pe baza datelor experimentale, și anume numeroase experimente de natură psihofiziologică, parțial infirmând, parțial limitând rolul celor trei canale semicirculare ale labirintului în perceperea poziției pe Biblioteca "Runivers" V VOLKOVICI ȘI CAPITAL corp superior în comparație cu linia verticală, - vorbitor prof Bourdon (Rennes), a prezentat o nouă teorie, conform căreia aceste percepții includ în principal senzații musculare de presiune și efort, precum și senzații articulare și ale pielii În ceea ce privește labirintul, acesta poate fi de valoare, potrivit vorbitorului, doar pentru determinarea poziției capului, și nu a întregului corp, iar dacă capul este fixat nemișcat astfel încât senzația de statică să fie complet inactivă, înclinarea de corpul nu va fi mai puţin simţit datorită prezenţei celorlalte enumerate mai sus senzaţii Necoordonarea mișcărilor, care este citată ca dovadă a rolului labirintului, se explică perfect printr-o oarecare dereglare a senzațiilor musculare Pe lângă percepția poziției corpului nostru în spațiu, s-au avut în vedere și alte tipuri de percepție: de exemplu, a fost propusă o teorie care să explice senzația de umiditate de către prof Yung și Alurtz Vorbitorul domnul Baltalon (Moscova) a prezentat rezultatele unui experiment efectuat pe trei sute de persoane pentru a determina esența sentimentului estetic Ca urmare a diferitelor experimente cu diverse combinații de culori și sunete, se ajunge la concluzia că principiul asemănării stă la baza sentimentului estetic Un alt experimentator, dr Weszely (Budapest), a raportat despre un chestionar Binet care a furnizat ceva material pentru psihologia individuală Conform mesajului, în funcție de descrierile imaginii văzute și ale obiectului afișat, toată lumea experimentează! concluzionăm că școala noastră dezvoltă mintea mai mult decât alte proprietăți Grupul de persoane cu predominanță a gândirii, la rândul său, era format din mai multe diviziuni; tipuri care aderă la descrierea exactă a ceea ce se vede; tipurile care se gândesc mai mult la ceea ce percep decât descriu ceea ce văd; erudiți care folosesc pretextul * pentru a-și expune propriile cunoștințe etc Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEV Mai multe rapoarte au fost dedicate familiarizării cu dispozitivele experimentale Deci, de exemplu, prof Miehotie (Belgia) a demonstrat un tahistoscop îmbunătățit; prof Leuba mi-a prezentat un aparat pentru măsurarea duratei mișcărilor; prof Ducees chi (Argentina) a prezentat un raport despre aparatul său, care înregistrează grafic procesele mentale; prof

pshol Al rut g (Suedia) a descris în detaliu un aparat destinat studiului experimental al fenomenelor mediumistice și a raportat despre experimentele efectuate, ducând la presupunerea că unele persoane sunt înzestrate cu energie nervoasă intensă, care își exercită efectul chiar și asupra corpurilor neînsuflețite, care explică așa-numitele fenomene mentale de miere spirituală etc Pe lângă rapoarte, la expoziția de la congres au putut fi văzute dispozitive experimentale îmbunătățite, ai căror expozanți au fost mecanici remarcabili din Germania, Franța și Elveția - specialiști în fabricarea de dispozitive pentru psihologie experimentală: Zimmermann (Leipzig), Joos (Frankfurt), Spintile und Hoijer (Göttingen), Tainturier (Paris), Ferii ii (Paris), Sebaerer (Berna), Reue \ F avar ger (Neuchâtel) Dr Filosofie Peters (Frankfurt) a demonstrat aici un aparat construit după metoda Marbe (Marbe'sche Russmethode), care face posibilă înfățișarea grafică a vorbirii colocviale umane sub formă de zigzaguri funingine dintr-o flacără în mișcare pe o bandă de hârtie, aplicabilă și altora experimente Sunt expuse multe cronografe și cronoscoape diferite, dispozitive pentru studiul memoriei, dispozitive pentru reprezentarea grafică a pulsațiilor sanguine, registratori îmbunătățiți etc , dispozitive experimentale Pe lângă experimentare, alte metode nu au fost uitate de vorbitorii congresului Deci, prof polit, ec Pareto (Lausanne), etc Brown (Londra) a raportat despre aplicarea metodei matematice la studiul experimental al fenomenelor mentale Dr Filosofie doamna Hoesch-Ernst (München) și *) Pe lângă instrumentele experimentale, expoziția a inclus o secțiune literară cu cele mai recente lucrări de psihologie și o secțiune aplicativă despre psihologia copilului Doamna Polozova (Rusia) a recurs la metoda biografică: prima, pentru a clarifica psihologia geniului, a introdus rezultatul observațiilor ei de lungă durată, al căror obiect era un băiat foarte dotat din punct de vedere muzical; al doilea, vorbind despre miracole, despre puterea influenței lui Ioan de Kronstadt, a relatat informații biografice despre el și a oferit o descriere a personalității sale VI Rămâne de spus despre formularea și dezvoltarea de către congres a întrebărilor de aplicare practică a psihologiei Aceste întrebări sunt următoarele: i) metode de psihologie pedagogică,) pregătirea psihologică a profesorilor, h) aplicarea cunoştinţelor psihologice la creşterea şi educarea copiilor normali şi anormali Raportul fundamental asupra primelor două întrebări a fost raportul dr med doamna Yotgyko (Varșovia-Bruxelles) Pornind de la poziția că copilul este un tot sintetic complex, vorbitorul a subliniat necesitatea analizării acestui întreg și studierii elementelor lui, luate separat, în creșterea și dezvoltarea lor În opinia ei, metoda matematică poate fi de mare folos într-un astfel de studiu al naturii copilului, și anume, reprezentarea rezultatelor studiului folosind curbe (curbe de creștere, greutate, volumul craniului etc ; curbe ale forței musculare, sensibilitate la atingere, miopie, memorie, atenție etc) Fiecare curbă trebuie considerată ca rezultat al interacțiunii mai multor factori, dintre care unii tind să ridice, alții să coboare curba Extinderea matematică și calcularea unei astfel de curbe pot ajuta la studiul psihologic al rezultatelor obținute, deoarece factorii (parametrii) matematici obținuți ca urmare a extinderii curbei nu sunt altceva decât o expresie a factorilor psihofiziologici, iar relația cantitativă a acestora din urmă ar trebui să fie egală cu raportul factorilor matematici între ei prieten Astfel, munca comună a matematicienilor și psihologilor este de dorit   Acest lucru nu este

suficient Doamna Iosheiko și-a bazat raportul pe ideea absolut corectă că pedagogia sau studiul copilului, necesare dezvoltării cât mai reușite a pedagogiei și a psihologiei generale, nu pot fi dezvoltate fără participarea profesorilor, dar, bineînțeles, acestea trebuie date pregătire adecvată În dezbaterea aprinsă care a urmat raportului, părerile participanților la congres asupra experimentării ca metodă psihologică generală și, în special, asupra aplicării acesteia, cu aplicarea calculelor matematice, la studiul naturii copilului, au fost foarte exprimat clar Oponenților li s-a părut că vorbitorul promovează doar metoda ei, neglijând restul (ceea ce de fapt nu era) Prin urmare, nu au fost enumerate doar alte posibile modalități de a studia copilul, precum poli, precum cele compilate de Binet et Simon (Dr Decfohj-Bruxelles), observarea copilului din leagăn (doamna Sśyc-Varșovia) etc , dar mai ales s-a subliniat că în pedologie, alături de experimentare, cunoștințele psihologice generale sau așa-numita psihologie pură, teoretică (preotul Jeanjean, Belgia) joacă un rol enorm și că pătrunderea calitativă în chiar fenomenele este mai importantă decât lor măsurare cantitativă (prof psih Pallili - Napoli), cu care prof Patini a remarcat că experimentatorii nu au intrat încă în faza psihologiei educaționale reale și toată munca lor ar trebui să fie atribuită nu psihologiei experimentale, ci metodologiei experimentale Astfel, deși acordă o atenție deosebită, ca mai sus, psihologiei experimentale, congresul a recunoscut totuși că această metodă de investigare departe de a epuiza toate metodele psihologice; Ba nu, voci insistente au afirmat că experimentarea, cu toată importanța ei mare inalienabilă, nu poate și nu ar trebui să stea în prim-plan, excluzând simpla observație În ceea ce privește a doua întrebare, atinsă de raportul doamnei Ioteiko, a necesității pregătirii psihologice a cadrelor didactice, aceasta a evocat remarci deosebit de aprinse, care se explică prin prezența în rândul membrilor congresului a unui număr destul de însemnat de școli medii profesori și, mai mult, prin actualitatea, ca să spunem așa, a întrebării în sine Într-adevăr, durere Biblioteca "Runivers" S V VOLKOVICI ȘI CAPITAL Majoritatea profesorilor înțeleg perfect nevoia timpului și sunt dornici să-și depună eforturile în dezvoltarea pedologiei împreună cu psihologii, dar de multe ori nu știu cum să se apuce de treabă, precum și lipsa de comunicare și conflictele dintre cele două corporații, după cum a remarcat vorbitorul, împiedică succesul muncii în comun Doamna Sijc a subliniat în discursul său cât de importantă este ridicarea nivelului profesorilor în toate țările și cât de important ar fi acest fenomen pentru dezvoltarea pedologiei Rev psiho Jonckheere (Bruxelles) a raportat că în Belgia se iau măsuri pentru familiarizarea viitorilor educatori cu pedologia și că din un curs de pedologie a fost inclus în programul Ecole normale Sf Jeanjean a subliniat necesitatea urgentă a unei lucrări colective comune, având în vedere complexitatea problemei pedologice, dar, în același timp, a subliniat că orice grabă ar putea dăuna cauzei, submina semnificația concluziilor pedologice, drept urmare sunt necesare răbdare și prudență din partea cercetătorilor Rev Jules Dubois (Geneva), la finalul discursului său, a propus alegerea unei comisii internaționale care să întocmească un plan pentru munca comună a educatorilor și psihologilor Comisia, în opinia sa, ar trebui: i) să identifice problemele de dezvoltat;) să găsească fonduri pentru pregătirea psihologică a cadrelor didactice;) să coordoneze activitățile psihologilor, profesorilor și medicilor din domeniul pedologiei * Congresul a primit foarte simpatic propunerea, dar nu a putut-o duce la bun sfârșit din lipsă de timp și și-a exprimat dorința

ca comisia pentru organizarea viitorului congres internațional de psihologie să se ocupe de numirea unei astfel de comisii A treia întrebare despre aplicarea practică a psihologiei, aplicarea cunoștințelor psihologice la creșterea și educarea copiilor normali și anormali, interesați, nu mai puțin decât primele două, s-a adunat publicul numeros Au fost programate pentru discuție diferite proiecte de clasificare, în principal a copiilor anormali, realizate în scop pedagogic Dar prof Scbuyten (Bruxelles), cunoscut Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEVA, , , cu lucrările sale despre psihologia școlară, a raportat despre experimentele de clasificare a elevilor normali: a împărțit elevii în trei grupe și s-a ocupat doar de acele două grupuri, ai căror elevi erau sub și peste nivelul mediei, supunându-le unui studiu detaliat, precis, calea principală din partea dezvoltării fizice și a memoriei; baza clasificării pe care a construit-o în urma studiului său a fost diferența în tratamentul copiilor (mai mult sau mai puțin strict sau soft) Vorbind despre copiii anormali, vorbitorii au subliniat că împărțirea în anormal și normal are doar semnificație practică, întrucât conceptul de normalitate este un concept ideal, doar un criteriu de comparație, iar dacă uneori este dificil de stabilit gradul de anormalitate, atunci este și mai greu de determinat motivul pentru care un profesor O persoană care se ocupă de copii anormali trebuie să aibă o pregătire psihologică excelentă și trebuie să vadă clasificarea doar ca un mijloc auxiliar, dându-i o valoare pur de serviciu Dr Decrolij (Bruxelles), insistând în raportul său asupra valorii exclusiv practice și deci a caracterului mobil al clasificării, solicită medicului școlar și profesorului o cunoaștere temeinică a cauzelor anomaliei remarcate care împiedică progresul copilului; observația prea grăbită, superficială, face să se ia drept motiv și să aducă în prim-plan un indicator al unei ordini secundare doar pentru că este mai frapant, iar în acest caz copilul este clasificat complet incorect drept leneș, neatent, înșelător etc Fiecare caz de anomalie necesită cea mai atentă investigare a cauzelor, care a fost exprimată și de un alt vorbitor, Rev Persigout (Franța), care a notat în comunicarea sa fenomenul cauzelor multiple, datorită căruia cazuri identice sunt adesea explicate prin fenomene complet diferite Clasificarea propusă de el cuprinde trei grupe mari (anomalii organice, mentale și pedagogice) și o mulțime de diviziuni În opinia doctorului Heller (Viena), cel mai bun mijloc pentru determinarea gradului de anomalie este studiul atenției active Biblioteca "Runivers" V, VOLKOVICI ȘI CAPITAL În ceea ce privește studiul memoriei, unii, precum Prof Sclncij-¡eiiu i-a acordat prioritate (Dr Lipmann-Berlin), alții și-au exprimat îndoielile cu privire la aceasta (dna Sțyc) Au fost criticate și proiectele de clasificare (Prof de SciHctis-Roma, Dr Leij-Belgia, Prof Nayras-Lyon și alții), dar utilitatea generală a clasificării ca un bun instrument pedagogic auxiliar a fost recunoscută de toți și a fost a subliniat că o clasificare făcută în scop pedagogic, ca având o valoare pur practică, poate să nu aibă nicio legătură cu punctul de vedere medical, iar prof Schuyten a sugerat împărțirea tuturor copiilor anormali în două grupuri mari: capabili și incapabili de școlarizare, iar T o ^ Couwelaert (Freiburg) a subliniat dezirabilitatea unei cât mai mari individualizări posibile în educație cu un program minim obligatoriu Date interesante despre pedagogie, pe lângă dezvoltarea teoretică a problemei psihopedagogice, au fost date de expoziție, sau mai degrabă minuscul său departament psihopedagogic cu material calitativ valoros, dar cantitativ foarte nesemnificativ Locul central în această secțiune

a fost ocupat de o demonstrație a metodelor de predare și a ajutoarelor utilizate pentru angajarea cu copiii retardați; în plus, lucrările lor sunt expuse A expus o parte din literatura pedagogică (inclusiv rusă) și a colectat câteva date despre psihologia copilului: tabele cu curbe {Nechaev-Petersburg); chestionar despre desen {Claparède-Geneva), care face posibilă aprecierea memoriei, imaginației, abilităților de observație ale desenetorilor; chestionar despre lectura copiilor {Baltalon-Moscova), etc Pe lângă expoziție, la departamentul psihopedagogic al congresului s-au adăugat și demonstrațiile oferite congresanților: i) gimnastică ritmică (prof Jacques - Dalerone - Geneva, conservator), învățarea ritmului pe copiii care au intrat în conservator în muzică prin producerea de mișcări mecanice ritmice la muzică și dezvoltarea unei precizii remarcabile a mișcării, împreună cu autocontrolul;) o școală nouă (dir Schwarț-Buys, Coppet, ca Geneva, înființată pe modelul școlilor germane ale Dr Lietț într-un cadru rural frumos și în curs de dezvoltare din elevii săi Biblioteca "Runivers" RAPORT LA INTERNAȚIONAL CONGR PE PSYCHO LA GENEVA SÎ și studenți ai minții și trupului sănătoși, cetățeni independenți În general, congresul din a acoperit cu lucrările sale o zonă destul de vastă de fenomene mentale puțin conștiente și puțin studiate, înțelegerea proprietăților psihologice ale unui minor, observând trăsături similare în lumea animală și plonjând în abisurile mistice fără fund de religiozitate şi inconştienţă du-te Zona de gândire gândită, limpede, conștiință a Par Excellence a fost lăsată în partide și trebuie presupus că viitorul congres internațional de psihologie, desemnat la provocarea americană a lui Baldwin (cu statutul onorific, nu va pleca) acesta așteaptă pe unul care își aștepta prudența Sunt probleme, iar comisia viitorului congres (Baldwin, Titchener, Cattel, Sanford)x) îl va include în program, V Volkovich și Capital) Prof G I Chelpanov și Dr I Ioteiko au fost aleși din Rusia în Comitetul Internațional de Propaganda Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Cărți și broșuri noi primite de la editori Alverdyants, M Ya Şederea împăratului Nicolae la Echmiadzin şi Tiflis, conform datelor unui arheolog armean SPb Art Apostolov, L Ya Vladimir Sergeevich Solovyov, marele filozof al pământului rus Tiflis Art dolari Bekhterev, V Sarcini și metode ale psihologiei obiective SPb I O Artă Boistel, M A Conception des personnes morales Geneve Vilfredo Pareto, M L'individuel et le social Geneve Windelband, V Filosofia în viața spirituală germană a secolului al XIX-lea Pe M Rubinstein Moscova Art C o k Gaupp, R Psihologia copilului SPb Art C k Golinskaya, Sofia Asociația pentru îmbunătățirea agriculturii pe diferite terenuri Moscova Art David, I -EI Observații de psihologie canină Geneve James William Precis de Psihologie Trad alin E Boudin şi G Bertier Paris Art XXXV Ip C fr Demoor, Jean Copii anormali și creșterea lor acasă și la școală Moscova C și r Artă XIX- Demolius, Ed clasificare socială Zaitsev, L M Responsabilitatea pentru crimele în masă Kiev Art VIII-J- C k Zbinden, H Influence delà vie psychique sur la santé Geneve Seligmann, R Kausalitat Berlin Art L Zur Philosophie der Individualitat Berlin Art Al lui Synthese der Empfindungen Leipzig Art Claparede, Ed Quelques mots sur la definition de F hysterie Geneve Art Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI A lui Rapport sur le laboratoire de psychologie Geneve Art Colozza, D A Jocurile pentru copii, semnificația lor psihologică și pedagogică Pe din italian ed N D Vinogradov și A A Grombakh Moscova Art XVIII -[- C i r k Condorcet, M Progresul minţii umane Transl I A Shapiro, ed V N Speransky cu intrare eseu, prof M M Kovalevsky SPb Art XV " C şi r k Lai, V A Pedagogie experimentală Moscova Art XII- - II C k Levitov,

Pavel Pe subiecte contemporane Ekaterinoslav Art C k Lezan, K A Noi moduri de a introduce copiii în matematică Artă C k Maeder, Alphonse Contributions à la psychopathologie de la vie quotidienne Geneve Markowa, Klawdia Contribuție la studiul percepției stereo-gnostice Geneve Art Raport privind starea și activitățile Universității Imperiale din Sankt Petersburg pentru SPb Art + - -Î- Penel, R Science et atheisme Geneva Decrete ale Primului Congres rusesc al profesorilor școlilor orășenești conform Regulamentului din Sankt Petersburg Art Reinke, Johannes Neovitalisme și rolul finalității în biologie Geneve Sikorsky, I A Începuturile psihologiei Kiev Art VI " * C i p k Lista celor mai importante periodice disponibile în biblioteca din Sankt Petersburg universitate SPb Art tu Stein, Ludwig A fost filozofie heisst? Geneve Struve, Alexey Deasupra mării Dramă Moscova Art Sudnitsyn, D Scurtă trecere în revistă istorică a principalelor învățături filozofice Vladimir Art XII - C bo k Fisher, Kuno Istoria noii filosofii T VI Fichte, viața, scrierile și învățăturile sale SPb Ed D E Jukovski Artă C p k Flournoy, Th Automatisme teleologice antisuicide Geneve Întrebări de filosofie, carte Il Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Volkmann, Paul Naturwissenschaften și Monismus Leipzig St C ï M Schultz, Johann Expunere explicativă a Criticii rațiunii pure Pe ed B A Fokhta Moscova Art II -}- C i r da k Eiken R Principalele probleme ale filosofiei moderne a religiei S I Povarnina SPb Art C k Jung, C -G Asociații de idei de familii Geneva Edițiile "Intermediarului": B Savikhin Partajarea curbei C i k Schmidt Galya C IV k A Iuşko pământul lui Dumnezeu C / k I Gorbunov-Posadov, Fecioara Rosie C i k Al lui Inel de aur C i k C Golinskaya Parteneriate pentru îmbunătățirea agriculturii pe diferite terenuri C I la I Gorbunov-Posadov şi S Durylin În memoria lui N V Gogol C k I Gorbunov-Posadov Învățământ gratuit Nr C k A Iuşko Pământul lui Dumnezeu, cel mai bine ed C la Kat Douglas - Wiggin Fericirea bietului copil Coperta I k L N Tolstoi regele asirian Assarhadon C și k L Dumnezeu sau mamona? C și k A Apollov Lupta luminii cu întunericul C și k B Hugo Oameni saraci C i k Y Bezrodnaya Magnanitul Goliat C și k L N Tolstoi Unde este iubire, acolo este Dumnezeu C și k N Teleshov Acasă C și k E Nekrasova Ioan războinic C și k L N Tolstoi Dragoste C i k De cât pământ are nevoie un om? C și k A Appolov Un caz extraordinar C și k D Nikolsky Despre tutun și pericolele fumatului acestuia C și k B Korolenko Priemysh Ts și k V Garshin Semnal Ts și k I Gorbunov-Posadov fată creștină Ts și k K Lezan Educație gratuită la matematică Ts și k Biblioteca Runiverse Notificări și note Chestionar privind problema înființării predării psihologiei într-un gimnaziu masculin Societatea de Psihologie din Moscova și-a propus să se familiarizeze cu rezultatele a patru ani de experiență în predarea psihologiei în școlile secundare Vrea să primească un răspuns bine întemeiat la întrebarea, în ce măsură introducerea psihologiei în cercul disciplinelor predării gimnaziale s-a dovedit a fi plină de farmec și ce schimbări sau reforme sunt de dorit în formularea predării acestei discipline În acest scop, a decis să se adreseze profesorilor de psihologie cu o cerere de răspuns la întrebările cuprinse în chestionarul atașat Răspunsurile sunt de dorit cât mai detaliate posibil, dar Societatea se poate mulțumi cu răspunsuri scurte Societatea dorește să cunoască opiniile profesorilor pe baza experienței de predare, și nu pe considerente teoretice Este de dorit ca aceste sau alte hotărâri, aprecieri etc , să fie însoțite de indicarea unor exemple, cazuri etc , confirmate în general de un fel de dovezi reale Însă Societatea se poate mulțumi cu simple judecăți cu

privire la aceasta sau la alta problemă Este de dorit să avem răspunsuri la toate întrebările puse, dar dacă vreunul dintre profesori dă răspunsuri clare doar la unele dintre întrebări, atunci Societatea se va mulțumi cu asta Răspunsurile pot fi trimise cu semnătură sau anonim De preferat cu semnătură, pentru ca în caz de dubiu să ceri o lămurire personală Dacă autorul dorește ca numele său să nu fie publicat deloc, atunci acesta este solicitat să fie declarat În orice caz, chiar dacă răspunsurile sunt transmise cu semnătură, Societatea garantează anonimatul deplin ȘI* Biblioteca "Runivers" SÛ NOTĂRI ȘI NOTE Având în vedere importanța deosebită a rezolvării problemei în cauză, Societatea de Psihologie speră ca toți profesorii de psihologie să reacționeze cu simpatie la propunerea sa și să trimită răspunsuri la întrebările puse Președinte al Societății de Psihologie L M Lopatin Tovarăşe preşedinte G I Chelpanov Răspunsurile sunt rugate să fie trimise cât mai curând posibil și nu mai târziu de decembrie la adresa: Moscova, redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie", Chernyshevsky per , d Nr) În ce măsură psihologia, ca disciplină academică, s-a dovedit a fi accesibilă înțelegerii studenților Care este procentul aproximativ al celor care nu stăpânesc deloc psihologia În ce parte a psihologiei este cea mai puțin accesibilă Dacă subiectul se dovedește a fi complet inaccesibil, atunci care este, în opinia dvs , motivul pentru aceasta, de exemplu, dezvoltarea insuficientă a elevilor, lipsa de timp sau orice alt motiv în general) A adus acest subiect ceva nou în viața academică sau rămâne complet invizibil? Trezește interes? Contribuie la dezvoltarea mentală a elevilor Dacă da, ce înseamnă Se poate spune ceva despre efectul benefic al acestui subiect asupra elevilor Contribuie la o atitudine mai conștientă atunci când studiezi alte discipline, de exemplu: literatură, fizică, istorie etc Care este părerea altor profesori despre asta) Acest subiect nu trezește dorința de a continua studiul prin intermediul lecturii Ce fel de cărți sau articole citesc elevii și în ce măsură le absorb Există ore practice extracurriculare, în ce constau și care sunt rezultatele Nu scriu ei înșiși eseuri, nu compune note Este posibil să obțineți acelea sau altele pentru revizuire (Când sunt utilizate, acestea vor fi returnate)) Ați observat cazuri când, datorită studiului acestei discipline în gimnaziu, elevii au dorința de a se dedica ulterior studiului special al acestei discipline) Considerați până la urmă această materie dezirabilă în liceu sau credeți că ar fi mai potrivită la universitate Care este atitudinea profesorilor de la alte discipline față de psihologie Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE) Care este atitudinea elevilor față de acest subiect Ei consideră că este împovărător Nu disting nimic de alte obiecte Acordați o importanță deosebită acestui subiect) Este de dorit reducerea sau creșterea programului Ce întrebări este de dorit să se adauge sau ce întrebări este de dorit să se excludă din program Ce întrebări sunt de interes primordial pentru elevi? La ce întrebări te ocupi cel mai mult? Care este numărul aproximativ de lecții pe an universitar pentru predarea psihologiei) Prezentați întrebări care depășesc limitele programului, de exemplu, luați în considerare în detaliu întrebări despre simțul estetic, simțul moral etc Care sunt observațiile dvs cu privire la introducerea studenților în astfel de probleme) Ați folosit instrumente pentru experimente psihologice când predați psihologie? Aveți electrocasnice și ce fel? Ce fel de experimente ai făcut? Dacă experimentele au fost legate de curs sau dacă demonstrația a fost aleatorie Ați făcut experimente doar în clasă sau ați efectuat exerciții practice în afara clasei Ce părere aveți despre rezultatele

predării psihologiei experimentale j) Manifestă elevii vreun interes pentru întrebările filozofice cu care trebuie să se confrunte în predarea psihologiei? De exemplu, întrebări despre relația dintre suflet și corp, despre liberul arbitru etc Nu considerați că este de dorit să extindeți predarea propedeuticii filozofice prin "introducerea filozofiei" i) Sunt deloc dezirabile reforme în modul în care este predată psihologia? În ce relație ar trebui să stea psihologia cu logica? Nu este de dorit să precedăm predarea psihologiei cu predarea logicii? Ce obstacole există pentru stabilirea corectă a predării psihologiei) Puteti furniza pe cont propriu orice informatie cu privire la starea psihologiei in gimnaziu, indiferent de intrebarile care sunt propuse in acest chestionar Biblioteca "Runivers" Controversă Ce este psihologia obiectivă Pe paginile "Probleme de filosofie și psihologie" în urmă cu ceva timp *) a apărut un articol al domnului Șcerbina sub titlul "Este posibilă psihologia fără autoobservare" Se poate observa din acest articol că, deși este presărat cu extrase autentice din diverse locuri într-una din lucrările mele referitoare la psihologia obiectivă,), cu toate acestea, nu dă deloc o idee nici despre sarcini, nici despre metoda psihologiei obiective În acest sens, desigur, nu dau vina pe autorul articolului; sarcina lui nu era de a familiariza cititorul cu baza acelei învățături pe care eu o numesc psihologie obiectivă; dimpotrivă, sarcina lui era exclusiv de natură polemică; această împrejurare m-a împiedicat până acum să intru în explicații pe această temă cu autorul articolului de mai sus, cu atât mai mult cu cât acesta din urmă deja în primele rânduri ale lucrării sale oferă o acoperire complet incorectă a subiectului, declarând că lucrarea mea este despre "Psihologia obiectivă" se presupune că oferă "o idee clară a opiniilor asupra esenței psihologiei care predomină în rândul persoanelor special angajate în studiul funcțiilor corpului uman" Nu este deloc necesar să spunem aici că nu poate fi vorba de vreo dominare a opiniilor în acest caz, mai ales) "Întrebări de filosofie și psihologie", noiembrie) V Bekhterev "Justificarea psihologiei obiective" "Buletin de psihologie" G IV; emisiune I şi III- "Psihologie obiectivă", numărul I- Biblioteca "Runivers" POLEM I K A dacă ținem cont de faptul că însăși doctrina, pe care o numesc "psihologie obiectivă", a apărut cu doar câțiva ani în urmă Mai mult, dacă sub persoane, studiază în mod special funcțiile corpului uman, autorul înțelege medicii, apoi admite o greșeală gravă în aceasta, crezând fără temeiuri suficiente că tocmai în rândul medicilor domină opiniile psihologiei obiective Nu este deloc necesar să dăm aici numele psihologilor cu o direcție pur subiectivă Ele ar trebui să fie cunoscute celor care lucrează în psihologie În special, în raport cu mine, voi remarca, pentru a evita orice neînțelegeri, că, propunând psihologia obiectivă ca disciplină științifică specială, nu exclud deloc psihologia subiectivă, căreia i-au fost consacrate unele dintre cercetările mele până în prezent recent Drept dovadă, voi indica lucrarea "Despre conștiința personală și generală", publicată cu câțiva ani în urmă în același "Buletin de psihologie" ( ) și lucrarea pe care am publicat-o mai devreme "Despre localizarea activității conștiente") și chiar mai devreme la propria mea lucrare "Limitele conștiinței) În ceea ce privește părerile mele asupra chestiunii relației dintre psihologia obiectivă și cea subiectivă, vorbesc despre aceasta "foarte sigur în discursul meu de la Amsterdam dedicat studiului obiectiv al activității neuropsihice) Închei acest discurs, printre altele, cu următoarele cuvinte: "Este de la sine înțeles că intrarea psihologiei obiective în arena dezvoltării științifice nu poate limita în niciun

fel dezvoltarea legitimă a psihologiei subiective, care, înarmată cu metoda experimentală de cercetare, a făcut progrese remarcabile în ultima vreme, dar întotdeauna și pretutindeni trebuie să aibă în vedere delimitarea strictă a unuia pe- Discurs rostit la Congresul Pirogov de la Kiev Dep ed SPb ,) Discursul rostit la actul anual Kazan Universitatea S și departament ed Kazan, °) V Bekhterev "Pe un studiu obiectiv al activității neuropsihice* Discurs rostit la septembrie , la Congresul Internațional de Psihiatrie, Psihologie și Societăți pentru îngrijirea bolnavilor mintal Vezi Actele Congresului menționat mai sus, Review of Psychiatry, și ed K, Ricker, Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ disciplina stiintifica de la alta Oricine investighează lumea subiectivă a omului trebuie să-și amintească că această cercetare poate fi efectuată numai prin auto-observare, chiar dacă este stabilită în condițiile unui experiment, și nu trebuie să transfere în mod arbitrar rezultatele autoobservării către alte persoane persoane și cu atât mai mult la bolnavi mintal sau la animale Cel care își va da munca PSIHOLOGIEI obiective, ar trebui să aibă în vedere DOAR UNUL ■ metodă de cercetare și, în același timp, să se abțină cu strictețe de la fascinația involuntară pentru termenii subiectivi și explicațiile subiective ale manifestărilor externe ale activității neuropsihice a unei persoane Astfel, afirmând că lucrarea de mai sus oferă o idee clară a opiniilor asupra esenței psihologiei în rândul persoanelor special angajate în studiul funcțiilor corpului uman, autorul greșește din nou în raport cu mine, deoarece nu vorbesc deloc despre părerile mele despre psihologie în general și subiectivă în special și mă opresc doar asupra subiectului căruia i-au fost consacrate cercetările mele ulterioare în acest domeniu, limitându-mă, în plus, doar la una dintre lucrările mele și neatingându-mă deloc de celelalte cercetări în același domeniu *) O serie întreagă de asemenea și alte neînțelegeri similare, apărute pe parcursul articolului autorului, m-au făcut mult timp să mă abțin de la explicarea celor de mai sus) Aici nu vorbesc despre lucrarea mea mai veche în acest domeniu "Psihologia obiectivă și subiectul ei", publicată în "News, psychology" pentru și în "Revue scientifique" pentru , ci despre lucrări mai recente, tipărite, însă , înainte de apariția luminii articolului menționat de domnul Shcherbina Dintre aceste lucrări, voi numi aici lucrarea: "Despre metodele de cercetare obiectivă a sferei neuropsihice" raportată în ședințele științifice ale clinicii de boli psihice și nervoase din mai (referințele sunt disponibile în literatura medicală) "Un studiu obiectiv al activității neuropsihice" Proceedings of the International Congress on Psychiatry and Psychology in Amsterdam for - "On reproductive and combinational activity in moves", "Review of Psychiatry", - "The initial evolution of children's drawing in an objective study", raportat in R General Norm, π Patol Psihologie pentru (ref în literatura medicală şi în "Niva") - "Un studiu obiectiv al sferei neuropsihice în copilărie" Raport realizat în Comitetul Institutului Pedologic în aprilie (ref în literatură medicală și publicată ca ediție separată) Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ G minute al articolului și ne limităm la explicații cu privire la esența problemei, care au fost expuse în paginile Cuvântului Nou *) Dar faptul că articolul domnului Șcherbina a apărut pe paginile unei reviste atât de respectate precum "Probleme de filosofie și psihologie" m-a convins, după multe ezitări, să abandonez decizia adoptată inițial și să dau pe paginile acesteia explicațiile adecvate pentru a elimina acele neînțelegeri , pe care articolul menționat mai sus al domnului Shcherbina l-ar putea lăsa în mintea cititorilor În același timp, nu

găsesc cu putință să intru în niciun detaliu pentru a evita ceea ce am spus în alte lucrări și pentru a nu sparge în fleacuri și, prin urmare, mă voi limita la cele mai scurte explicații care luminează esența a subiectului, cu atât mai mult cu cât câteva explicații ale părerilor mele în legătură cu articolul domnului Șcherbina, cititorii le pot găsi în discursul meu mai sus menționat, rostit în noiembrie și plasat la Novye Slovo pentru februarie Să ne oprim de la bun început asupra poziției fundamentale pe care autorul o pune în rezumatul raționamentelor sale despre numeroasele fragmente fragmentare și nesistematice din opera mea, care în esență este doar o introducere în psihologia obiectivă: la pagina , autorul spune literalmente: următoarele: i) "G Bekhterev caută să creeze o știință obiectivă (cursive ale autorului), care, ignorând datele autoobservării, să investigheze procesele fizice și fiziologice: iritații externe, modificări ale organismului cauzate de acestea și efectele externe rezultate ale consecințelor azi Adevărat, atenția principală se atrage asupra studiului creierului și al sistemului nervos; dar, strict vorbind, o asemenea preferință pentru fenomenele fiziologice cunoscute trebuie considerată o simplă inconsecvență, o dependență inconștientă de metoda autoobservării Luând în considerare doar experiențele mentale care sunt accesibile doar autoobservării directe, putem ridica întrebarea: ce procese fiziologice sunt însoțite de aceste experiențe? Въ împotriva · V Bekhterev: "Probleme și metode de psihologie obiectivă* Discurs rostit în memoria deschiderii clinicii de boli psihice și nervoase în noiembrie , Vezi "Cuvânt nou" * februarie Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ În acest caz, nu avem obiectul unui criteriu (italicele mele) prin care am putea da preferință anumitor fenomene care se produc în organism față de altele Mai departe, autorul subliniază că psihologia obiectivă introduce în cercul studiului său funcțiile cardiace și vasomotorii ale organismului și nu recunoaște de la sine clar de ce în acest caz trebuie să vorbim despre o nouă știință numită "psihologie obiectivă", care, după părerea sa, nu se află în cercetarea subiectului, nici după metodă, se pare, nu diferă de fiziol egii Potrivit autorului, "într-o astfel de inovație, în afară de dorința autorului însuși, recunoașterea semnificației independente pentru lumea experiențelor mentale afectează în mod evident " Aici autorul greșește de la început până la sfârșit Chiar și în primele rânduri ale poziției sale, când spune că psihologia obiectivă investighează "stimulii externi, modificările organismului provocate de aceștia și acțiunea externă rezultată a acestora din urmă", nu are dreptate, întrucât disciplina științifică pe care eu încercarea de a apăra are scopul nu este de a studia doar iritațiile externe, modificările pe care le provoacă în organism și acțiunile externe rezultate ale acestuia din urmă, precum și manifestările externe ale sferei neuropsihice în legătură cu experiența individuală trecută, despre care vorbesc cu siguranță într-o serie întreagă de pagini, în special , , , , și , ale operei sale , și aceasta este departe de ceea ce susține domnul Shcherbina Ideea, așadar, nu este în iritații, nu în modificările organismului cauzate de acestea și nu în acțiunile exterioare rezultate din aceasta, ci tocmai în acele manifestări externe ale sferei neuropsihice, care stau în legătură cu experiența individuală trecută Dacă autorul ar fi acordat atenție acestui punct, atunci el, fără îndoială, nu ar fi susținut că preferința pentru fenomenele fiziologice cunoscute, adică, funcțiile creierului, în acest caz ar trebui considerate "o simplă inconsecvență, o dependență inconștientă de metoda autoobservării" Ideea nu este în metoda

autoobservării, ci în faptul că influența experienței individuale trecute asupra reacțiilor externe este determinată de *) Dau un link către paginile unei publicații separate "Psihologia obiectivă*, vol Eu, întrucât nu am la îndemână numărul corespunzător al Buletinului de Psihologie Biblioteca "Runivers" POLEMICA A regnul animal prin funcțiile centrilor superiori ai sistemului nervos (unde, desigur, este prezent) Aceeași influență a experienței individuale trecute, fără a recurge la metoda autoobservării, oferă și un criteriu obiectiv pentru acele funcții ale sistemului nervos, care de obicei sunt numite mentale și pe care preferăm să le numim neuropsihice, recunoscând că nu există o un singur act mental fără un proces nervos Faptul este că toate reflexele obișnuite sunt acele funcții ale căror manifestări nu sunt în niciun fel afectate de experiența personală sau individuală și care, dezvoltându-se asemănătoare unei mașini de la început până la sfârșit, sunt rezultatul unor condiții înnăscute și moștenite Nu este deloc necesar să spunem că experiența individuală sau personală trecută se manifestă mai ales în sfera motorie și, prin urmare, această sferă este subiectul principal de studiu al psihologiei obiective *) Cu toate acestea, nu există niciun motiv pentru a exclude din viziunea ei vasomotorul și funcțiile secretoare ale organismului Deși aceste ultime funcții se găsesc cel mai adesea în condițiile manifestării unui reflex obișnuit, nu există nicio îndoială că în timpul dezvoltării afectelor sau așa-numitele Emoțiile, ele se află într-o anumită dependență de experiența individuală trecută și din această parte ar trebui incluse în subiectul de studiu al psihologiei obiective, ca tot ceea ce caracterizează activitatea mentală sau neuropsihică Când o persoană, chiar dacă rămâne nemișcată, în anumite condiții se înroșește pe față sau îi apar lacrimi în ochi, atunci toată lumea, fără îndoială, va fi de acord că acest lucru este uneori indicat mai mult în manifestările sferei sale neuropsihice decât într-un întreg serie de mișcări în alte cazuri La fel, un copil care înghite saliva la vederea unui fel de mâncare delicios este nu mai puțin un exemplu viu al manifestărilor externe ale sferei sale neuropsihice decât mișcările sale într-un caz sau altul Deci, nu este nimic surprinzător că domeniul de aplicare al "psihologiei obiective" ar trebui să includă nu numai acte motorii, ci și funcții precum mișcarea vaselor de sânge *) Vezi mai multe detalii în lucrarea mea "Semnificația studiului sferei motorii pentru un studiu obiectiv al activității neuro-psihice a unui bărbat"* R Vrach Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ corpurile și separarea glandelor digestive (glandele salivare sunt, până la urmă, digestive), și în condițiile unui experiment pe animale (despre care s-a discutat de fapt în locul citat dl Shcherbina al lucrării mele x) și separarea de rinichii, organele genitale etc Totuși, studiul manifestărilor externe ale tuturor acestor funcții în "psihologia obiectivă" nu se realizează cu scopul de a recunoaște ceea ce se întâmplă în "sufletul" unei persoane sau animal sau în lumea lor subiectivă, cu alte cuvinte, ceea ce fel de experiențe pe care le trăiesc, ci pentru a afla corelația acestor manifestări externe ale sferei neuropsihice, care se regăsesc în condiții externe date, cu experiența individuală trecută Acum se pune întrebarea: care este diferența dintre noua disciplină științifică și fiziologie? Desigur, dacă prin fiziologie înțelegem studiul tuturor funcțiilor organismului în general în cel mai larg sens al cuvântului, atunci nu va mai fi loc nu numai pentru psihologia obiectivă, ci și pentru psihologia subiectivă, deoarece, la urma urmei, experiențele subiective nu pot fi reprezentate separat de organism și funcțiile acestuia) Dar până acum, s-a obișnuit să se înțeleagă fiziologia ca

știință a vieții și, din moment ce funcțiile psihice, așa cum mulți au recunoscut, nu sunt necesare în funcțiile vitale ale organismului sau cel puțin nu constituie esența funcțiilor vitale, au fost separate într-o știință specială numită psihologie Acest lucru, desigur, a fost foarte ajutat de faptul că până de curând psihologia folosea o metodă cu totul specială, metoda autoobservării Dar că separarea disciplinelor științifice una de cealaltă nu constă într-o singură metodă, este dovedit de faptul că aceeași fiziologie folosește exclusiv metode mecanice, fizice și chimice pentru scopurile sale, și totuși nu este mai puțin izolată *) V Bekhterev: "Psihologia obiectivă", p) Ca dovadă, se poate face referire la faptul că nici un manual de fiziologie nu a fost până acum complet fără discuții despre mișcările voluntare, procesele mentale etc : de altfel, se bazează datele "fiziologiei organelor de simț" în mare măsură pe metoda subiectivă a autoobservării · Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ El este înstrăinat de mecanică, și de fizică și de chimie prin însuși subiectul cercetării și nu numai prin propria sa metodă Același fenomen se observă și în alte discipline științifice: peste tot și pretutindeni principalul criteriu de separare a unei științe de alta este subiectul cercetării Dacă acum spunem că subiectul "psihologiei obiective", precum și "psihologiei subiective", este sfera psihică sau neuropsihică propriu-zisă, atunci va deveni clar de ce "psihologia obiectivă" ar trebui izolată de fiziologie și de ce păstrează conceptul în denumirea ei psihologie, deși cu adaos de "obiectiv" Această poziție va deveni și mai clară dacă avem în vedere că toate procesele mentale care au loc în noi nu pot fi izolate de facto de procesele nervoase care au loc în creier Indiferent de viziunea pe care o avem asupra naturii sferei psihice, dar acum, cu excepția spiritualiștilor, se pare că niciun reprezentant serios al științei nu neagă faptul însuși existența unei relații cutare sau cutare (și, în orice caz, inseparabilă) între experiențele subiective şi modificări obiective ale ţesutului nervos creierul Cu alte cuvinte, procesele subiective pe care le experimentăm, nu le putem gândi în afara creierului și nu le putem permite fără ca acele sau alte schimbări obiective să apară în creier Deși aceste modificări nu ne sunt întotdeauna mai cunoscute, ele trebuie totuși să existe sub forma unor modificări succesive în întregul lanț de elemente nervoase sau neuroni, începând cu modificări ale organului extern care primește iritații, în conductorii săi centripeți, în ъ perceperea centrii ai creierului, în conexiunile intercentrale și într-un număr de alți centri până la centrii de excitație sau de răspuns ai nervilor abductivi inclusiv și, în final, în fibrele centrifuge care ajung la aparatul periferic sub formă de mușchi și glande Această propoziție, deși este în deplin acord cu datele psihologiei subiective, nu constituie deloc o concluzie directă din ea Este mai degrabă un postulat necesar din datele anatomiei și mai ales fiziologia și patologia creierului Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ emisfere Dacă această poziție este recunoscută ca imuabilă sau cel puțin destul de acceptabilă ca ipoteză, atunci, evident, este posibil să se studieze raportul manifestărilor externe ale sferei neuropsihice, care se găsesc în condiții date în legătură cu experiența individuală trecută, fără a recurge la analiza experiențelor subiective care apar simultan, cu atât mai mult cu cât acestea din urmă sunt direct accesibile pentru a le studia doar asupra propriei persoane, și nu asupra altora Oricum ar fi, psihologia obiectivă, fără să-i împiedice câtuși de puțin pe subiectiviști în stabilirea sarcinilor lor de cercetare, are în vedere să clarifice corelațiile care există între reacțiile neuropsihice

externe și cauzele externe care i-au excitat, nu numai în prezent, dar și în trecut ■ Un criteriu obiectiv pentru deosebirea proceselor neuropsihice propriu-zise de funcțiile pur nervoase sau reflexele obișnuite, așa cum am spus mai sus, este că în reacția neuropsihică externă descoperim întotdeauna influența experienței individuale trecute, bazată pe activitatea reproductivă și asociativă a sistemului nervos, în timp ce în reacțiile pur nervoase sau reflexe simple se regăsește întotdeauna doar acțiunea unui mecanism nervos înnăscut sau ereditar, stabilindu-se o relație complet definită, neschimbătoare și, de altfel, deloc dependentă de experiența individuală trecută, relația dintre reacția externă și efectul asupra organismului iritarea externă Cu alte cuvinte, în primul caz avem de-a face cu astfel de reacții externe efectuate de sistemul nervos, în care urmele unor influențe sau iritații anterioare joacă rolul, iar în al doilea caz avem doar o simplă activitate înainte și pentru totdeauna prestabilită a unui mecanism nervos înnăscut sau ereditar G Shcherbina din anumite motive crede că atunci când vorbim despre "urme)) atunci în acest caz este vorba de fapt despre obiceiul "de a gândi procese în termeni de fiziologie)) și despre presupuneri ipotetice, și nu despre "fapte accesibile direct observare și verificare; de fapt, de fapt, - Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ el remarcă, "nimeni nu poate vedea acele urme care sunt imprimate în creier cu fiecare stimulare separată" Desigur, dacă prin "fapte accesibile observării și verificării directe" autorul înțelege cazurile în care ceva poate fi văzut și simțit direct, atunci nu se poate vorbi de "urme-dachas" în acest sens, dar este cu adevărat de încredere în știință doar ceea ce poate fi "văzut" sau "observat direct" este recunoscut? Într-adevăr, într-un astfel de caz va fi imposibil să vorbim despre multe alte lucruri, chiar și despre o simplă senzație, despre care psihologia subiectivă tratează atât de mult și care este inaccesibilă autoobservării directe, întrucât recunoaștem în noi doar reprezentări bazate pe senzații , și nu senzațiile în sine În orice caz, dacă vorbim de "urme" în psihologia obiectivă, atunci înțelegem prin ele, contrar părerii domnului Șcherbina, ceva accesibil verificării științifice strict obiective Pentru aceasta, este inutil, desigur, "să vedem acele urme care sunt imprimate în creier cu fiecare stimul individual" Este suficient să ținem cont doar de fapte științifice exact dovedite și, fără îndoială, există și în acest caz Apropo, o dovadă obiectivă convingătoare a existenței urmelor obiective în sfera neuropsihică poate fi adunată din experimentele de reproducere a impresiilor exterioare Astfel, experimentele doamnei Shtakelberg efectuate cu noi au arătat că, dacă dintr-un număr de impresii vizuale reproduse și nereproduse direct, atunci luăm drept reproducere jumătate din noile impresii și jumătate din cele dintâi dintre cele nereproduse direct, atunci rezultatele în legătură cu reproducerea ulterioară se dovedesc a fi, fără îndoială, mai favorabile pentru acele impresii, care au fost date mai devreme, dar nu au fost reproduse deloc direct) Aici se vede, printre altele, dovada că metoda studiului obiectiv, în sensul păstrării "urmelor" în sfera nervoasă > mentală, dă mai mult decât metoda autoobservării, ca pur subiectivă · Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ conform metodei dezvoltate în laboratorul nostru *), suntem convinși că este posibil să obținem un răspuns reproductiv în mișcări de ceva timp chiar și după o serie de stimuli (de exemplu, sunet sau lumină), la care ar trebui să fie un răspuns motor produs, a încetat deja (experimentele lui Zh V Nernen și Dobro-tvorskaya) *) În același timp, se păstrează și rata anterioară a acestor mișcări de răspuns, care se găsesc după încetarea

stimulilor corespunzători Este greu de explicat aceste fapte altfel decât prin faptul că, în acest caz, urma, lăsată de la excitația anterioară a centrilor, este reînviată în același ritm și, în timpul renașterii, dă un impuls reînnoirii fosta reacție motorie de ceva timp Astfel, aici existenta urmelor lasate in centrii nervosi de impresiile exterioare poate fi verificata intr-un mod strict obiectiv, fara a apela la indicatii subiective, care, de altfel, in acest caz nu dau nimic În plus, atunci când lucrați cu așa-numitul Reflexe asociative, avem următorul fapt: dacă luăm un stimul care provoacă un reflex motor obișnuit, de exemplu, un curent electric aplicat pe talpa unei persoane, provocând un act reflex sub forma tragerii unui picior și combinăm aceasta, adică, dați-i în același timp câte Dacă cu o astfel de impresie, indiferent pentru cazul dat, cum ar fi, de exemplu, lumina unui bec electric cu incandescență sau sunetul unui clopoțel electric obișnuit, atunci vom obține în curând aceeași retragere a piciorului către lumină sau sunet fără utilizarea stimulării electrice Acest fenomen, demonstrabil în mod obiectiv și înregistrat de instrumentele de scris, poate fi explicat fără îndoială din punctul de vedere al îmbinării "urmei" stimulării electrice cu impresia de lumină sau sunet Aceste experimente au succes chiar și în cazul în care combinația ambilor stimuli va fi efectuată fără B< Bekhterev "Despre activitatea reproductivă și asociativă în sfera mișcării", "Recenzie Psihiatru", *) Vezi V Bekhterev Despre reacțiile reproductive și combinate în mișcare Prezentare generală psihiatrie j Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ simultan, și, de exemplu, un stimul luminos sau sonor va fi separat de un stimul electric printr-un anumit interval de timp, în care avem și dovezi incontestabile și strict obiective ale existenței unor urme lăsate de o impresie exterioară în sfera neuropsihică Este de la sine înțeles că prin "urme" înțelegem nu orice amprentă anatomică grosieră, ci doar modificări moleculare în țesutul nervos al centrilor creierului, rămânând după excitarea lor temporară și facilitând odată cu trecerea timpului dezvoltarea procesului anterior de excitare Apropo, observăm că ipoteza "urmelor fiziologice" în explicarea memoriei este permisă și de psihologii subiectiviști, cu care, din anumite motive, domnul Șcherbina nu menționează în nota sa Acum putem spune după a doua și ultima poziție a autorului, pe care o pune în rezumatul articolului său Această a doua propoziție sună după cum urmează:) "Spre deosebire de cerința de bază, lăsați, de asemenea, autoobservarea nesupravegheată, ca metodă care nu are obiectivitate completă, domnul Bekhterev, așa cum am menționat deja mai sus, încă nu găsește posibil să refuze utilizarea unor concepte precum mental, psihic, conștient, anxietate, vești bune, foame etc , care capătă un anumit sens doar prin cunoașterea directă cu propriile experiențe (Nu scriu mai departe de această propoziție, deoarece restul problemei se referă în principal la dezvoltarea aceluiași gând; despre același lucru care merită o atenție specială, voi spune separat) Această a doua poziție a autorului se bazează și pe o neînțelegere evidentă În primul rând, în scrierile mele despre psihologia obiectivă, elimin puternic termenii precum "conștient" "conștiință" "Veștile plăcute" din articolul citat de autor apar doar acolo unde folosesc un exemplu sub forma unei explicații a gândirii mele, și deloc în principiile fundamentale ale psihologiei obiective Dacă vorbim despre neliniște în alt loc, atunci domnul Șcherbina probabil pierde din vedere faptul că nu există doar neliniște mentală, ci și "fizică", care nu are nimic în comun cu neliniștea în sfera non-Întrebărilor subiective ale Filosofie, Vol Biblioteca "Runivers" DISCUŢIE, rezhivaniy Dimpotrivă, se poate

recunoaște că termenul de anxietate a fost transferat la psihologia subiectivă din lumea fizică În mod similar, foamea este un termen complet obiectiv și pur fiziologic Prin urmare, nu există niciun motiv pentru a elimina acești termeni din psihologia obiectivă Că acesta din urmă ar trebui să elimine din întrebuințarea sa termenii speciali de psihologie subiectivă, dar, desigur, nu pe cei care sunt introduși în ultima dintre științele fizice - cu siguranță spun asta în lucrarea care a fost criticată de domnul Șcherbina: "Având ca scop direct de a studia relația dintre stimulii externi și manifestările obiective ale activității neuropsihice, spun eu, psihologia obiectivă trebuie să arunce din uz toți termenii metafizici asimilați de psihologia subiectivă, precum voința, rațiunea, dorința, impulsul, sentimentul, memorie etc P " *) Despre același subiect vorbesc și în celelalte lucrări ale mele, care aparțin domeniului psihologiei obiective Astfel, în "Un studiu obiectiv al bolnavilor mintal" *) mă exprim nu mai puțin hotărât în următorii termeni: "În manualele de psihologie și psihiatrie, se vorbește de obicei despre conștiință, despre voință, despre atenție etc , fără a bănui că acești termeni sunt de fapt prost definiți și se bazează doar pe auto-observare Păstrând un punct de vedere obiectiv atunci când studiem sfera neuropsihică a bolnavului mintal, ar trebui să se vorbească despre un ton sau o stare generală pozitivă sau negativă - în loc de o dispoziție veselă sau tristă, despre procesele de impresie - în loc de procesele de percepție, despre fixarea sau fixarea cuvântului dov și renașterea lor - în loc de amintiri sau amintiri, despre schimbarea și combinarea urmelor între ele - în loc de curgerea și asocierea ideilor, despre o personalitate divizată - în loc de o conștiință scindată, despre exterioară reacții ale psiho-reflexului (expresii faciale, gesturi etc), psiho-organice (atitudine față de mâncare, manifestări sexuale etc), psiho-automate (mers și *) V Bekhterev "Psihologie obiectivă* Emisiune I Pg treizeci) V Bekhterev "Review of Psychiatry" Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ locomoția în general, o serie de mișcări obișnuite complexe, instrumente de cânt, cusut etc), psiho-individuale (acțiuni și acțiuni) și simbolice (vorbire, scriere etc):) În aceeași poziție, domnul Șcherbina notează că psihologia obiectivă caută să cunoască nu numai limba, obiceiurile, obiceiurile și legile popoarelor, ci și știința, religia, filosofia, poezia și artele plastice Potrivit autorului, toate aceste lucruri "pot deveni obiect de studiu doar pentru ca tu să le poți reproduce în mintea ta (sic!) și apoi să le investighezi cu ajutorul autoobservării" Este prea mult pentru mine să înțeleg cum este posibil să reproduc în mintea mea limba, obiceiurile, obiceiurile, legile, știința, religia, filosofia filozofică, poezia și artele frumoase ale științelor întregi și os-'Tsh Din două puncte de vedere opuse, mi se pare că cu greu putem fi de acord unul cu celălalt chiar în acest punct - dacă domnul Șcherbina crede că toate fenomenele de mai sus sunt supuse doar studiului subiectiv, datorită reproducerii lor în conștiința proprie și "cu ajutorul autoobservării "Dacă manifestările subiective ale sferei neuropsihice a unui individ pot fi încă, ghidate de analogie, să fie reproduse în sine (dacă este rău sau bine este o altă întrebare), atunci este imposibil să ne imaginăm cum este posibil din același punct de vedere subiectiv , - recunoașterea unei analogii imaginare cu sine, cu ajutorul reproducerii în conștiința proprie, studierea strict științifică a manifestărilor psihicului colectiv al unui întreg popor, limba, obiceiurile, obiceiurile, viața lui triburile individuale, legile, structura socială, industria și știința, filosofia lor, religia, poezia și artele lor plastice *), sunt

de părere (care a fost exprimată de mine într-o altă lucrare *) că psihologia socială și psihologia popoarelor sunt mai mult decât oricare altul *) Pentru a evita neînțelegerile inutile, consider necesar să fac rezerva că, trecând în tăcere aici problema dificilă a solipsismului, declar în prealabil o provocare a oricărei dezbateri pe această temă, ca neavând legătură directă cu conținutul acestui articol) V Bekhterev "Un studiu obiectiv al activității neuropsihice" Discurs la Congresul din Amsterdam, septembrie Vezi Proceedings of the said Congress and Review of Psychiatry, * Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ psihologia, ar trebui să folosească metoda psihologiei obiective, deoarece toate aceste manifestări ale activității maselor de oameni sunt și ar trebui studiate nu din punctul de vedere al experiențelor subiective populare, care este în general dificil de judecat, ci în raport cu acele influenţe din prezent şi trecut care le-au servit condiţiilor externe După tot ce s-a spus, nu este deloc necesar să ne oprim asupra afirmației finale a autorului, că "se naște o dilemă dificilă pentru psihologia obiectivă: fie, folosind metode împrumutate din fizică și fiziologie, și menținând obiectivitatea științifică deplină, trebuie să lase complet deoparte procesele mentale sau, recunoscând realitatea acestora din urmă, dar respingând în prealabil auto-observarea, nu găsește o metodă pentru studierea acestor fapte "(sublinierea autorului) Dilema de mai sus există doar în imaginația domnului Șcherbina, care nu vrea în niciun caz să renunțe la înțelegerea proceselor mentale ca procese exclusiv subiective Autorul vede așadar o contradicție internă în încercarea de a crea o știință a faptelor, "accesabilă", în opinia sa, parcă "direct doar autoobservării", respingând totodată folosirea autoobservării Dar văd o contradicție internă în faptul că psihologia subiectivă, tratând fapte "accesibile direct doar autoobservării" și folosind doar "metoda autoobservării", extinde dreptul de cercetare nu numai la propriul "eu" , care este destul de legitim, dar și la "Eul" altcuiva, care, fără niciun motiv special, presupune o analogie completă sau chiar identitatea "Eului" altuia cu "Eul" cuiva (și cât de mare este această identitate, ne arată dezvoltare magnifică a așa-zisei psihologii individuale în ultima vreme) și chiar extinde dreptul de a cerceta cu prin aceeași metodă de autoobservare - presupunând, din nou, analogia notorie - asupra psihicului popoarelor, asupra psihicului bolnavilor mintal până la idioți inclusiv, asupra unui copil și, în sfârșit, asupra animalelor, fără a exclude nici măcar insectele *)) Chiar și marele C Darwin, creatorul unei doctrine pur mecanice a originii speciilor, în lucrarea sa despre exprimarea emoțiilor, evident, sub Biblioteca "Runivers" De "Nu!" îi spunem psihologului subiectiv în acest caz: "Suficient, deja, iluziile serioase au crescut de-a lungul unei serii întregi de secole pe baza aplicării măsurării subiective (pe baza autoobservării) la diverse manifestări ale vieții sociale și personale a unei persoane *) Omenirea a trecut prin destule încercări și, în plus, prin cele mai dificile și rușinoase încercări pentru istoria sa din simplul concept de "arbitru absolut liber" al unei persoane, bazat pe subiectivismul nelimitat în psihologie A sosit momentul să se dea loc unui studiu strict obiectiv al activității neuropsihice a omului, care are ca scop direct studiul corelațiilor dintre stimulii externi și reacțiile neuropsihice externe, corelații bazate pe experiența trecută V Bekhterev influențat de opiniile predominante, nu s-a abținut pe alocuri de la explicații pur "subiective" ale fenomenelor luate în considerare în regnul animal, care, totuși, pot fi destul de interpretate dintr-o latură pur obiectivă, așa cum demonstrez în

discursul meu în memoria lui C Darwin la ședința solemnă a Consiliului de Psiho-Neurologie al Institutului din aprilie ("Dezvoltarea biologică a expresiilor faciale din punctul de vedere al psihologiei obiective") *) Vezi Bekhterev "Metoda obiectiv-psihologică în aplicare la studiul criminalității* Raport făcut la deschiderea Institutului Krpminalegic din S P-g Vestnik Evropy, Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE În toate librăriile cunoscute DE VÂNZARE: PROF A I Vvedensky Eseuri filozofice Emisiune I Despre filozofie în Rusia, despre misticismul și critica lui V S Solovyov, despre liberul arbitru, despre sensul vieții, despre raportul dintre credință și cunoaștere Prețul pe care îl frec V Windelband Istoria filosofiei antice Traducere din germană, ed prof A I Vvedensky a -a ed Preț ruble V Windelband Istoria noii filosofii în legătură cu cultura generală și științele individuale Ed a II-a, reeditată de prof A I Vvedensky pe a -a germană volume Pret ruble LUCRĂRI (¡ -Petersburg Philosophical Society: Problema I Descartes Reflecții metafizice Transl editat și cu un articol de Prof A I Vvedensky Descartes și raționalismul Preț I p Problema II și III Malebranche Căutarea adevărului Transl ed şi cu un articol de E L Radlov Pret ruble Problema IV Berkeley Tratat despre începuturile cunoașterii umane Transl ed și cu un articol de N G Debolsky Pret cop Problema V Aristotel Etică Transl și articol introductiv de E L Radlov Prețul pe care îl frec cop Biblioteca "Runivers" ANUNTURI O carte nouă este epuizată: În memoria lui L I Polivanov (La ani de la moartea sa) Publicația Societății Foștilor Elevi ai Gimnaziului L I Polivanova Portret Eseu biografic -Vlad Solovyov: Necrologul lui L I Polivanova -L Lopatin: Personalitatea și opiniile lui L I Polivanova -L Belsky: L I Polivanov ca profesor - V Giatsintov: Despre caracteristicile lui Lev Ivanovici -A Wenk-stern: L I Polivanov și cercul Shakespeare -A Sli-vitsky: L I Polivanov după amintirile mele personale și după scrisorile sale - Din lucrările lui L I Polivanova: Reflecții filosofice O scrisoare către un romancier aspirant - Anexă: Regulamentul Premiului L I Polivanov Un interes deosebit este materialul scris de L I Polivanov: cele două articole sus-menționate din lucrările sale inedite și numeroase fragmente din scrisorile lui L I Polivanov incluse în "Memoriile" lui A Slivitsky (din perioada gimnaziului până în ultimii ani ai lui) viata lui) Destinând colecția în principal celor care l-au cunoscut și apreciat personal pe L I Polivanov, și mai ales pentru numeroșii săi studenți, compilatorii colecției speră ca personalitatea originală a lui L I Polivanov și activitățile sale în domeniul științei, literaturii și pedagogiei sociale, ei va atrage și interesul general, în afara cercului de oameni care l-au cunoscut && - Pret p k Veniturile din publicație merg către Societatea foștilor elevi ai Gimnaziului L I Polivanov Depozitul de publicații la tipografia T-va I P Kushnerev și K(r) (Moscova, str Pimenovskaya, sat) Telefon K - , - Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE O CARTE NOUA: CĂI CĂTRE ADEVĂR ESEU SOCIAL ȘI FILOZOF op I E STOYANA Până acum, în literatura filozofică populară rusă, problema naturii sociale a adevărului, condițiile generale pentru găsirea lui și modalitățile de dezvoltare a unei viziuni asupra lumii nu au fost niciodată atinse Cartea domnului Stoyan, oferită atenției cititorilor, este prima încercare de acest gen Chestiunea largă a "căilor către adevăr" este discutată în ea pentru prima dată prin metoda comparării științifice a faptelor goale, fără să taci sau să ocoliți problemele sensibile Cuprins Ce este adevărul și cum se caută Știință și filozofie Idei false și prejudecăți Vorbitori și profesori Afaceri cu carte și biblioteci Cum să cauți adevărul

Privirile sparte Noua zonă de cunoaștere Suflet și pace Reforme Esperanto Preț Í r i Pamfletul aceluiași autor "Nemurirea sufletului" (din punct de vedere științific) Pret cop Vândut în marile magazine Edițiile care ies din depozit sunt folosite gratuit expediere Acoperire plata pentru kop scump Banii pot fi trimiși prin poștă, timbre (nou probă) Cu cerințele de contact în orașul Trubcevsk (Orlov) V Ya Manushkin (Ediția Warehouse) Biblioteca "Runivers "